

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Steve Duno

Her Yönüyle

KEDİ BAKIMI

EĞİTİM BESLENME İLK YARDIM SAĞLIK DOĞUM

KitapYAYINEVİ

KİTAP YAYINEVİ – 53
DOĞA VE BİLİM DİZİSİ – 8

HER YÖNÜYLE KEDİ BAKIMI / STEVE DUNO

ÖZGÜN ADI
THE EVERYTHING CAT BOOK
PUBLISHED BY ARRANGEMENT WITH ADAMS MEDIA CORPORATION,
57 LITTLEFIELD STREET, AVON, MA 02322, USA.

©1997, ADAMS MEDIA CORPORATION
© 2004, KİTAP YAYINEVİ LTD.
İSTANBUL TELİF HAKLARI AJANSI ARACILIĞIYLA SATIN ALINMIŞTIR

ÇEVİREN
SENEM DENİZ

DÜZELTİ
NİHAL BOZTEKİN

KİTAP TASARIMI
YETKİN BAŞARIR, BEK

TASARIM DANIŞMANLIĞI
BEK

KAPAK FOTOĞRAFI
PINOKYO, 2003

GRAFİK UYGULAMA VE BASKI
MAS MATBAACILIK A.Ş.
DEREBOYU CAD. ZAGRA İŞ MRK.
B BLOK NO:1 34398 MASLAK-İSTANBUL
T: (0212) 285 11 96
E: INFO@MASMAT.COM.TR

1. BASIM
NİSAN 2004, İSTANBUL

ISBN 975 8704-45-1

YAYIN YÖNETMENİ
ÇAĞATAY ANADOL

KİTAP YAYINEVİ LTD.
CİHANGİR CADDESİ, ÖZÖĞÜL SOKAĞI 20/1-B
BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
T: (0212) 292 62 86 F: (0212) 292 62 87
E: kitap@kitapyayinevi.com
W: www.kitapyayinevi.com

Her Yönüyle
Kedi Bakımı

Eğitim, Beslenme, İlk Yardım, Sağlık, Doğum

STEVE DUNO

ÇEVİREN
SENEM DENİZ

KitapYAYINEVİ

EĞLENMEK İSTEDİĞİMDE HER ZAMAN YANIMDA OLAN NICKİ'YE.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR 8

GİRİŞ 9

BİRİNCİ AYRIM

KEDİLERE DAİR TEMEL BİLGİLER

I. BÖLÜM: NEDEN KEDİ? 13

II. BÖLÜM: KEDİ EŞSİZ BİR MAKİNE DİR 29

III. BÖLÜM: KEDİ PSİKOLOJİSİ 45

İKİNCİ AYRIM

HER KEDİ SAHİBİNİN BİLMESİ GEREKENLER

IV. BÖLÜM: EVE ALINACAK KEDİNİN SEÇİMİ 62

V. BÖLÜM: KEDİ EVE GELİYOR 68

VI. BÖLÜM: YAVRU YA DA YETİŞKİN KEDİNİZİN BAKIMI 98

ÜÇÜNCÜ AYRIM

SORUNLARIN ÇÖZÜMÜ

VII. BÖLÜM: SIK RASTLANAN SORUNLU DAVRANIŞLARI DÜZELTME 131

VIII. BÖLÜM: ACİL DURUMLAR VE İLK YARDIM 167

IX. BÖLÜM: SIK RASTLANAN HASTALIKLAR 182

DÖRDÜNCÜ AYRIM

ÖREME

X. BÖLÜM: KIZIŞMA, ÇİFTLEŞME, GEBELİK, DOĞUM 253

SON SÖZ 262

FAYDALI ADRESLER 264

DİZİN 266

YAYINCININ NOTU

Bu kitaba başlarken önce önemli bir noktaya dikkatinizi çekmek isteriz. Günlük bakım ve beslenmenin yanı sıra kedilerin zaman zaman bir veteriner hekimden tıbbi yardım alması gerekir. Kitapta yer alan sağlıkla ilgili bilgiler ve öneriler hiçbir zaman uzmanların dediklerinin yerini tutamaz. Kedinizin sağlıkla ilgili bir sorunu olduğundan kuşkulandığınızda hemen bir veteriner hekime başvurmalısınız. Kitap Yayınevi, bu kitapta yazılanlardan kaynaklanabilecek herhangi bir yaralanma ya da zarara uğranması durumunda sorumluluk üstlenmeyeceğini belirtir.

KEDİ

Bir kedi, besili mi besili, kilim üzre serili
Görünüşte gülüşünde derin düşünde
Ya bir düzine, güzide fare,
Ya da bir kase taze, âlâ lekeme görmede.
Ama anılarında özgürce dağda bayırda
Salınmada gururla, dik başıyla
O ne kükreyiş, ne kanlı dövüş,
Sırım gibi tırım tırım bir başka kedigille.
Ya da ininde indirmiş midesine
Semiz, leziz bir geyik mi dersin,
Temiz bir ademoğlu mu?

Kocaman toraman aslan
Bir pençe ki aman aman
Kan damlayan ağzından uzayan
İri iri sivri dişleri
Bir kedi irisi ki, yoktur böylesi,
Rüzgâr gibi kayar gövdesi,
Yüksek tepeler meskeni
Bir lokma ona koca bir sığır eti,
Akşam, durup da zaman, o yaman orman
Uğuldayınca ta uzaklardan,
O acımasız, tasasız, yarasız o karayağız
Şimdi tutsak, ne yapsak,
Ama kilim üzerine serili kedi
Ev kedisidir şimdi, en iyi bilir bu gerçeği
Kedinin ta kendisi.

J. R. R. TOLKIEN

TEŞEKKÜR

Bu oldukça iddialı kitabı hazırlarken bana destek olan arkadaşlarıma ve sevdiklerime teşekkür etmek istiyorum. *Her Yönüyle Kedi Bakımı*'nı kaleme alırken sık sık gittiğim Washington, Seattle'daki The Allegro Cafe'nin sahiplerine ve çalışanlarına, arkadaşlıkları ve orada gece gündüz, saatler boyu çalışmama ses çıkarmayıp, üstelik çay-kahve ikram ettikleri için teşekkür ederim. Çok sevdiğim temsilcim Toni Lopopolo'ya da yardımları için teşekkürler.

STEVE DUNO

GİRİŞ

Bir kedi beslemek, bir sürü fare beslemekten iyidir.

NORVEÇ ATASÖZÜ

Kedi. Şu alabildiğine anlaşılmaz, zarif ve esnek yaratık. Hem seçici-dir, hem sevgi dolu; hem süsüne düşkün, hem becerikli. Bizi bin-lerce yıl büyüleyen, kendine tutsak eden işte böyle bir hayvandır. Köpek güvenilirdir, ne yapacağı bellidir ve neyi neden yaptığı gözle görülür şekilde ortadadır. Oysa kedi öyle mi? Ona belirli bir rol biçmek çok zordur. Ele avuca sığmaz, gizemli, zarif ve sağı solu belli olmayan bir hayvan. Her an vahşi doğaya geri dönebilecek, üstelik orada kişiliğini ve davranışlarını hiç değiştirmeden yaşamını sürdürebilecek evcilleştirilmiş tek hayvan türü olmaktan pek memnun bir hali vardır.

Gerçekte nasıldır bu gizemli yaratıklar? Neden bu kadar temiz, tizdirler? Onlara bu olağanüstü atletik vücudu sağlayan nedir? İnsanların görüp duyamadıklarını onlar görüp duyabiliyor mu? Neden avcılıkta bu kadar becerikliler? Bu kitapta bu soruların yanıtlarının yanı sıra, kedilere dair hem gerekli, hem de eğlendirici birçok bilgi bulacaksınız.

Bir kediye sahip olmanın yolunu yordamını belirleyen “o”dur, sahibi değil; hatta öyle zaman olur ki, işler karışır, siz mi onun sahibisiniz, o mu sizin, belli olmaz. Gerçi güzel, sıcak bir yuvada yaşıyor olmaktan mutludur, ama yaban hayata ait her şeyle yakın akrabalığını da sonsuza dek koruyacaktır. Biz kedi tutkunları için bir kedi sahibi olmanın çekiciliği, biraz da böyle bir yaratıkla yaşamı paylaşıyor olmaktan kaynaklanır.

Bu kapsamlı başvuru kitabı, bugün belki de dünyanın en gözde ev hayvanı olan kediye, o muhteşem hayvana adandı. Kitapta kedinin tarihi, anatomisi, psikolojisi, en sık rastlanan hastalıkları, uygun beslenme biçimleri, üremesi, yavrularının bakımı gibi pek çok konuda bilgiler bulacaksınız. Evinize bir kedi almayı düşünüyorsanız ya da zaten kediniz, hatta kedileriniz varsa ve kediye dair öğrenebileceğiniz her şeyi öğrenmek istiyorsanız elinizdeki kitap tam size göre.

Eski Mısırlıların önünde saygıyla eğildiği kedi, ortaçağ Avrupa'sında aşırı dindarlarca uğursuz sayıldı ve lanetlendi. Veba salgınları baş gösterdiğinde ise kabiliyetli bir fare avcısı olarak önemsendi ve yeniden değer kazandı. Tarih boyunca çok farklı kültürler tarafından gerçek bir can yoldaşı olarak benimsenen kedi, bugün de sanatçılardan doktorlara, psikologlardan yazarlara, bilimle uğraşanlardan düşünörlere ve bizler gibi sıradan insanlara kadar pek çok kişi için kışkırtıcı ve düşöndürücü bir özne olmaya devam ediyor. Bu kitap, umarım kedi hakkında öğrenmek istedikleriniz ve onunla yaşarken ihtiyaç duyacağınız bilgiler konusunda size yardımcı olabilir.

BİRİNCİ AYRIM

KEDİLERE DAİR TEMEL BİLGİLER

NEDEN KEDİ?

Kedinin tek sırrı, neden evcil bir hayvan olmaya karar verdiğiidir.

SIR COMPTON MACKENZIE

Kedigiller milyonlarca yıldır, kesinlikle insan türünden daha uzun süredir yeryüzünde bulunuyor. İnsanın uygarlaşma serüveninin başından beri hep aynı doğallık ve yetenekle sezdirmeden avlarına yaklaşıyor, sığıyor, avlanıyor, yavrular büyütüyorlar. İçinde doğdukları ortama kusursuzca uyum sağlıyorlar. Bizimle dostluklarını da asla yitirmiyorlar. Her zaman hayvanlar dünyasının on parmağında on marifeti olan, değişime en hızlı uyum sağlayan ve karşısına çıkan her türlü koşuldan en iyi şekilde yararlanabilen türlerinden biri olarak kalacaklar. Hayatta kalabilme konusunda çok becerikli olan günümüzün evcil kedileri her ne kadar insan dostlarına düşkün olsalar da, birçok ev hayvanının tersine, yaşamak için bize muhtaç değiller.

Kedilerin ataları ile bizim primat atalarımız tarih olarak aşağı yukarı aynı zamanlarda, bundan elli milyon yıl önce Eosen döneminde ortaya çıktılar. Primatlar ve kedigiller de dahil tüm memeliler, yaklaşık altmış beş milyon yıl önce gezegenimizin en gelişkin hayvanları kabul edilen dinazorların aniden yok oluşuna çok şey borçlular. Dinazorlar soylarını sürdürseler ve gelişselerdi, en küçük memelilere bile yaşam alanı kalmayacaktı. Kedigiller, özellikle de günümüzdeki aslanlar ve kaplanlar, öyle görünüyor ki, şans eseri dünyanın en becerikli etoburları oldular. Eğer *Tyrannosaurus rex* veya *velociraptor* soyunu devam ettirmiş olsaydı, dev bir mamutu alaşağı edebilecek güçteki, adı kötüye çıkmış “kılıç dişli kaplan” (bugün yalnızca fosil halinde bulunan bu hayvanın üst köpek dişlerinin uzunluğu bazılarında 30 cm’ye ulaşıyordu) evrimleşme sürecini tümüyle yitirirdi. Gerçekten de, dinazorların şu ya da bu nedenle tarih sahnesinden silinmesi, primatlar ve kediler de dahil olmak üzere biz memelilere gelişme ve en sonunda birbirimizle dost olma şansını verdi.

Günümüzden yaklaşık 12 ile 2,5 milyon sene öncesine, Pliyosen dönemine ait kedigil fosilleri, günümüz kedisiyle birçok benzerlikler gösteriyor. Anlaşılan, bizim sevimli pisiciğimizin marifetleri uzun zamandan beri devam ediyor. 12 milyon yıl önce kedigil familyasının üyeleri aynen bugünkü kedilerin yaptıkları gibi güneşte yalanırken, bizim atalarımız kullı gövdelerini kaşıyor, böcek ve köklerden oluşan yiyeceklerini bir dahaki sefere nerede bulacaklarını düşünüyorlardı!

MUHTEŞEM KUZENLER

Bildiğimiz ve sevdiğimiz kediler her ne kadar doğrudan bugünün yaban kedilerinin soyundan gelmiyorlarsa da, birçok davranışları onlara benzer. Örneğin küçük yavru kedinizin pusuya yatma içgüdüğü, yırtıcı kedilerin en kurnazı ve güçlüğü olan leoparınkiyle neredeyse tıpatıp aynıdır.

Evcil kedinizin ruhunu anlamanızın en kolay yolu, onu, kedi kılığına girmiş bir leopar olarak kabul etmenizdir. Davranış, içgüdü ve anatomi açısından küçük kediniz ile yaban kedileri arasındaki benzerlik, minik bir kanişle kurt ya da çakal arasındaki benzerlikten çok daha fazladır. Vahşi doğada kaderiyle baş başa bırakılacak olsa, minik kaniş fazla yaşayamaz; ama sizin uykucu, sevimli kediniz, vahşi yaşamla daha yakın bağlantıları sayesinde pekâlâ durumu idare edebilir.

EV KEDİSİ İLE YABAN KEDİLERİ ARASINDA ANATOMİ VE DAVRANIŞ AÇISINDAN FARKLAR

Evcilleştirilme kedilerde, anatomi ve davranış açısından, örneğin bir köpek ya da ata göre çok daha az değişikliğe yol açmıştır. Felidae ailesinin bir bireyi olan bizim sevgili pisiciğimiz, vahşi doğadaki küçük ve büyük kedilere oldukça benzer. Hepsinin de bıyıkları, irisleri dikey bir çizgi şeklinde olan gözleri, kısmen ya da tamamen içeri çekilebilen tırnakları vardır. Avcıdırlar ve esas olarak etle beslenirler.

Kedilerin temel anatomik özellikleri aynıdır; ancak büyüklükleri, cinsler arasında değil ama türden türe büyük değişiklikler gösterir. Bizim

evcil kedimiz beden büyüklüğü sıralamasında en sonlarda yer alır. Sadece bir düzine kadar yaban kedisi türü evcil kediden daha küçüktür.

Ev kedilerinin böbreküstü bezleri vahşi kuzenlerininkinden daha küçüktür. Daha kolay evcilleşmelerinde bunun rolü olabilir; çünkü böbreküstü bezleri hayvanlara sağ kalabilmeleri için “ya savaş ya sığın” çağrısı yapan kimyasal maddeler salgılar. Ev kedilerimiz, bu kimyasal maddeler daha az salgılandığı için daha sakin ve uysaldır.

Daha büyük kediler farklı kafatası yapıları nedeniyle kükreyebilirler. Aslan, kaplan, leopar ve jaguar, gırtlaklı kafatasına bağlayan kemiklerin aşırı esnek olması nedeniyle, yeri göğü inletecek şiddette kükreyebilir. “İyi ki bizim ufaklığın böyle bir yeteneği yok” dediğinizi duyar gibiyim! (Aslında alçak sesle kükreyebilselerdi çok ilginç olabilirdi.)

Evcil kedi vahşi kuzenlerinin çoğundan hem daha küçüktür, hem de nispeten daha küçük bir beyne sahiptir. Bunun sebebi belki de sürekli tetikte olmak ve yaşam ile ölüm arasındaki incecik çizgide yürümek zorunda kalmayıdır. Görünen o ki, zorunluluk gerçekten de yaratıcılık ve zekânın anasıdır.

Evcil kedinin, vahşi akrabalarına kıyasla biraz daha uzun bir kuyruğu vardır. Örneğin vaşak ve karakulakların kuyrukları dikkat çekecek kadar kısadır. Sadece Amerikan yaban kedilerinden *margay* ile *oselot*’un kuyrukları, muhtemelen ağaca tırmandıkları için bizim ev kedilerimizinkinden nispeten daha uzundur. İkisi de, uzun kuyruğunu dengesini sağlamak için kullanır. Oselotun kuyruğu daha çok maymunlarınkı gibi dallara tutunmaya yarar.

Bütün kedilerin temel refleksleri ve duyu keskinlikleri birbirleriyle aynıdır. Ancak bazı türler, örneğin *serval* (Afrika’da yaşayan siyah benekli, uzun bacaklı yaban kedisi) diğerlerinden daha iyi işitir. Bunun sebebi, diğerlerine göre daha büyük kulak kepçelerine sahip olmaları olabilir. *Serval*’in boynu ve bacakları da büyük bir olasılıkla savanaların uzun otları arasından hassas kulaklarını uzatabilmesine imkân verecek kadar uzundur.

Ev kedisinin postu da familyanın diğer türlerinininkine göre daha fazla çeşitlilik gösterir; bunun nedeni büyük ölçüde birçok kedi türünün istenilen özelliklerine göre insan eliyle üretilmiş olmasıdır. Örneğin İran ve Habeş kedisinin tüyleri diğerlerininkinden çok daha uzundur. Ev kedileri-

nin postu çok çeşitli iklimlere uyum sağlayacak özelliktedir. Tüy uzunluklarının farklılığı ve postlarının üzerindeki desenlerin çeşitliliği diğer kedi türlerinde görülmez. Aslanın post özellikleri hiçbir değişiklik göstermez. Yaban kedi türleri arasındaki bu post farklılıkları çevre koşullarının farklılığından kaynaklanır. Örneğin kar leoparı ve Kuzey Amerika vaşığı, dağlık bölgelerde soğuktan ve nemden etkilenmeyen kalın bir posta sahipken, çita ve kum kedisinin postu sıcakla başa çıkabilmek için kısa tüylüdür. Postun kalınlığı, desenleri ve renkleri türden türe büyük farklılıklar gösterir: Çöl, cangıl, savana ve dağlık alanlar farklı tüy yoğunlukları ve “kamuflej desenleri” gerektirir. Ev kedilerimizin tüy yoğunluğu ve renk özellikleri esas olarak artık doğanın değil, onları üretenlerin elindedir.

Evcil kedilerimizin avlanma tarzı en çok leopar ve yaban kedisinin pusuya yatma ve tırmanma özellikleriyle benzerlik gösterir. Kedi türlerinin avlanma alışkanlıkları birbirinden oldukça farklıdır. Çita açık düzlüklerde uzun mesafeleri büyük bir hızla aşabilirken, *forey* ve *oselot* ağaçtaki avına atılır. Bazı türler hızlı koşma yeteneklerinden, bazıları kurnazlıklarından, bazıları da tırmanma becerilerinden yararlanır. Balıkçı kedinin diğer hiçbir kedigil türlerinde olmayan özelliği, suda avlanmayı tercih etmesi, avının arkasından yüzmesine yardımcı olan perdeli ayakları ve tıknaz, güçlü gövdesidir. Kaplanlar mümkün olduğunca karada olmayı tercih eder, ama su da da hiç zorluk çekmezler. (Nehre ya da göle atlayarak ondan kurtulabileceğinizi sanmayın!) Genel olarak ev kedilerimiz sudan nefret eder ve her ne pahasına olursa olsun ondan uzak durmaya bakarlar.

Yaban kedilerinin çoğu ev kedileri gibi evcilleştirilemez. Yalnızca Afrika yaban kedisi ile bir cins vaşak olan karakulağın yerliler tarafından evcilleştirildiği biliniyor. Diğer kedigil türlerinden birçoğu ev hayvanı olmayacak kadar vahşidir. Bu yüzden sakın bir kızıl vaşak (*bobcat*) ya da bir puma yavrusunu eve götürmeye kalkışmayın!

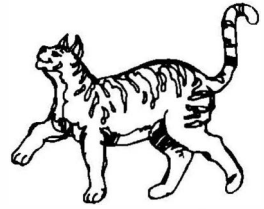
Kedinizin sosyal davranışları da en çok leopar ve yaban kedisininkine benzer. Doğaları gereği yalnız yaşamaktan hoşlanırlar. Diğer kedilerin varlığına ancak çiftleşmek, yavrularını büyütmek ve kendi bölgelerini korumak için dövüşürken katlanırlar. Sonuçta, aslına bakarsanız, ev kedilerimiz bizim dostluğumuzu, yani bu komik, beceriksiz devlerin dostluğunu, diğer

kediler ya da hayvanlarınkine tercih etmiş oluyor. Sanırım cazibelerinin bir bölümü de buradan geliyor.

KEDİLERİN EVCİLLEŞTİRİLMESİ

Kediye insanın gerçek anlamda ilişki kurması, insanın tarımla uğraşmanın yararlarını keşfetmesiyle başladı. İlk avcı topluluklar, yiyecek bulabilmek için bizon ya da antilop sürülerinin peşine düşmek veya yılın sadece belli zamanlarında, belli bölgelerde yetişen vahşi tohum, meyve ya da kökleri toplamak zorundaydılar. Ama tarımın gelişmesiyle insanlar çok daha kalabalık toplulukları nispeten daha küçük, yerleşik bir bölgede güvenli beslemenin yolunu buldular. Göçebe günler nihayet sona ermişti.

Mezopotamya ve Mısır kültürleri çiftçilikte öyle ustalaştılar ki, tahıllarını, kıtlık zamanlarında kullanmak ya da başkalarıyla takas etmek üzere biriktirebiliyorlardı. Bu tahıl fazlası, ilk defa, büyük bir zenginlik ve güç sağladı. Öte yandan yaygın bir sorun başgösterdi: Tahıl depoları düzenli olarak kemirgen akınına uğruyordu. Bu hayvanlar sadece tahılı tüketmekle kalmıyor, tehlikeli bulaşıcı hastalıkların yayılmasına neden oluyordu. İşte o zaman bu eski kültürler, veba salgınlarını durdurmak, en azından azaltmak için doğanın en etkili kemirgen yok edicisi olan kediyi kullanmaya başladılar. Bedensel ve davranışsal değişimi köpeğinki düzeyinde olmasa da, evimizi paylaştığımız kedinin göreceli "evcilleştirilme" süreci işte böyle başladı.

ESKİ MISIR'DA KEDİLER

Mısırlılar kıymetli kedilerini o denli sayarlardı ki, hayvanlarının ölümünün ardından yas tutar, onları mumyalar, hatta mezarına bir oyuncakını koyarlardı! Arkeolojik kazılar, sadece kedilere ayrılmış toplu anıt mezarları ortaya çıkardı. Üstelik Mısır soyluları kedilerin tanrılarla yakın ilişkisi olduğuna inanır ve kedilerin bazı hareketlerini kehanet sayarlardı.

Eski Mısır inanışına göre Güneş tanrısı Ra, karanlık güçlerle savaşmak için kedi kılığına bürünürdü.

KEDI EFSANELERİ

Kediler hakkında pek çok efsane vardır. Başka hiçbir hayvanın efsane listesi bu kadar eskilere dayanmaz.

Efsanelerden biri şöyle: Nuh, gemisini tamamlayıp içine hayvanları doldurduğunda, aralarında hiç kedi yokmuş. Efsane bu ya, kediler o zaman henüz dünyada değillermiş. Kemirgenler gemiyi öyle bir hızla sarmış ki, yiyecek kıtlığı baş göstermiş. Çözüm bulmak için çabalayan Nuh, aslandan yardım istemiş. Söylenceye göre, biraz düşünen aslan hapşırması ve burnundan iki minyatür kopyası çıkıvermiş. Bu sihirli kediler, kemirgen sürüsünü hızla yok etmeye koyulmuş ve kalan yiyeceği korumayı başarmış. Dehşete düşen fareler buldukları deliklere saklanmış ve o gündür bu gündür küçük deliklerde yaşarlarmış.

Afrika yaban kedisine eski dönemlerde Afrika'nın kuzeyinde sık rastlanırdı; büyük bir olasılıkla, Mezopotamya ve Mısırlıların kemirgen problemiyle başa çıkmak için kullandıkları tür de bu kökenden geliyordu. Günümüzün ev kedisinden biraz daha büyük olan bu hayvanlar, evcilleşmeye yatkın oldukları gibi, ambarların ve yaşam alanlarının zararlı küçük hayvanlardan büyük ölçüde temizlenmesine de olanak veriyordu. Avrupa'da da, kedigiller familyasından aynı büyüklükte benzer türler vardı. Eski çağların bu Avrupa yaban kedileri, Afrikalı akrabalarından daha yabani ve yırtıcıydı; üstelik evcilleştirilmeye de o denli müsait değillerdi.

Mısırlı çiftçilerin fare avcısı olarak kullandığı evcil kedi, aynı zamanda da tapınılan bir varlık haline gelmişti; öyle ki, bereket ve anaçlık simgesi tanrıça Bastet'le bile özdeşleştirilmişti. Halk kedilere o kadar değer veriyordu ki, kedilerin Mısır dışına çıkarılması çağlar boyu ciddi şekilde kısıtlandı. Romalı, Babilli ve Fenikeli denizcilerin dünyanın başka bölgelerine taşıdıkları kediler oralarda da fazlasıyla rağbet gördüler. Seyir halinde devamlı fare belasıyla uğraşmak zorunda kalan denizciler, bu kâbusla başa çıkmak için her zaman gemilerinde kedi bulundurdular. Kediler böylece MÖ 1000 yılından itibaren, bugün hâlâ çok sevildikleri Avrupa, Çin, Hindistan ve hatta Japonya'ya kadar yayıldılar. Bu büyük göç süresince kedilerin dünyaya yayılmak için insanları bir araç olarak kullandıkları bile iddia edilebilir! Bu küçük zeki hayvan, beleştan karnını doyurduğu yetmiyormuş gibi bir de otostop yaparak dünyayı dolaştı.

Afrika yaban kedileri, Avrupa ve Asya'ya ulaştıklarında, şüphesiz bu bölgelerde bulunan yaban kedileriyle çiftleşerek değişik fiziksel ve davranışsal özellikler edindi. Günümüzün evcil kedisi yıllar içinde farklı şekil, boyul, ağırlık ve rengi kapsayan birçok genetik değişikliğe maruz kaldıysa da, büyük bir ihtimalle bu çiftleşmenin soyundan gelmektedir. Kediler zamanla dünyanın tüm ülkelerine yayıldı. Roma çağının sonuyla ortaçağ arasında bir dönemde kedi yavaş yavaş popüleritesini yitirdi. Bunun başlıca sebebi, Katolik Kilisesi'nin kedilerle cadılar arasında bir bağlantı olduğuna halkı inandırmasıydı. MÖ 13. yüzyılda belki de İncil'de kedilerden çok az bahsedildiği için her zaman kedilere şüpheyle bakan kilise iyice onların aleyhine döndü. Tanrıça Freya'ya (İskandinav aşk ve bereket tanrıçası) tapan Alman-İskandinav kültürünün üyeleri, herhangi bir putperest inancı şeytanın işi olarak gören kiliseyi iyice öfkeliendirdi. Kedilerin, cadıların ve şeytanın hizmetkârları olduğu düşüncesi Avrupa'da son derece yaygınlaştı. Hem dini kesim hem de halk, kutsal olan her şey adına kedilerin imha edilmesine karar verdi. Eski zamanlarda yaptığı iyilikleri ve gördüğü saygıyı göz önüne alınca, bu küçük dostumuz için olayların ne kadar tatsızlaştığını görüyorsunuz. Kediler yakıldı, kurban edildi, işkence gördü ve insanların yeni gözdesi köpeklerce avlandı.

Neyse ki bizim kedi dostumuzun kötülöklere maruz kalması fazla uzun sürmedi. Kara vebanın baş göstermesiyle kedilerin kemirgenleri yakalamadaki ustalığı Avrupalıların katı bakışını değiştirdi. Farelerde üreyen pireler aracılığıyla yayılan veba, 14. yüzyılda milyonlarca insanın ölümüne neden oldu. Avrupa nüfusunun yaklaşık üçte biri bu korkunç hastalığa yenildi. Ölümüne neden olabilen bu pire taşıyıcısı fareyi yok edebilme özelliği, kediye karşı gelişmiş olumsuz dini önyargıları ortadan kaldırdı. 17. yüzyılda biraz türünün zarafet ve güzelliğinin uyandırdığı sanatsal saygıdan, biraz da hayvanın artık takdir edilen temizliğinden ötürü kedinin itibarı iade edilmişti. Temizliğin uyandırdığı bu yeni saygının sebebi, mikroplar ve hastalıkların bulaşma şekilleri hakkındaki son buluşlardı. Aristokratlar ve sanatçılar kedileri evcil hayvan olarak alıp şımartmaya ve tüy uzunluğu, iriliği gibi bazı özelliklerini göz önüne alarak seçici üretime başladılar. Kediler İspanyol, Fransız ve İngiliz denizcileri ve göçmenleri tarafından gemilerin ambarlarındaki ve evlerdeki kemirgen sorununu halletmek için Amerika'ya taşındı. Ortaçağ Avrupa'sındaki ka-

ASLAN VE MAYMUN

Kedinin, bir aslanla maymunun çiftleşmesinden doğduğuna dair bir Çin hikâyesi vardır. Cesaret, asalet, zarafet ve gücünü aslandan; merak, oyunbazlık ve yaramazlığını ise maymundan almıştır.

dar olmasa da, kedi New England'da da, kısa süren ama oldukça kıyıcı geçen cadı avından payını aldı. Bütün bunlar geride kaldı ve günümüzde kedi bütün ülkelerde saygı görüyor.

KEDİYİ İYİ BİR EVCIL HAYVAN YAPAN ON NEDEN

Bir köpek, kuş, kaplumbağa, tavşan veya akvaryum balığı yerine neden kedi seçilmelidir? Kedi sahibi olmanın ödülü ve avantajı nedir? Kaplumbağaya, tavşana, süs balığına ne diyebiliriz? Hepsi, özellikle de çocuklar için uygun hayvanlardır ama açıkça söylemek gerekirse oldukça sıkıcıdır. Sahipleriyle birebir ilişki kurmazlar. Onlarla ilişkiniz, en iyi ihtimalle seyretmekten öteye geçmez. Tabii ki kuşlarla da bir ilişki kurup bunun karşılığını alırsınız ama gene de zekâları ve cesaretleri, kedi ya da köpeğin yetenekleriyle karşılaştırılınca oldukça yetersiz kalır. Bir memelinin insanla kurabileceği ilişkiyi onlar kuramaz. Kuşlar aynı zamanda aşırı gürültücü olabilir; isterseniz bir papağan sahibine sorun.

Peki, insanın en iyi dostu olarak köpek yerine neden bir kedi seçilmelidir? İşte cevabı:

1. KEDİLER KÜÇÜK İÇ MEKÂNLARDA YAŞAYABİLİR

Eğer bir kedi almaya karar verdiyseniz, doğru olanı yapıyorsunuz demektir. Çoğumuz bir köpeği barındırmak için fazla küçük olan apartman dairelerinde yaşıyoruz. Genellikle köpeklerin oynayıp tuvalet ihtiyacını giderebileceği büyük yeşil alanlardan uzağız. Şehir hayatı sıkı-

şık, tempolu ve sürprizlerle dolu. Bu şartlar köpek sahibi olmak için elverişli değil. Yaşam tarzımız normal bir köpeğin isteklerini karşılamaktan uzak. Bir köpeğe soracak olursanız, büyük olasılıkla onun için de çok keyifli olan kırsal yaşama geri dönmemizi tercih edecektir.

Ben şahsen, günde en azından bir ya da iki kere dışarı çıkarılmadan 12 saati bir apartman dairesinde geçirebilen fazla köpek tanımıyorum. Zaten köpeklerden bunu beklemek de haksızlık olur. Her ne kadar bazı minyatür cinsler kumlu tuvalet kutusunda ihtiyaçlarını gidermeye alışabiliyorlarsa da köpeklerin çoğu bunu becermek için fazla büyük ya da dağınıktırlar. Zaten dışkısını gömmek, köpeklere has bir içgüdüsel davranış değildir.

Köpekler uzun süre yalnız kalmaktan da hoşlanmazlar, onlar sosyal varlıklardır. Eskiden beri, sürü faaliyetlerine içgüdüsel olarak alışkınlardır. Kedi dostumuzun şüphesiz sık sık yaptığı gibi bütün günü uyuyarak, tüylerini dilleriyle tarayarak ya da ne kadar muhteşem olduklarını düşünerek geçirmekten mutlu olmazlar. Köpek bir süre sonradan sıkıntıdan delirir ve bunun sonucunda da aşırı yıkıcı olabilir. Benim Louie adında kırma bir Alman Kurt köpeğim var. Yol kenarından kurtardığımda altı aylıktı. Los Angeles'taki kiralık evimde onu ilk defa, sadece bir öğleden sonra yalnız bıraktığımda mutfak penceresinin camını kırarak içeri atmış, ağır tahta kapıyı, tamamen menteşelerinden sökecek şekilde yere devirmiş, her yere kakasını ve çişini yapmış, duvardan duvara halıyı lime lime etmişti. Bunların tamirati bana pahalıya mal oldu. Ama, artık çok daha uygar davranıyor.

Sıkılmış köpeklerin, saatlerce yalnız bırakıldıklarında yol açacakları fiziksel zararın yanı sıra, sizin tarafınızdan her gün neredeyse 12 saat "terk edilmekten" ötürü kendi içlerinde hissettikleri gerilim de var. Özellikle barınaklardan alınmış köpeklerin başı çektiği bazı cinsler, sürü liderlerinden ayrı olduklarından, uzun zaman yalnız kaldıklarında oldukça stresli olurlar. Bu da, sağlıklarının bozulmasına yol açarak ıshalden deri sorunlarına kadar birçok farklı şekilde ortaya çıkar. Gün boyunca eve kapatılan stresli köpekler genellikle sinirli bir biçimde saatlerce kendilerini yaladıkları için vücutları üzerinde, daha sonra açık yaralara dönüşen küçük bölgeler oluşur. Bu tür "kendini yaralama" davranışları insanlarda da görülür: Tırnak-

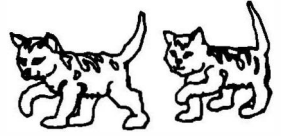
larını yiyenler, yaralarının kabuklarını kopartanlar vb. Yalnız ve stresli bir köpek aynı zamanda da şikâyetleri konusunda aşırı derecede gürültücü olur. Bana soracak olursanız, sizi apartmandan attırmak için, sürekli olarak uluyan bir beagle (sürüler halinde sürekle avında kullanılan bir av köpeği cinsi) kadar iyi bir neden yoktur.

Kısacası, apartman dairelerinde yaşayıp 10-12 saati ev dışında geçiren insanlar yavru bir köpek alamazlar ve ondan gün boyu evde yalnız başına kalmasını bekleyemezler. Bu, yavru köpek için doğal bir davranış değildir ve küçük tüy yumağına karşı da büyük bir haksızlık yapılmış olur. Yavru köpekler kendilerine olan güvenlerini ve yeteneklerini geliştirmek için, büyüme çağında, insanlar ve diğer hayvanlarla sık sık ilişki kurmaya ihtiyaç duyarlar. Üstelik, eğer köpeğin gelişiminin 3-5 ayında saatte bir, hiç olmazsa iki saatte bir yanında olmazsanız, ona sonradan düzgün bir tuvalet terbiyesi vermenize kesinlikle imkân yoktur. Sonuçta devamlı halılarınızı pisleten bir hayvanla baş başa kalırsınız ve bu davranışını düzeltmek için asla olay mahalline vaktinde yetişip onu suç üstü yakalayamazsınız. Suç işlendikten 6 saat sonra eve geldiğinizde, gördüğünüz manzara karşısında deliye dönersiniz; oysa hayvan neye kızdığınızı bir türlü anlayamaz ve bu tepkinize bir anlam veremez. Sadece sizin eve aksi bir ruh haliyle geldiğinizi düşünmeye başlar.

2. KEDİLER, KÖPEKLERE GÖRE DAHA AZ İLGI İSTERLER, BAKIMLARI KOLAYDIR

Köpekler kedilerden çok daha fazla yemek yer. Sık sık dışarıya çıkarılmaları gerekir. Yalvarırlar ve sürü lideri olarak benimsedikleri sizden düzenli olarak ilgi görmek isterler. Düzenli egzersiz ve oyun, en azından temel itaat eğitimi onlar için şarttır. Birçok tür için düzenli tüy bakımı (tarama, fırçalama) gereklidir. Buna ek olarak, pek çok köpek cinsi (Rottweiler, Alman kurdu, Avustralya çoban köpeği ve mastiffler gibi...) kendi sürülerinden saydıkları eş, dost, akraba dışındaki insanlara karşı saldırgan olur. Özellikle de köpek gerektiği gibi eğitilmemiş ve zamanında sosyalleştirilmemişse bu saldırganlığın şiddeti de artar. (Eve kapatılmış veya bağlı büyütülmüş köpeklerde ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkar.) Birçok köpek sahibi, sevgili hayvanının karmaşık davranışsal problemlerini çözmek için çareler arar.

Beni yanlış anlamayın; ben köpeklere bayılırım, zaten iki köpeğim var. Şefkat doludurlar, memnun etmeyi çok severler ve genellikle size kendinizi çok değerli hissettirirler. Okşanmaya bayılırlar, çocuklarla ilişkileri harikadır, komut almak ve oynamak için yaşarlar. Her şeyden önemlisi, sahiplerinin yaptığı her şeyi fazlasıyla şükran duyarlar. Köpek, kediye kıyasla çok daha fazla bakıma muhtaçtır; özellikle de günümüzün kalabalık, gittikçe şehirleşen dünyasında. Birçok kişinin köpek besleyebilmek için vakti, enerjisi ya da parası yoktur.

ÖNÜ KEDİSEVERLER

Ernest Hemingway, Mark Twain, Henry David Thoreau, Frederic Chopin, Emily Bronte, Leonardo DaVinci, Claude Monet ve Teddy Roosevelt. Hepsi de kedileri sevmiş ve onların arkadaşlığını köpeklerinkine tercih etmiştir.

3. KEDİLERİN TUVALET EĞİTİMİ ÇOK KOLAYDIR

Kedi, dışkısını kuma gömmeye konusunda doğal bir içgüdüyle doğmuş gibidir. Bu içgüdü, bu işi yapan annesini seyrede seyrede daha da kuvvetlenir. Temiz ve güzel kokan kedi genellikle oldukça sessizdir (bazı istisnalar hariç), delişmen ve yıkıcı değildir (tabii gene bazı istisnalar hariç). Kediler, eğer bu şekilde büyütölmüşlerse, evin içinde kalmaktan son derece mutludurlar ve uzun süre yalnız kalmaya kolaylıkla tahammöl edebilirler. Sürü içgüdüleri olmadığını, kendi kendilerini mutlu etmeye ve eğlendirmeye programlanmış olduklarını hatırlayın. İşte bu yüzden, sahipleri uzakta olduğunda çok az "ayrılık endişesi" çekerler.

4. KEDİLERİN DAHA AZ EGZERSİZE İHTİYACI VARDIR

Kediler, köpekler kadar aktif değildir. Genellikle uyumaktan ve evin içinde öylesine gezinmekten mutlu olurlar. Düzenli olarak yürüyüşe çıkarılmaları ve birinin onlarla oynaması gerekmez.

5. KEDİLERİN FAZLA EĞİTİME İHTİYACI YOKTUR

Kediler genellikle, mutlu ve iyi huylu bir aile üyesi olmak için bazı kuralların öğretilmesi ve kısıtlamaların getirilmesi gereken köpeklerden daha az eğitime ihtiyaç duyar. Kedilerin çoğu, başlangıçtan itibaren genellikle yeterince iyi uyum gösterir; eve zarar vermez ve kendi başının çaresine bakar.

6. KEDİLERİN ÇOĞU, TÜY BAKIMINI KÖPEKLERDEN DAHA AZ GEREKSİNİR

Uzun tüylü kedilerde bile, tarama süresi bir köpeğinkinden çok daha kısa sürer. Kısa tüylü kedileri ise neredeyse hiç taramak gerekmez. Kedi kendini oldukça iyi temizler. Köpekler için ise aynı şeyi söyleyemeyiz.

7. KEDİLER KÖPEKLERDEN ÇOK DAHA AZ SALDIRGANDIR

Ev sahipleri kiracılarının kedi sahibi olmalarına daha az surat asarlar. Köpekli kiracılar için ise durum hiç de böyle değildir; sadece köpeklerin sebep olduğu gürültü ve kirlilik yüzünden değil, aynı zamanda da kordudan. Hiçbir ev sahibi, evini, saldırgan ve tehlikeli bir köpeği olan birine kiralamak istemez. Genellikle kediler, köpeklerle karşılaştırılınca insanlara karşı çok daha az saldırgan ve asosyal davranış gösterme eğilimindedir. Çekişmeli hayat şartlarında ev sahibi bir de hayvanın güvenilirliği ile uğraşmak zorunda kalmaz, içi rahat eder.

8. KEDİLER KÖPEKLERDEN DAHA BAĞIMSIZDIR

Kediler, doğalarındaki yabaniliği köpeklerden daha az kaybetmiş, köpeklerin maruz kaldığı yoğun ehlileştirme çalışmalarıyla karşı karşıya kalmamıştır. Köpeklerin sürü yönelimli davranışları, karmaşık görevleri çok iyi öğrenebilmelerini sağlar; insanoğlu onları değişik görevlerde kullanabilmiştir (çobanlık, koruma, avlanma, iz sürme ve spor gibi...). Yeni davranışlara uyum sağlama özellikleri nedeniyle köpekler kalıtsal ve davranışsal olarak özel görevler için eğitime daha kolay yönlendirilir. Mesela, büyük Pirene Dağ Köpeği, koyunları kurtlardan koruyan iri bir çoban köpeğidir. Yaşadığı bölgenin soğuk ikliminden koruyan kalın koruyucu postu, kurt ve çakal gibi yırtıcıları korkutan dev cüssesi, üretimin-

deki insan müdahalesinin izidir. Çihuahua ve St Bernard'ın aynı familyadan oluşuna, ikincinin birinciye kıyasla 100 kat daha kilolu oluşu yüzünden inanmak zorsa da bu doğru. İnsanların beden ölçüleri arasında böyle farklar olduğunu bir düşünün: Hangimiz işe giderken 3,5 metreden daha uzun boylu ve 450 kilodan daha ağır, kasları çok gelişmiş bir Golyat'la (Hz. Davud'un öldürdüğü dev) aynı arabayı paylaşmak isteriz? Dünyadaki köpek cinsleri arasındaki aşırı farklılıklar, bize hizmet için üretilmiş köpeğin uzun geçmişiyle birleştiğinde, ev kedisinden çok daha fazla kendi doğasından uzaklaştırılmış bir hayvan ortaya çıkıyor. Fare avlamak, kedinin bizim yararımıza yaptığı tek iş gibi görünüyor; oysa tarihte dönüm noktası olabilen böyle can alıcı bir iş için kediye özel bir eğitim verilmemiş veya özel bir cins üretilmemiştir. Kediler sadece kemirgenleri avlamayı ve öldürmeyi sever o kadar. Bizler hiç varolmamış olsaydık yine bu işi yapacaklardı. Her halükârda, kedi elbette bugüne kadar sürekli avcısı, çoban ya da kurtarma hayvanı olarak kullanılmadı; bu da, onun, köpeğin maruz kaldığı genetik ve karakteristik aşırı biçimlendirmeden kurtulduğunu gösteriyor.

Allahtan, (kediseverlerin gözünde) kedilerin eski içgüdüleri neredeyse bütünüyle korunmuştur. Bu sayede, kendilerine has davranış biçimlerini sürdürürler. Bazı kişiler, hayatı boyunca faydalı işlevleri olan ve sevgiye cevap veren köpeğe kıyasla kedinin asalak bir yaratık oluşundan dem vurarak, ondan nefret ederler. Bu kişilere söyleyebileceğim tek şey, bir köpek almaları ve kedileri, onların kıymetini bilecek kişilere bırakmalarıdır!

9. KEDİLER, KÖPEKLERDEN DAHA AZ DUYGUSAL ENERJİYE GEREKSİNİM DUYAR

Köpekler sıklıkla duygusal enerjinizi tüketerek günün sonunda sizi bitirir. Köpeklerin çoğu, “doyur beni”, “sev beni”, “dokun bana”, “gör beni”, “yardım et bana”, “oyna benimle”yi her gün talep eder. Ellerinde olmadığını bilmenize rağmen bir süre sonra sabrınız taşar. Birçok köpek cinsi (gözetleyici tazılar ve Saluki ya da Afgan tazısı istisna sayılabilir), sahibinden düzenli duygusal enerji almaya ihtiyaç duyar. Emreden/boyun eğen davranış oyununa girişmezlerse delirirler. Kedi tabii ki bu saç-

ma esas duruş ve hâkimiyet oyunlarıyla canını sıkmaz; onlar hayatlarının kontrolünü ellerinde tutarlar. Sizden uzaklaşırlarsa, bunun sebebi, yapacak daha iyi şeyleri olmasıdır sadece. Yanınıza gelirlerse bunun sebebi sizinle olmayı tercih etmeleridir, o kadar. Ne gizli güdülerini ne de dalaverencik akıl oyunları vardır.

10. KEDİLER KÖPEKLERDEN DAHA SESSİZDİR

Köpekler havlar. Öyle yapmak zorundadırlar; bu, onların doğasında vardır. Kedilerden daha çok evi koruma içgüdüğü taşıyan köpekler, evdeki diğer “sürü üyelerini”, zavallı postacı veya sokaktan geçen komşu gibi olası işgalcilere karşı uyarma ihtiyacı hisseder. Eğer bir apartman dairesinde yaşıyorsanız ve gürültücü bir köpeğiniz varsa, evden tahliye edilme olasılığınız oldukça yüksektir. Kedilerin çoğu oldukça sessizdir ve neredeyse asla komşuları rahatsız edecek kadar sesini yükseltmez.

İşe bu saydıklarımız nedeniyle kediler, özellikle de küçük apartman dairelerinde beslenmek için köpeklerden çok daha elverişli hayvanlardır. Saatler boyu çalışan yalnız kişiler köpek yerine bir kedi seçseler çok daha iyi yaparlar. Sadece bakım açısından değil, köpeğe de haksızlık etmemiş olmak için. Onun için uygun olmayan koşullarda bir köpeğe bakmak zalimce bir şeydir. Bu durumlar için neredeyse ısmarlama yapılmış kadar uygun olan bir hayvanı, yani kediyi eve almamak niye?

Tabii ki kedilerin de, bazı kişilerce tahammül edilmesi zor huyları vardır. Kediler köpeklere göre daha az şefkatlidir, en azından şefkatlerini daha az belli ederler. İnsanları mutlu etmeye hevesli değildirler; onlara göre bunun bir anlamı yoktur. Tabii ki sizin arzularınızla onlarınki denk geldiğinde her şey yolunda gider. Kediler, dokununca mest olan köpeklerin aksine, aşırı ellenmeye fazla düşkün değildir. Bir kedi bazı numaralar öğrenebilir, ama bir köpek kadar çabuk ve etkili değil. Kedi sizi mutlu etmek için numaralar yapmaz; onu harekete geçirecek “yemek” gibi baştan çıkartıcı, daha büyük bir dürtü gereklidir. Aynı zamanda da işbirliğine yavaşır bir havada olması lazımdır. “Bana ne yararı var?” tavrıdır bu; bir kendine hayran olma durumu. Küçük kedinizden günün birinde attığınız topu getirmesini beklemeyin. Aynı zamanda hayvanları

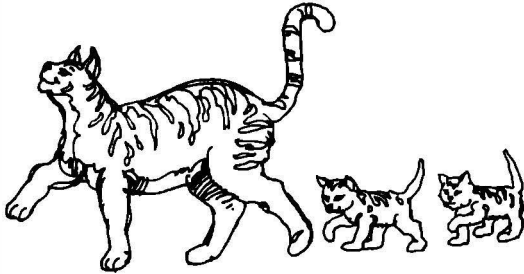
mıncıklama, kovalama ve onlara eziyet etmeye meyilli olan küçük çocuklarınıza bayılmasını da beklemeyin. Kedi bir Golden Retriever değildir; yani eğer küçük çocuklarınız varsa, belki de bahçeli bir ev ve oyuncu sevimli bir yavru köpek edinmeyi düşünmelisiniz. Son olarak, onlar için yaptığınız küçük şeylerden dolayı kedilerin size müteşekkîr olmasını beklemeyin; onlar kibirli ve gururlu güzellerdir. Bu, ona kapıyı tuttuğunuz veya sigarasını yaktığınız için Liz Taylor'dan size teşekkür etmesini beklemeye benzer. Hadi, anlayın artık!

Kedi her ne kadar köpeğe göre daha az muhtaç ve daha az sosyal olsa da, gerçekten onun değerini bilen kişilere çok iyi ev arkadaşı olur. Kediler güzel, zarif, küçük, temiz, hassas, ipek gibi parlak ve ayartıcıdır. Diğer ev hayvanlarının aksine sakın ama güçlüdürler. Kediler meraklı hayvanlardır. Genellikle, zorla ilgi talep etmeyen ama içgüdüsel olarak kendilerini bekleyen, alışıık oldukları kişilere karşı oldukça şefkatli olabilirler. Yanaştıklarında, mükemmel bir saadet içinde tatminkâr mırılamalarla okşamaya teşvik ederek size sürtünür, kulağınıza miyavlar, kibarca patisiyle burnunuza dokunur ve kucağınıza kıvrılırlar.

Bir kedi sahibi olmak, bir tarafıyla evcil ve evde huzur bulan, diğer tarafıyla ise hâlâ hayatın daha içgüdüsel olan vahşi yanına bağlı çift ruhlu bir hayvana sahip olmak demektir. Bir kediyle hayatı paylaşmak –aslında beklentimiz tam da budur– doğaya gizli bir pencere açar. Tüylü dostunuzun arkadaşlığından keyif alırken bir yandan da vahşi hayvanların cesareti ve atletik yapılarına karşı saygı duyarsınız: Yani, eğer bir köpeğe ayıracak zaman, mekân ve sabrınız yoksa, beraber yaşamak için kediyi tercih edin. Kedilerin aslında ne kadar şefkatli ve eğlenceli olduklarını görmek sizi şaşırtabilir. Birçok kedigil davranış bilimcisi, kedilerin aslında kendi cinslerinden çok bir insanın dostluğunu tercih ettikleri savında bulunur. Bunun büyük kısmına katılıyorum. İnsanlardan, belki de onları bir sahipten çok ebeveyn veya kardeş olarak düşündükleri için, zevk alırlar. Çoğu kedi okşandığında, annesinden süt emerken patileriyle yaptığı yoğurma hareketini yapar veya annesi ve kardeşleri tarafından yalandığında yaptığı gibi mırılayarak yavru kedi davranışları gösterir. Kediler bizi her ne sebeple olursa olsun severler. Önemli olan da budur;

Çünkü kedi-sahip ilişkisi için mutlaka gerekli olan şey ortak hoşgörü ve hayranlıktır.

Demek ki, sizi seven ve arkadaşlığınızdan keyif alan, aynı zamanda da sizi rahat bırakıp kendi işine bakacak kadar halinden memnun bir ev hayvanı edinmek istiyorsanız köpek yerine kediyi seçmelisiniz; ama devamlı yaltaklanan bir hayvana ihtiyaç duymadığınızdan emin olun, çünkü kediler böyle yapmaz. İtaate ihtiyacınız varsa, mutlu, katılımcı ve sadık bir köpeği tercih edin.

KEDİ EŞSİZ BİR MAKİNE DİR

Kedigillerin en küçüğü bir başyapıttır.

LEONARDO DA VINCI

K ediyi benzersiz bir yaratık yapan şey nedir? Kişiliğı bir yana, onu diğer hayvanlardan ayıran, bedensel özellikleridir. Kediler sessiz avcılardır. İnce bir çitin üzerinde sendelemen yürümelerini sağlayan muhteşem bir dengeye sahiptirler. Kediler kusursuz bir biçimde görebilir, inanılmaz mesafelere atlar ve hiç duymadığımız sesleri duyarlar. Hızlı ve çeviktirler. En usta dağcıdan daha iyi tırmanabilirler. Yüksek bir yerden, hiç yara almadan, dört ayak üzerine düşebilir ve hiçbir şey olmamış gibi yürüyüp giderler. Avlarının üzerine atlamak için sabırla beklerken, bedenlerini tek bir pozisyonda, uzun süre eziyet verecek kadar hareketsiz tutabilirler.

Hızla ve kolayca yön değiştirmelerinden düzenli olarak kendilerini temizlemelerine kadar yaptıkları neredeyse her şeyin sebebi, kedilerin benzersiz anatomisi ve fizyolojisidir. Şimdi size her ikisinden de bahsedeceğim. Böylelikle kedinizin vücudunun nasıl çalıştığını ve çevresiyle nasıl etkileştiğini daha iyi anlayabileceksiniz.

KEDİLERİN İSKELET/KAS SİSTEMİ

Bir yavru kedi o kadar esnektir ki, neredeyse çift bedenlidir; arka tarafı sanki öndeki kediyle oynayan bir başka kediye aittir. Siz üzerine basana dek, kuyruğunun kendisine ait olduğunu fark etmez.

HENRY DAVID THOREAU

İskelet, bedenın kemik çatısıdır. Deri ve adale dokularını tutar; iç organlar ve beyin için koruyucu bir barınaktır. İnsan çatısındaki 206 kemiğ karşılık bir kedide yaklaşık 244 kemik bulunur. Kedi iskeleti, kaslar ve eklemlerle birleşince, muhteşem bir hareket esnekliğı sağlar.

AĞACIN TEPESİNDE BİR KEDİ

Eğer kediniz bir ağaca tırmanır ve aşağıya inemiyormuş gibi görünürse ne yapmalısınız? Bu sorunun cevabı, kediye ve ağacın yüksekliğine göre değişir. Kıvrık tırnaklarıyla ağaca kolaylıkla tırmanan kedinin aşağıya inmesi o kadar kolay değildir; çünkü tırnaklar, tırmanırken saplandıkları halde inerken yerçekiminden faydalanamaz. Böyle bir durumda ne yapabilirsiniz?

Kedinin iskeleti, biçimi ve esnekliği bakımından diğer hayvanlardan biraz farklıdır. Kedinin omurgasında insanlarınkinden 5 tane daha fazla, yani 30 omur vardır. Bu özellik, bir kediye bizimkinden daha fazla kıvrılıp bükülme imkânı vererek çok daha geniş bir hareket alanı sağlar. Kedilerin köprücük kemiği işlevsel değildir, oysa insanlarınki omuzların hareketini sınırlar. Ayrıca kedinin omuz bölgesindeki kürek kemikleri göğsüne yakın bir yerde bulunur. Bu sayede, kürek kemikleri daha yaygın ve geniş olan hayvanlara nazaran omuz eklemleri daha yukarıya kalkabilir, oldukça geniş daireler çizebilirler. Bu özelliklerin tümü bir araya geldiğinde, kedinin oynaklığı ortaya çıkar. Bunun sonucunda da diğer hayvanların çoğundan daha becerikli olarak koşar ve zıplarlar.

DERİ

Vücudu örten deri tabakası, kedi enfeksiyon ve yaralanmalara karşı koruyan, hem de nem ve ısının korunmasına yardımcı olan esnek bir dokudur. Güneşle etkileştiğinde D vitamini üretimine ve derinin içine gömülmüş milyonlarca sinir ucu sayesinde kedinin çevresiyle ilgili bilgi toplamasına yardımcı olur. Kedinin derisinde burun ve patiler haricinde ter bezi yoktur, ama derinin içindeki küçük kesecikler bazı atık maddelerin boşaltımını sağlar. Meme bezleri, anal keseler deri altında bulunur.

Kedinin derisi, vücudunun üzerinde nispeten bol, gevşek durur; sanki bedenini sarmak için bir hayli fazladır. Böylece yavru bir kedi aç

bir düşmanın ağzından bu gevşek derisi sayesinde kaçıp kurtulabilir. Bu da doğanın ona, hayatta kalması için sunduğu bir armağandır.

Bir kedinin derisi, biraz tuhaf olmakla birlikte, bizim derimiz kadar ısıdan etkilenmez. Bu özelliği ona büyük ısı kaynaklarına yaklaşabilme imkânı sağlar. İşte bu yüzden kediler evde radyatörün üstünde ya da sokakta sıcak araba motorlarının tepesinde uyumaktan hoşlanırlar.

SOLUNUM SİSTEMİ

Öncelikle vücuda oksijen temin edip karbondioksiti atmakla yükümlü olan solunum sistemi, bronşlar, akciğer hava kanalları, akciğer lobları ve diyaframdan oluşur; aynı zamanda kedinin vücut ısısını düzenlemesine ve koku alma duyusunu kullanmasına yardım eder. Kediler normalde, biz insanlardan biraz daha hızlı –dakikada 20 ila 30 kez– nefes alır. Eğer ortam kedi için sıcaksa ya da yorulmuşsa bu sayı ciddi şekilde artabilir. Sıcak günlerde solunmak, kedinin serinlemesine yardımcı olur. Bir kedi, ayartıcı ya da tehdit edici bir koku aldığında, burun boşluğuna daha çok koku çekmek için solunum sayısını artırabilir.

SİNDİRİM SİSTEMİ

Kedinizin büyümek, eskiyen dokularını yenilemek ve vücudunda sürekli meydana gelen çok sayıda kimyasal tepkime için enerji sağlamak amacıyla düzenli beslenmeye ihtiyacı vardır. Aldığı gıdalar sindirim sisteminden geçer, sindi-

KEDİ AÇAÇTAN İNEMİYORSA

- * Eğer sağlıklı yetişkin bir kediye hiçbir şey yapmayın. Bırakın kendisi halletsin. Genellikle sonunda bunu becerecek ve bir daha tırmanmaya yeltendiğinde iki kere düşünecektir.
- * Eğer kedi yavruysa ya da çok yaşlıysa, bir merdiven bulmak zorundasınız. Kedinin asabiyetinin sebep olacağı kaçınılmaz tırnıklardan korunmak için ellerinize kalın bir eldiven geçirin ve uzun, kalın bir tişört giymeyi unutmayın. Ona yaklaşabileceğiniz kadar yaklaşın ve bakın bakalım, size doğru geliyor mu? Sabırlı olun; kedinin sakinleşmesi zaman alabilir.
- * Kedi ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya değilse, mümkünse polisi ya da itfaiyeyi aramamaya çalışın. Onların başka öncelikleri olduğundan sizin endişenizi pek ciddiye almayabilirler.

rim kanalında parçalanarak kullanılabilir ve emilebilir hale gelir. Kedilerin sindirim kanalı bizimkine kıyasla çok daha kısadır.

Ağız, yutak, yemek borusu, mide, ince ve kalın bağırsaklar ile anüs-ten oluşan bu sindirim kanalı sindirime yardımcı bezler, tükürük bezleri, karaciğer, safra kesesi ve pankreası da içerir.

Kedi arada sırada otlara ve diğer bazı bitkilere ilgi gösterse de, etoburdur. Köpeklerden daha fazla hayvansal proteine gereksinimi vardır. Kedinin sindirim sistemi, doyurucu bir et yemeğini çok kısa sürede enerjiye dönüştürür.

BÖBREKLER VE İDRAR YOLLARI

Hücre metabolizmasının normal bir sonucu olarak vücudun ürettiği atık maddeler vücuttan atılmazsa hayvanı yavaş yavaş zehirleyebilir. Kimyasal atık maddeler kanla böbreklere taşınır, burada kandan ayrıştırılır ve idrara dönüşür. Her böbrekte, glomerül adını taşıyan; süzme işlevini gören küçük birimler vardır. Bu birimler kandaki atıkları ve fazla suyu dışarı atar. Her iki böbrekten çıkan sidik boruları idrarı böbrekten sidik torbasına taşır; idrarın oradan vücut dışına çıkmasına ise siyek [sidik torbasından başlayarak dışarıya kadar uzanan sidik yolunun son bölümü] yardımcı olur. Böbreklerden siyeğe kadar olan bütün bu sistem, idrar yolları olarak bilinir.

ÜREME SİSTEMİ

Üreme sistemi tabii ki cinsiyete göre farklılık gösterir. Erkeklerin üreme sistemi vücudun dışındadır. Testisler (sperm üreten organlar) tam olarak anüsün altında yer alan, tıp dilinde “skrotum” olarak adlandırılan torbanın içinde bulunur. Erkek kedinin sünnet derisinin sardığı penisi mukozamsı bir zarla kaplanmıştı. Çiftleşme esnasında sperm testisin boşaltıcı kanalından aşağıya, siyeğe gider. Burada prostat ve kamış soğanı bezinden [bulbourethral, siyeğin ampul şeklinde genişleme gösteren kısmı] gelen salgılarla karışan tohum [semen] dışının içine boşalır. Dişi kedilerin üreme sistemi biraz daha karmaşıktır. Vulva ve klitorisi vücudun dışında; serviks (rahmin vaginaya aç-

lan boyun şeklindeki alt parçası), rahim, dölyatağı borusu, yumurtalıklar ise içeride yer alır. Dişi, düzenli olarak “kızışma dönemi” adı verilen çevrimsel üreme dönemine girer; bu dönem dört evreden oluşur: anöstrus, proöstrus, östrus (dişi cinsiyet organlarında over’den salgılanan hormonların etkisiyle belirli değişikliklerle kendini gösteren devre) ve diöstrus (cinsel aktivitede kı-zışma devreleri arasında durgunluk ile belirginleşen kısa devre). Östrus evre-si sırasında kedinin kızıştığı söylenir. (Üreme konusundan ileride daha ay-rıntılı söz edilecektir.) Kediler “yapay yumurtlayıcılar” olarak da bilinir; bu, di-şinin erkeğin onunla birleşmesine reaksiyon vererek yumurtlaması olayıdır. Yumurtalıklar tarafından üretilen yumurtalar döl yatağı borusundan aşağıya düşerek spermeler tarafından döllenir. Döllenmiş yumurtalar rahmin iç duva-rına tutunur ve fetüs gelişir. Üreme mevsimi boyunca dişiler dört gün kadar östrus döneminde kalır ve her iki haftada bir üremeye hazır hale gelinceye kadar tekrar kızışırlar. Tahmin edebileceğiniz gibi, kediler bir hayli doğurgan olabilir. Kısırlaştırılmamış bir dişi kedi sahibi olmak, ana üreme mevsimleri olan ilkbahar ve yaz dönemlerinde başınızı ağrıtabilir.

DOLAŞIM SİSTEMİ

Dolaşım sistemi kanı akciğerlere götürür ve vücudun tüm hücrele-rine besin taşır. Ardından atık maddeleri, işleme tabi tutulacakları ve tahli-ye edilecekleri böbreklere aktarır. Bu sistemin motoru kedide dakikada yak-laşık 125-130 kere çarpan, 4 odacıklı bir pompa görevi gören kalptir. Kalp kanın, vücudun arterler şebekesinde dolaşmasını sağlar. Kan bu şebeke-den kollara ayrılarak vücudun tüm bölgelerine besin ve oksijen dağıtan kıl-cal damarlara ulaşır. Kirli kan bu kılcal damarlardan yola çıkarak toplarda-marlar aracılığıyla yeniden oksijen almak üzere kalbe ve akciğerlere geri döner. Aşırı fiziksel etkinlik sırasında kedinin kalp atış hızı dakikada 200 vurumun üzerine çıkabilir.

SİNİR SİSTEMİ

Sinir sistemi vücudun birçok hareketini kontrol etmekle birlikte, bir bilgi toplama ve saklama sistemidir. Kedinin duyuları bilgi topladıktan sonra, sinir sistemi bu verileri analiz edip hayvanın hayatta kalması için gerekli tepkileri başlatır: “Köpek geliyor, ağaca tırman!” gibi. Kaçmaktan titremeye kadar bütün bu reaksiyonlar bilinçsizce ve otomatik olarak sinir sistemi tarafından başlatılır.

Büyük bir fabrikanın bilgisayar sistemi gibi yapılanmış sinir sisteminin bir ana işlem ünitesi vardır. Bu merkezi sinir sistemi, beyin ve omurilikten oluşur. Göz, kulak, dil, deri başta olmak üzere iç ve dış organlardan gelen uyarılar, sinirler yoluyla beyin ve omuriliğe ulaşır ve buralarda değerlendirildikten sonra emirler benzer yollarla kas ve bezlere iletilir. Kedinin vücudunu kaplayan sinirler bu bilginin taşınmasını sağlayan kablolardır; omurilikten vücudun her tarafına, kollara ayrılarak dağılırlar. Bilinç ve istek dışı hareketler otonom sinir sistemi tarafından kontrol edilir. Bilinçli hareketler ise somatik sinir sistemi tarafından kontrol edilir.

HORMONLAR

Hormonlar metabolizmanın çalışmasını, büyümeyi, vücut sıcaklığını, stres reaksiyonlarını, davranışları ve cinsel fonksiyonları düzenler. Salgı bezleri, içerdikleri hormonları doğrudan kana karıştırarak vücudun her tarafına dağıtır.

LENF SİSTEMİ

Vücudun bütün dokularından süzülen sıvıları toplayarak tekrar kana taşıyan kanallar sistemidir. Bu sistem, insanlarda olduğu gibi kedilerde de hastalık ve enfeksiyona karşı bizi koruyan bağışıklık sisteminin bir parçası olarak işlev görür.

Lenf düğümleri tarafından üretilen lenf sıvıları bakterileri ve diğer yabancı maddeleri yok eder veya etkisiz hale getirir. Vücudun bir kısmı za-

rar gördüğünde veya mikrop kaplığında bu bölgeye en yakın olan lenf düğümleri şişer. Bu durum normalde enfeksiyon azaldıkça geriler.

BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ

Bu sistem, hastalıkların kontrolünde, aynı zamanda da alerjik reaksiyonların önlenmesinde can alıcı bir önem taşıyan hücreler ve proteinler bütünüdür.

Kedinin derisi, bakteri ve virüslerin istilasına karşı en dış koruma zırhıdır; ancak, bazı mikroorganizmalar bunu delip geçmeyi başarır ve bu kez de beyaz kan hücreleriyle savaşmaları gerekecektir. Bu hücreler istilacılarla savaşan lenfositlerdir. B ya da T hücresi olarak da ayrılan lenfositler, sahip oldukları özel protein hücre yapılarına göre (antijenler olarak bilinir), mikroorganizmaları arayıp bulan antikorlar üretir. Yerleri tespit edildiğinde enfeksiyonun faileri yok edilir.

Bağışıklık sisteminin öyle bir hafızası vardır ki, özgün bir enfeksiyonun antijeni bir kez tespit edildiğinde ve özgün antikorlar üretildiğinde bu bilgi sonsuza dek korunur. Bu şekilde aynı saldırganın neden olabileceği, gelecekteki enfeksiyonlar önlenir. Bu da aşıların nasıl işe yaradığını açıklar. İnsanlarda olduğu gibi kedilerde de normalde tehlikeli olan bir virüsün ölü ya da değiştirilmiş şekli hastaya zerk edildiğinde, hastanın bağışıklık sistemi bu virüse karşı antikorlar üretmek üzere uyanır. Sonra, eğer hastaya virüsün aslı bulaşırsa vücut çoktan buna karşı direnç geliştirmiş olur. Bağışıklık sistemi işini

EV GIBISI YOKI

Kediler çok gelişmiş bir ev duyusuna sahiptir; eve dönüş yolunu bulmak için, tanımadıkları bölgelerde yüzlerce kilometre giden kayıp ya da terk edilmiş kedilere dair birçok belgelenmiş vaka vardır. Hiç kimse onların bunu nasıl başardıklarını bilmiyor. Kedinin beyninde tanrı vergisi bir pusula olsa gerek!

bilir; bir başka deyişle, herhangi bir zarar vermesine izin vermeden saldır-ganı hızlı ve etkili bir biçimde şutlar.

KEDİNİN DUYULARI

Bilincimizde algılanan herhangi bir his ya da izlenim, duyu olarak kabul edilebilir. Duyu organları dış dünyanın bilgilerini ve vücudun iç durumunu özellikle beyin ve omurilik aracılığıyla sinir sistemine ulaştırırlar. Bilgi, vücudun tamamında yer alan, ilgili organa bağlı olarak uzmanlaşmış milyonlarca alıcı tarafından algılanır. Deri üzerindeki alıcılar, dil üzerindeki tat tomurcukları veya gözdeki ışık alıcısı uyarıldığında, merkezi sinir sistemine bulgusunu rapor eden bir elektrik sinyali gönderir.

Beş temel duyu şunlardır:

- Görme
- İşitme
- Koklama
- Tatma
- Dokunma

(Tabii ki, tüm kediseverler kedilerin altıncı, yedinci, sekizinci hatta dokuzuncu duyuları olduğunu bilir; ama şimdilik sadece anladıklarımıza bağlı kalalım.)

GÖRME

Siz, bir elektrik kesintisi sırasında karanlıkta yolunuzu bulmak için boşuna bir fener ya da mum arayarak, tökezleyerek ortalıkta dolaşırken, kediniz sakın sakın oturup sizi seyrederek ve muhtemelen “Bu kadar büyük bir varlık nasıl bu denli hantal ve beceriksiz olabilir?!” diye düşünür. Göz yapısı her ne kadar bizimkilere benzese de çok ilginç farklılıklar gösteren kedinin işte böyle yetenekleri vardır.

Kedi mucizevi gözleriyle dünyayı görsel olarak algılar. Gözleri en temel duyu organı olarak onları çevrelerinde olan bitene dair birçok açıdan bilgilendirir. Kedilerin o muazzam mavi, yeşil, altın sarısı gözleri olmasaydı;

atlayamaz, avlanamaz, oynayamaz ya da azametle yürüyemezlerdi. Gözleri kafa ölçülerine oranla bir hayli büyüktür; bu onları en çekici kılan karakteristiklerden biridir. Bizleri kendilerine, kocaman gözlü minik bir bebek çocukluğuyla yaklaşıtırlar. Kedinin gözlerinin her biri mükemmel bir yuvarlaklığa sahiptir ve doğrudan optik sinirler aracılığıyla beyne bağlıdır. Her bir gözün önünde, insaninkine kıyasla çok daha büyük yer kaplayan, saydam, koruyucu bir kornea tabakası bulunur. Bu kornea, kedilere çok daha geniş bir bakış açısı sağlar ve içeriye daha fazla ışık girmesine olanak tanır. Göze giren ışık miktarını kontrol eden, ayarlanabilir bir diyafram olan göz bebeği, kasların düzenlemesiyle iris tabakası tarafından açılır ve kapanır. İris tabakası kedinin gözbebeğini kapattığında, gözler, meşum ve karakteristik “çizgi göz” bakışını takınır. Az ışıklı saatlerde, iris tabakası göz bebeğini açarak neredeyse yuvarlağa yakın bir şekle dönüştürür. Gözbebeği ve iris tabakasının arkasında bulunan göz merceği, gözün iç arka duvarında bulunan ışığa duyarlı bölgeye, yani retinaya giren ışığa odaklanır. Gözün içi, retina ile çevrili olan boşluğunu dolduran pelte koyuluğunda, saydam ve renksiz bir sıvıyla doludur. Göz merceği ise bir sıvıyla desteklenmiştir.

Retina, bir fotoğraf makinesindeki filme benzer; ışık tarafından uyarıldıklarında beyne şifrelenmiş sinyaller gönderen birçok ışık alıcı hücreden oluşur. Işık alıcı hücrelerin bu kadar çok olması kedinin gece daha iyi görmesini sağlar. Retinanın gerisinde bir yansıtıcı yüzey vardır; siz karanlıkta yolunuzu şaşırıırken bir kedinin daha iyi görmesinin sırrı burada gizlidir. Değişik proteinler ve çinkodan oluşan, aynaya benzeyen bu aygıt kedinin gözünün karanlıkta karmızlaşmasına sebep olarak, ilk seferde emilemeyen ışığı retinaya geri yansıtır ve kedinin var olan ışıktan çok daha fazlasını kullanmasını sağlar. Saatli radyonun ekranı, hatta mikrodalga fırınının ya da videonuzun saati kediye, o geceki olası herhangi bir sorunla başa çıkmasına yetecek ışığı sağlar.

Buna rağmen kediler biz insanlar kadar keskin görmez. Bizler, mercerimizin şeklini daha etkili biçimde değiştirebildiğimiz için daha iyi odaklayabiliriz. Bizim gözümüzde retinanın ortasında bulunan ve “fovea” diye bilinen çukur kısım, ışık alıcı hücrelere daha yüksek bir konsantrasyon yeteneği kazandırır; böylece retina yüzeyinin geri kalanı, sabit bir objenin

İŞİTMEYE DAİR BİRKAÇ

AYRINTI

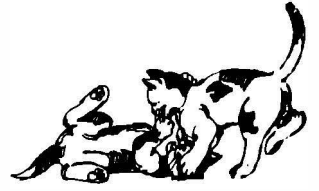
Fare, kedinin işittiği seslerin neredeyse iki misli fazlasını işitebilir. Yunuslar birer işitme şampiyonudur, kedilerden üç kat, biz insanlardan ise yedi kat daha fazla ses işitirler.

konumunu daha kusursuz bir şekilde ölçmemizi sağlar. Kedi, nesneleri bizim kadar keskin göremese de hareketi bizden çok daha iyi fark eder.

Kedi gözü 60-70 cm'den yakın objelere iyi odaklanamaz; bu yüzden onları hipermetrop olarak değerlendirebiliriz. Bu tam da, burunun dibindekini değil de, uzaktaki avını fark etmesi gereken bir yırtıcıda olması gereken bir özelliktir. Kedi gözü, avın yerini tespit ederken ve onu kovalarken gereken görüş hassasiyetini sağlamak için, yakın görüş keskinliğini feda etmiştir. Yakın objelere odaklanamama, bunun yerine uzak ve panoramik görüşe sahip olma, kedileri "o amaçsız boş bakışlar"ın sahibi yapmıştır. Çoğu insanın (özellikle de kedileri sevmeyenlerin) onları ruhsuz, hipnotik, soğuk nevaleler olarak değerlendirmesinin nedeni işte bu bakışlardır.

Kediler, insanlar gibi iki gözün de kafanın önünde aynı düzlemde yer almasının bir sonucu olarak "stereoskopik" bir görüşe sahiptir. Yırtıcılar, bu dürbün işlevi gören bakış açılarına, kusursuz bir biçimde mesafe ölçtükleri ve derinliği kavrayabildikleri için güvenir. Öte yandan, kafanın tam önünde yer alan gözlere sahip olmak, arkada kör bir nokta kalmasına sebep olur. İnsanlar ve kediler bunu, kafalarını çevirerek ya da gözlerini döndürerek telafi ederler. Fare, tavşan, geyik ve balık gibi av hayvanları kör noktadaki nesneleri göremez. Gözleri kafalarının iki yanında bulunur. Derinlik algıları yoktur, ama daha panoramik bir bakış açısına sahiplerdir; bu da genellikle hayat kurtarıcı olur.

Kedinin gözlerinin dış yüzeylerini üst ve alt göz kapakları korur. Bu ikisinin arasında (burun köprüsünün yanındaki iç köşede) bazen üçüncü gözkapığı olarak da adlandırılan, göz kırpan bir zar bulunur. Bu kapak, gözün alt iç kenarından üst dışına kadar otomatik olarak kapanarak yavru kedinizin en değerli duyusunu koruyacak ek bir tabaka oluşturur.

İŞİTME

Memelilerin kulağı bir mühendislik harikasıdır. Kemirgen bir hayvan ya da otomobil benzeri bir objenin hareketinden kaynaklanan ses dalgaları, mikrodalga veya radarların farklı frekanslardaki elektromanyetik ışınlarının izlediği yola benzer bir şekilde, önce bir çeşit toplayıcı olarak işlev gören dış kulağa girer. Yakalanan ses dalgaları, titreşen kulak zarına ve daha sonra, orta kulaktaki akışkan bir sıvıyla tutturulmuş işitme kemikleri olan çekiç şeklini andıran kemik, örs kemiği ve üzengi kemiğine doğru yayılır. Bu küçük yapılar sesi, kulak zarından, titreşimleri sinirsel uyarılara çeviren ve hemen beyne göndererek analiz eden, toplayıcı helezon şeklindeki iç kulağa kadar yönetir.

Kediler, kendileri için ziyafet anlamına gelen farelerin duyulamayacak kadar yüksek perdeden çıkardıkları sesleri duyabilecek mükemmel bir işitme yeteneği geliştirmiştir. İnsanların işitebileceği seslerin yaklaşık iki oktav daha yüksekini işitebilirler ki, bu da duyarlı dostlarımız köpeklerin işitebileceğinden bile bir hayli yüksektir.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

İşitme eşikleri her ne kadar bize kıyasla yüksekse de, kediler sesleri ayırt etmede insanlar kadar başarılı değildir. Bizim kulaklarımız birbirinden epey uzak olduğu için, beynimiz, bir kediye kıyasla, sesin kaynağını çok daha doğru bir biçimde tespit eder. Bir kulağın diğerine göre sesi biraz daha geç algılaması, beynin sesin geldiği yeri ve uzaklığı hesaplamasını sağlar. İki kulağımız arasındaki 10-12 cm'lik mesafe, bu konudaki yeteneğimizi artırır.

HAYAT KURTARAN KEDİLER

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru İngiltere, hepsi de binlerce kiloluk ağır patlayıcılar içeren V-1 ve V-2 bombaları, aynı zamanda da roket saldırlarıyla acımasız hava akınlarına maruz kaldı. Saatte yüzlerce kilometre hız yapan bu bombalar, çaresiz sivillerin üzerine düşmeden önce radarlar tarafından güç bela tespit edilebiliyordu. O sırada, birçok kedi sahibi, özellikle yüksek frekanslı sesleri duymadaki yetileriyle patlayıcıların gelmekte olduğunu hisseden kedileri sayesinde önceden uyarıldı. Gelmekte olan bombaların sesini insanlardan önce duyan kediler, aşırı huzursuz oluyor ve saklanacak bir yer arıyordu. Bu alışılmadık davranış, sahiplerine, ihtiyaç duydukları uyarıyı veriyordu. Sığınağa gidiyor ve büyük ihtimalle hayatta kalıyorlardı. Savaşta, birçok insan hayatını kedilerinin üstün yetilerine borçludur.

Kediler kulak kepçelerini 180 derecelik bir açıyla bağımsız bir şekilde oynatabilir. (Ben böyle bir mahareti olan pek fazla insan tanıımıyorum.) Bu özellik, kedilere sesin kaynağını büyük bir kesinlik ve doğrulukla saptama yeteneğini kazandırır. Kulak kepçesinin görünüşü türe ve cinse göre farklılık gösterebilir: Sıcak iklimlerde yetişen kedilerin kulakları, sıcaklığı daha iyi bir yayabilmek ve uçsuz bucaksız çöldeki avlarını çok uzaklardan algılayabilmek için kocamandır. Soğuk iklimlerdekilere kulakları da, vücuttaki ısı kaybını azaltmak için küçüktür.

Kulaklar sesleri sadece toplamak ve yorumlamaktan daha fazlasını becerir. İç kulaktaki dehlize benzer bir aygıt, kedinin dengesinden ve üç boyutluluğuyla bizimkinden oldukça farklı uzamsal istikamet hissinden sorumludur. (Şüphesiz, biz buzdolabının üstünde oturmayız ya da boyumuzdan 12 misli yüksek bir yere sıçramayız, 3-4 santimetre genişliğindeki bahçe çitlerinin üzerinde akrobasi hareketleri yaparak yürümeye kalkışmayız). Yarım daire şeklindeki, sıvı dolu üç kanal ve iç kulakta dehliz şeklindeki içi sıvı dolu aygıt, hareketleri algılamaya yarayan milyonlarca ince tüyle kaplıdır. Kedinin fiziksel konumunda herhangi bir değişiklik olduğunda hareketlenen bu tüyler kökleri aracılığıyla uyarıyı beyne iletir. Her bir kulağın sağ köşesinde bulunan yarım daire şeklindeki kanallar, kedinin beyninin, yön ve sürat değişikliklerini kesin bir biçimde algılamasını sağlar. Kedinin atletik cesaretiyle birleştiğinde, bu yapı, onun ünlü reflekslerini hazırlar.

Kedinin düşerken hız kesmesi, yay gibi esneyerek dört ayağı üzerine düşmesi ve belke-miğini şaşılacak derecede esnetebilmesi hep bu yüzdendir.

KOKLAMA

Kedi için koku alma duyusu hayati bir önem taşır ve çok gelişmiştir. Yeni doğmuş yavru kediler ilk önce bu duyularını kullanır. Yaşamlarının ilk iki haftasında tamamen kör olan yavrular, yalnızca koku duyuları sayesinde annelerinin memelerini şaşırmadan bulur. Yavruların her biri tüm emzirme süreci boyunca, seçtikleri tek bir memeye gitme eğilimindedir. Bu da, koku duyularının, bir memeyi diğerinden ayıracak kadar geliştiğini gösterir.

Kedinin koku alıcı hücreleri bir hayli uzmanlaşmıştır. Yine de, avın yerini tespit etmede koku alma değil, görme ve işitme organları birinci rolü oynar. Koku alma duyusu diğer kedilerin yerini belirlemede ve alan savaşlarında öne çıkar. Kedilerin sert damaklarının tam yukarısında, *vomeronasal* organ (veya Jacobson aygıtı) olarak adlandırılan bir koku aygıtı bulunur. Silindirik şeklindeki bu küçük aygıt, özellikle kızgınlık devresindeki dişileri koklarken seksle bağlantılı tüm kokuların alınmasında ve analizinde kullanılır. Ağız titretmeye benzeyen tuhaf bir hareket, daha çok erkek kedilerce yapılır. Bu hareket, koku moleküllerini, ağızdan hızla soluyarak *vomeronasal* organa pompalamaya yarar. Bu süreçte kedi sanki dudaklarını büzüyormüş gibi görünür. Erkek kediler bu hareketi genellikle dişi bir kedinin idrarıyla karşılaşınca yaparlar.

KEDIYE DAIR GARIP ANATOMİK GERÇEKLER

Bir köpekten aynı boyuttaki bir kedi, omurgasının kamçıya benzeyen hareketi ve uzun adımları sayesinde kısa mesafeli yarışta, sprint atarak onu geçebilir. Öte yandan, köpek, kalbi ve ciğerleri daha büyük olduğu için uzun mesafede ona fark atacaktır.

Yiyecekler ağızda salya ile karışır. Salya yiyecekleri yumuşatır ve içinde bulunan enzimlerle sindirime yardımcı olur. Bu karışım, tat tomurcuklarının yanıt vermesine olanak tanıyan kimyasal bir süreci tetikler. Bu, hem kediler hem de insanlar için böyledir.

Kedinin dili, papillalar denilen, küçük, köpekbalığı derisi gibi ters yönlü, kancaya benzer yapılarla kaplıdır. Kedi bunların yardımıyla, avının kemiğini sıyrıldığı gibi kendi tüylerini de yalayarak temizler. Bütün kediseverler, kedileri tarafından yalandıklarında, papillaların törpümsü yapısını hissetmiştir. Araştırmalara göre kedi, papillardaki tat tomurcuklarıyla tuzlu, asitli ve acı tatların farkını anlayabilir, ama şekeri algılayamaz. Kedi gibi gerçek etoburlar, zaman zaman şeker krizine giren sahipleri gibi tatlıları denemeye ihtiyaç duymaz.

Bütün memelilerde tatma ve koklama birbiriyle yakından bağlantılıdır. Eğer bir memeli, üst solunum enfeksiyonundan mustaripse, yemeğinin tadını alamaz. Doğada tat tomurcukları laf olsun diye değil, daha ziyade zehirli yiyeceği zehirsizden ayırmaya yaradığı için de soğuk algınlığına yakalanmış kediler pek yemek istemezler.

DOKUNMA

Kedinin dokunma duyusu onu, dünyasının elle tutulur, dokunulabilir kısmı hakkında bilgilendirir; ağzına aldığı kuşun tüylerinin yumuşaklığından gece üzerinde yattığı arabanın sıcak motor kapağının rahatlığını algılamaya kadar. Derilerinin her tarafı milyonlarca duyarlı dokunma alıcısıyla kaplı olan kediler, dünyalarının dokusu hakkında bilgilenmek için daha çok pençe ve bıyıklarına güvenir.

Kedinin pençeleri bir nesnenin, yenebilir bir parçanın ya da bir oyuncağın dokunulur cazibesini belirlemesine yardımcı olur. Mesela bir fareye yetişip ona dokunan kedi, onun yumuşak, sıcak ve tüylü hissinden, yenecek iyi bir şey olduğuna karar verebilir; oysa büyük bir böceğin sert, soğuk hissi ona başka yiyecek aramasını söyleyebilir. Kedinin, dokunma alıcılarıyla yüklü pençeleri, neredeyse bir insanın elleri kadar beceriklidir; tatmin oluncaya kadar nesneleri inceler ve onlara pati atar. Aramızdan bir-

çoğunun burnu, “Kalk ve benimle ilgilen, çok sıkıldım!” diyen bir kedi tarafından dürtülmüştür. Bazıları kedilerin pençeleri aracılığıyla, bir yırtıcının ya da avın yaklaştığına, hatta bir depremin başlangıcındaki hafif titreşimleri hissedebildiğine inanır. Her ne kadar bilimsel olarak kanıtlanmış olmasa da, gerçekten bunu yapabiliyor olmaları hiç de şaşırtıcı olmazdı.

Kediler en ufak bir dokunuşa bile yanıt verir, sıklıkla sırtlarını kabbartır, ardından bacak ya da elinize sürtünürler. Bu, kedinizin “Evet, işte orası... Biraz daha lütfen” derne biçimidir. Kedinizin derisi her ne kadar duyarlı, ısı değışimlerinin ne kadar farkında olursa olsun, bu, derinin daha fazla rahatsızlık ya da acı algıladığı anlamına gelmez. Burun ve pençeler hariç, kediler, aşırı sıcaklardan rahatsız olmaz; bir köpeğı ya da insanı ağlatabilecek derecede şiddetli ağırlara dayanabilirler. İşte bu yüzden kediler hiçbir rahatsızlık göstermeden arabanın sıcak motor kapağı üzerine uzanabilir. Çok yüksek bir ağırı eşiğine sahip olmaları müthiş bir uyum harikası olduklarını gösterse de, yaralandıklarında bile bunu dışarıya vurmayan hayvanların sahiplerinin dezavantajı, bu yaralanmaların farkına bile varamayacak oluşlarıdır. Kedinin o anda içinde bulunduğu çevreye dair bilgiyi beyne bıyıklar gönderir; derinin yüzeyinde dönebildikleri için kedi onları gerektiğinde oynatabilir. Bir fare ya da kuşu ağızında tutan kedi, kadersiz kurbanıyla doğrudan bağlantı kurmak için neredeyse her zaman, bıyıklarını aşağı ve geriye yöneltecektir. Kedi böyle yaparak, avının hâlâ canlı olduğunu ve muhtemelen kurtulmak için ısırmaya ya da can havliyle çabalamaya hazırlandığını anlayabilir.

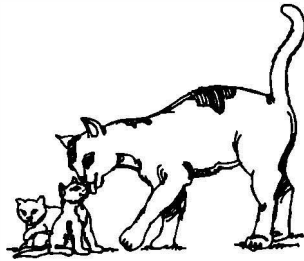
Bıyıklar, çevresinde olup bitenler konusunda kediye bilgi verir. Kediniz uyurken bıyıklarından birine hafifçe dokunacak olursanız, uyanacak ve muhtemelen içinden size küfredecektir. Zifiri karanlıkta yürüyen bir kedi, yolu üzerinde birilerinin olup olmadığını ya da dar bir aralığın sürtünerek geçilebilecek kadar geniş olup olmadığını yine bıyıklarını kullanarak anlayacaktır. Bıyıklar aynı zamanda, gözleriyle net bir şekilde odaklanamayacak kadar yakınına gelmiş avının yerini belirlemede de kediye yardım eder. Bıyıkların belki de en benzersiz özelliğı, kedinin etrafındaki hava akımlarındaki belli belirsiz değışiklikleri bile hissetmesidir. Yemek ya da yazı masası gibi sert nesneler, odadaki havanın dolaşımında gizli

karışıklıklar yaratır. Bunu kedinin bıyıkları tespit eder; bu sayede, zifiri karanlıkta bile nesnelerin üzerinden atlayabilir, etrafından dolaşabilir.

Bu dokunma alıcılarının bir başka işlevi de zevk almadır. Kedilerin çoğu en azından birkaç dakika sahipleri tarafından okşanmaktan hoşlanır. Buna izin vermeleri, çocuklukları sırasında kardeşleri ve anneleri tarafından yalanmış olmalarının anısından kaynaklanır, yoksa köpekler gibi “sosyal” olmalarından değil. Buna rağmen birçok kedi, er ya da geç size “yeter” diyecektir. Sıklıkla, içlerinde çatışan bir duygu geliştirirler. Bir yandan onlara gösterilen fiziksel ilginin tadını çıkarırken, içlerindeki diğer ses, “özgür hayvanlar” olduklarını ve insanlara bulaşmak istemediklerini söyler. Yetişkin kediler genellikle insanların onlara dokunmasını kabul eder, ancak nadiren diğer hayvanlarla ilişki kurmayı düşünür.

REFLEKSLER

Kediler hızlıdır. Sadece, bir oyuncağa ya da kötü kaderli bir fareye nasıl hızla vurabildiklerini seyredin yeter. Hızla seğiren birçok adale lifine sahip oldukları için, avlarını takip ederken büyük bir sessizlik ve beceriklikle hareket edebilirler. Kediler keskin tırnak ve dişlerini avlarına geçirmek için hedefin sıçrama mesafesine kadar yaklaşmasını bekler.

KEDİ PSİKOLOJİSİ

Eğer psikolojik romanlar yazmak istiyorsanız ve insanlardan bahsedekseniz, yapabileceğiniz en iyi şey bir çift kedi edinmektir.

ALDOUS HUXLEY

Kediler, hayatta kalma ve uyum sağlama konusunda ustadır. Doğanın onları içine attığı cangıl ormanlarının bunaltıcı sıcağından dağların dondurucu soğuğuna kadar, neredeyse her iklimde yaşayabilir ve çoğalabilirler. Kedi nüfusunun artışı, kedilerin hangi durumda olursa olsun hayatta kalmanın bir yolunu bulmalarının sonucu elde ettikleri bir başarıdır. Ev kedilerini, kendi başlarının çaresine baksınlar diye ıssız bir ormana bırakın, hayatta kalmanın bir yolunu bulacaklardır. (Sakın, böyle bir şeyi gerçekten yapmayın! Bu sadece bir genelleme.)

Şartlar ne olursa olsun hayatta kalma ve gelişme yeteneği, yavaş ama emin bir şekilde onlara şimdiki ruh hallerini kazandırmıştır. Kediniz sizi çok sevse de bireyselliğine çok düşkündür. Dürüst olmak gerekirse, gerçekten sağlıklı bir ilişki kurmak konusunda, psikologlar insanları karşılıklı saygı konusunda cesaretlendiriyor ve partnerimize ihtiyaç duymaktan bizi men ediyor. Sahipleri ve hayvanları arasındaki ilişkilerde de neden aynınsı geçerli olmasın ki?

Hiç kimse, bir ay sonra akşam yemeğinde pişirilip önüne konacak bir hayvanla yakın bir ilişki geliştirmek istemez. Günümüzde bakımını üstlendiğimiz ve yoldaş kabul ettiğimiz hayvanların çoğunu karşılıklı dostluk ve duygusal alışverişi için evimize alırız. Her ne kadar bizim dengimiz olmasalar da, tabii ki, biz bu ev hayvanlarına bir çiftlikteki tavuk ya da sığırlardan daha fazla saygı gösteriyoruz. Kedilere bencil ve umursamaz diyenler bir arkadaş ya da aile üyesinden ne beklediklerini yeniden değerlendirmelidir. Demek ki kedinizin mizacına dair yorumumuz, kendi beğenilerimize bağlıdır.

Düzenli, bir hayli sosyal ve bir şekilde başkalarına bağımlı insanlar, genellikle kedilere karşı olumsuz bir tutum takınırlar; bunun tam tersi sa-

KEDİNİZ İÇİN HOŞ İSİMLER

Afacan	Fisto
Alkapon	Gazoz
Arap	Gece
Aristo	Girdap
Atlas	Gümüş
Badem	Hamlet
Bakır	Hamsi
Benek	Haydut
Berduş	Hoşaf
Beyaz	Helin
Biber	Kadayıf
Bıcırık	Kadife
Boncuk	Kaplan
Börülce	Kara
Buğday	Karamel
Bulgur	Karides
Bulut	Karnibahar
Cabbar	Kestane
Cambaz	Keşkül
Ceviz	Kıralı
Cingöz	Kırlent
Çakıl	Kiraz
Çitçit	Korsan
Dantel	Kumru
Duman	Limon
Erişte	Lodos
Fıfır	Lokum
Fıstık	Lüfer

kin, bireyselliği gelişmiş, çekingen olanlar ise daha sosyal ve sokulgan köpeklerin yerine, kedilerin lehine bir tutum içinde olurlar.

BİR KEDİYİ HAREKETE GEÇİREN NEDİR?

İsteklerini ve onu motive eden şeylerin neler olduğunu bilebilmek, ruh halini anlayabilmek için ilk iş olarak kedinin önceliklerini irdeleyelim. Kediniz ihtiyaçları karşılandığında daha mutlu, daha duygusal ve daha sakin bir ev arkadaşı olacaktır.

YİYECEK

Beslenme, kuşkusuz tüm canlılar için en temel güdüdür. İlkel, tek hücreli amipler bile düzenli olarak yeme ihtiyacıdadır ve kendi tuhaf tarzlarına uygun olarak da bu ihtiyaçlarını karşılarlar. Kedi, enerjisinin çoğunu avlanmaya harcar. Yiyecek bulmak, kedinin ruh halinin en temel unsuru sayılabilecek kadar ciddi bir iştir. Hayvanlar âleminde üreme ihtiyacı dışında muhtemelen bundan daha güçlü bir dürtü yoktur.

Evdeki kedinizin kendisi için avlanmaya ihtiyacı olmasa da, avlanma ve öldürme güdüsü yerli yerindedir. Bu güdü birçok bakımdan kedinizin davranışlarını kontrol altında tutar. Örneğin, sessizce yürüyerek avına yaklaşması, hatta 8 haftalık bir yavru kedinin oyuncaklarına hamle yapması bile avlanma güdüsünün bir ifadesidir. Kedinizin dışarı çıkmasına izin verirsiniz, şanssız bir küçük fare veya kuşu kapınızın önüne ko-

arak size “hediyelerini” sunacak ve becerisiyle böbürlenecektir. Bundan hiç kuşkunuz olmasın.

ÖZEL ALAN

Evcil kediler hayatlarını sürdürebilmek için avlanmak zorunda değillerdir. Onların, rafine damak zevkini tatmin edebilmek için, sepetlerini kedi maması ve çeşitli konservelerle doldurarak süpermarket reyonları arasında dolaşan sahipleri vardır. Buna rağmen, küçük kediniz de tıpkı bir vaşak ya da kaplanda olduğu gibi hükümlanlık alanı dürtüsüne sahiptir. Bize hiçbir mana ifade etmese de, gün boyunca sokağa bir kez olsun adım atmayan bir ev kedisinin bile böyle bir dürtüsü vardır. Bu gerçeğe saygılı olursanız, kediniz için daha güvenli ve mutlu bir ortam yaratabilirsiniz.

Evcil bir kedi, özel alanının sınırlarını, diğer kedilere pençelerini geçirerek, tırmalayarak veya fiziksel olarak yıldırarak belirler. (Bu davranışlar evin içinde sergilendiğinde gerçek anlamda büyük bir sorun yaratır; doğru çözümün neler olduğuna dair bilgiler ileride verilecektir.)

Özel alan kaygısı, onu diğer hayvanlarla arkadaşlık ederek yetiştirmeniz ve aynı zamanda hepsinin doyacağı kadar bol yiyecek sağlamanız halinde en aza indirilebilir. Buna rağmen, kedinizin hükümlanlık arzuları, yabancı bir insan ya da hayvan söz konusu olduğunda yeniden ortaya çıkacaktır. Kendi krallığında kontrolü elde tutmak çabası, onun her zaman yalnız olmayı tercih etmesinde anahtar bir rol oynar.

KEDİNİZ İÇİN HOŞ İSİMLER

Mavi	Sokrat
Mercimek	Susam
Menekşe	Süslü
Mestan	Sütleç
Mırlı	Şillik
Mırık	Şımarık
Mıço	Şirin
Minnoş	Şimşir
Miyav	Tarçın
Nane	Tarzan
Nohut	Tekir
Pamuk	Tırmık
Panter	Tintin
Pati	Tontış
Patik	Turşu
Pençe	Uçuk
Pışık	Ürkek
Pıtır	Üzüm
Pinokyo	Vahşi
Portakal	Vanilya
Puma	Virgül
Püskül	Yaman
Reçel	Yastık
Safinaz	Yumak
Sakız	Zencefil
Saman	Zeytin
Sarman	Zıpzip
Sipsi	Zorba

UCUZ OYUNCAKLAR

Kedinizi eğlendirmek için para harcamanıza gerek yok. Kâğıt torbalar ya da kutular, pamuk veya yün ipliği, eski gazeteler pekâlâ işe yarar!

GÜVENLİ BİR ORTAM YARATMAK

Kediler sürprizleri sevmez; tehlikelerden arınımış, güvenli bir ortamdan hoşlanırlar. Evlerini bir gün önce bıraktıkları gibi bulmak isterler. Sıra dışı ya da sonucu kestirilemeyen olaylara, yeniliklere kolayca ayak uyduramazlar, strese girerler. Böyle durumlarda sahipleri tarafından teskin edilmelidirler. Örneğin, kısa süreli de olsa düzenli bir şekilde yabancı hayvanları beslemeniz yavru kedinizi üzer ve sonuçta, etrafı kirletmesine, mobilyaları tırmalamasına ve hatta dövüşmesine yol açabilir. Evinizde çok sayıda insanı konuk etmeniz de alışılmadık bir durum ise onları alt üst edecektir. Unutmayınız ki kediler, kendi egemenlik alanlarında köpekler gibi kalabalıklar istemez. Yüksek sesli müzik dinlemekten, gürültülü partiler vermekten ve kuyruklarını çekiştiren çocuklardan uzak durmanız, sizin, kedinin ruh halinden anladığınızın göstergesidir. Bu da, bir kediye mutlu edebilecek tarzda, her şeyin yolunda ve güvenli olduğu anlamına gelir.

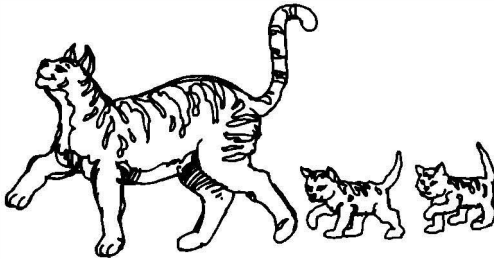
CİNSELLİK

Üreme güdüsü, bütün hayvanlarda olduğu gibi kedilerde de güçlüdür. Eğer sahipleri tarafından kısırlaştırılmadıysa erkek ve dişi kediler 7-10 aylıkken çiftleşmek istemeye başlar. Dışarı çıkmasına izin verilen kızışmış erkek kedi, diğer erkek kedilerle dövüşecek ve gün boyu dişi kedi peşinde koşacaktır. İçeride tutulursa, ağlamaklı hale gelecek ve etrafı tırmalamayıp parçalayacaktır. Sokakta gezinen, kısırlaştırılmamış dişi bir kedi ise hemen gebe kalacaktır; içeride

tutulursa da bağıırıp ağlayacak ve muhtemelen etrafı tırmalayacaktır. Sürekli olarak, size ya da yere sürtünecek ve dışarıya çıkana kadar amaçsızca evin içinde dolaşacaktır. Aşk dolu bir erkek kedi onu döllediğinde ise birkaç ay içinde bir sürü yeni yavru kediniz olacaktır. Gördüğünüz gibi, üreme ihtiyacı kedinin psikolojisinde önemli bir yer tutar ve bazen kedi sahibi olmayı rahatsız edici, tatsız bir hale getirir. Çözüm oldukça basittir: Onu kısırlaştırın. (Bu konudan ileride daha detaylı söz edilecektir.)

TERBİYE

Yavru kediler dostluğu ve kedi olmanın adabını, annesi ve diğer yavrularla ilişki kurarak öğrenecektir. Böylece, hayatının ileri dönemlerinde saldırganlık eğilimi azalacak ve asosyal davranmayacaktır. Bu ilk terbiye dönemi, kedinin, annesine ve kardeşlerine itaatkâr bir sevgi duymayı öğrenmesi bakımından da önemlidir. Bu sevgi daha sonra genellikle, kedinin sahibine aktarılır; kedinin insanlarla temas kurma arzusunun temelini oluşturur. Kediler bizi rakip kedi ya da efendi olarak değil, anne ya da kardeş gibi görür. Evcil kediler bu yolla, hep ergenlik evresinde kalarak bizlerle ilişkilerinde daima birer bebek gibi davranır. Ruh hallerinin bu yönüyle, anne ya da kardeş sevgisinden uzak, vahşi kuzenlerinden ayrılırlar. Hayatlarının en azından ilk 6-8 haftasında annesinden ve kardeşlerinden ayrı kalan kediler, diğer kedilere ve insanlara karşı saldırganlaşır. Eve gelen misafirlerden korkan kedilerin çoğu, muhtemelen çok erken, 4-5 haftalıkken terk edilmiştir. Kedinin ilk aldığı terbiye, onun yetişkinlikteki ruh halini etkiler.

UÇAN KEDI

İkinci ya da üçüncü kattan aşağıya düşen kedi, en iyi ihtimalle hafif yaralar alarak hayatta kalır. Üçüncü ya da biraz daha yüksek katlardan düştüklerinde, çarpmanın hızı çok yüksek olduğundan, vücutları bunu kaldıramaz ve büyük ihtimalle ağır yaralanır ya da ölürlür. Buna karşılık, yedinci ya da sekizinci katlardan daha yüksek yerlerden düşmeleri öldürücü olmayabilir. Bu kadar yüksekten düşen kedinin, vücudunu gevşetmek ve bir paraşüt gibi açmak için yeterli zamanı vardır. Böylece hızını azaltmak için gereken aerodinamik hareketi yaratır. Birçok şehir kedisi bu sayede onuncu, hatta daha da yüksek katlardan düştüğü halde şaşılacak şekilde hayatta kalmıştır. Tabii ki bu her zaman böyle olmaz; o yüzden, denemek için sakın ola yavru kedinizi pencereden fırlatmayın!

OYUN

Oyun, yavru kedinin en önemli etkinliği-
dir ve ruhsal gelişimini büyük oranda etkiler.
Oyunda ustalaşmak genç memelilerin psikoloji-
sinde ve ruhsal gelişiminde önemli rol oynar.
Kediler, birkaç hafta gibi kısacık bir oyun evre-
sinde bile birbirlerinden çok şey öğrenir:

- * Minik kediler birbirleriyle oynarken tırmanma, sezdirmeden ava yaklaşma, avının üzerine atlama gibi gerçek avcı hünerleri geliştirir.
- * Avlanmada başarılı olmak için şart olan zamanlama ve koordinasyonu öğrenirler.
- * Yakın çevreyi tanırlar.
- * Davranışsal ve ruhsal olarak zekâları gelişir, ilginç ve uyaranlarla dolu bir ortam kedinin beyindeki sinirlerin gelişimini olumlu etkiler.
- * Kendi kendine yeterlilik duygusu kazanırlar.
- * Özellikle erkek kedi, sonraki yaşamında girişeceği güç mücadelesinde, diğer kedilere karşı nasıl bir tavır takınacağı ve neyin kabul edilebilir, neyin uygunsuz olduğu hakkında fikir edinir.
- * Oyun, anne yanlarında yokken yavruların oyalanmasını ve bir arada kalmasını sağlar.

Oyun isteği, yavrular süttten kesildikten hemen sonra, 12-14 haftalıkken başlar. O artık tek başına dışarı çıkmaya hazırdır. “Yalnızlık”

prensibi işlemeye başlar; artık diğer kedileri hasmı ya da çiftleşeceği eşi olarak görmektedir. Tabii, evinize iki küçük kedi alırsanız birbirlerine karşı hoşgörülü davranarak, birlikte oynamayı sürdürürler.

UYARILMA

Hayvanlar, duygusal açıdan sağlıklı kalamak için zihinsel ve fiziksel uyaranlara ihtiyaç duyar. Çok uzun bir süre yalnızlığa mahkûm edilen insanların halüsinasyon gördükleri ve şizofrenik davranışlar geliştirdikleri ispatlanmıştır. Kediler de farklı değildir; ruh sağlıkları, düzenli olarak gerçekleştirecekleri eylemler ve uyaranlarla korunur. Bir kedi sahibi, hayvanına arkadaşlık etmesi, onu eğlendirmesi ve tabii daha sonra da bir sürü oyuncakla onu evde sıkılmaktan ve yıkıcı davranışlardan uzak tutması gerektiğini bilmelidir.

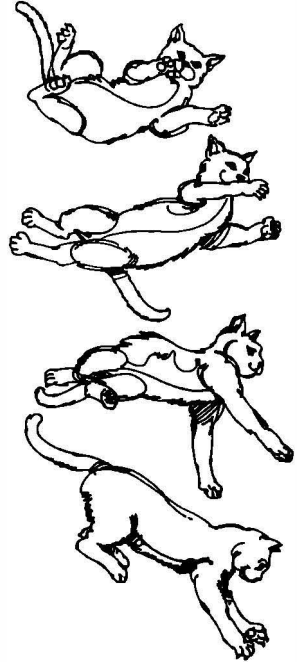
UYKU

Kediler günde 14-18 saat gibi uzun bir süreyi uykuda geçirirler. Belki de bu, uyanık oldukları süre içindeki etkinlik düzeyiyle ilgili bir şeydir. Özellikle yavru kediler saatlerce başını ağrıttıktan sonra günün üçte ikisini uyuyarak geçirir. Kedilerin beyinsel gelişiminin sadece uyku esnasında gerçekleştiği bilinmektedir.

Nedeni her ne olursa olsun, kedi psikolojisinden birazcık anlıyorsanız, onun ne kadar uzun sürerse sürsün hiç rahatsız edilmeden uyumasına anlayış göstermeli, sıcak ve rahat bir konumda uyuduğundan emin olmalısınız.

FIRAR SANATÇILARI

Üçüncü ya da dördüncü katta oturuyorsunuz diye pencereyi açık bırakabileceğinizi düşünmeyin. Unutmayın: Söz konusu olan bir kedir.

KEDİNİN PSİKOLOJİSİNİ ETKİLEYEN DİĞER UNSURLAR

ZEKÂ

Evcil bir kedi ne kadar zekidir? Bu, yanıtlanması zor bir sorudur, çünkü zekâyı tarif etmek pek kolay değildir. Zekâyı tanımlamak için hangi kriter kullanılmalıdır? Örneğin, eğitilebilirlik bir zekâ ölçütü olarak kullanılacak olursa, köpekleri kedilerden daha zeki saymak gerekecektir. Köpek, eğer eğitmeni onunla iyi iletişim kurarsa, her türlü davranışı kolaylıkla öğrenir. Bazı köpekler düzinelerce davranışı ve çeşitli numaraları bilir; benim Shepherd/Rottweiller kırması “Louie” adındaki köpeğim, komut verildiğinde 20 ayrı numaradan herhangi birini yapabiliyor ve yaklaşık 100 kelimelik bir kelime hazinesine sahip. (Bir Terrier kırması olan “Johnny” adındaki 3 yaşındaki diğer köpeğim ise kendi başına kıcını kaldıramayacak kadar sersem.) Peki, eğitilebilirlik bir zekâ işareti midir? Ya da köpeğin doğuştan bir sürüye ait olma arzusunun ve lidere yaranma duygusunun bir göstergesi midir? Golden Retriever, Avustralya çoban köpeğine kıyasla daha iyi eğitilebilir, ama onun kadar zeki değildir. “Retriever”lar insanlara daha yakın oldukları için kolay öğrenir, Avustralya çoban köpekleri ise koyun gütmek için eğitilir ve yüz yüze geldikleri sorunları kendi başlarına çözmek zorundadırlar. Eğitilebilirlik ya da öğrenme isteği bir hayvanın ne kadar zeki olduğunun yegâne delili değildir.

Kedi sürü hayvanı değildir ve lider tanımaz; bu nedenle, kolay eğitilemez. Belirli tip bir öğrenme, bu “yalnız” yaşayan hayvanın zihninde önem taşımaz.

Problem çözebilme zekâ için daha iyi bir göstergedir ve kediler problem çözme konusunda yeterince başarılıdır. Sadece düz yerlerde dolaşmayıp tepelere de çıktıkları için, uzamsal problemleri köpeklerden daha iyi anlarlar. (Köpekler buzdolabının tepesine kediler kadar kolay sıçrayamaz!) Kedi, labirent deneylerinde de çok başarılıdır ve öğrendiklerini çok uzun süre akılda tutabilir. Kedi, kendisine vuran birisine bir daha asla gü-

venmez, incitici anıları belleğinde adeta sonsuza kadar saklar. Belki de, bellek bir başka zekâ ölçütüdür.

Uyum ve farklı ortamlarda yetiŖebilme yeteneğinin de bir tür zekâ göstergesi olduğuna inanıyorum. Eğer bu doğruysa, evcil kediler baŖı dik dolaŖabilir. Dünyanın neredeyse her yerinde yaŖayabilen kedi, yalnızca iklim deėiŖikliklerine tahammül etmekle kalmaz, göz açıp kapayıncaya kadar evcillikten vahŖi Ŗartlara geçiŖ yapabilir. Kedilerin çoğu, uzun yıllardan beri evcil olmalarına rağmen, hiç kaybetmedikleri avcılık yetenekleri sayesinde, insanların yardımı olmaksızın hayatta kalabilir. Terk edilmiŖ yalnız köpekler bu yeteneği gösteremez.

KEDİLER NASIL ÖĞRENİR?

Öncelikle bir kedinin dünyasını nasıl öğrendiğini anlamamız, kedinin psikolojisini çözmenizde size oldukça yardımcı olur. Öğrenilen davranıŖlar içgüdüsel davranıŖlara eklenince, kedinin olası tepki dağarı geniŖler. Bu sayede, hayatta kalma Ŗansı artar.

Gözlem ve Taklit

Kediler, anneleri baŖta olmak üzere diğer kedileri gözlemleyerek belli baŖlı davranıŖları öğrenmede oldukça başarılıdır. Yavru bir kedi, annesinin bir fareyi kovalayıp yakaladığını gördükten sonra onu taklit edecek ve sonunda öğrenecektir. Kedilerin gözlem yoluyla nasıl iyi öğrendiklerine dair birçok bilimsel deney yapılmıŖtır. Örneğin 1960'ların sonunda New York Tıp Koleji'nde yapılan bir deney, üç grup yavru kediye ele alıp, bir baŖka kedinin yaptıklarını sadece seyrederek nasıl kolay öğrendiklerini test etmiŖtir. Bilim adamları, yavru kedilerin, yemek ödülünü almak için bir çubuğa basmayı öğrenmelerini istemiŖlerdir. 6 yavru kediten oluŖan bir grup, aletin yanına yerleŖtirilmiŖ ve hiçbirine yardım edilmemiŖtir; bunlar asla ne yapacaklarını bilememiŖlerdir. İkinci grubun, yetiŖkin bir kediye, bu iŖi yaparken defalarca seyretmesi sağlanmıştı; bu yavrular 18 gün içinde iŖi öğrenmiŖlerdir. Annelerini seyreden üçüncü gruptaki yavrular ise sadece 5 gün içinde iŖi çözmüŖlerdir!

Gözlemlerle yoluyla, en kolay genç ve yavru kediler öğrenir. Daha yaŖlı kediler de bu yolla öğrenebilir, ama bu süreç fark edilecek kadar uzun sürer.

Deneme Yanılma

İnsanlar ve kediler dahil olmak üzere tüm hayvanlar kazara ya da deneme yanılma yoluyla öğrenebilir. Mesela, ağlayan bir bebek, ebeveyninin dikkatini çekeceğini kolayca öğrenir. Bunun gibi bir yavru kedi de mutfak tezgâhı üzerine bırakılmış ton balıklı bir sandviçe, doğrudan mutfak zemininden tezgâha sıçramak suretiyle yaklaşamayacağını, ama geçiş basamağı olarak bir sandalyeyi kullanırsa kolayca bunu becereceğini bilir. Kazara bir dolabı açan kedi, orada kendisini bekleyen yiyeceklerin olduğunu hızlı bir şekilde öğrenir. İnanın bana, bu kedi dolap açmayı pek kolay unutmayacaktır.

Şartlı Refleks

İki tür şartlanma kedilerin davranışını etkileyebilir. Klasik şartlanmada kedi, belirli bir davranışı uygulamayı, belirli bir uyarı aldığında bilinçaltı yoluyla öğrenir. Pavlov'un köpekleri kusursuz örneklerdir; her zaman yemek verilmeden önce çalan çanın sesine salya salgılayarak yanıt vermeye şartlanmışlardır. Köpekler bilinçli bir şekilde salya salgılamaz; bu, bizim bilinçsizce kızgın bir sobaya dokunmamayı çoktan öğrenmiş olmamız gibi, otomatik bir yanıttır. Kedilerde klasik şartlanmanın en güzel örneği, mama kutularının açıldığını duyduklarında mutfaka gelmeleridir.

Ödül-ceza yönteminde kedi, ardından herhangi bir şekilde (genellikle yemek) ödüllendirileceği belirli bir davranışı tekrarlamayı öğrenir. Ceza gibi hoşuna gitmeyecek bir şekilde sonuçlanan bir davranıştan kaçınmayı da aynı şekilde öğrenir. Bu, kedilere belirli numaralar öğretmekte ve ev bitkilerini yemek ya da mobilyalarda tırnak bilemek gibi istenmeyen davranışların önlenmesinde kullanılan ana tekniktir. İyi davranışlar cesaretlendirilir, istenmeyen hareketler yapan kedi, hoşuna gitmeyecek ama zararsız yöntemlerle uyarılır. Olumlu cesaretlendirmeye iyi bir örnek, kediyi, tam karşınızda oturtmak için onu bir parça sevdiği yiyeceklerle ödüllendirmektir. Olumsuz cesaretlendirme ya da vazgeçirmeye iyi bir örnek, saksıdaki bitkilerinizi yemeye yeltendiğinde kediyi su tabancasıyla su fışkırtmaktır.

Her ne kadar öğrenme bir kedinin hayatı boyunca sürse de kedilere bazı numaralar öğretmek isteyen ya da onları kötü alışkanlıklarından

vazgeçirmek isteyen sahipleri, bu işe onlar yavruyken başlamalıdır. İleride, eğitimle ilgili daha detaylı bilgi verilecektir.

İLETİŞİM

Kediler duygu, niyet, istek ve durumlarını beden dili, ses ve simgesel davranışların karışımı aracılığıyla ifade eder. Çıkarttıkları sesler, vücutlarına verdikleri şekiller ve girmedikleri mekânların hepsi, nasıl hissettiklerinin ve ne istediklerinin sözel karşılığı olarak önemli bir rol oynar.

Beden Dili

Kediler, köpekler kadar sosyal değildir; dolayısıyla, beden dili repertuarları da çok geniş değildir. Vahşi doğada köpekler, yakın ve bağlaşıklık sosyal gruplar halinde yaşar. Bunun sonucu olarak birbirlerini düzenli bir şekilde yakından görme olanakları vardır. Birbirlerine “yakına gel”, “kaybol”, “sen ne tatlı şeymişsin” ya da “senden korkuyorum” demek için çeşitli vücut duruşları vardır. “Ruhları yalnız” olan kediler, asla böylesine incelıklı bir repertuar geliştirmemiştir. Belirleyici vücut duruşları çok daha azdır. Vahşi doğada kedilerin birbirleriyle karşılaştıkları tek durum alan kavgaları ya da çiftleşme ritüelleridir. Diğer zamanlarda başka kedilerden uzak durmayı tercih ederler. Buna rağmen, kediler arası iletişimde vücut dili, sesli iletişimden kesinlikle çok daha belirgin bir rol oynar.

Kedinin kuyruğu, kafasından geçenlerin göstergesidir. Çok az hareketli, dikilmiş bir kuyruk genellikle uyanıklığı, memnuniyeti ifade eder. Eğer kedi yere uzanmış, kuyruğu da hareketsizse, bu uysal bir ruh halini gösterir. Eğer kuyruk hafifçe aşağı inmişse ve ileri-geri kamçı hareketi yapıyorsa endişe ya da kızgınlığı artıyor demektir. Aşağı doğru kavislenmiş bir kuyruk, “Bana bulaşma ahbap!” demektir. Genel bir kural olarak kedi ve köpeklerin kuyruk hareketleri tamamen birbirinin aksi anlamlar taşır. Köpekte sallanan bir kuyruk genellikle “Merhaba, iyi ki geldin!” anlamına gelirken, kedide “Beni endişelendiriyorsun, git başımdan!” demektir. Kızgın ya da korkmuş bir kedinin kuyruğundaki tüyler de diken diken olur.

Kedinin kulakları da ruh halinin önemli göstergeleridir. Kulakları dikilmiş ve öne doğru yönelmiş ise kedi genellikle mutlu, meraklı bir havada-

dır. Kulaklarının açık kısmı ileriye yönelmişse, bir şeye dikkat kesilmiştir. Eğer kulaklar arkaya doğru yönelirse, bu genellikle endişeli olduğunu gösterir; bu kedi muhtemelen kavgaya hazırdır. Eğer kulaklar açık kısımları geriye bakacak şekilde dikilmişse, bunun bilinen anlamı “Sana hırlayacağım!”dır. Son olarak, kulaklar kedinin kafasına doğru düzleşmişse, bunun anlamı kedinin korktuğu ve muhtemelen kaçmaya ya da kendini savunmaya hazır olduğudur.

Kedinin bıyıklarının duruşu da, onun gerçek niyeti hakkında size ipucu verecektir. Bıyıklar alabildiğine dikilmiş ve ileriye gösteriyorsa, bu durum, kedinin dikkat kesildiğini ve eyleme geçmeye hazır olduğunu gösterir. Eğer, bıyıklar birbirlerine yaklaşarak kenarlara doğru açılmışlarsa, kedi rahatlamış ve arkadaşlık yapmaya hazır demektir. Eğer kedinin yüzüne, kenarlara doğru yapıştırılmış bıyıklar görürseniz, kedi korkmuş ve kaçmaya hazırlanıyor demektir.

Kedi bedenini size sürter, patileri ile dokunursa sevecenleşmiş demektir ve bir şekilde sizi sahipleniyordur. Bu, bebekliğinden kalma bir davranıştır. Yavru kedi o devrede, süt emebilmek için annesinin memelerine patileriyle sağma hareketi yapar. Kedinizin size nazıkçe patisini dokundurması da sevgisini göstermesinin bir ifadesidir (sizi annesi zanneder), ama pençesini geçirirse, bu “Çok yaklaştın, geri çekil!” demektir.

Kedinin gözleri de niyetini iletmesine yardımcı olur. Eğer kediniz birine ya da bir şeye gözlerini dikip bakıyorsa bu, onu ya çok ilginç ya da biraz tehdit edici bulduğu anlamına gelir. Uzun süren bir bakış, “Dikkat et!” demektir. Eğer gözlerini dikip bakan kedi, gözlerini kırpmaya ya da başka tarafa çevirmeye başlarsa, bu genellikle boyun eğdiğinin ifadesidir. Rahatlamış ya da sakın bir kedinin gözkapakları genellikle azıcık aşağı inmiştir. Oysa meydan okuyan bir kedinin gözleri, var olan ışık bunu gerektirmese de, gözbebekleri sonuna kadar genişlemiş halde tamamen açık olacaktır.

Bir kedigilin vücudu ruh halini ya da duygularını ifade edebilir. Eğer kedinin sırtı dikleşmiş ve tüyleri kabarmışsa, onun korktuğunu ve daşmaya hazır olduğunu anlarsınız. Vücutlarıyla size sürtünen kediler normalde mutlu ve memnundurlar. Eğer kedi sırtı üzerine devrilirse, bu, onun o anda oyuncu ve neşeli olduğunu, göbeğinin okşanmasını istediğini gösteriyor olabilir. Buna karşın eğer kedinin dört pençesi de havaya

yumruklar atıyorsa, “Uzak dur!” demek istiyor da olabilir. Düşmandan kaçmanın imkânsız olduğu ve mecburen mücadeleye girmeyi göze aldıkları durumlarda böyle yaparlar. Kediler bu klasik duruşlarıyla, özellikle de arka pençeleri aracılığıyla bir başka kediye ya da köpeğe, hatta insana inanılmaz ölçüde zarar verebilir.

Kedinin yüzü, köpeğinki kadar dışavurumcu olmasa da, her şeye rağmen bir duyguyu ifade eder. Sürekli titreşen bir dil endişe ifadesiyken, ağız açık solumak yorgunluk, hastalık ya da korku anlamına gelebilir. Solumakta olan bir erkek kedinin yüzünde tuhaf bir dudak bükme ifadesi varsa, bu, kızgınlık devresindeki bir dişinin kokusunu aldığı ve cinsel açıdan uyarıldığı anlamına gelebilir.

Ses

Ses, kedilerin üç iletişim şekli arasında önemi en az olanıdır; ama buna rağmen, işitilebilir sinyaller aracılığıyla diğer kedilere aktardıkları bilgi miktarı hiç küçümsenmemelidir. Bazı cinsler (örneğin Siyam kedisi) diğerlerine göre iletişim için seslerini daha fazla kullanır. Ama tüm cinsler gerektiğinde belli başlı kedi seslerini kullanır. Meşhur “miyav”, genellikle kedinin bir şey istediğini, şaşkın olduğunu ya da bir şeye küstüğünü ve sizden bunu telafi etmenizi istediğini ifade eder. Kedinin bazen cıvılda gibi ses çıkartması genellikle “Eve hoş geldin, seni gördüğüme sevindim!” anlamındadır. Yumuşak bir homurtu (hırıltı) da aynı anlama gelir. Öte yandan hırlama, tıslama ve avaz avaz miyavlama genellikle kedinin azarladığını, korktuğunu ya da kızgın olduğunu ifade eder. Bu sesleri çıkardığında ona biraz zaman tanıyın. Dişi bir kedinin feryat figan etmesi, çiftleşme süreci sırasında çektiği acıyı ifade eder. Özellikle de sabahın saat 3’ünde olursa, bu ses kolay kolay unutulamaz. Alışık olduğumuz mırlama, memnuniyet ifadesidir; ama bir veteriner hekimin bekleme odasında duyulduğunda, endişe de ifade edebilir.

İşaretleme

Yaban kedilerinin sıradan bir sosyal hayatları vardır. Ancak bu sosyallik, tamamen birbirlerinin görüş açısı dışında kaldıkları mesafeli bir iliş-

ki içerisinde gerçekleşir. İşaretleme, kedilerin birbirleriyle iletişim kurmasının en etkili yoludur; ana hedef, imza atmak ve sınırları belli bir alana sahip çıkmaktır. Dişilerde, erkeklere nazaran buna daha az rastlanır. Kedi, işaretlemek için, kendi alanının çevresel sınırları içindeki nesneler üzerine idrarını püskürtür. Aynı zamanda, alanın içinde bulunup da davetsiz bir misafir tarafından işaretlenmiş nesnelere de aynı işlemi yapar. Erkek kedinin idrarı, bir hatta iki yağmurdan sonra bile izi kalan, nesnelere ve yüzeylere yapışıp kalmasını sağlayan yağlı bir madde içerir. Yabancı bir erkek oraya geldiğinde, başka bir erkeğin alanına girdiğinin hemen farkına varır; işte bu anda, ya kibarca orayı terk etmeyi ya da diğerinin idrarı üzerine kendisinininkini püskürterek bölgeyi sahiplenmeyi dener. Bu hareket tabii ki alanın esas sahibini daha fazla işaret koymaya tahrik edecektir; belki de ikisi arasında düşmanlığa yol açacaktır. Kediler, alanlarını işaretlemek için idrarın yanı sıra dışkılarını da kullanır. Vahşi hayatta alanı için savaşan baskın kedi, dışkısını gömmez; sadece daha küçük ya da daha itaatkâr olanlar, o bölgedeki baskın kediler kendilerine meydan okunmuş gibi hissetmesin diye atıklarını itinalı bir biçimde gömer. Kedilerin atıklarını gömmelerinin bir diğer sebebi de, daha büyük bir yırtıcının onların izini bulup, yemesini önlemektir. Sizin ev kediniz atıklarını sadece temizlik kaygısından değil, aynı zamanda da sizi evdeki baskın kedi olarak kabul ettiğinin bir ifadesi olarak gömer. Tersine bir yorum yaparsak, kedinizin kedi kumunu kullanmayı seçmemesinin sebebi, kendisini sizden daha baskın kabul ediyor oluşt ya da bu kötü alışkanlığın başka sebepleri olabilir. Bunlara kitabın ilerleyen sayfalarında değineceğiz.

Kediler başka niyetlerle de işaretler. Çenede, gözlerin etrafında, kulakların altında, alnın yanlarında, anüsün içinde ve etrafında, parmakların arasında ve kuyruğun kökünde koku bezleri vardır. Bu bezlerden bazıları ya da tümü birden, kediler tarafından, hem alanlarını belirlemek, hem diğer kedileri cinsel durumları ve niyetleri konusunda bilgilendirmek, hem de stres atmak için kullanılır.

Kediler tırmıklayarak da alanlarını işaretler. Parmaklarının arasındaki bezlerden salgı salmanın yanı sıra, ağaçlar, çitler ya da ne yazık ki mobilyalar üzerinde bıraktıkları tırmık izleri, alan sınırlarının görsel işaretle-

ridir. Evde kedinize bir tırmalama kütüğü hazırlarsanız, çok memnun kalacaktır. Sicimleri sararak da sevimli bir nesne hazırlayabilirsiniz. Bunları defalarca ve defalarca kullanırlar. Bir ev kedisini, tırmalama alışkanlığından vazgeçirmek çok zordur.

Kedilerde işaretleme davranışı, diğerleriyle kavgaya tutuşmadan iletişim kurmanın bir yolu olarak gelişmiştir. Eğer bu uzun mesafeli haberleşme imkânı olmasaydı, erkek ve bazı dişi kediler arasında kavga hiç eksik olmazdı. En azından yaşadıkları bölgede, türlerin devamlılığı muhtemelen tehlikeye girebilirdi. Yerleşik erkek kedinin alanına gösterilen saygı, herkese yetecek kadar avı garanti eder. Daha baskın bir yeni erkek kedinin ortaya çıkıp da tüm düzeni bozması ve başkasının malına sahip çıkmasına nadiren rastlanır.

Her türlü işaretleme, evde hayvan besleyenler için tabii ki bir hayli can sıkıcıdır. Bu alışkanlık, kısırlaştırma yoluyla tamamen yok edilmese de azaltılabilir.

Kediler arasındaki dostane selamlaşmalar da bazı koku salgıları alışverişine yol açar. Bunu, genellikle baş bölgesindeki koku bezlerini birbirlerinininkilere sürterek yaparlar. Bu eylem ve ardından kedilerin anal bölgelerinin koklanması karşılıklı izin vermeleri (bu bize her ne kadar garip gelse de), bir kabulleniş ve saygı ifadesidir. Demek ki, kediniz kafasıyla sürtünerek sizi selamladığında, bunu sadece ilişki kurmak için yapmıyordur. Bu bir tür kabulleniş jestidir; “benimsin” demenin bir başka yolu.

KEDİNİZDEN NE BEKLEYEBİLİRSİNİZ?

Kedi, mesafeli olmasına rağmen canı istediğinde sahibine açıkça sevgisini gösterir. Sık sık bize dokunup bizi öperek sevgi gösterilerinde bulunurlar. Diğer kedi ve hayvanlardan çok daha fazla bizim yoldaşlığımızın değerini bilirler. Bu yüzden Eisenhower’dan Da Vinci’ye kadar tarihin büyük adamları kedilere kalplerini açmıştır.

Kediler, özellikle de sizin ilginizi beklerken, bir başka canlıya ilgi gösterip onları yok saymanıza öfke gösterecek denli kıskanç olabilir. Kedilerini ihmal edilmiş, yok sayılmış ya da eziyet çektirmiş hissettiklerinde

size küseceklerdir. Kediler oldukça kibirlidir ve iltifata bayılırlar. Öte yandan, tatmin olduklarında, belki size “Sağ ol, artık yeter!” deyip, biraz kestirmek üzere en sevdikleri koltuğa (genellikle sizinkine) gömülürler.

Bir başka deyişle kedilerin psikolojisi genel anlamda açıklanabilir olmakla birlikte, ne zaman ne yapacakları belli olmaz. Her kedi kendine özgüdür; bazıları utangaçken bazıları cesur ve küstahtır. Bir sahip olarak, kedinizin kişiliğini gerçekten anlamak için ne istediğini ve onun geçmişini araştırmanız gerekir.

ATASÖZLERİ VE DEYİŞLERDE KEDİ

Avcı kedi mırlamaz.

Gönül düştü kediye, kedi benzer kadıya.

İki kedi bir aslana pes dedirtir.

İt ile çuvala, kedi ile kilere girilmez.

Ben kedime, kedin kuyruğuna.

Kedi ciğere yetişemezse bugün oruç tuttum der.

Kedi öldü meydan sıçana kaldı.

Kedinin yürüklüğü samanlığa kadar.

Kediye peynir ısmarlama!

Kül kedisi gibi ateş başından kalkmaz.

Peynir yiyen kedi yüzünden bellidir.

Kedinin gözü sıçan deliğinde.

Kedinin üstüne varma onu aslan yaparsın.

Kedi olalı bir fare tuttu.

Kedinin boynuna ciğer asılmaz.

Kedinin gideceği samanlığa kadar.

Kedinin kanadı olsaydı, serçenin adı kalmazdı.

Kedinin usluluğu sıçan görünceye kadar.

Kedi uzanamadığı ciğere murdar der.

Kediyi merak öldürür.

İKİNCİ AYRIM

HER KEDİ SAHİBİNİN BİLMESİ GEREKENLER

EVE ALINACAK KEDİNİN SEÇİMİ

*Hayatın çilelerinden kurtulabileceğimiz yalnızca iki sığınak var:
Müzik ve kedi.*

ALBERT SCHWEITZER

Kedinin hayat tarzınıza bir köpekten daha fazla uyduğuna, bu yüzden de bir kedi istediğinize karar verdiniz. Belki de küçük bir evde tek başınıza yaşıyorsunuz ve arkadaş canlısı olmakla birlikte, tüm zamanınızı ona hasretmenizi isteyen bir köpekle ilgilenecek ne zamanınız, ne de uygun yeriniz var. Bu iyi işte. Kedi size eşlik etmekle birlikte, sürekli ilginizi beklemez. Siz evde yokken kendi kendine hoşça vakit geçirebilir; eve döndüğünüzde sizi sevgiyle karşılar, sonra da kendi işine döner. Öyleyse, bu mükemmel hayvanı nasıl bulacaksınız?

GÖRÜNÜŞ VE MİZAJ

Cins bir yavru kedi edinirseniz onun ileride neye benzeyeceğini tahmin edebilirsiniz. Bu kediler kedinin gelecekteki görünüşünü belirleyen bir hayli marifetli genlere sahiptir.

Kırma bir kedinin hikâyesi ise farklıdır. Postunun esas rengi dışında, bir yaşına geldiğinde nasıl bir görünümü olacağını tam olarak bilemezsiniz. Uzun bacaklı, zayıf bedenli bir kedi mi, yoksa kısa bacaklı, güçlü, tıknaz bir kedi mi olacak? Bekleyip göreceksiniz.

Cins kedilerin mizacı da önceden tahmin edilebilir. Bütün İran kedileri ihtiyatlı ve bütün Siyam kedileri de canlı ve lafazan olacaktır. Bu özellikler onlara doğuştan bahşedilmiştir. Kırma kedilerde ise bu iş şansa kalmıştır. Eve aldığınız kırma bir kedi yavrusunun, kardeşlerini ya da ebeveyninden en azından birisinin özelliklerini gözlemlemedikçe, (bu genelde imkânsızdır) büyüdüğünde nasıl bir kişiliği olacağını tahmin edemezsiniz. Sempatik ve arkadaş canlısı mı, yoksa ihtiyatlı ya da mahçup mu olacağını büyüünceye kadar bilemezsiniz.

SAĞLIK

Safkan ataları 4 ya da 5 kuşak öncesinde kalmış kırma kediler, cins kedilere göre genlerini daha geniş bir genetik havuzdan sağlar. Böylece anatomik, psikolojik, davranışsal anormallikler içeren genleri üretmek bakımından daha az ihtimal ya da şans barındırırlar. Kırma kediler genellikle kas/iskelet sistemleriyle ilgili daha az sorun yaşar ve bağışıklık sistemleri cins kedilerden daha güçlüdür.

SOKAK KEDİLERİ

Sabahları sokağa çıktığımızda miyavlayarak ayaklarımıza sürtünen, hırpalanmış bir yavru kediyle karşılaşınca onu okşarız, beslemek isteriz. Zavallı hayvanı doyurduktan sonra içimiz rahatlar. Akşam eve dönerken, kedinin aynı yerde miyavlayarak yolumuzu kestiğini, bizi beklediğini görürüz. Birkaç gün bu böyle devam eder, kediye su ve biraz yiyecek veririz, onu okşarız ve daha sonra kendi başının çaresine baksın diye tek başına bırakırız. Birkaç gün sonra direncimiz kırılır, eve alırız, bu kemik torbasına bir isim takar ve devam ederiz.

Sokak kedileriyle ilgili olarak çözüm bekleyen epeyce sorun vardır.

SOKAK KEDİLERİNİN SAĞLIK SORUNLARI

- * Sokak kedileri eve pire ve kenelerle birlikte, içleri ve dışları parazitlerle dolu olarak gelir.
- * Sokak kedilerinin vücudu sıklıkla diğer kedi ya da köpeklerle dövüşmeleri sıra-

TEHLİKELİ OYUNCAKLAR

Kedinize çiğneyip yutabilecekleri kadar küçük oyuncaklar vermeyin. Düğme, çivi ve boncukları yutarsa boğulabilir veya bağırsakları tıkanabilir. Kedinize oynaması için toksik atıklar içeren boş plastik kap ya da şişeler vermekten sakının. Evde yapılmış alüminyum toplar da çok tehlikelidir; yutarsa sindirim sistemi delinebilir. Lastik şeritlerden yapılmış topların da zarar verebileceğini unutmayın.

sında oluşan yara berelerle kaplıdır: kesikler, ısırıklardan dolayı oluşan apseler, kırılmış ya da burkulmuş kol ve bacaklar.

- * Sokak kedileri hiçbir şeye karşı aşılınmış değildir ve çoğu bulaşıcı bir hastalığın mikrobunu kapmıştır.

SOKAK KEDİLERİNİN DAVRANIŞLARINDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR

Sokak kedilerinin çoğu, büyük acılar çeker; sokakta doğmuşlardır veya sahipleri onları sokağa atmıştır, diğer hayvanlar tarafından itilip kakılmış, arabaların altında ezilme tehlikesi geçirmişlerdir. Bu yüzden en azından başlangıçta yabani davranabilirler ve evde başka hayvanınız varsa onlara karşı saldırganlaşabilirler. Sokaklardaki hayat, onlara bazı acı tecrübeler kazandırmış, onları güvensiz hale getirmiştir. Hayatta kalabilmek için temkinli olmayı öğrenmişlerdir. Sokak kedileri, doğduğundan beri sizinle olan kedinize oranla kendilerine dokunulmasından daha az hoşlanır; ısırmaya ya da tırmalamaya çalışabilir. Çocuklu bir aile, bir sokak kedisini eve almadan önce iki kere düşünelimdir.

Eve alınan birçok sokak kedisi, tehlikelerle dolu olsa da sokağa çıkmayı sürdürmek ister; çünkü onlar sadece sokağı tanır. “Beni dışarı bırak!” şeklindeki ağlamalarına dayanamayıp gitmelerine izin verirseniz, yine başlarına birçok bela gelebilir. Bir sokak kedisi deneyim eksikliğinden, alışkanlığı olmadığından ya da diğer sokak kedileri üzerinde egemenlik kurmanın bir işareti olarak, dışkısını açıkta bırakmak amacıyla başlangıçta kedi kumunu kullanmayı reddedecektir.

YAŞ

Sokak kedisi eğer yetişkinse yavrular kadar çabuk öğrenemez. Gerçekte, herhangi bir yetişkin kedi, sokak kedisi olsun ya da olmasın, siz hoşlanmasanız da yerleşmiş bir davranışını değiştirmekte zorluk çekecektir. Bir yavru kediyle işe başlamanız onun davranışlarına arzu ettiğiniz biçimi verme şansınızı arttıracaktır. Yetişkin sokak kedisini eve almakla ilgili temel endişeler bunlardır. Daha önce de söylediğim gibi, kendi uyarılarıma aldırmayarak olağanüstü bir kedi sahibi oldum. Belki siz de dayanamayıp bir sokak kedisini sahiplenirsiniz.

HANGİ KEDİ?

Eğer sokaktan bir kedi kurtarmaya karar vermişseniz sizi kutlarım. Bunu hemen kapınızın önünden yapabileceğiniz gibi, bir hayvan sığınağına da gidebilirsiniz. Bir başka yol da arkadaşlarınızın yavrulayan kedilerinden birini almanız ya da veteriner kliniklerindeki ilan panolarına göz atmanızdır. Bütün minik kedilerin sevmeye, sıcak bir yuvaya, yiyeceğe, bakıma ihtiyacı vardır. Eğer annesinin bakımı altında bulunan bir yavru alırsanız sekiz haftalıktan küçük olmamasına dikkat edin. Böyle yavruların anne sütüne ve bakımına ihtiyacı vardır. Annesinden ve kardeşlerinden çok erken ayrılan bir yavru, daha sonraki yaşamında asosyal davranışlar sergileyebilir.

BİR Mİ, İKİ Mİ?

Kedilerin doğasında yalnızlık olmasına, gün boyu tek başlarına mutlu olabilmelerine rağmen, birbirlerine eşlik edebilmeleri için iki kediye birden sahiplenmeniz akıllıca olacaktır. Kediler, tek başlarına olduklarında, günü, üstlerine vazife olmayan şeylere burunlarını sokarak geçirirler. Canı sıkılan bir kedi saksıları devirebilir, koltukları paralayabilir, aşırı lafazanlaşır, kumunu kullanmayı unutabilir. Bu kadar uzun bir süre yalnız kalmak bir kedi için bile stresli olabilir, bu stres sonunda sağlığı bozulur. Neden bir kedi yerine iki kardeşi sahiplenmeyesiniz? İşte, bunun avantajları:

- * Eve zarar vermek yerine birbirleriyle oynarlar ve hayatlarında meydana gelen de-

KEDİ YAVRULARININ DIŞLARI

Evinize aldığınız yavru kedinin ağzında henüz süt dişleri vardır. Altı ay ile üç yaş arasında kalıcı dişleri de çıkacaktır, bu süreçte kediniz diş ağrısı çekebilir.

Miyavlayarak ağzına ne olursa atıp hiç durmadan çiğneyerek bu rahatsızlığını dışa vuracaktır. Diş çıkarma sürecine yardımcı olmak için, kedinizin çiğneyebileceği sert plastikten yapılmış birkaç oyuncak edinin.

ğişiklikten endişeye kapılmayacaklardır. (Yavru kedilerin, yetişkin kedilerden farklı olarak, son derece sosyal yaratıklar olduğunu unutmayın.)

- * Tek başlarına yetiştirilen kedilere oranla daha fazla şey öğreneceklerdir. İki kedi edinmek bir tane edinmekten biraz daha masraflı olacaktır;
İki kısırlaştırma
Bir yerine iki aşı
Daha fazla yiyecek

Tabii, bir yerine iki hayat kurtarmış olacaksınız. Bununla birlikte, genelde, ikiden fazla kedi edinmek iyi bir fikir olmayabilir; üç ya da daha fazla kedi aynı evde yaşadığında özel alan sorunları ortaya çıkar, kavga ve yaralanmalar olabilir.

YETİŞKİN BİR KEDİ EDİNMEK

Bazılarınız eve almak için bir yavru kedi ararken, dayanılmaz çekicilikte yetişkin bir kedi ile karşılaşabilirsiniz. Yetişkin ya da genç bir kedi edinmenin de olumlu yanları vardır:

- * Bu kedi haşarı bebeklik dönemini aşmış olduğu için gerçek bir kedi gibi davranacak, eve daha az zarar verecektir.
- * Yetişkin bir kedinin kişiliği oluşmuştur. Bu yüzden onun nasıl bir mizaca sahip olduğunu bilebilirsiniz. Bir yavru ise halen gelişme halindedir ve 6-7 aylık olana kadar gerçek kişiliğini anlayamayabilirsiniz. Aynı zamanda, yetişkin bir kedi dışkı konusunda daha iyi terbiye edilebilir.
- * Kedinizin vücut ölçüleri ve görünüşüyle ilgili ileride sürprizle karşılaşmazsınız.

Yetişkin bir kedi edinmenin olumsuz yanları ise şunlardır:

- * Yetişkin bir kedinin, değiştirilmesi son derece güç, çok sayıda yerleşik davranışı vardır. Bunlardan bazıları hoş gitmeyen davranışlar

ise, evde bir kedinin olması keyiften çok işkenceye dönüşebilir.

- * Eve alınmadan önce başına gelenler yüzünden, yetişkin bir kedi yavru bir kedinin daha stresli olabilir. Yetişkin bir kedinin pek sosyal bir varlık olmadığını unutmayın.
- * Sokaktan ya da bariyardan aldığınız yetişkin kedi kaybolmuş ya da terk edilmiş olabilir. Bu, alışkın olduğu hayatı özleyebileceği anlamına gelir. Kediler alışkanlıklarının esiridir; alıştıkları şeylerden aniden uzak kalırlarsa üzülmeye, strese girebilirler.

Stres yaratıcı bu sorunlar yüzünden, bariyardaki yetişkin kedinin gerçek kişiliğini doğru tahmin etmeniz zor olabilir. Evde yetişmiş bir kediye almak daha akıllıca bir fikir olabilir. Ev ortamında rahatlamış olacağından, mizacı hakkında daha iyi bilgi sahibi olabilirsiniz.

Birden fazla yetişkin kedi edinmek iyi bir fikir değildir. Birbirleriyle özel alan kavgasına girerek sürekli dövüşebilirler. Bununla beraber, uzun yıllar bir arada yaşamış ve birbirlerine eşlik etmekten hoşnut olan iki arkadaş veya doğumdan itibaren bir arada büyümüş iki kardeş yetişkin kediye birlikte alabilirsiniz.

CİNSİYET SEÇİMİ

Eğer kedinizi üretmek düşüncesinde değilseniz (bu işi profesyonellere bırakmak akıllıca olacaktır), dişi, erkek veya yavru kedi arasında çok fark yoktur. Dişi ve erkek kedilerin davranışları genelde aynıdır. Erkekler dişilere göre daha meraklı ve sempattir, dişiler daha kendine dönük olabilir. Erkekler yeni numaraları ve davranışları dişilerden biraz daha hızlı öğrenir ve ebatları genellikle biraz daha büyüktür. Erkekler daha fazla dolaşır ve daha dövüşçü olur (dişiler de yeri geldiğinde). Bunlar genellemelerdir; bireysel davranışlar kedinin kediye büyük farklılıklar gösterebilir. Utangaç, küçük bir erkek kediniz veya kocaman, dost canlısı dişi bir kediniz olabilir.

KEDİ EVE GELİYOR

Kediler bize doğadaki her şeyde bir işlev aramamamız gerektiğini öğretir.

GARRISON KEILLOR

Doğru yavruyu buldunuz: Çok şeker bir kedicik. Onu hemen eve götürmek ve sevmek istiyorsunuz. Tebrikler! Gene de bir dakikalığına sakinleşin. Onu öylece eve götüremezsiniz. Bir sürü gerece ihtiyacınız olacak. Küçük haylaz evinizde fırtına gibi esmeye başlamadan önce hazırlık yapmanız gerek.

YERLEŞME SÜRECİ

Kedinizi evde daha ilk gününde yalnız bırakmayın. Ona biraz zaman ayırmalısınız. Eğer yavru 10 haftalıktan daha küçükse, hâlâ öğrenmesi gereken bir şeyler vardır. Yetişkin bir kedi bile, aile fertleriyle ilişki kurmak, yeni, tuhaf çevresinde kendini rahat hissetmek için sizinle nitelikli bir zaman geçirmeye ihtiyaç duyacaktır.

En iyisi kediye eve getirmek için tatili beklemektir. Birlikte geçireceğiniz bir ya da iki hafta, her ikinize de, bir aile olarak kaynaşmak için gerçekten yardımcı olacaktır. Bu süre aynı zamanda size, sistemde karşınıza çıkabilecek aksaklıklar üzerinde çalışma şansı verecektir. Kedi yeni çevresini keşfederken siz de onu gözlemleyip tanımaya çalışmalısınız. Her kedinin, onu bir birey yapan kendine özgü acayip davranış ve alışkanlıkları olduğunu unutmayın. Bu süreç boyunca, sizinle yaşarken “yapması” ve “yapmaması” gerekenleri de öğrenmeye başlayacaktır. Yerleşme sürecini başarmak için 2-3 hafta ayırmak her iki tarafa da büyük yarar sağlayacaktır.

Eğer uzun bir tatile denk getiremiyorsanız, en azından kedinin eve gelişini hafta sonuna denk getirmeye çalışın.

DIŞARI ÇIKMASINA İZİN VERECEK MİSİNİZ?

Kedinizi eve getirmeden önce, dışarıya çıkmasına izin verip vermediğinize karar vermelisiniz. Onlarca yıl önce, sokakta dolaşan bir kediyi tehdit eden bu kadar çok tehlike yoktu. Her ne kadar saldırgan köpekler, parazitler ve kediler arası kavgalar her zaman var olduysa da, o dönemlerde dışarıda dolaşan kedilerin sayısı daha azdı ve daha geniş bir alana yayılmışlardı. Başlı boş kedilerin sınırsızca üremesi bugünkü kadar sorun yaratmıyordu ve kedilere has enfeksiyon hastalıkları bu kadar yaygın değildi. Trafik daha azdı. Her ne kadar ev kadar güvenli olmasa da dışarıda yaşam, kediler için kesinlikle bugün olduğu gibi erken ölüm sebebi değildi.

Kedinizin ömrünü anlamlı bir şekilde uzatmanın en kolay yolu, onu evinizin içinde tutmanızdır. Sokaktaki kedileri bekleyen pek çok tehlike vardır. Bugün, 10 ya da 15 yıl öncesine nazaran, ortalıkta dolaşan, kavgaya eden ve hastalık yayan çok daha fazla hayvan var. Kediniz ısırılabilir, hastalık mikrobu kapabilir, bir köpek ya da kendi alanını koruyan bir başka kedi tarafından öldürülebilir, bir arabanın altında kalabilir, zehirlenebilir vb. Her yıl sokaklarda bizim yaratmış olduğumuz uygunsuz çevre yüzünden sayısız kedi ölüyor.

Sokağa çıkan kediler, evden çıkmayanlara göre çok daha kısa ömürlü oluyor; daha çok yaralanıyor, insanlara ve diğer hayvanlara daha yabani davranıyor. Evde eğlendirici bir ortam sağladığınız sürece, kedinizin dışarı çıkma ihtiyacı azalacaktır. Küçüklüklerinden beri evde tutulan kediler genellikle dışarı çıkma ihtiyacı duymaz; ben, kapı açık bırakıldığında bile dışarı çıkmayı reddeden kediler gördüm. Hem niye çıksınlar ki? Ev onların alanı, dışarı ise başka kedilerin. Üreme çağına gelmeden önce (6 aylıktan evvel) kedinizi kısırlaştırırsanız, çiftleşmek ve kavgaya etmek için dışarı çıkmak da istemeyecektir.

Eve yeni alınmış ve önceden dışarıya çıkmaya alışmış daha büyük bir kedi, başlangıçta hep dışarı çıkmak isteyecektir. Muhtemelen pencerenin önüne oturup miyavlayacak ya da en iyi ihtimalle gün boyu dışarıya gözlerini dikip bakacak ve neden bir su birikintisinden su içmekte olan sıgırcık kuşlarına yaklaşmadığını düşünecektir. Açık kapılardan her fırsatta

dışarı kaçmayı deneyecektir; dikkatli olun ve hem ailenizi hem de arkadaş-larınızı uyarın ki, eve girip çıkarken hızlı davranınsınlar ve kedinizin ayakla-rının dibinde olup olmadığına baksınlar.

Bazıları, kedinin dışarı çıkma isteğini görmezden gelmenin zalim-lik olduğunu söylerler. Ben de, ömrünü ve yaşam kalitesini azaltacağını-zı bile bile onun isteklerini yerine getirmenizin çok daha zalimce olacağını söylerim. Gerçek zalimlik, kedinin düzenli ve gözetimsiz olarak dışarıya, tehlikeli ve mikrop kaynayan bir dünyaya çıkmasına izin vermektir. Köpe-ğimizin aynı şeyi yapmasına izin verir miydiniz?

Kedinizin yeni çevresini olabildiğince eğlenceli kılmaya çalışın, açık kapı ve pencerelerden çıkışını yasaklayın ve sadece bekleyin. 4-5 ay sonra yeni durumu kabullenecek ve evi yeni alanı olarak kabul edecektir.

EVİ YAVRU KEDİDEN, YAVRU KEDİYİ EVDEN KORUMAK

Kedi eve gelmeden önce evi güvenli bir hale getirmelisiniz. Kediler (özellikle de yavru) fazla meraklı yaratıklardır ve televizyonun tepesin-den raflara ve mobilya altlarına kadar evinizdeki girilebilir her kuytu köşe ve deliğe burunlarını sokmak isterler. Bu yerler yavru veya yetişkin bir kö-pek için girilmesi hayal bile edilemeyecek yerlerdir. Kedinizin yeni çevresi-ni, o eve gelmeden korumaya almak için şunları yapmalısınız:

- * Kedinizin dışarıya çıkışına mani olmak için bütün olası kaçış yolla-rını kontrol edin. Eğer eve gelen yeni kedi ilk günlerde dışarı çıkar-sa, henüz tam yerleşemediği için kafasında “ev”in neresi olduğuna dair net bir fikir oluşmayacaktır. Üstelik öldürülebilir ya da bir baş-ka kedisever tarafından kaçırılabilir.
- * Dolap ve çekmecelere, tehlikeli olabilecek madde içersin içermesin, çocuk kilitleri takın. Kedinizin bunları açmayı öğrenmesini ya da onu zehirleyebilecek bir şeye ulaşmasını istemezsiniz herhalde. Ay-rıca eve geldiğinizde mutfak dolaplarının açılmış, un, şeker, bakli-

yat, kuru kedi maması ve diğer gıda maddelerinin evinizin her yanına saçılmış olduğunu görmek hiç de hoş değildir.

- * Halihazırda kullanmadığınız açık elektrik prizlerini, küçük çocuklar için kullanılan koruma kapaklarıyla kapatınız. Meraklı küçük bir pati o deliğin yeterince içine girmeyi becerip ölümcül bir sürprizle karşılaşabilir.
- * Evdeki elektrik kablolarının sayısını abildiğince azaltmaya çalışın. Yavru kediler onlarla oynayacak ve bir ihtimal onları kemirecektir. Bunun sonucunda kedinizi elektrik çarpabilir, hatta kedicik ölebilir. Mümkünse kabloları halıların altından geçirin ya da pervazlara veya mobilyaların altına iştirin. Korkulu rüya görmektense, uyanık yatmak evlâdır.
- * Tüm zehirleyici kimyasalları kedinin yaşam alanı dışına çıkarın. Temizleyici maddeler, çamaşır suları, haşarat ilaçları, lavabo açıcıları açıkta bulunmasın. Yükege kaldırdığınız bir şeyin kedinin ulaşım alanı dışında olduğunu sanmayın. Unutmayın, bir kediniz varsa üç boyutlu düşünmek zorundasınız. Özellikle de daha önce köpek sahibi olmuş yeni kedi sahipleri bu hataya düşüp sonra üzülebilirler. Unutmayın: Kediler sıçrayabilir! Kedinizin girebildiği garaj ya da atölyenizde bulundurduğunuz boya kutuları ile motor yağı, terebentin gibi maddeler kilitli yerlerde saklanmalıdır.

ZEHİRLİ BİTKİLER

Kediler ev bitkilerini kemirmeyi sever. Bir etobur için ne kadar tuhaf olursa olsun, bu bir gerçektir. Birçok sıradan ev ve bahçe bitkisinin çok küçük miktarı bile kedinizi zehirleyebilir. İşte kedinizi zehirleyebilecek bitkilerin listesi (Koyu renkle yazılmış olanlar aşırı derecede zehirlidir ve çok azı bile öldürücü olabilir):

Açelya

Baldıran

Ceviz

Çiğdem

Devetabanı

Difenbahya

Domates yaprakları

İtüzümü

Kaktüs

Mantar

Nergis

Orman gülü

Ortanca

Ökseotu

Patates yaprakları

Porsuk

Sarmaşık

Sütleşen

Tütün

Zakkum

Zambak

Zerrin (Fulya)

Zehirli bitkilerin çoğu bahçe bitkisi olduğundan, onu evde tutma konusundaki nasihatimi dikkate alırsanız kediniz bunlara zaten ulaşamayacaktır. Kaktüs, devetabanı ve difenbahya gibi bazıları yaygın ev bitkileridir. Kediniz bu bitkileri çiğneme eğilimi gösteriyorsa bu türleri yetiştirmekten sakının. Eğer kediniz bunlardan birinden yediyse, hemen veteriner hekiminizi arayın ve kitabın Dokuzuncu Bölümündeki “zehirlenme” konusuna bakın. Eğer bahçeniz varsa ve zararlılar için ilaçlama yapıyorsanız ilacın etkisi geçene kadar kedinizi bahçeden uzak tutmalısınız.

İHTİYAÇLAR

Her yeni evcil hayvanın evde mutlu yaşaması için elzem olan birkaç şey vardır. Kedinizi eve getirmeden önce, ihtiyacınız olan her şeyin elinizin altında olduğundan emin olun. İşte, yavru kedinizin ihtiyacı olan şeylerin listesi:

YEMEK

İyi ve besleyici bir yemek, kediniz için en gerekli şeydir. Küçük haylazı eve getirirken yiyeceğini de beraberinde getirmelisiniz. En besleyici mama hangisidir? Veteriner hekimle konuşun; size uygun bir mama önerecektir. Yavru kediler yetişkin kedilere göre farklı bir mamaya gereksinim duyarlar. Yavru kedilerin protein, mineral yağ ve vitamin değerleri daha yüksek bir mamaya ihtiyacı vardır. Her zaman iyi bir kuru mama bulundurun ve onu yine iyi bir konserve mamayla destekli olarak kullanın. Beslenme, bir sonraki bölümde daha detaylı olarak anlatılacaktır.

YEMEK VE SU KAPLARI

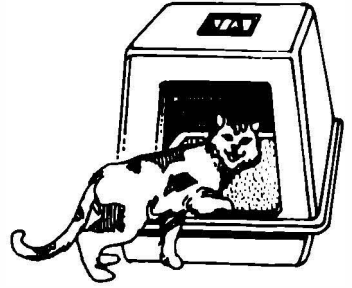
9-15 cm çapında sert plastikten iki kap, yemek ve su için gayet uygundur. Kedi yedikçe ya da suyunu içtikçe kabı yeniden, kendi stokundan dolduran yedekli mama kapları vardır. Bu tür kaplara, birkaç günlüğüne tatile gidiyorsanız ve eve uğrayıp kediye besleyecek kimse yoksa ihtiyaç duyabilirsiniz. Böyle bir mama kabını, pet shopların birçoğunda bulabilirsiniz. Kedinin kaplarını, ayak altında olmayan ve temizlenmesi kolay bir yere koymaya dikkat edin. Kedilerin bazıları

yemek yerken çok titiz davranır; rahatsız edilmek istemezler. Kokusu gerçekten baştan çıkarıcı olan bir yemek pişirmedığınız sürece, mutfakta sakın bir köşe kapları koymak için idealdir.

KEDİ KUMU VE KUTUSU

Kediler pisliklerini gömmeyi tercih eder. Bu içgüdüden yararlanmak için kedi kumuyla dolu bir kutu hazırlamanız gerekir. Bu kutu, kolayca temizlenebilmesi ve kedinin idrarıyla dışkı-sından kaynaklanan kokuları emip muhafaza etmemesi için dayanıklı, pütürsüz bir plastikten yapılmış olmalıdır. Eğer eve getirdiğiniz bir yavru kediye, kutuya kolayca çıkıp inebilmesi için, kenar yüksekliği maksimum 5-7 cm arasında olan bir kutu ayarlamalısınız. Yetişkin kediler, kedi kumunu kutunun dışına sıçratmadan işlerini görebilmek için kenar yüksekliği 9 cm, hatta daha da yüksek olanlarla daha rahat eder. Kapalı kedi kumu kutuları da oldukça kullanışlıdır. Özellikle de evde birden fazla kedi varsa, hayvana ekstra bir gizlilik sağladığı için gereklidir. Bu kutuların çoğunun tepesi çıkartılabilir. Başlangıçta, kedi düzenli olarak kullanmaya alışınca kadar kutunun tepesini takmayın. Eğer evde birden fazla kediniz varsa, birden fazla kutu satın almayı da düşünün. Böylece olası tartışmaları ve onu takip eden olası kazaları da önlemiş olursunuz. Kedi kumu kutusunun önünde bir yer deseni istemezsiniz herhalde!

Kum, kedinin idrar ve dışkısını emip orterken bir yandan da kokuya sebep olan bakterilerin yayılmasını azaltır. En uygun kum tipi, ke-

dinin dışkısını, daha sonra kürekle alınabilecek ve atılabilecek şekilde küçük topraklar şekline getirebilendir. Bu kum tipi hem kolay taşınabilir hem de çok ekonomiktir; çünkü sadece toprak şeklindeki atığı olarak kumu kirliletmeden muhafaza etme olanağı sağlar. Öncelikle bu kum tipini bulmaya çalışın; kediler bununla çok rahat eder. Kedi kumu eğitimi ve buna bağlı problemler ile ilgili bölümlerde açıklanacaktır.

TIRNAK BİLEME TAHTASI

Kediler, yıpranmış tırnak tabakalarından kurtulmak ve görsel olarak da alanlarını işaretlemek için her gün bir şeyleri tırmalamak ister. Kanepe ya da koltuklarınızı kedinizin tırmalama tutkusunun nesnesi olmaktan kurtarmak istiyorsanız, ona, en azından 1 metre yüksekliğinde, 10-15 cm çapında, halı ya da ilgisini çekecek başka bir malzemeyle kaplanmış bir tırmalama tahtası temin edin. Bazı kedi sahipleri 15 cm çapında soyulmuş bir kütük kullanır, dik durması için bu kütüğü ahşaptan düz bir kaide üzerine vidalarlar. Bazılarıysa bu işi tam yapar; yani bütün kedilerin bayıldığı, 1-2 metre yüksekliğinde, çok kademeli bir “kedi ağacı” imal eder ya da satın alırlar. Kediler saatlerce bununla oynar ve böylelikle can sıkıntısının ya da yıkıcı davranışlarının önüne geçer.

Tırmalama tahtasını kedinin uyuduğu ya da şekerleme yaptığı yerin yanına koyun. Biz uyandığımızda nasıl gerinirsek, onlar da tırmalama ihtiyacı duyar.

KEDİ YATAĞI

Birçoğunuz kedinizle birlikte uyumak isteyeceksiniz. Bu hiç de fena bir fikir değil. Ama yatağını paylaşmaktan hoşlanmayanlara önerim, kedinin üzerine kıvrılmayı isteyeceği kadar sıcak ve rahat bir tür kedi yatağına yatırım yapmalarıdır. Kılıfı yıkanabilir ve kedinin gerekebileceği kadar geniş bir minder hazırlayın. Öte yandan, buna sakın fazla para harcamayın, çünkü kediler titiz oldukları için genellikle bizim tasarımı olan bir kedi yatağını beğenmeyecek, yatak olarak kendi belirledikleri (bu sizin yatağınız da olabilir) bir yere, mesela rahat bir kanepeye uzanacaklardır.

Kedinizle oynamanız çok önemli ve eğlencelidir; hem ilişki kurmanızın yollarından biridir, hem de genç dostunuzun koordinasyon yeteneğini geliştirir.

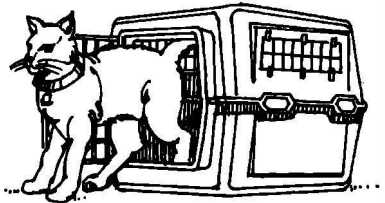
Kedinize, siz yokken oyalanması için oyuncak fare, küçük kauçuk toplar alın. Bulabilirsiniz içinde kuru kedinanesi bulunan örme toplara bayılırlar. Ona bir mukavva kutu ya da kesekâğıdı vermeyi deneyin; bu oyuncakla saklambaç oynamaya bayılacak, ayrıca kâğıdın hışırtılı sesi onu zevkten çıldırtacaktır. Hatta ona kendi hamleleriyle oradan oraya yuvarlayacağı bir makara da verebilirsiniz; ama makaraya sarılı yün ya da ipliğin zehirleyici boyalar içermediğinden emin olun.

Pet shopları araştırın ve eve kediniz için ilginç oyuncaklar getirin. Bunlar gün içinde kedinizi oyalayacak ve bulaşmasını istemediğiniz değerli eşyalarınıza zarar vermesini önleyecektir.

SEYAHAT KUTUSU

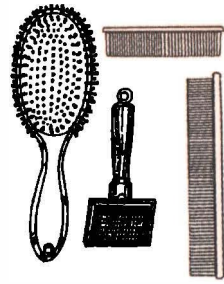
Plastik bir seyahat kutusu bulundurmak çok işe yarar. Bu taşıma kutusu, kediyle birlikte yolculuk yaparken güvenli bir araçtır. Kedilerin çoğu, etrafındaki heyecanlı ve kontrol dışı hareketler nedeniyle araba yolculuklarından hoşlanmaz. Bir arabada serbest olmak, kedi için kavanoz biçiminde bir akvaryumda olmak gibidir: Kendini incinebilir, sınırlanmış ve güçsüz hisseder. İster seyahat isterse veteriner hekime gidiş söz konusu olsun, kutusuna koyarsanız kediniz daha rahat edecek ve kontrolünüzden çıkmayacaktır.

Kedinizi almaya gittiğiniz gün de yanınızda bir seyahat kutusu bulundurmalısınız. Pet shopların çoğunda böyle kutular bulabilirsiniz. Kutunun, yetişkin bir kedinin rahat edebileceği kadar geniş olmasına dikkat edin ve içine, sıcaklık ve güven açısından rahat bir minder ya da battaniye koyun. (Kutular ve seyahat konusu Beşinci Bölümde daha detaylı anlatılacaktır.)

TIMAR GEREÇLERİ

Tımar, kedi sahibi olmanın, hele de uzun tüylü bir kedi almışsanız, çok önemli bir bölümüdür. Erken yaşlarda başlanan tımar, kedinizin güzel görünmesinden öte, insan temasına alışarak büyümesine de yardımcı olacaktır. Her ne kadar bazı kediler hoşlanmasa da, düzenli olarak yapılması gereken bir şeydir bu; özellikle de üzerindeki parazit ve yaraları kontrol ederken. Tımar için şunlara ihtiyacınız olacak:

Fırça

Düzenli fırçalama, kedinin kopmuş ve ölü tüylerini atmaya yarar. Tüylerin toplanma ihtimalini azalttığı gibi evinizi de tüylerden arındırır. Eğer kediniz kısa tüylüyse, yumuşak ve plastik uçlu fırçaları tercih edin; hem işinizi görecektir hem de kedinin derisine zarar vermeyecektir. Uzun tüylü bir kedi için ise, uzun saçlı insanların kullandığı türde bir fırça seçin.

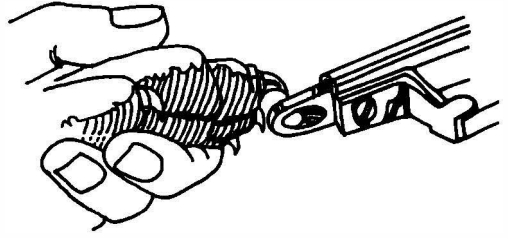
Tarak

Her ne kadar kısa tüylü kediler için tarak gerekli değilse de, uzun tüylü olanları fırçaladıktan sonra taramak gerekir. Tarak, çözülmediklerinde kedinin derisini tahriş edebilecek olan düğüm ve topaklardan kurtulmaya yarar. Aksi takdirde bunları makasla kesmek zorunda kalır ve kedinizin karizmasını çizersiniz. Bir geniş aralıklı, bir de sık aralıklı tarağınız olsun. Önce geniş aralıklıyı kullanın, sonra dar olanla devam edin. Herhangi bir pet shopta aradığınızı bulabilirsiniz.

Tırnak makası

Kedinin tırnakları tıpkı bizimkiler gibi uzar ve ara sıra bakım ister. Eğer uzun bırakılırlarsa, yok yere halı ve mobilyalarınıza zarar verir hatta sizin payınıza da birkaç tırmık düşebilir. Kedinizin tırnaklarını yavruyken kesmeye başlarsanız, fırçalama alışkanlığında olduğu gibi, sesini çıkarmayacaktır (Fazla kısa kesmediğiniz takdirde.) Bizim kullandığımız çıtçı ma-

kasları kullanabilirsiniz ama özellikle kedilere göre tasarlanmış ayrı bir takım satın alın. (Kedinizin tırnaklarını nasıl keseceğiniz bir sonraki bölümde anlatılacaktır. Yavru kedinizin tırnaklarını kesme-ye kalkışmadan önce o bölümü de okuyun!)

Makas

Bazı hareketli uzun tüylü kedilerin postları, her ne kadar gayretle fırçalayıp tarasanız da, üzerinde keçeleşmiş topaklar oluşturur. Eğer arap-saçına dönmüş bu topaklar tarakla açılmıyorsa, makasla kesilmesi gerekebilir. Ama kesmeye çalışırken kediye yaralamamak için fazla büyük bir makas kullanmayın.

Şampuan ve Saç Kremi

Kedinizi çok sık yıkamanız gerekmeyecektir; onlar küçük temiz şeytanlardır. Yine de, eğer yavru kediniz çok kirlenir ya da yağlı bir şeye bulanırsa onu yıkamanız gerekebilir. Bunu kendiniz yapmaya karar vererseniz, elinizin altında iyi bir kedi şampuanı ve saç kremi bulunmalıdır. Bunları pet shoplarda bulabilirsiniz. İnsanlar için hazırlanan ürünleri kullanmayın çünkü bunlar kedinizin derisini tahriş ederler. (Yıkama teknikleri bir sonraki bölümde anlatılacaktır.)

İLK YARDIM ÇANTASI

Kedilerin çoğu er ya da geç hastalanır; üstelik kendilerini yaralayabilirler de (evden çıkmayan kediler pek yaralanmazsa da). Her ne kadar hastalık ya da yaralanma konularında bağlantı kurmanız gereken kişi veteriner hekiminiz olsa da, patiyeye batmış bir diken, soğuk algınlığı, küçük kesik ve çürükler, sürtünmeden ötürü aşınmış bölgeler, kenelerin ayıklanması, hafif burkulmalar (incinmeler) ile göz, kulak ve ağız kontrolleri gibi kü-

çük sorunları kendiniz de giderebilirsiniz. Eğer kediniz ciddi şekilde hastalanmış ya da yaralanmışsa ve o sırada bir veteriner hekime ulaşma imkânınız yoksa, onun hayatını kurtarmayı becerme şansınız olabilir. Bu nedenlerle bir ilkyardım çantası bulundurmak çok önemlidir.

Kedinizin ilkyardım çantasında bulunması gerekenler:

- * Rektumdan ölçüm yapan bir derece
- * Küçük bir kalem fener
- * Cımbız
- * Saf alkol
- * Dezenfektan
- * Kısa kıllı fırça
- * Küçük bir battaniye
- * Sargı bezi
- * Plaster
- * Gazlı bez
- * Bebe yağı veya vazelin

Mahallenizdeki eczanede bunların hepsini bulabilirsiniz.

KÜNYELİ TASMA

Kedinizi sürekli evde tutuyorsanız bile, bir kapı ya da pencerenin kazara açık kalma olasılığı her zaman vardır; bu da onun dış dünyada bir caddede keşfe çıkmasına sebep olabilir. Kedinizin boynuna okunaklı bir künyeli tasma takın. Esnek bir tasma olsun; bir şeye takıldığında boğulmasına sebep olmasın. Tasmayı kedinizle ilk aylarda tanıştırsın ki, sonradan fazla direnişle karşılaşmayın. Kedilerin kendilerine göre fazla düzenli olduklarını unutmayın. Eğer yıllardır boynunda taşımıyorsa, tasmalı do-laşma fikrini sevmeyecektir. Benimsemiyor gibi görünen bir kediye, başlangıçta tasmayı sadece bir dakikalığına takın. Bu süre boyunca ona en sevdiği oyuncaklarını verin. Böylece dikkatini tasmadan uzaklaştırmaya çalışın. Bu egzersizi her gün, tasmanın takılı olduğu süreyi yavaşça artırarak sürdürün.

KOŞUM TAKIMI VE YULARLA YÜRÜME

Evet, doğru okudunuz. Bir sonraki bölümde, kedinize, tasma ve kayışla yürümeyi nasıl öğreteceğinizi anlatacağım. Böylelikle kediniz, sizin gözetiminiz altında dış dünyaya adım atmış olacak. Yavruyken eğitime başladığınız takdirde kedilerin çoğu bunu oldukça iyi öğrenir. Özel bir kedi tasması satın almadan önce yavru kedinizin 4-5 aylık olmasını bekleyin; böylelikle kediniz hem sizin yanınızda kendini güvende hissedecek hem de boynu yetişkinlik döneminde de kullanabileceğiniz bir tasmayı taşıyacak kadar genişlemiş olacaktır. Kayış 1-1,5 metre uzunluğunda ve olabildiğince hafif ve ince bir malzemeden yapılmış olmalıdır.

SU PÜSKÜRTME KABI

Yedinci Bölümde evdeki bitkiler için kullandığınız fısfısın, kedinizi tırmalama, ısırma, bitki yeme, saksıları eşeleme ya da mutfak tezgâhlarının üzerine atlama alışkanlıklarından vazgeçirmek üzere eğitmede ne denli faydalı olabileceğini anlatacağım.

Fısfıstan bir ya da iki tane

satın alın ve suyu 2-2,5 metreye kadar püskürtebilmesine dikkat edin. Daha işin başında el altında bir tane bulundurmanızda fayda var. Onun için yavru kedi eve gelmeden önce bir tane satın alın.

ÇİFT TARAFLI YAPIŞKAN BANT

Kullanımını “Davranış Sorunları” bölümünde anlatacağım bu bant, kedileri, girmesini istemediğiniz bazı bölgelerden uzak tutmakta kullanabilirsiniz. Kediler patilerinin altında yapışkan bir şey hissetmekten nefret eder ve buna verdikleri ilk tepki de oradan geri çekilmektir. Kalınlığı en az 2,5 cm olan banttan birkaç makara satın alın.

KEDİYİ EVE GETİRİRKEN

Yavru ya da yetişkin yeni kedinizi barınak ya da eski evinden evinize veya evinizden veteriner hekime götürürken arabada serbest olmasına dikkat edin. Kedi eğer yavruysa, anne ve kardeşlerinden ilk kez ayrılıyor olabilir. Arabanızın tuhaf ortamından endişelenecek, hatta dehşete kapılacaktır. Yetişkin bir kedi bile mekân değişiminden ötürü sinirlenip bocalar. Bir başkası arabayı kullanırken siz onu kucağınızda tutabilirsiniz ama bu kediye sinirlendirebilir, dolayısıyla da elinizden kurtulup sürücüyü bir şekilde müdahale ederek bir kazaya sebep olabilir. Onu bir şeyin içinde taşımalısınız.

En basit çözüm, içine sıcak tutması için havlu konmuş küçük bir koliyle kediye taşımanızdır. Yavru bir kedi söz konusu ise, normal bir ayak-kabı kutusunun iki katı büyüklüğünde bir koli işinizi görür. Kapağının iyice kapanıp kapanmadığını kontrol edin. Böylece hem kedinin dışarıya fırlama riski ortadan kalkar hem de hayvan kendini güvende hisseder. Daha pahalı bir başka alternatif ise bir seyahat kutusu satın almaktır. Kedinizle sık sık seyahat ederseniz bu kutu yıllarca dayanacaktır.

Eve doğru giderken, kutuyu veya koliyi arabada güvenli bir yere koymaya dikkat edin. Kucağınızda taşımakta ısrar ederseniz, bir kazada elinizden fırlayıp arabanın ön camına çarpabilir. Ya arka koltuğun önündeki zemine ya da eğer arka koltuğun arkasında açık bir bagajınız varsa oraya koyunuz.

EVDEKİ İLK GÜNLER

Yeni küçük dostunuz nasıl bir evden hoşlanacaktır? Size verebileceğim en iyi öğüt, evin olabildiğince hoş, sakın ve sessiz olmasına çalışmanızdır. Böylece kedi en baştan kendini rahat hissedebilecektir. Kediniz belli başlı alışılmış hareket yöntemleri olan bir hayvana dönüşecektir, önceden kestirilebilir ve güvenli bir çevrede olmayı isteyecektir. Aksi halde davetsiz misafirler ve korkutucu bir kargaşayla dolu plansız bir eve gelmek hiç hoşuna gitmeyecektir. İşte size yeni aile ferdinizin hayatını kolaylaştırmak için deneyebileceğiniz öneriler:

GELİŞ GÜNÜNDE EVİNİZDEKİ ŞARTLAR

Kedinin geldiği gün evinizde olabildiğince sessiz bir ortam yaratın. Radyo ya da televizyonunuzun sesi yüksek olmasın, evde çılğın bir parti veriyor olmayın. (Köpekler partilere bayılır; kediler ise hoşlanmaz.) Kedinin eve gelişini, inşaat işçilerinin kaya delgileriyle kapınızın dibinde yeri göğü inlettiği bir güne denk getirmeyin. Özetle, evde patırtı gürültü olmasın.

KEDİNİZİN ÇOCUKLARLA TANIŞMASI

Eğer varsa çocuklarınızla kedi gelmeden önce konuşun ve onlara bunun bir köpek olmadığını; kaba kuvvetle itilip kakılmaması, tedirgin edilmemesi, bağırılmaması, sıkıştırılmaması, çekilip sürüklenmemesi ya da tuvalete kapatılmaması gerektiğini anlatın. Özellikle yetişkin bir kedi, küçük, sağı solu belli olmayan çocukların etrafında koşmasından, onu kızdırmasından ve çekiştirmesinden hiç hoşlanmayacaktır. Eğer kedi ilgiye muhtaç görünüyorsa, çocuklarınıza, ona sessiz ve kibarca yaklaşmalarını, okşamalarını öğretin. Çocuklar ona lezzetli bir yiyecek, oyun havasındaysa oyuncak bir fare ya da bir çubuğun ucunda ilgisini çekecek bir başka oyuncak sunabilirler. Eğer kedi teftişteyse, siz ve çocuklarınız onun yeni evini araştırmasını sadece seyredin. Buradaki hedef, kedinin çocuklarla olan ilişkisini doğru adımla başlatmaktır. Eğer kedi daha ilk günden itilip kakılır ve korkutulursa, bunu unutmayacak ve çocuklarla asla bir daha ilişki kurmak istemeyecektir. Yavru kediler daha oyuncu ve cana yakın olurlar ama küçük ve kırılğan olduklarını, kolaylıkla incinip ürkebileceklerini unutmayın.

KEDİNİZİN EVDEKİ DİĞER HAYVANLARLA TANIŞMASI

Varsa, evdeki diğer ev hayvanlarının geçici olarak hapsedilmesi iyi bir fikirdir; çünkü yeni konduğu merak edecek ve muhtemelen kendi alanlarına giren bu işgalciden endişe duyacaklardır. Eğer hemen yeni kediyle burun buruna gelirlirse, onu korkutup incitebilirler. Kediye eve getirdiğinizde ayrı bir odaya koyun; bir ya da iki gün o odada serbest kalsın. Yemeğini ve kedi kumunu temin ederek ona konforlu bir ortam hazırlayın ama

çevresini bir süreliğine bu küçük alanla sınırlayın. Ardından diğer hayvanlarınızın yeniden evin diğer bölümlerine girmesine izin verin. Yeni hayvanın kokusunu alacak ve onu çok merak edecek, ama onunla doğrudan yüzleşmeyeceklerdir.

Kedinin kokusuna alıştıklarında (yeni kediniz de onların kokusuna alışmış olacaktır), yeni kediniz seyahat kutusu içinde güvenceye alınmış halde, 10-15 dakikalığına onları tanıştırın. İlerleyen günlerde bu süreci defalarca tekrarlayın, hatta diğer hayvanların bulunduğu odaya, yemek yedikleri sırada kafesiyle birlikte yeni kedinizi koyun. Bu süre zarfında yeni kedi, hâlâ diğerlerinden ayrı olarak, kendine ayrılan odada tutuluyor olmalıdır. Nihayet herkes sakinleşip yeni ufaklığın varlığına alıştığında, kutuyu devreden çıkartarak hayvanların kısa sürelerle sınırlı bir biçimde doğrudan ilişkiye girmelerine izin verin. Başlarında durun ama dikkatli olun; eğer dövüşürlerse sizi de tırmalayp ısırabilirler. (Sebepleneceği acının yanı sıra, kedi ısırtığı ya da tırmığı kolayca mikrop kapabilir.) Yeni kediyle evin eski sakinleri arasında er ya da geç alan çatışmaları olacağını bilin. Problemi kendi aralarında çözmeye ihtiyaçları vardır zaten öyle olması da gerekir. Başlangıçtaki kısa ilişkileri sırasında, kapışmaları ihtimaline karşı, elinizde büyük bir su dolu bardak hazır bulundurun; bu yöntem, kavgaların çoğunu kesmede etkilidir. Hemen can ciğer kuzu sarması olmalarını beklemeyin, çünkü, ancak birkaç hafta sonra birbirlerinin varlığına tahammül eder hale geleceklerdir.

Köpekli bir eve yeni bir kedi getirmeyi planlıyorsanız, köpek daha önce kedilerle olumlu deneyimler yaşamış olsa bile, içgüdülerinizi titizlikle gözden geçirin. Muhtemelen o güne dek bir köpeklerle hiç karşılaşmamış olan yeni yavru kediniz dehşete kapılıp düşmanca davranacaktır. Her ne kadar yavru kedilerin, kedi dostu bir köpeklerle arkadaşlık kurma şansları daha yüksek olsa da, bu tecrübe gene de riskli olabilir. Eğer köpek de yavruya veya küçüklüğünden beri kedilerle büyüdüyse, onları kaynaştırma şansınız oldukça yüksektir; aksi takdirde şansınızı fazla zorlamayın. Yavru kediniz ciddi şekilde yaralanabilir. Ne pahasına olursa olsun, eğer evdeki hayvanlarınızın diğer hayvanlara karşı saldırgan olduğunu biliyorsanız, yeni bir kedi almayın.

YAVRU KEDİNİZ İLK BİRKAÇ GECE AĞLARSA NE YAPMALISINIZ?

Evinize getirdiğiniz kedi başlangıçta, eski çevresinden uzakta kendisini şaşkın ve yalnız hissedecektir; bunu kestirmek güç olmasa gerek. Özellikle de yavru bir kedi, anne ve kardeşlerini özleyecektir. Onu rahatlatmak için ne yapabilirsiniz? Şunlar işe yarayabilir:

- * Hayvanın ilgisini, etrafına oynayabileceği ve araştırabileceği oyuncak ve başka ilginç nesneler koyarak yeni çevresine yönlendirin. Keskâğıdı ya da mukavva kutu gibi basit şeyler yavru kediye saatlerce eğlendirebilir.
- * Kardeşlerinden ayrı kalmanın yarattığı boşluğu doldurmak için yavru kediye ilgi gösterin. Onu okşayın ve yumuşak bir ses tonuyla konuşarak hafifçe fırçalayın.
- * Kedinin sizinle uyumasına ya da en azından yatağınızın yanında kıvrılmasına izin verin.
- * Uyuması için ona minderli bir sepet hazırlayabilirsiniz. İçine havluya sarıllı bir sıcak su torbası veya ağzı su kaçırmayan bir sıcak su şişesi koymanız da çok iyi olacaktır.
- * Onu evde yalnız bıraktığınızda radyoyu açın; bir sohbet kanalına ayarlayın ve sesi kısık tutun. Böylelikle yalnızlık hissine kapılmaz.
- * Birden çok kedi alın. Kardeş olan iki kediye tercih edin. Böylece siz yokken onlar birbirlerini eğlendirirler. Yavru kedileri mutlu etmenin ve sıkıntı ya da yalnızlıktan kaynaklanan yıkıcı davranışları önlemenin en kolay yolu budur.

KEDİNİZE İHTİYACI OLAN ŞEYLERİN YERİNİ NASIL GÖSTERECEKSİNİZ?

Hayatınıza giren yeni kediye, ihtiyacı olan şeylerin nerelerde bulunduğunu göstermeniz gerekir. Birçok kedi sahibinin mutfaktaki en sakın köşeye yerleştirmeyi seçtiği yemek ve su kaplarını dolu tutun ki kedinin dikkatini çeksin. Kediye tam kapların önünde yere bırakın ve istiyorsa içlerine girmesine izin verin.

Kediye kum kutusunun nerede bulunduğunu göstermek de aynı derecede önemlidir. Birçok kedi sahibi bu kutuyu sandık odası ya da kapalı bal-

kon gibi az kullanılan yerlere koyar. Kediye tam kutunun önünde yere bırakın ve birkaç kez parmaklarınızla kumu eşeleyin. Kutuyu koyduğunuz odanın kapısının daima açık olmasına dikkat edin ki kedi ihtiyacı olduğunda kumuna ulaşabilsin.

Eğer üzerinde uyuması için kedinize bir minder hazırladıysanız, onu nereye koyacağınıza karar verin ve kediye de bundan haberdar edin. Birçok kedi güzel, yumuşak bir mindere kolayca alışırken, bazıları kestirmek için başka yerlerde karar kılar (genellikle de yatağınızı seçerler).

KEDİNİZİN GÜNLÜK ALIŞKANLIKLARI

Kediler alışkanlıklardan hoşlanır. Çevrelerinin, alıştıkları gibi ve güvenli olmasına ihtiyaç duyarlar. Gizli sürprizler ve beklenmedik travmalardan hoşlanmazlar. Kedinize planlı bir iş programı hazırlayın. Şunları deneyin:

- * Her gün aynı saatte, aynı yerde besleyin.
- * Her gün aynı saatte, aynı yerde fırçalayın.
- * Onunla her gün aynı saatte olmasa da yakın zamanlarda oynayın; örneğin işten eve geldiğinizde ya da sabah kalktığınızda.
- * Olabildiğince aynı saatlerde yatıp kalkmaya çalışın.
- * Kedi için koyduğunuz kurallara bağlı kalın. Yasakladığınız bir odaya girmesine izin vermeyin. İstikrarlı olun; misafirlerinizin kucağına çıkmasını istemiyorsanız buna bir kez bile müsaade etmeyin.

Aslında çoğu kedi programını kendi yapar. Belki kedinin kurallarından ancak biri sizin koyduğunuz kurallarla uyuşacaktır. Hal böyleyse, buna razı olun.

TEMEL KURALLARI NASIL ÖĞRETEBİLİRSİNİZ?

Kedinizi eve yerleştirdikten sonra, karşılıklı güven ve işbirliğine dayalı bir ortam yaratmak ve uyumsuzlukları en aza indirmek isteyeceksiniz. Bir kedi sahibi olarak, kedinizin yemek, su, barınma, dostluk ve gerektiğinde yalnız kalma (güvenin bana, kediniz size ne zaman yalnız kalmak iste-

diğini belli edecektir) gibi ihtiyaçlarını karşılamalısınız. Aynı zamanda sağlığına özen göstermek ve gerektiğinde ona yeterli tıbbi desteği sağlamak zorundasınız. Son olarak, kedinizle bir bağ kurmaya çalışıp, şefkat ve yaradımınıza ihtiyacı olduğunda yanında olmalısınız. Bunları yaptığınızda sizi dost bilir, size güvenir ve saygı duyar.

Kedinizin sizin koyduğunuz kurallara göre davranmasını istiyorsanız ona kurallarınızı öğretmeniz gerekir. Kediler için alışkanlıklar çok önemlidir; ancak canları istemeden asla hiçbir şey yapmayacağını da unutmayın.

KEDİ KUMU EĞİTİMİ

Kedilerin çoğu, içgüdüsel olarak atıklarını gömmeye arzusu duyar. Siz yavru kediye eve getirene kadar, bu davranışı annesinden çoktan öğrenmiş olması gerekir. (Anne ve kardeşlerinden 7-8 haftalıktan önce ayrılan bir yavru bunu öğrenmemiş olabilir; işte size yavru bir kediye eve vaktinden önce almamak için bir sebep daha.) Neyse ki böyle bir temizlik alışkanlıkları var! Kedilerin atıklarını kuma gömmeleri, onları bakımı kolay ve muhteşem ev hayvanı yapan en önemli sebeplerden biridir. Gece yarısı yağmurda dışarı çıkarma derdi yok! Yine de yavru ya da yetişkin kedinize, kedi kumunun bulunduğu yeri göstermeli ve hatta belki onu kutuya koyarak kumu eşelemeye teşvik etmelisiniz. Yetişkin kedilerin çoğu bu konuda uzmanlaşmıştır, ama yavruların başlangıçta biraz yönlendirmeye ihtiyaçları olabilir. Eğer gerekirse, kediniz kutunun içinde sizi seyrederken kumu eşeleyin (tabii kumun temiz olduğundan emin olun). Ufaklığın bunu öğrenmesi fazla zaman almayacaktır. Kutuyu doğru kullanmaya başladığında kedinize usulca “aferin” deyin, ama sürekli onu tebrik etmek için kutunun başında durmak gibi bir alışkanlık geliştirmeyin.

Kedinizin kum kabını düzenli olarak kullanmasını garantilemek için aşağıdaki kuralları mümkün olduğunca tavizsizce uygulayın:

- * Kedi kumunu nereye koyacağınıza karar verdikten sonra, bir daha yerini değiştirmeyin. Kedilerin alışkanlıklarına bağlı hayvanlar olduklarını ve eğer kutuyu hele de uzak bir yere taşırsanız kafalarının

karışacağını unutmayın. Böyle yaparsanız, kedinin birdenbire başka yere pislemesine sebep olursunuz. Her ne pahasına olursa olsun bundan kaçının. Eğer kumu başka yere taşımak zorunda kalırsanız, yeni bir kum kutusu hazırlayıp eski kutuyu yerinden oynatmaksızın yeni kutuyu istediğiniz yere yerleştirin. Kediye yeni kutunun yanına getirin ve onu kullanmaya teşvik edin, gerisini kediye bırakın. Eğer durumu anlamış gibi görünüyor ve her iki yeri de kullanıyorsa, 2 hafta sonra eski kutuyu kaldırmayı deneyin. Bu işe yarar. Ama ben gene de kumun yerinin hiç değiştirilmemesinden yanayım.

- * Kutuyu, kedinin insanlar ve diğer hayvanlar tarafından sürekli rahatsız edilmeyeceği kesin bir yere koyun. Kediniz de sizin gibi belli bir gizliliğe ihtiyaç duyar. Eğer evde kedi dostu bir köpeğiniz varsa, kedi kumunu, köpeğin yaşam alanı dışında bir yere koymalısınız. Köpeğin daha büyük olacağını varsayarak, kedi kumunun bulunduğu odanın kapısını kedinin geçip köpeğin ise sığamayacağı bir aralıkta sabitleyebilirsiniz de. Bu, saygıya dair bir mevzudur; siz de böyle özel bir anda ıslak burunlu bir köpek tarafından öfkelenilirmeye gelemezsiniz.
- * Birden fazla kediniz varsa ve iki ya da daha çok kedi kumu kutusu koymuşsanız, birbirlerine olabildiğince yakın yerleştirmeye ve en azından bir tanesinin kapaklı olmasına çalışın.
- * Özellikle çekingen ve mesafeli bir kedi, çok sessiz bir yere konmuş, kapaklı bir kedi kumu kutusuna ihtiyaç duyabilir. Bunu sağlayarak olası kazaları önlemiş, aynı zamanda da kedinizin onuruna ve gizliliğine saygı göstermiş olursunuz. Yalnızca kedinizin kutunun yerini bildiğinden emin olun, gerisini ona bırakın.
- * Kum kutusu eğitime dair size verebileceğim en önemli öğüt, kutuyu temiz tutmanızdır! Bunun en yaygın nedeni, kedilerin atıkla dolu bir kuma pislemeyi reddetmeleridir. Onların oldukça temiz hayvanlar olduklarını ve kirletilmiş bir kuma alışmak istemeyeceklerini unutmayın. Atıkları her gün, eğer birden fazla kediniz varsa belki de günde iki kez kürekle almalısınız. En azından haftada bir kumun tamamını değiştirin. Kutuyu deterjanla yıkadıktan sonra yeni kumla doldurun.

- * Hep aynı çeşit kumu kullanın. Kediler kumun doku ve kokusuna alışır; farklı cins kum kullanırsanız, kediniz kutuyu kullanmayı birdenbire reddedebilir. Bunun yerine saksı, dolap ya da kirli sepetini seçebilir. Eğer herhangi bir sebeple kum cinsini değiştirmek zorunda kalırsanız, bunu 3-4 hafta içinde, eski kuma yenisinden (yeni kumun miktarını her seferde biraz daha artırmak suretiyle) azar azar katarak yapın. Aksi halde istenmeyen sonuçlar doğabilir.

Bu kurallara uyarsanız, kedinizin tuvalet eğitimi alışkanlıklarının gelişimini ve kalıcılığını sağlarsınız. Bir kez bunu başardıktan sonra, artık rahat bir nefes alabilirsiniz!

KEDİYE İSMİNİ ÖĞRETME

Kedilerin çoğu, köpekler gibi ismini bilmez. Bunun sebebi, kedilerin köpekler kadar zeki olmayışı değildir. Kedi sahipleri genellikle köpek sahiplerinin yaptığı gibi hayvanlarını, bir isme cevap vermesi için eğitmezler.

Ama siz, kedinize ismini tanımayı ve bu isme cevap vermeyi öğretmelisiniz. Bu hem kedinizin zekâsını geliştirecek hem de aranızdaki bağı güçlendirecektir. Ayrıca gelecekteki eğitiminin de başlangıcı olur çünkü kediye şartlanmanın prensipleriyle, yani bir davranışına karşılık alacağı olumlu/olumsuz tepkiyle tanıştırır. Nasıl mı öğreteceksiniz? Çok kolay: Kediniz yanınızda ya da kucağınızdayken ismini söyleyin ve hemen ardından onu okşayın. Her okşayışınızda ya da ona bir şey verdiğinizde adını tekrarlayın. Bunu küçüklüğünden itibaren yapmaya başlarsanız zamanla isminin tınısını olumlu bir şeyle bağdaştıracaktır. İyi bir şeyin gelmekte olduğunu bilerek kulaklarını dikecek ve size dikkat kesilecektir.

SEYAHAT KUTUSU EĞİTİMİ

Kedinize, seyahat kutusu içinde sakın durabilmeyi öğretmenin, seyahatlerde size büyük yararı olacaktır. Kedilerin çoğu arabada serbest kaldığında huzursuz olur. Şehir içi gezintilerde maruz kalacakları beklenmedik gürültü ve kargaşa karşısında paniğe kapılacaklardır.

Veteriner hekiminizin bekleme odası da, kedinizi kutu içinde güvenli bir şekilde zaptetmek isteyeceğiniz bir diğer yerdir. Birçok hekimin kedi ve köpekler için ayrı bekleme odası yoktur; küçük tüy yumağınız kendini bir anda, onu bir lokmada yutabilecek dev bir Rottweiler'ın yanında otururken bulabilir. Kutu paniğe engel olacak ve sizi ya da bir başkasını kötü bir tırmık ya da ısırıktan koruyacaktır.

Kutu eğitimine kedi küçükken başlayın. Onu kucağınıza alın, nazıkçe okşayın, ardından kutunun içine yerleştirip kapısını kapatın. Birkaç dakika sonra kediye dışarı çıkarın, ona “aferin” deyin ve bir parça ton balığı gibi lezzetli bir ödül verin. Bunu düzenli bir şekilde, her seferinde biraz daha uzun süre içeride tutarak tekrarlayın. 15 dakikaya ulaştığınızda, kediye kutusuna koyup arabayla bir gezintiye çıkarın. Ardından eve dönün, kutusundan çıkartıp ona harika bir ödül verin ve içtenlikle “aferin” deyin.

Kedinizi ayda en az bir ya da iki kez kutuya koyup arabayla gezintiye çıkartın ki, onu gerçekten bir yere götürmeniz gerektiğinde bu sorun olmasın.

SOSYALLEŞME

Başarılı bir kedi ya da köpek sahibi olmak için, onun yabancılar için de güvenli, sakın ve dost canlısı olmasını sağlamalı, bunun için elinizden geleni ardınıza koymamalısınız. Sadece onu okşamaya, incelemeye ya da kanepeden aşağı indirmeye çalıştığı için, kedinizin misafirinize, bir aile mensubuna ya da veteriner hekime tıslamasından, onu tırmalayıp ısırmasından daha berbat bir şey olamaz.

Bir hayvanın sosyalite derecesini belirleyen birkaç faktör vardır:

* Tür

Kediler tür olarak köpeklere göre daha az sosyaldır ve yabancılarla karşı müsahahalı değildir; fazla ellenmeye gelemeler.

* Kalıtsal Özellikler

Bazı kediler sadece kalıtsal açıdan diğerlerine göre daha çekingen ve mesafeli olur. Bu özellik her ne kadar eğitimle biraz olsun yumuşatılabilirse de asla tamamen ortadan kaldırılamaz.

* Cinsler

Bazıları diğerlerine nazaran daha sosyaldır. Örneğin bir İran kedisi bir Siyamdan daha mesafelidir.

* Anne ve Kardeşlerle Geçirilen Zaman

7-8 haftalıktan önce anne ve kardeşlerinden ayrılan kedilerin çekingen davranma ve ilişki kurmakta güçlük çekme olasılıkları çok daha yüksek olacaktır. İlk sekiz ya da daha fazla haftayı anne ve kardeşleriyle ilişki içinde geçirenler daha güvenli ve sosyal olur. Sütten zamanından önce kesilen yavrunun yabaniliğini atması neredeyse imkânsızdır.

* Geçmişin Acı Tecrübeleri

Geçmişte hor görülmüş ya da ilgisiz kalmış bir kedi yavrusu, daha baştan iyi muamelenin tadını çıkartmış bir yavruya göre daha az sosyal olmaya eğilimli olacaktır.

Kediler, doğaları gereği köpeklerden daha az sosyal olsalar da, anne ve kardeşleriyle gerekli zamanı geçirmiş olan bir yavru yabancılara karşı bile güvenli ve paylaşımcı olacaktır. Yavru kedinizin sosyal olmasını istiyorsanız, eve geldiği ilk günden itibaren olabildiğince sosyalleştirin. Kediniz eve yerleşir yerleşmez, onu düzenli seanslar halinde okşayın ve tarayın. Bu seanslara, oyuncaklarla oynamayı da dahil edin; kedi yavruları oynamayı sever ve böylelikle oyun arkadaşlarına (yani size) güvenmeyi öğrenirler. Arkadaşlarınızı da (ama hepsini birden değil) çağırarak onların da aynı şekilde davranmalarını sağlayın. Sorumluluk sahibi çocuklar da buna dahildir. Ama onlara gürültü patırtı çıkartmaktan ya da yüksek sesle konuşmaktan sakınmaları gerektiğini söyleyin. Kediniz ne kadar çok insana güvenmeyi öğrenirse, o kadar iyi.

Eğer kediniz utangaç ve korkak bir yetişkinse, arkadaşlarınızın onu elleyip okşamalarına, fırçalamalarına izin vermeyin; aksi halde ısrabilir ya da fena halde tırmalayabilir. Misafiriniz, çekingen kedinizin saklandığı yerden onu tanımak için yavaşça çıkana dek evde kalmalıdır. Çocuklar kedinin

peşinden koşup onu kucaklamaya kalkışmamalıdır. Ayrıca misafiriniz, kediniz yaklaştığında ona sevdiği bir yiyecek sunsun (yere bırakarak). Kedi yavaş yavaş bu “tehlikeli yaratığın” varlığını sevdiği yiyeceklerle ilişkilendirecek, misafirinize alışacaktır.

Aşırı korkak bir yetişkin kedinin çok sosyal bir hayvan olmasını beklemeyin.

Yavru kedinizin diğer hayvanlarla ilişki kurması ayrı bir konudur. Onları kaynaştırmanın en iyi yolu, henüz yavruyken bir araya getirip birlikte büyümelerini sağlamaktır. Siz evde yokken yavru kedinize arkadaşlık edecek bir hayvan arıyorsanız, onun kardeşlerinden birini ya da aynı yaşta başka bir yavruyu eve alın. Oynayarak ilişki kuracak ve kendi hiyerarşilerini oluşturacaklardır. Eğer yavru kedinizi bir ya da birden çok yetişkin kedinin bulunduğu bir eve getirirseniz, hem yemek paylaşımı hem de diğer konularda büyük ihtimalle aralarında problemler olacaktır. Yetişkin kedilerin kendi alanlarına aşırı düşkün olduğunu unutmayın. Evinizde bulunan yetişkin kediniz evi kendi alanı olarak sahiplenmiştir ve genç bir zıppıkıyla burayı paylaşmak istemeyecektir. İlk göz ağrınıza en az yeni gelenlere gösterdiğiniz kadar, hatta daha fazla ilgi göstermelisiniz; özellikle de yeni gelen ortalarda dolaşıyorsa. Evde yeni bir yedek oyuncu bulunsa da, esas kediniz yavaş yavaş, evin tek kedisiyken gördüğü ilgi, şefkat ve oyunun daha fazlasını bulacağını anlamalıdır. Bu da, çatışmaları en aza indirecektir.

Aynı yoldaşlık kuralları, kedinizin bir köpekle kuracağı ilişkide de geçerlidir. Ben şahsen, bir araya getirildiklerinde her iki tarafın da yavru olmasını hararetle tavsiye ederim. Birlikte büyütülmüş kedi ve köpek yavru-ları hayatları boyunca sürecektir bir dostluk geliştirirler. İlk karşılaşmalarında içlerinden biri yetişkinse işler pek yolunda gitmez ve özellikle kedi için bir felaketle sonuçlanabilir. Ama hayatı boyunca kedilerle birlikte yaşamış yetişkin bir köpek, yavru bir kediyi kabullenmekte daha az zorlanır. İlk bir ya da iki ay boyunca hayvanlar ilişki içindeyken gözünüz onların üzerinde olsun. Köpeğiniz ne kadar dost canlısı olursa olsun, asla minik kedinizi onunla yalnız bırakmayın; sadece oyun oynamak istediği halde onu hırpalayabilir hatta ölümüne sebep olabilir.

ŞARTLI REFLEKSİ YERLEŞTİRMEK

İlk birkaç ay boyunca, kedinize, istenen davranışların karşılığında olumlu yanıt alacağını öğretmeye başlamalısınız. Bu kolaydır; sadece uygun davranışlarının ardından kedinizi okşayın ve ödüllendirin. Fırçalanmaya itiraz etmezse onu okşayın ve ödüllendirin. İsmine tepki verdiğinde onu ödüllendirin. Kediler zekidir ve tıpkı köpekler ve kuşlar gibi zihinsel olarak uyarılmayı hak ederler. Kimse sizden, kedinize gölden kuş getirmeyi öğretmenizi istemiyor; ben sadece size kedinizi olumlu davranışları için ödüllendirmenizi tavsiye ediyorum. Onu zekâsını geliştirecek aynı zamanda da kendi hayatınızı kolaylaştıracaksınız. Yedinci Bölümde istenmeyen davranışları olumsuz tepkilerle nasıl düzeltebileceğinizi tartışacağız. Öncelikle uygun davranışları ve hareketlerinin sonuçlarını anlaması karşılığında kedinizi ödüllendirmek üzerine yoğunlaşın. Onu, etkiye tepki vermek yerine, davranışları hakkında düşünmeye teşvik edeceksiniz.

“GEL”

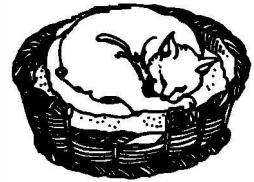
Kedinize, yanınıza gelmeyi öğretmek sandığınızdan daha kolaydır. Birçok kedi, mama kutusunun açıldığını duyar duymaz otomatik olarak mutfağa koşar.

Kedinize size gelmesini neden öğretmelisiniz? Öncelikle bu, kedi tarafından iyice öğrenildiğinde onun zihnini uyaran, sizinle ve ailenin diğer üyeleriyle arasındaki sosyal bağı güçlendiren basit bir davranıştır. “Gel!” komutu, hayvanın dikkatini dağıtmak için bir numara

SAHİBİMİ NİYE SEVİYORUM?

Sahibimi seviyorum, çünkü:

- * Ensemi okşamaktan ya da beni buzdolabının üzerine sıçrarken seyretmekten büyük keyif alıyorum.
- * Bana, istememe gerek kalmadan bir şeyler veriyor.
- * Günün büyük bir kısmında beni, canımın istediği her şeyi yapayım diye rahat bırakıyor.
- * Evin her tarafına, yapraklarını çığneyebileceğim koca bitkiler bırakıyor.
- * Çok uzun boylu.
- * Çoğu zaman temiz kokuyor.
- * Asla yemeğimi yemeye, suyum içmeye ya da kumumu kullanmaya yeltenmiyor.

olarak da kullanılabilir; kedinizi, bir çiçek saksısını eşelemek gibi kötü bir şey yaparken yakalarsanız, bağışlamak ya da su sıkmak yerine onu yanınıza çağırın ve onu ödüllendirin. Kedi yapmakta olduğu yaramazlığı, okşanma ve beslenme sayesinde unutacaktır. İşte nasıl öğreteceğinize dair bilgiler:

1. Kedinizin beslenme programını düzenleyin. Bu onda, bütün numaraları öğrenmenin temelinde yatan, sınırları tarafınızdan belirlenmiş açlık koşullanmasını yaratacaktır. Düzensiz beslenen kedi, canı o sırada istemezse çağırdığınızda hevesle koşarak gelmez.
2. Tıkırtı sesi çıkartan basit bir oyuncak satın alın. Onun yerine ısıklık da kullanabilirsiniz ama böyle basit bir alet, kedinin dikkatini gerçekten çeken daha ani ve vurucu bir gürültü yaratacaktır.
3. Bir ay boyunca, kedinizin mama kabına her yemek koyuşunuzda, kedi gelene kadar bu oyuncakı tekrar tekrar tıkırtatın. Gelince onu okşayın, “afetin” deyin, sonra da yemeğinin tadını çıkarması için yalnız bırakın.
4. Tam akşam yemeğinden önce, bir elinizde cazip bir ödül (bir parça balık ya da bir adet köfte olabilir) diğerinde ise oyuncakla kedinizin birkaç metre ötesinde durun. Ödülü ona doğru uzatarak aleti tıkırtmaya başlayın. Kedi aç olduğu için hemen ödüle doğru gelecektir. Bunu her gün bir kere tekrarlayın. Yemeğini yerken de tıkırtmaya devam edin. Kedi birkaç hafta sonra başka bir odadan sesi duyup yanınıza gelinceye kadar, mesafeyi kademeli olarak açın.

Bu davranış her zaman yemekle ödüllendirilmelidir. Sadece “afetin” deyip okşamak, kedinizin bu şartlı hareketi yapması için yeterli dürtüyü yaratmaz. Ama ona ödülünü verirken siz gene de “afetin” demeyi ihmal etmeyin. Bir de, bu numarayı ya da bir başkasını asla bıktırıcı bir şekilde tekrarlamayın. Kedi bir kere kusursuz biçimde istediğinizi yaptığında hemen kesin. Kedilerin köpeklere benzemediğini ve fazla tekrardan sıkıldığını unutmayın. (Kedinizi, istediğiniz numarayı yapmadığı için asla cezalandırmayın ve azarlamayın. Kedi bunu yapmak zorunda değildir; bu sadece

davranış repertuarını genişletmenin ve onu eğlendirmenin zevkli bir yoludur. Üstelik, bir kedi-
yi cezalandırmak neredeyse her zaman ciddi bir
güven kaybıyla sonuçlanır. Bir kedi, herhangi bir
şeyi yapmaya zorlanamaz; istediği zaman yap-
acaktır. İşin hilesi, istenen davranışın onun fikri
olduğuna kediye inandırmaktır.)

TASMA VE KAYIŞLA YÜRÜMEYİ NASIL ÖĞRETİRSİNİZ?

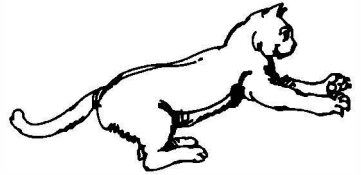
Kedinizi yalnız başına sokağa salmanıza
tamamen karşıyım. Kavgaya tutuşabilir, hastalık
ve parazit kapabilir, çalınabilir ya da bir araba al-
tında kalabilir. Sizin veteriner hekim masrafları-
nız artar, üstüne üstlük kedinizin ömrü de kısılır.

Ama bir kedinin asla dışarıya çıkamayaca-
ğını söylemedim, değil mi? Sizin gözetiminizde,
kedinin güvenli bir biçimde tasmaya bağlı kayı-
şın ucunda olduğu gezintiler bu sorunun cevabı
olabilir. Evet, doğru okudunuz. Küçük maceralar
için kedinizi dışarı çıkartmanız, onun meraklı
doğasını uyaracak ve hakkında düşüneceği birçok
malzeme toplayacaktır. Gene de, kedinin kaybol-
mayacağını nasıl garanti edeceksiniz?

Bir kere, tasma ve kayışı gerekli şeyler
defterine yazın. Her ne kadar bazıları böyle araç-
lar kullanmayı kedinin doğasına aykırı ve küçül-
tücü görüyorsa da, ben, kediye tek başına öldürü-
cü bir ortamda başıboş dolaşması için dışarı sal-
mayı daha alçaltıcı, hatta zalimce buluyorum.
Kediniz arada bir çiçekleri koklamayı tabii ki hak
ediyor. Ben, kedinin tasma ve kayışla dolaştırıl-
maya çıkartılmasının, tek sağlam uzlaşma zemi-
ni olduğuna inanıyorum.

"AFERİN"

Kedi, istenilen davranışları
sadece övgü almak için
yapmaz; hayata "Bunun içinde
benim için ne var?" şeklinde
bir yaklaşımları vardır. Bir
başka deyişle, yemek başta
olmak üzere rüşvet alırlar. Bu
yolla, bazı temel kelimeleri
öğretebilirsiniz. Siz bu kelime-
leri söylediğinizde, doğru ya
da yanlış bir şey yaptıkları
konusunda bilgileneceklerdir.
Onu ödüllendirdiğiniz zaman
telaffuz ettiğiniz "aferin"
kelimesi, kediye görevini
uygun bir biçimde yaptığını
anlatacaktır; yavaş yavaş bu
kelimeyi ödülle ve mutlulukla
bağdaştırmaya şartlanacaktır.
Her okşadığınızda ya da
yemekle ödüllendirdiğinizde
ona "aferin" deyin. Kedinizin
kelime haznesini geliştirirken,
ona kendisinden bekleneni
anlaması için araçlar vermiş
olacaksınız.

Bu davranışı öğretmenin dikkat edilecek bazı temel koşulları vardır:

1. Çok az yetişkin kedi boynuna tasma takılmasına ve bir kayışa bağlı olmaya müsamaha gösterir; çoğu, paniğe kapılıp kendisini veya sizi yaralayacaktır. Alıştırmaya küçükken başlanmalı, bu davranış, sadece, sahibine karşı belli bir güven geliştirmiş bir yavru kediyle denenmelidir. Ayrıca bazı kediler, henüz yavruyken bile böyle bir şey için fazla çekingen ya da sınırlı olur. Eğer sizin kediniz de böyleyse, onu fazla zorlamayın.
2. “Sabır” anahtar kelimedir. Eğer acele ederseniz kediniz isyan edecektir. İşi zamana bırakın.
3. Kedinizi kayışla asla, bir sürü yaya, araba trafiği, ürkütücü gürültüler, köpekler ya da herhangi başka tip telaşlı ve beklenmedik durumların olduğu kalabalık bir bölgede dolaştırmaya çıkarmayın. Kediniz kendini tehdit altında hissederse paniğe kapılabilir, bu da stres ve olası bir yaralanmayla sonuçlanabilir. Kedinizi sadece bahçe park gibi sakin sessiz ve tekin yerlerde dolaştırmaya çıkarın. Kedinizin canı istediğinde sizinle işbirliğine gireceğini unutmayın.
4. Kedinizin direnç gösterdiği ya da paniğe kapıldığı zamanlarda alıştırmaya son verin. Onu üzecek herhangi bir davranışı sürdürmeyin.
5. Kaybolması ihtimaline karşı, kedinizin tasmaına künyesini iştirin.

Aşağıda, kedinize kayışla dışarıda yürümeyi öğretirken atmanız gereken adımları göreceksiniz. Bu arada, kayış boyunu yerine göğüs tasmaına bağlayın. Kedi paniğe kapıldığında bundan sıyrılıp kaçamayacaktır. Bu aynı zamanda, birçok kediye ürküten, boyundaki baskıyı önler.

1. Yavru kediniz 14-16 haftalık olduğunda (ya da zorunlu aşılarda tamamlandığında) bir göğüs tasmaı alın. Ayarlanabilir olmasına dikkat edin ki, yavru büyüdüğünde yenisini almak zorunda kalmayın. Başlangıçta asla kediye bunu takmaya çalışmayın. Tasma 1 hafta boyunca yemek kabının ya da oyuncaklarının yanında dursun. Küçük tüy yumağının tasmaıyla oynamasını, ona pati atmasını ve tasmaının yanında kendini güvende hissetmesini sağlayın.

2. Yavru kediniz tasmayı görmeye alıştığında, onu kucağınıza alıp kanepeye oturun ve yavaşça okşamaya başlayın. Bir süre sonra, elleriniz yerine tasmayı kullanın. Böylelikle kedi, vücudunda tasmanın dokunuşunu hissetmeye alışacaktır. Harekete geçmeden önce bunu günlerce tekrarlayın. Bu seansların ardından kediye “aferin” deyip onu yemekle ödüllendirin.
3. Göğüs tasmaşının yavru kedinize nasıl takılacağına dair bilgileri okuduktan sonra, okşama seanslarınızdan biri sırasında yavaşça bunu deneyin. Sabırlı olun ve kediniz çok sinirlenirse durun. Bu aşamada tasmayı bağlamayın; sadece gevşekçe takılı dursun. Kedinizi bir parça sevdiği yiyeceklerle ödüllendirin. Buna alışması zaman alacaktır; siz de bu süre zarfında tasmanın takılı olduğu süreyi yavaşça artırın. Buradaki ana fikir, yavru kedinizin tasmanın varlığını bir süre sonra hissetmemesini sağlamaktır. Onun tasmayı harika ödüllere bağdaştırmasını sağlayın. Eğer kediniz itiraz eder ya da direnirse, tasmayı çıkarın. Yavru kediniz tasmayı takacak kadar rahatlayana dek, harekete geçmeyin. Tabii, bu alıştırmayı evinizin sessiz ve güvenli ortamında yapmalısınız.
4. Kedinin tasmayı taşıdığı süreyi 20 dakikaya kadar ya da kediyi dolaştırmayı planladığınız süre kadar artırın.
5. Yavrunuz bir kez evin içinde 20 dakika boyunca tasmayı rahatça taşımaya başla-

KEDİ KAPISI

Kedinizin dışarı çıkmasına izin veriyorsanız, varsa bahçeye açılan kapıya, yoksa giriş kapısına bir kedi kapısı taktırmak kolaylık sağlayabilir.

- * Başlangıçta, kedi kapısını açık pozisyonda sabitleyin ve sevdiği oyuncak ya da yiyeceği kullanarak kapıdan birkaç kez geçmesini sağlayın.
- * Kedi kapıdan düzenli olarak girip çıkmaya başladığında, bu süreci bir haftaya yayacak şekilde kapıyı kademeli olarak kapatın. Bunu zamana yaydığınızda kediniz başını kullanarak kapıyı itip dışarı çıkmayı öğrenecektir.

Kedinin tasmaşındaki bir düzeneikle açılan bir kapı alırsanız, davetsiz misafirleri engelleyebilirsiniz; aksi halde, evin içinde yabancı kediler bulursanız şaşırmanın.

diğında, ucuna hafif bir kayış geçirin ve diğer ucunu da elinize alın. Aferin deyin ve onu yemekle ödüllendirin. Zamanla ayağa kalkmalı ve yavrunuzu odada kendi başına dolaşmaya cesaretlendirmelisiniz. Onu baştan çıkarmak için gerekirse oyuncak da kullanabilirsiniz. Bu sırada tasmayı bırakmayın; eğer yavrunuz koşmaya başlarsa, kayış bir şeye takılıp küçük dostunuzu yaralayabilir. Bu aşamada yavru kedinizin kayıştan kaynaklanan gerginliğini en aza indirmeye çalışın. Kayış gevşek olacak şekilde kedinizi odanın içinde takip edin. İlk sadece 1-2 dakika ile başlayın, ardından süreyi kademeli olarak artırın.

6. Kayışın takılı kaldığı süreyi artırırken, bir yandan da yavrunuzun tasmanın düşük gerilimini hissetmesini sağlayın. Gerilimi kedinin paniğe kapılmayacağı noktaya kadar yavaşça artırın. (Kayışı boyun değil göğüs tasmaşına taktığınızdan emin olun!) Kayışa asla asılmayın ya da kediyi sağa sola çektiirmeyin. Dizinizin dibinde durmasını öğretmiyorsunuz, çünkü o bir cocker spaniel değil. Sadece onu güvenle sokağa çıkarabilmek için kayış ve tasma hissini kabullenmesini istiyorsunuz. Yavrunuz kayış gerilimini hissetmez hale gelene kadar en az bir hafta çalışın.
7. Yavrunuz buna alışarak büyürken, her gün bir kere onu evde yürütün. Bu süreç boyunca onu en gözde mamasıyla düzenli ve bol kepeçeden ödüllendirmeyi unutmayın. Bu süreç içinde yavru kedi rahatlamış ve güvenli olmalıdır. Endişelendiği ya da direndiği anlarda durun. Kedi bundan zevk almaya başlamadıkça bu eğitimin bir anlamı yoktur.
8. Tasma ve kayış bağlı olacak şekilde yavru kedinizi izole edilmiş, sakin bir alana çıkarın ve bırakın etrafı incelesin. Onu izleyin ve kayış gerilimini en düşüğe tutun. Bunu birkaç dakika sürdürün; sonra da onu ödüllendirin ve birlikte içeriye geri dönün. Dışarıda geçirilen zamanı kademeli olarak artırın; bakalım zamanla kedinizin eve kendi arzusuyla geri dönmesini sağlayabilecek misiniz...
9. Yavru kediniz kendinden emin görüldüğünde, onu birkaç dakikalığına sakın bir sokakta yürütün, bırakın keşfetsin, ama gerilimli ya

da tehlikeli durumlardan kaçının. Her şeyden önce, araba ve köpeklerden uzak durun!

10. Kedini her gün bir kez dışarı çıkarın. Onu asla zorlamayın ve kayışın ucunu asla bırakmayın! Yanınızda her zaman bol miktarda ödül bulundurun ve bu süreç boyunca onu bol bol ödüllendirin. Aynı zamanda yavrunuzu kötü hava koşullarında dışarı çıkartmaktan kaçının. Bu onu strese sokabilir.

Bu bölümdeki temel kurallara uyarsanız her iki taraf için de yararlı bir ilişkinin ilk adımlarını atmış olursunuz. Problemsiz bir ev hayvanı-sahip ilişkisi yoktur, ancak bir sonraki bölümde kedinizin zaman içinde geliştirebileceği uygunsuz davranışları en aza indirmenin yöntemlerini bulacaksınız.

YAVRU VEYA YETİŞKİN KEDİNİZİN BAKIMI

Kedinin uyurken şişko görüldüğüne bakmayın, yürürken sırtım gibidir.

FRED SCHWAB

KEDİNİZİ NASIL BESLEYECEKSİNİZ?

İLK SEKİZ AY

Küçük bir yavru kedi günde üç, hatta dört öğün beslenmelidir. Mama miktarı vücut ağırlığına göre hesaplanmalıdır. Bir yavru kedinin ihtiyacı olan protein miktarı yetişkin kedininkinden daha fazladır. Özellikle yavru kediler için hazırlanmış bir mama tipini seçmeniz çok önemlidir. Büyüme çağındaki yavru kedinize gerekli olan protein, vitamin, mineral, yağ ve karbonhidratları içeren bir mama çok uygundur.

Konserve mamalar genellikle hayli besleyicidir, raf ömürleri de uzundur. Öte yandan pahalıdırlar ve yüzde 70 su içerirler. Süpermarket ya da pet shopta satılan konserve mamalardan birini seçerseniz bunu veteriner hekiminize mutlaka onaylatın ve kuru mamanın iki katını harcamaya da hazırlıklı olun. Aynı zamanda konserve mama yumuşak olduğu için dişleri temizleme etkisi yoktur; bu nedenle kedinizde diştaşları oluşabilir.

Kuru mama konserve mamaya nazaran genellikle daha ekonomiktir. Çok düşük oranda su içerdiği için raf ömrü daha uzundur. Eğer mamayı dışarıda tutuyorsanız, konserve mamadan çok daha uzun süre tazeliğini korur; aşındırıcı etkisi sayesinde de kedinizin dişlerini temizler. Yavru ya da yetişkin kedinizi kuru mamayla beslemeye karar verirsiniz, daha pahalı olsa da kaliteli bir marka satın alın; çünkü kalitesiz mamalarda bozulmayı önleyici kimyasalların miktarı fazla olurken, yağ asitleri ve “taurine” gibi ana besleyici maddelerin miktarı az olur. Her zamanki gibi, herhangi bir şüphenez varsa, veteriner hekiminize danışın.

Kedinizi beslemek için seçeceğiniz mama tipi ne olursa olsun, bu mamanın özellikle yavru kediler için olduğundan emin olun. Bir yavru ke-

diyi, yetişkin kedi ya da köpek mamasıyla beslerseniz, birçok bedensel problem çıkacağı gibi büyümesini de engellemiş olursunuz.

YETİŞKİN KEDİNİN BESLENMESİ

Yetişkin kedilerin protein ihtiyacı, köpek ve insanlara kıyasla daha fazla olmasına karşın, bir yavru kediye göre daha azdır. Eğer yetişkin kedinizi yavru kediler için üretilmiş bir mamayla beslerseniz, böbrek ve karaciğer sorunları ortaya çıkabilir. O yüzden, kediniz 8-10 aylık olduğunda, gene veteriner hekiminizin onayıyla yavru kedi mamasından yetişkin kedi mamasına geçiş yapmanız gereklidir. Kedinizi günde iki kere, belli saatlerde besleyin; böylece o saatlerde yemeğe şartlanacak, bu da, sağlıklı beslenmenin yanı sıra kedinizin eğitimi açısından da faydalı olacaktır. Kedinin kilosu ve harcadığı günlük enerji miktarına göre mamanın miktarını ayarlayın. Tembel ve sakın bir kedi, hiperaktif bir kediye kıyasla daha az miktarda mamaya gereksinim duyacaktır. Veteriner hekiminize kedinizin ideal ağırlığının kaç kg olması gerektiğini sorun ve buna yakın değerlerde tutmaya çalışın. Ayda bir, önce kucağınızda kedinizle, ardından kedisiz tartılın; kendi kilonuzu birincisinden eksilttiğinizde kedinizin kilosu çıkar.

AŞIRI BESLENME

Aşırı beslenme şeker hastalığı, kalp hastalığı, solunum bozukluğu ve iskelet deformasyonu gibi birçok sağlık problemleri taşıyan şişko bir kediniz olmasına sebep olur.

Kedinizi, veteriner hekiminiz tarafından belirlenmiş ideal kilosunda tutacak şekilde besleyin. Hoşluk yapacağım diye istediği kadar yemesine izin verip onu şişmanlatmayın.

Bir kedi, eğer ideal kilosundan yüzde 15-20 fazlaysa, obez kabul edilir. Normalde bir kedinin hatları ince olmalı, derinin altındaki yağ tabakası ise ancak kaburgaları sayılamayacak kadar kalın olmalıdır. Sıradan bir ev kedisi, eğer büyük cinslerden birine ait değilse, 5,5-7 kg'dan daha ağır olmamalıdır.

Eğer kediniz obez ise, öğün aralarında verdiğiniz ödülleri azaltmalı ya da tamamen kaldırmalı, günlük gıda alımını yüzde 20 azaltmalısınız. Kedinizin daha çok oynamasını sağlayın ve onu dışarı çıkarın. Onu, kalori-

si azaltılmış daha hafif bir mamayla da besleyebilirsiniz. Bu sayede hem günlük mama miktarı azalmayacak hem de kediniz kilo verecektir.

YAŞLI KEDİNİN BESLENMESİ

Kediniz yaşlandıkça metabolizması da yavaşlayacaktır. Mesela 9 yaşına geldiğinde hâlâ 3 yaşında yediği kadar mama yiyorsa kilo alır, bu da vücuduna aşırı bir yük ekleyecektir. Genç obez kediler gibi, yaşlı kedilerin de sağlıklı bir kiloda kalabilmeleri için düşük kalorili bir mamayla beslenmeleri gerekir.

Yaşlı kedinizi yılda en az bir kere veteriner hekime götürün ve en az ayda bir tartmaya devam edin. Belli bir kilo artışı gözlemlerseniz daha az kalorili bir mamayı deneyin ve sonucuna bakın.

Bağırsaklarındaki hareketin, karaciğer fonksiyonlarının ve gıda emme kapasitesinin azalması sonucu kedinizin peklilik çekip çekmediğini kontrol edin. Veteriner hekiminiz onu daha lifli gıdalarla beslemenizi önerebilir. Günde yarın çay kaşığı zeytinyağını mamasına eklemenin de faydası olacaktır.

DÜZENLİ BESLEMeye KARŞI SERBEST BESLEME

Kedinin tek davranış dürtüsü yemektir. Ona sadece takdir ve sadakatle pek bir şey yaptırılmazsınız: Bunu köpeklere bırakın. Öte yandan, yemek ödüllü beklentisini kullanarak dikkatini çekebilir ve istediğiniz bazı hareketleri yaptırabilirsiniz. Örneğin bazı kediler en sevdiği mamanın kutusunun açıldığı beklentisiyle, konserve açacağıнын sesini her duyduğunda mutfığa koşar. Bu, kedinin yemek uğruna bir davranış sergilemeye nasıl yönlendiğinin en iyi örneğidir. Bu kedi, sahibi konserveyi açmış olsun ya da olmasın komut üzerine gelmeye şartlanmıştır. Eğer isterseniz, kedinize birçok ilginç davranış öğretebilirsiniz. Yapmanız gereken ilk şey, ona sağlıklı bir açlık güdüsü aşılmasıdır. Bekleneceği üzere düzenli olarak acıkan bir kedi, doğru zamanda verilen lezzetli bir parça yemek karşılığında sayısız zekice davranış ortaya koymaya şartlandırılabilir.

Birçok kedi sahibi kedisini sadece acıktıkça besler. Bazıları kedilerinin mama kabında her zaman mama bulundurur. Bu, kedinin, saati belli ı-

2 öğün yemesi yerine gün boyunca azar azar yemesine yol açar. Kedi asla gerçekten aç kalmayacağı için bir yemek ödülü karşılığında herhangi bir şey yapmaya yönlenmeyecektir. Bu konuda düşünür ve kedinin vahşi doğadaki davranışlarıyla ilişkilendirirseniz bir anlam kazanır. Canı her istediğinde yemeğini hazır bulan kaç tane çita var? Hiç! Çitalar ancak bir av yakaladığında yiyor, bu da günde ya da haftada ancak bir kez olabiliyor. Böylece açlık güdüleri geliyor. Bu güdü onları avlanmaya teşvik ediyor. Eğer yiyecekleri hep ellerinin altında olsaydı ortalıkta bir sürü şişko ve tembel çita olurdu.

Açlık güdüsüne sahip olmak ve bunu tatmin etmek kedinin doğasında vardır. Ben de bundan yola çıkarak size, mama kabını sürekli dolu tutmak yerine, kedinizi gün içerisinde programlanmış zamanlarda beslemenizi öneriyorum. Kediniz mamanın belli bir zamanda gelişini önceden tahmin edecek ve bekleyecektir. Daha az mızımız olacak ve sizin ona bir davranış öğretmenizi ya da yanlış bir hareketini değiştirmenizi sağlayacak olan açlık güdüsünü geliştirecektir. Ayrıca gün boyu serbest bir biçimde beslenen kediler kilo almaya eğilimli olurlar. Sahipleri, kedilerinin mama kabını her boş gördüklerinde dolduruyorlardır. Sonuçta ne kadar yiyeceğini belirleyen kendisi olur. Programlanmış saatlerde belirlenmiş miktarlarla beslenen kediler sağlıklı kilolarını daha rahat korurlar.

Tabii kedinizi belirli saatlerde beslemeye mecbur değilsiniz. Mama kabında aşırı yemek bırakmadığınız sürece onu, sağlığını bozmadan serbestçe besleyebilirsiniz. Sadece onda güçlü bir açlık güdüsü yaratamayacaksınız, bunun sonucunda da ona vermek istediğiniz eğitime kediniz daha az yanıt verecektir.

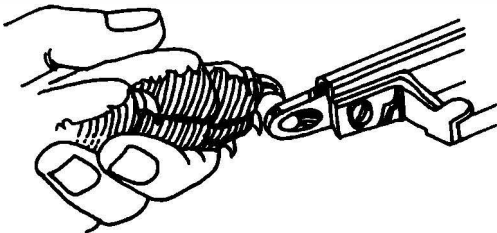
TIMAR

Tımarı temel eğitim bölümüne koymamanın sebebi, postlarının sağlığı açısından gerekli süre boyunca ellenmeyi kabul etmelerinin kedilere öğretilmesinin gerekliliğidir. Her zaman ellenmeye bayılan köpeklerin aksine kedilerin bunu kabul etmesi için erken yaşlardan itibaren ellenmeye şartlandırılmaları gerekir. Bu, basit ve katışıksız eğitimidir.

Yetişkin ya da yavru kedinize her gün fırçalanmayı, taranmayı ve kucağa alınmayı kabul etmeyi öğretmelisiniz. Kedilerin gençken daha iyi öğrendiklerini tekrarlamama gerek var mı? Yavru kedinizi eve geldiği günden itibaren tımar etmeye başlayın. Bu çok gereklidir, çünkü kedinin postundan kopmuş tüyleri fırça ya da tarak yardımıyla çıkartmazsanız, kediniz kendini yaladığında bu tüyler midesinde tüy topakları oluşmasına sebep olur. Her ne kadar genellikle kusarak bunları dışarı atarlarsa da bazen veteriner hekiminizin yardımını gerektirecek bağırsak tıkanmaları oluşabilir. Yavru kedinizi her gün sadece 1-2 dakika hafifçe fırçalamakla işe başlayın. Çok kısa sürede tarak ya da fırçaya itiraz etmeyecek, hatta seansın sonunda onu okşayıp “aferin” diyor hem de yemekle ödüllendiriyorsanız, bunu kendi talep eder hale bile gelecektir. Uzun tüylü cinslerin tüyleri yavruyken henüz tam uzamamıştır, ama gene de taranabilir. Uzun tüylü cinslerin, kısa tüylülere nazaran daha kapsamlı bir bakıma ihtiyaç duyacaklarını unutmayın; kediniz 6-7 aylık olana kadar beklerseniz, zorlanırsınız. O yüzden yavru henüz 10-12 haftalıkken bu alışkanlığı yerleştirmelisiniz.

TIRNAKLARIN KESİLMESİ

Kedinizin tırnaklarını düzenli olarak kesmelisiniz. Aşırı uzun tırnaklar mobilyalarınıza zarar verir ve sizi yaralayabilir. Demek ki, nasıl ke-seceğimizi öğrenmek zorundayız. Bir kedinin tırnaklarını kesme işlemine henüz çok küçükken başlanmalıdır. Belki de en kıymetli uzuvları olduğundan, ayaklarının tutulması kedi için asla zevkli bir tecrübe değildir.

Kediler ayakları sayesinde koşar, tırmanır ve kendilerini korurlar; aynı zamanda ayaklarını duyu organı olarak da kullanırlar. Yetişkin bir kedi sizi asla ayaklarına bulaştırmayacaktır. Daha önce tırnaklarını hiç kesmediğiniz yetişkin kedinizde

bunu uygulamaya kalkmanızı hiç tavsiye etmem. Bu işi yılda 2-3 kere yapması için uzman bir kişiye başvurun. Böylece kediniz öfke ve gazabını size yöneltmeyecek, dolayısıyla da aranızdaki ilişki zarar görmeyecektir.

Yavru kediler, canlarını acıtmadığınız sürece tırnaklarının kesilmesine izin verir. Bu işlem şöyle yapılır:

1. Ayda bir kere, kedinizi okşarken nazikçe ve kısa bir süreliğine patilerini teker teker elinize alın. Patisini başparmağınızla işaret parmağınız arasına alarak, tırnaklarını ortaya çıkartacak şekilde ovun. Kademeli olarak her tırnağa kısa süreliğine dokununuz, ardından içten bir ses tonuyla ona “afetin” deyin ve yemek ya da oyuncakla ödüllendirin.
2. Yavru kediniz ayak ve tırnaklarının ovulup ellenmesine alıştığında, çıtçı makası her bir tırnağa hafifçe 1-2 kere değdirin. Hassas tırnaklarına metal tırnak makasının değmesine alıştırmak; ardından “afetin” deyip hemen ödüllendirin. Bunu 2 hafta kadar sürdürünüz.
3. Yavru kediniz tırnaklarına çıtçı makasının değmesine alıştığında, sadece bir tırnağını dikkat çekmeden kesiverin. Önemli uyarı: Tırnağı 2 mm’den fazla kesmeyin! Bu aşamada sadece yavru kedinizi alıştırtıyor, bir yandan da tırnağı kesmek için ne kadar basınç gerektiğini öğreniyorsunuz. Tüm tırnakları kesmeden önce yeteneğinizi geliştirmek ve kendinize güvenmek zorundasınız. Sadece tırnakların ucundaki aşırı uzamış kısmın kesilmesi gereklidir. Bunun devamındaki hassas eti keserseniz, kanamasına sebep olursunuz. Aynı zamanda yavru kedinizin canını acıttığınızdan, size duyduğu güvenin de büyük kısmını kaybedersiniz. Uzun süre patisine dokunmanızı kesinlikle istemez. Olay böyle cereyan ederse işi ağırdan alın ve güvenini yeniden kazanmaya çalışın.
4. Unutmayın, tırnakların sadece ucunu kesecekseniz dördü de tamamlanana kadar her gün tek bir patidekileri kesin. Tırnakların hepsini birden aynı anda kesmek uzun zaman alır; yavru kediniz rahat durmaz ve sinirlenir. Bu işin hilesi, ufaklık ne olup bittiğini anlayamadan tırnakları güvenli ve hızlı bir şekilde kesmektedir. Her seanstan sonra

haylaza “aferin” deyin ve onu ödüllendirin. Elinizde pudra ya da un bulundursanız, yanlışlıkla canlı dokuyu kesmeniz durumunda, hafifçe una veya pudraya buladığınızda kanamayı durdurabilirsiniz.

Eğer bu süreç sizi geriyorsa tırnak kesmeye hiç kalkışmayın; heyecanlı bir el hata yapmaya daha yatkındır. Kedinizin size olan güvenini yitirmemesi için, bu işi bir veteriner hekime bırakın.

KULAKLARIN TEMİZLENMESİ

Kedinizi, kulaklarının belli aralıklarla kontrol edilip temizlenmesine itiraz etmemesi için eğitmelisiniz. Evden çıkmayan kediler dışarıda yaşananlara kıyasla bu işleme daha az ihtiyaç duyar. Ama tüm kedi sahipleri her halükârda kedilerinin kulaklarını kontrol etmelidir. Fırçalanma, taranma ve tırnaklarının kesilmesinde olduğu gibi kediniz buna da izin vermeyi öğrenmelidir. Yetişkin bir kedi buna itiraz edecektir; o yüzden bu işleme de kedi yavruyken başlayın.

1. Kedinizin başını okşarken, kulaklarını da kaşıyın. Ardından nazikçe serçe parmağınızın ucuyla kulağının içini kaşıyın. Bunu her iki kulağa da yapın, ardından “aferin” deyip ödüllendirin. Haylazı kucağınıza her alışınızda bunu tekrarlayın. Harekete geçmeden önce bunu bir hafta kadar sürdürün. Kulak taraması sırasında, içindeki kire ve parazitlere dikkatinizi yoğunlaştırın.
2. Kedinizin kafasını ve kulaklarını okşarken her kulağın içine kuru bir pamuk parçasıyla, sadece birkaç saniyelğine dokununuz. Ardından onu övün ve ödüllendirin. Bunu olabildiğince çok tekrarlayın.
3. Pamuğu kulak temizleme losyonuyla ıslatarak, ikinci aşamada yaptıklarınızı tekrarlayın. Bu kez dokunma süresini uzatın. Her kulağın içindeki kiri temizlemeye çalışın. Seri ve telaşsız hareket edin. Sonra pamuğun kuru kısmıyla iki kulağı da kurulayın. Yavrunuza “aferin” deyin ve yemekle ödüllendirin. (Pamuğu asla kulak kanalının içine sokmayın. Sadece görünen alanı basitçe temizleyin. Eğer kanalın içinde kir fark ederseniz yavru kedinizi veteriner hekiminize götürün.)

4. Temiz olsalar bile kedinizin kulaklarını haftada en az bir kere kontrol etmeye ve okşamaya devam edin. Bu süreç onun küçük kafasında yer etsin. Her şey usulüne uygun ve düzenli yapılırsa kedinizin size olan güveni gün geçtikçe artacaktır. (Eğer kediniz kulaklarının temizlenmesinden nefret ediyorsa, bu sürece katlanması için onu zorlamayın. Bunun yerine kulakları kirlendiğinde veteriner hekiminize götürün. Kedinizin kulakları devamlı kirleniyorsa ve kulaktan gelen bir akıntısı varsa yine hekiminize danışın; çünkü bu bir enfeksiyon belirtisi olabilir.)

Diş ve Dişeti Bakımı

Kedinizin dişlerinde, özellikle de büyük ve küçük azılar üzerinde zamanla bakteri plağı oluşabilir. Sizin çıkartamayacağınız çok daha sert bir madde olan diştâşına dönüşmesin diye kedinizin dişlerindeki bu plakları temizlemeniz gerekir. Eğer yıllarca kendi haline bırakılırsa diştâşı oluşumları dişeti hastalığına ve dişlerin kaybedilmesine yol açar. Yapacağı ağız kokusu da cabası! Ciddi bir diştâşı oluşumu varsa veteriner hekiminiz ultrasonik bir aygıt yardımıyla genel anestezi uygulayarak bunları temizlemek zorunda kalacaktır.

Yemekten sonra dişler üzerinde kalan maddeler salya ve bakterilerle karıştığında plak dediğimiz birikimler oluşur. Kedinizi kuru mama ağırlıklı bir diyetle beslerseniz, bu plakların oluşumunu en aza indirgersiniz; çünkü kuru mama konserve mamaya kıyasla daha aşındırıcı ve diş temizleyici niteliklere sahiptir, oluşmuş plakları bir ay içerisinde söküp atar. Tabii bunun için sizin de bir yandan kedinize, ağızda sondaj yapmayı kabul etmeyi öğretmeniz gerekir. Bu çok kişisel bir süreçtir. Tüm eğitim işlemlerinde olduğu gibi, ben gene ısrarla buna kediniz henüz küçük bir tüy yumayıken başlamanızı tavsiye ediyorum.

Kedinizi ağız bakımına alıştırarak için:

1. Yavru kedinizi kucağınızda okşayıp yumuşak bir ses tonuyla ona iltilatlar ederken, bir yandan da diş ve dişetlerini parmağınızla hafifçe ovalayın. Bunu yaparken olağan bir şey yapıyormuş gibi davra-

nın. Başlangıçta ovma işleminin 5-10 saniyeden fazla sürdürmeyin; süreyi kademeli olarak, tüm diş ve dişetlerini bir kerede ovabilecek kadar artırın. (Parmağınızı en arkadaki dişlere değdirmeniz biraz zor olabilir; bunda ısrar etmeyin.)

2. Yavru kediniz parmağınıza alıştığında bu kez kuru bir pamuk parçasıyla işleme devam edin. Pamuk sayesinde azı dişlerine daha kolay ulaşabilirsiniz. Bu işlemi olabildiğince kısa tutmayı ve güven verici olmayı unutmayın. Hem işlem sırasında hem de ardından kedinizi okşayıp ona “afetin” demeyi unutmayın. Bitirdiğinizde bir de ödül verin. Bu işlemi birkaç gün boyunca, günde bir kere tekrarlayın.
3. Pamuğu ılık tuzlu suyla ıslatın ve işlemi tekrarlayın. Bunu da birkaç gün boyunca, günde bir kere tekrarlayın. Yemek artıklarını çıkartmak için yeterli basıncı uyguladığınızdan emin olun. Ardından kedinize “afetin” deyip onu ödüllendirin.
4. İsterseniz, ıslattığınız pamuğa biraz karbonat sürün veya veteriner hekiminizden temin edeceğiniz kedi diş macununu kullanın. Her ikisi de hafif aşındırıcı özelliğiyle dişleri temizler.

Fırçalama sırasında çatlamış veya kopmuş bir diş, dişetlerinde iltihaplanma ya da kanama olup olmadığına diye bakın. Eğer saydıklarımın birine rastlarsanız veteriner hekiminize başvurun.

KEDİ BANYOSU

Temiz bir hayvan olan kedinin sık sık yıkanmasına gerek yoktur; zaten bu yüzden bakımı en kolay ev hayvanıdır. Buna rağmen, kediniz pirlenebilir ya da tüyleri onu zehirleyebilecek bir maddeye bulanabilir. Yavruyken onu banyoya alıştıırırsanız, olası bir sürü senaryoyla başa çıkmanız kolaylaşacaktır.

İsrarla, kedi henüz yavruyken bu işleme başlamanızı bir kez daha tavsiye ediyorum. Banyo yapmaya alışmamış yetişkin kediler aşırı şekilde itiraz edecek ve belki de tırnaklarını kullanıp kendilerini lavabonun dışına atacaktırlar. Eğer banyo alışkanlığı olmayan yetişkin kedinizi pire basar ya

da kirlenirse, kedinizin size duyduğu güveni yitirmemesi için onu yıkamak üzere bir uzmana götürün.

1. Yavru bir kediyi banyoya alıştırmak için, onu önce bir leğene veya tınaklarıyla tutunabileceği dokulu bir şeyin içine koyun. Küçük bir maşrapa ılık suyla onu boynundan kıkına kadar ıslatın. O sırada yaptığınız şey sadece ufaklığı ıslak olma duygusuna alıştırmak. Birçok kedi bunu isteyerek denemez. İlk suyu postu üzerinde gezdirirken bir yandan da yavrunuzu tatlı bir sesle takdir edin. Kafasını da aynı şekilde hafifçe ıslatın, ama bunu ıslak bir lifle yapın. Ardından yavru kediyi yumuşak, kuru bir havluyla kurulayın. Düşük ayarda çalıştırdığınız sessiz bir saç kurutma makinesiyle de bunu yapabilirsiniz. Henüz yavruyken böyle yaparak onu bu tür yabancı seslere alıştırmış olursunuz. İlk suyla ıslatmaya, hayvan artık buna kayıtsız kalıncaya kadar, haftada bir devam edin. “Aferin” demeyi ve yemekle ödüllendirmeyi de ihmal etmeyin.
2. İhtiyacı olduğunda bu işlemi, kediler için özel üretilmiş bir şampuan (veya pire şampuanı) eşliğinde tekrarlayın. Şampuanı yavaşça kedinin postuna dökün ve hafifçe ovalayın. Olabildiğince çabuk davranın. Kediniz eğer uzun tüylüyse ardından bir de saç kremi sürebilirsiniz. Sonra da durulayın ve tüylerini kurutun. Ardından da onu ödüllendirin.

Kedinizi alıştırmak için sadece ıslatma işlemine ayda bir devam edin. Eğer birdenbire aşırı hareketlenir veya sinirlenirse seansa son verin. Banyo işlemi için onu bir uzmana götürün. Motor yağı ya da birkaç pire uğruna kedinizin güvenini kaybetmeye değmez.

VETERİNER HEKİM SEÇİMİ

Hekimini seçmek, kediniz adına vereceğiniz kararların en önemlisidir. Bu seçim, kediniz henüz ona ihtiyaç duymadan yapılmalıdır. Günün birinde kediniz, hayatını kurtaracak bir tıbbi yardıma gerek duyabilir, siz

de ne yapılacağına karar verecek doğru kişiyi seçmek isteyebilirsiniz. Veteriner hekiminizi seçerken nelere dikkat etmelisiniz...

ÇALIŞMA SAATLERİNİN VE YERİNİN UYGUNLUĞU

Hiç kimse hasta ya da yaralanmış kedisini evden 45 dakika uzaklıkta bir veteriner kliniğine arabayla götürmek istemez. Böyle bir yolculuk kedinin hayatını tehdit edici olabilir. Evinize en çok 10-15 dakikalık mesafede kliniği olan bir veteriner hekim bulmalısınız. Veteriner hekimin çalışma saatlerinin de sizinkiyle uyumlu olup olmadığını sorun. En azından haftada birkaç gün iş çıkışında, akşam saatlerinde kedinizi kontrole götürüp götürmeyeceğinizi öğrenin.

ACIL BAKIM

Acil durumlar asla günün makul saatlerinde ortaya çıkmaz. Veteriner hekiminiz uygun ve etkili bir ilkyardım servisini size mesai saatleri dışında da sağlayabilmeli, en azından bu gibi durumlarda sizi yönlendirebileceği yakın bir acil kliniği önermelidir.

MAKUL FİYATLAR

Her ne kadar bir kedisever, küçük dostu hastalandığında ya da yaralandığında tedavi ücretini umursamazsa da, özellikle de aşılar, kontroller ve kısırlaştırma işlemleri göz önüne alındığında, bu yine de düşünülmesi gereken bir konudur. Bu, veteriner hekim seçiminizde tek kriteriniz olmasın, ama karar verme sürecini etkileyen faktörlerden biri olsun.

ORGANİZASYON

Kargaşa içinde, acemilik kokan ve kötü işletilen veteriner kliniklerinden sakının. Klinik her zaman temiz ve düzenli olmalıdır.

İLETİŞİM

Kolay iletişim kurduğunuz ve sizi dinlemeye vakit ayıran bir veteriner hekimi benimseyin. Bir veteriner hekim hayvanlarla olduğu kadar insanlarla da iyi iletişim kurabilmeli, aşırı terminolojik terimler kullanmak yerine olayları kısaca ve sevecenlikle açıklamalıdır. Hep acelesi olan, kaba veya mantıklı

soruları cevaplamadan geçiştiren birinden kaçının. Bilgili, kibar ve hayvanınızın sağlığıyla gerçekten ilgili birini seçin. Eğer bir veteriner hekimle kendinizi rahat hissetmiyorsanız, daha cana yakın olan bir başkasını bulun.

KATILIM

Hayvanınızı muayene ederken sizin de odaya girmenize izin veren bir veteriner hekim seçin. Muayeneyi seyrederken hem hayvanınız hem de veteriner hekim hakkında çok şey öğrenebilirsiniz. Ama cerrahi müdahaleler veya acil durumlarda içeri alınmayı beklemeyin; işini doğru yapılmasına engel olursunuz.

BİLGİ

En yeni tıbbi bilgileri takip eden ve yeteneklerini eğitimine devam ederek ve deneyim toplayarak geliştirmeye çalışan bir veteriner hekimi tercih edin. Eski yöntemlerden asla taviz vermeyenlerden uzak durun.

Yavru ya da yetişkin kedinizi, eve geldiği hafta içinde muayeneye götürmelisiniz. Kedinin genel sağlık durumunu belirlemeli, herhangi bir enfeksiyon hastalığı taşımadığı konusunda emin olmalı, gereken aşılarını yaptırmalı ve veteriner hekim-hayvan ilişkisini başlatmalısınız.

BİR ARKADAş VEYA AKRABANIZIN TAVSİYESİ

Arkadaş ya da akrabalarınıza veteriner hekimlerinden memnun olup olmadıklarını sormak iyi bir yöntemdir. Birinin uzun süredir aynı hekimin müşterisi olması iyiye işarettir. Siz de onu bir deneyin; eğer memnun kalmazsanız başkasını bulun.

KORUYUCU SAğLIK BAKIMI

Kedinizi ciddi şekilde etkileyecek birçok bozukluğu önlemede, tedbirler alarak doğrudan rol oynayabilirsiniz. Hastalık ve yaralanmalara karşı hazırlıklı olabilirsiniz. Bir kedi sahibi olarak en önemli sorumluluğunuz ona mümkün olan en destekleyici ve en güvenli ortamı sağlamaktır. Kediniz kendisini yaralarsa ne yapacağınızı ve hangi fiziksel belirtilerde onu

olabildiğince çabuk, en yakın veteriner hekime götürmeniz gerektiğini bilmeniz gerekir. Bu bölüm, kedinizin sağlığını korumanın yollarını, veteriner hekime gitmeden önce evdeki temel ilkyardım tekniklerini ve hekime ulaşamayacak durumlarda, hastalıklarla nasıl baş edileceğini anlatıyor.

YILLIK SAĞLIK KONTROLLERİ

Veteriner hekiminiz, kedinizin hayatında muhtemelen sizden sonraki en önemli kişi olacaktır. Küçük kedinizin canını yakacak veya onu öldürebilecek birçok hastalık çoğu zaman doğru tanı ve tedaviyle önlenmektedir. İnanın bana, iyi bir veteriner hekim ağırlığınızca altın değerindedir. İyi birini bulduğunuzda, karşılıklı saygıya dayanan iyi bir ilişki geliştirmeye ve baş belası olmadan olabildiğince çok şey öğrenmeye çalışın.

Yılda en az bir kere kedinizi, sağlıklı bile olsa kontrol için veteriner hekiminize götürün. Kediniz baştan aşağıya bir muayeneden geçecektir:

- * Burnundan kuyruğuna kadar bütün vücudu incelenir. Şişlik, kabarıklık, deri veya tüy anormallikleri, parazit ve apse taraması yapılır.
- * Tartılır ve ateşi ölçülür.
- * Ciğerleri dinlenir, kalp atışları ölçülür.
- * Gözler ve burun dahil olmak üzere kedinin vücudundaki tüm deliklerin anormal bir sıvı salgılayıp salgılamadığı kontrol edilir.
- * Kedinin diş, dişeti ve kulakları kontrol edilir, nefesinin kokup kokmadığı tespit edilir.

Ayrıca, veteriner hekim kedinin iç organlarını, herhangi bir enfeksiyon belirtisi var mı diye eliyle muayene edecek ve aynı zamanda da susuz kalmadığını anlamak için derisinin esnekliğini test edecektir. Kediden dışkı örneği alarak parazit istilasını var mı yok mu diye laboratuvara gönderecektir. Eğer şüphelendiğiniz bir hastalık yüzünden randevu almışsanız, veteriner hekiminiz tahliller için kan ve idrar örneği de alabilir. (Kedinizin mesanesine hafifçe bastırmak suretiyle o anda idrar salmasını sağlayabilir.)

Gereken bütün aşılar ve bağışıklığı artırmak için ek aşılar yapılır; bunlar kedinizin hayatını tehdit edecek hastalıklara bağışıklık geliştirmesi-

ni sağlar. Aşı, hastalıklara sebep olan virüs ve bakterilerin zararsız bir şeklinin kedinin vücuduna zerk edilmesidir. Böylece kedinin bağışıklık sistemi antikorlar üretir. Bu antikorlar kediyi hastalıktan korur.

Yavru kedilere ilk aşıları yaklaşık 8-10 haftalıkken yapılır. Bir ay sonra da bağışıklığı artırıcı ek aşılarını olurlar. Bu ek aşılar kedinin hayatının geri kalan kısmında sadece yılda bir kez verilir. Kuduz aşısı biraz farklıdır; ilki kedi 3 aylık olduğunda yapılır, bir sene sonra ek aşısı yapılır, sonra yılda bir tekrarlanır.

Veteriner hekiminiz ayrıca size diyet, davranış, güvenli ortam, kısırlaştırma hakkında harika fikirler verebilir.

Son olarak, veteriner hekiminiz kedinizin sağlığına dair detaylı kayıtlar tutacaktır. Aşıları, uygulanan tedaviler, yapılan cerrahi operasyonlar, verilen ilaçlar, hatta kedinizin mamasının cinsi bile kayıtlarına geçecektir. Kedinizin kilosunu ve vücut ısısı da her ziyaretinizde kayıtlara girilecektir. Bu kayıtlar, bir hastalığın izlerini takip etmeye ve sıra dışı davranışları tespit etmeye yarar. Veteriner hekiminizi değiştirdiyseniz bile bu kayıtlar işe yarayacaktır; hekiminiz, kayıtları kedinizin yeni hekimine memnuniyetle aktaracak ve böylece o da hayvanınızı, geçmiş hikâyesiyle birlikte yakından tanıyacaktır.

GÜVENLİ VE TEMİZ BİR ORTAM

Zehirli bitkiler, kimyasallar ve açıkta bırakılmış tehlikeli maddeler barındıran bir ev, kedinizin günün birinde neredeyse kesinlikle has-

GEREKLİ AŞILAR

- Panleucopenia (tifüs)
(gençlik hastalığı):
yılda 1 kez
- FCV-Kedi calicivirus'u
(üst solunum yolu
hastalığı): yılda 1 kez
- FELV-Kedi lösemisi: yılda 1 kez
- Kuduz: yılda 1 kez
- Feline viral rhinotracheitis
(Koriza) (viral üst
solunum yolu hastalığı):
yılda 1 kez
- Chlamydia psittaci (solunum
hastalığı): yılda 1 kez

talanaçağı anlamına gelir. Kedilerin çevrelerine çok meraklı olduklarını ve her şeyi koklayarak, dokunup tadarak teftiş edeceklerini unutmayın. Kedinizi bunlardan gelecek zararlardan korumak sizin görevinizdir.

Evi temiz tutmak ve enfeksiyona sebep olan mikroplardan arındırmak da kedinizin sağlığının kötüleşmesini önlemekte önemli bir adımdır. Toz almak ve elektrik süpürgesiyle temizlemek enfeksiyona yol açan spor ve parazitleri köşeye sıkıştırır. Kedinin kum kutusunu, olabildiğince temiz tutmak, hem enfeksiyon riskini azaltacak hem de evin kirlenmesini önleyecektir. Kedinin yemek ve su kaplarını düzenli olarak yıkamak bakteri oluşumunu en aza indirecek ve yavru kedinizin sağlıklı kalmasını sağlayacaktır; kedinin suyunu her gün tazelemek de aynı derecede önemlidir.

Başıboş hayvanları eve getirme isteğinize gem vurarak da kedinizi birçok sağlık sorunundan korumuş olursunuz. Bu terk edilmiş yaratıklara ne kadar üzülsek de, onların sayısız hastalık ve parazite ev sahipliği yaptıklarını ve bizim ev kedimize de mikrop bulaştırıp zarar verebileceklerini, hatta onun ölümüne bile sebep olabileceklerini her zaman aklımızda tutmalıyız. Kadersiz bir hayvanı kurtarmaya kararlıysanız bunu doğru şekilde yapın. Onu eve getirmeden önce doğrudan veteriner hekiminize götürün ve baştan aşağı kontrol ettirin. Kedi, muayenenin yanı sıra herhangi bir bulaşıcı hastalık ya da zararlı parazit taşıyor mu diye bir sürü kan, idrar ve dışkı tahliline maruz kalacaktır. Tüm tahlil sonuçları çıkana kadar ya da taşıdığı hastalık ve parazitlerden arındırılana kadar onu klinikte bırakmalısınız.

Kedinizi yaralanma ve hastalıklardan korumanın diğer bir yolu da saldırgan hayvanlarla temasa geçmesini önlemektir. Küçük nazlı kedinizi sokak kedilerinin dayağından kurtarabilirsiniz, misafirinizin kedi ya da köpeğini evinize getirmesine izin vermeden önce iyi düşünün. Kedilerle birlikte büyütülmüş köpekler bile sizin kedinize sevimli davranmayabilir. O nedenle riske girmeyin!

Eminim, siz gerçek bir hayvanseversiniz ve bir kediye asla vurmaya kalkışmazsınız, ama bilin ki fiziksel cezalar sonuç getirmemekle kalmayıp kedinin ciddi bir şekilde yaralanmasına da yol açabiliyor. Dövdükten sonra iç kanama ve kemik kırılmaları gibi hasarları düzeltmek için ameliyata gereksinimi olan kediler tanıyorum. 4-5 kilo ağırlığındaki kediler bu tip ya-

ralanmalara dayanamaz. Bu nedenle hiç kimsenin kedinize vurmasına izin vermeyin. Çocuklarınıza, kediye nazik davranmalarını ve asla kuyruğunu, kulağını çekmemeleri gerektiğini mutlaka öğretin.

PARAZİTLER

Kedinizin sağlığını ve huzurunu bozabilecek parazitlerin istilası kadar rahatsız edici çok az şey vardır. Tek hücreli hayvanlar, kurtçuklar, ke-ne, pire, uyuz parazitlerinin istilasına uğramış bir kedide deri lezyonları, ishal, kusma görülür. Çok zayıflayan, vücudu sıvı kaybeden hayvan, kendini kanatırcasına kaşıyacaktır. İç organları zarar görmüş olabilir, hatta ölebilir. Bununla birlikte, parazitlerin çoğundan kurtulmak mümkündür; el-bette, sıkı bir mücadeleden sonra. Böylece kediniz ve kendiniz için parazit-lerden arınmış bir ortam yaratabilirsiniz, ama nasıl?

Ortamı Parazitlerden Arındırmak

Kedinizin sokağa çıkmasına asla izin vermemeniz tavsiye edilebilir. Bir kedinin mutlu olabilmesi için sokağa çıkmasının zorunlu olduğu gibi yanlış bir fikre kapılmayın. Kediler evin içinde tam anlamıyla mutludur, özellikle bu şekilde büyütüldüklerinde.

Kediler hastalıklı fare ya da kuş gibi hayvanları avlayıp yediklerinde içsel parazitlerle temas edebilir. Bir başka hayvanın dışkıyla temas etmek, pis su içmek de kediye çeşitli parazitler aktarır. Eğer kedinizin sokağa çık-masına göz yummakta ısrarlıysanız, bu parazitlere karşı dayanıklılığını ar-tırmanın kolay bir yolu olmadığını bilin.

Köpeklerde rastlanan öldürücü kalp kurduna, sıcak ve nemli iklim-lerde kedilerde de rastlanabilir. Bunun için veteriner hekiminiz koruyucu ilaç verebilir.

Sokaktan dışsal parazitler de bulaşır. Sıcak aylarda pire ve kenelerin sa-yısı artabilir. Varsa evdeki diğer hayvanlar, hatta siz bile bu parazitlerin taşıy-cısı olabilirsiniz. Bu parazitlerden korunmak için şunları yapmalısınız:

- * Pire tasması kullanın. Böylece pireleri en azından kedinizden uzaklaş-tırmaş olacaksınız. Yalnız, iki şeye dikkat etmelisiniz: Yavru kediye tas-

ma takınmalısınız; zehirlenebilir. İkincisi, tasma ıslandığında işlevini yitirir. Kedinizi yıkayacağınız zaman tasmayı çıkarın. Yağmurda so-kağa çıkan kedinin pire tasmaı da işe yaramaz hale gelecektir.

- * Dışsal parazit olup olmadığını anlamak için kedinizi her gün kontrol edin. Veteriner hekiminizden pire istilasını yok etmek için toz ya da sprey şeklinde pire ilacı edinebilirsiniz. (Bu ürünleri yavru kediler üzerinde kullanmaktan kaçının.) Kedinizin üzerinde tek bir pire bile görseniz onu pire şampuanı ile yıkamalısınız.
- * Yaz aylarında pire öldürücüler kullanarak evinizi ilaçlayınız. Bu konuyu veteriner hekiminizle görüşerek size uygun ürünler önermesini isteyiniz. Sprey ve toz ilaçlar, kediyle birlikte halı, mobilya ve perdeler de uygulandığında bu parazitleri evinizden uzaklaştıracaktır. (Çocuklar, gebe kadınlar, yaşlılar ve solunum sorunları olanlar bu ürünlerden zarar görebilir.)

GÜNLÜK İNCELEME

Sevmek, okşamak ya da tüylerini fırçalamak için kucağınıza aldığınızda, kedinizi dikkatle inceleyin. Şunlara dikkat edin:

- * Tüyleri parlak olmalıdır. Tüylerinin dökülmesi beslenme bozukluğuna, alerjik deri hastalığı, parazitler ya da mantar enfeksiyonları olduğuna işaret ediyor olabilir.
- * Derisi temiz ve hafif pembe renkte olmalıdır. Kurumuş, pul pul olmuş deri alerji, parazit, su kaybı, deri ülserleri, deri hastalığı veya beslenme bozukluğuna işaret eder.
- * Bedeninde ele gelir herhangi bir yumru veya şişkinlik olmamalıdır; bunlar herhangi bir kanser başlangıcı ya da bir travmaya işaret ediyor olabilir. Şiş karın birçok sorunun işareti olabilir: parazitler, mesanenin boşaltılamaması, idrar yolu tıkanıklığı veya kemiklerle ilgili bir sorun. Boyundaki lenf bezlerinin şişliği de enfeksiyon ya da kanser anlamına gelebilir.
- * Burnunda, kulaklarında, gözlerinde herhangi bir akıntı olmamalıdır. Virüs ya da bakteri enfeksiyonu kapmış bir kedinin burnu

akabilir, gözleri sulanabilir; kulaklarında koyu bir akıntısı olan kedide kulak uyuzu ya da daha ciddi bir kulak enfeksiyonu olabilir. Gözlerin kanlanması ya da gözkapığının sarkması, mide-bağırsak hastalıkları, virüs enfeksiyonları, ya da fiziksel travmalar dahil çok sayıda bozukluğun işareti olabilir (Dokuzuncu Bölüm'e bakınız). Burnunun serin ve nemli olmaması da ufukta sorun olduğunu gösterir.

- * Nefesi kokmamalıdır. Kedinin ağzından gelen kötü koku diyabet ya da gastrit göstergesi olabilir. Aynı zamanda kedinin dişetlerini kontrol edin; eğer solgunsa kansızlık ya da bir dizi ciddi rahatsızlığın işareti olabilir. Dişlerini tartar ya da plak belirtisi var mı diye inceleyin.
- * Ayaklarını, bacaklarını ve kuyruğunu herhangi bir acı duymadan serbestçe hareket ettirmelidir. Kedinizin bacaklarını tek tek hareket kapasitesini zorlayacak şekilde hareket ettirin. Böylece herhangi bir yara ya da artrit olup olmadığını anlayabilirsiniz. Kıvrık bir kuyruk omurların parçalanmış olduğu anlamına gelebilir.
- * Patilerinde çürük, kesik ve tırnaklarında yabancı madde olmamalıdır. Kedinin patisine kıymık batması ona acı verir, topallamasına ve mikrop kapmasına yol açar. Tırnakların çok uzaması kedinin duruşunu bozar, mobilyalara, döşemelerinize, halılarınıza zarar verir, sizi yaralayabilir.
- * Penis, vulva ve anal bölgesinde herhangi bir birikinti olup olmadığını kontrol edin. Akıntılar bazı ciddi enfeksiyonların belirtileri olabilir.

Kontrollerinizi yaparken elinizi çabuk tutun ve kedinizi fazla rahatsız etmeyin. Günde bir kez bu uygulamalardan geçen kediniz her gün dört gözle bu anı bekleyecektir.

KEDİNİZİN DIŞKILAMA DAVRANIŞLARINI GÖZLEMLEYİN

Kedinizin dışkılama davranışlarındaki herhangi ciddi bir değişiklik, halihazırda ya da gelecekteki bir sağlık sorununun işareti olabilir. Bu davranışlardaki değişikliğe odaklanırsanız kedinin hayatını kurtarabilirsiniz. Nelere dikkat edeceksiniz?

Sıklığında Değişme Var mı?

Kediniz aniden her zamankinden çok ya da az çiş ya da kaka yaparsa herhangi bir sağlık sorunuyla yüz yüzesiniz demektir. Beklenmedik bir şekilde idrar yapması ya da ishal, kedide şu rahatsızlıkların göstergesi olabilir:

- * Diyabet
- * Gıda zehirlenmesi
- * Gastrit
- * Böbrek ya da karaciğer sorunları
- * Alerjiler
- * Bağırsak tıkanmaları
- * Böbrek ya da mesane taşı
- * İdrar yolu iltihabı
- * Parazit, virüs ya da bakteri enfeksiyonları
- * Kanser
- * Beslenme bozukluğu

Dışkılarken veya İdrar Yaparken Acı Çekiyor mu?

Kedinizin dışkılama ve idrara çıkma sıklığını gözlemlemenin yanı sıra, bu işlemin ona acı verip vermediğini de anlamaya çalışın. Kedinizin acı acı miyavlaması ya da dışkılarken veya idrar yaparken sendelemesi hastalık göstergesidir. Hemen veteriner hekiminizle görüşün.

Nereye Dışkılıyor? Miktarı Ne Kadar? Görünümü Nasıl?

Kedinin atıklarının miktarı da ufukta bir hastalık olduğunun göstergesidir. Örneğin, idrarının çok az ya da fazla olması mesane ya da böbrek enfeksiyonu, diyabet, idrar yolunda tıkanıklık, ya da kedinin susuz kalmasına yol açabilecek bir enfeksiyonun işareti olabilir. Dışkının fazla miktarda olması sadece enfeksiyon değil aynı zamanda bağırsakta tıkanıklık, kanser, gastrit, gıda zehirlenmesi ya da bir dizi ciddi ya da hafif sağlık sorununa işaret eder. Dışkının görünümü hastalıkların teşhisinde önemli bir araçtır, o nedenle elinizden geldiğince dikkat edin. Normalde dışkı sert ve koyu kahverengidir. Eğer aniden sulanır ya da rengi açılırsa bir sorun

var demektir (mide kanaması, bağırsak küçülmesi vb). Dışkıda kan görürseniz, bu basur ya da parazit enfeksiyonunun açık bir işaretidir veya kurtçukların yol açtığı bağırsak kanaması da olabilir. İdrarın rengi koyulaşır, açık sarı-yeşilden koyu sarıya dönerse, kediniz böbrek rahatsızlığı geçiriyor olabilir. İdrarın şeffaflaşması da iyiye işaret değildir. Şeker hastalığını düşündürebilir.

Kedinin dışkısının kokusu sorunlara işaret eder. Örneğin, dışkının çok kötü kokması kötü beslenme ya da zehirlenme işareti olabilir. Hoş olmayan idrar kokusu şeker hastalığı ya da uygunsuz beslenme anlamına gelebilir. Bu nedenle kötü kokulara karşı her zaman dikkatli olun.

Son olarak, her zaman kedinizin nereye dışkıladığına dikkat ediniz. Kum kutusuna dışkılamamak bir davranış sorunu olmakla birlikte, sağlık sorununa da işaret edebilir (Yedinci Bölüme bakınız). Kedi kendini kötü hissettiğinde yalnız kalmak ister ve dışkılamak için kıyı köşe arar. Bu durum onu istenmeyen dışkılama alışkanlıklarına (kirli sepeti gibi yerlere) yönleltebilir. Ya da dışkısından rahatsız oluyorsa (kurtçuklar ya da enfeksiyon olduğunda), kum kutusunu bu maddeyle “kirletmek” istemiyor olabilir ve onun yerine daha uzak bir bölgeyi seçebilir.

Eğer bu değişikliklerden herhangi biri dikkatinizi çekiyorsa veteriner hekiminizle görüşünüz. Hekim, gerçekten bir sorun olduğunu görürse, teşhis koymak için uygun adımı atacaktır. Kedileriyle tıbbi dedektiflik oynayan araştırmacı kedi sahipleri, bu sayede küçük dostlarının hayatta kalmasını sağlayacaktır.

KEDİNİZİN HAREKETLİ OLMASINA ÇALIŞIN

Kedilerin de insanlar kadar harekete ihtiyacı vardır. Kedilerimizi planlı bir şekilde hareket ettirmeyi düşünmeyiz. Köpekler düzenli olarak yürüyüşe çıkarılır; top yakalama, geri getirme oyunu oynatılır. Kediler için durum farklıdır; köpekler gibi herhangi bir nesneyi getirmeye eğitilemezler, ama onları da etrafta dolaştırmak, kalp, ciğer ve kaslarını çalıştırmak mümkündür.

Bazı kedi cinsleri, doğaları gereği diğerlerinden daha hareketlidir ve harekete geçmek için sizden herhangi bir şey beklemez. Habeş ya da Si-

yam kedisi sahipleri, onların biraz ağır kanlı olmasını isteyebilir. İran ya da Himalaya gibi daha hareketsiz cinsten kedilerin sahipleri hayvanlarını hareket ettirmekte güçlük yaşayabilir.

Kedinizi hareket ettirmek için sayısız yöntem vardır:

- * Kedinize bir top ya da oyuncakla oyun oynamasını öğretebilirsiniz. Yavru kedilerin çoğu, fırlatılan bir nesnenin ardından (eğer onu küçük, tüylü bir hayvana benzetirse) avlanma içgüdüsüyle koşma eğilimindedir. Avlanma içgüdüsü güçlü kediler bu oyundan çok hoşlanır. Kedinin ilgisini çekebilmek için bir top ya da oyuncakla bir dakika kadar oynayın; vurmasını ya da ağzına almasını sağlamaya çalışın. Daha sonra, oyuncak ya da topu kediye dokundurarak yine ağzına almasını sağlamaya çalışın. Kediden yavaşça uzaklaşabilirsiniz, sonunda ikiniz de basit bir yakalamaca oyununu oynamaya başlayacaksınız. Kediniz durağanlaştığında bu oyuna başlarsanız ve her defasında onu bir ikramla ödüllendirirseniz kedinin aktif olarak katılımını sağlayabilirsiniz. Günde bir kez oyun oynamak, kediyi hareketlendirecek ve kalori harcamasını kolaylaştıracaktır. Her defasında çok uzun süre oynamamaya özen gösterin, kedinizin canı sıkılabilir. Sıradan bir oyuncak ya da top yerine, oyuncak fare ya da bir telin ucuna takılı tüy kullanarak bu oyunu oynarsanız kediniz burnundan soluyarak peşinden koşacaktır.
- * Bir yerine iki kedi yavrusu edinin. Daha önce de söylediğim gibi yavru kediler birbirleriyle oynamaktan hoşlanır, eğer doğduklarından itibaren bir arada kalırlarsa yetişkin birer kedi olana kadar birbirlerinin peşi sıra koşup oynayacaklardır. Bu onları sadece fiziksel yönden değil psikolojik yönden de sağlıklı bir konumda tutar. Bu teknik yaşlı kedinizin yanına bir yavru ya da yetişkin bir kedi getirdiğinizde işe yaramaz. Kediler kendi özel alanlarına çok düşkündür. Kediniz eve yeni gelenlere hoşgörülü davranmayı eninde sonunda öğrenecek fakat onlarla asla oyun oynamayacaktır.
- * Çok erken yaşlardan itibaren kedinize tasmaıyla dolaşmayı öğretin. Böylece onu hareket ettirmiş olmanın yanı sıra meraklı doğasını uya-

arak hem içeride hem de dışarıda dolaştırabilirsiniz. Her gün on dakikalık bir yürüyüş kedinin kaslarını güçlendirecek, zihnini canlandıracak ve ciğerlerine temiz hava gitmesini sağlayacaktır.

- * Kedinize birçok numara öğretebilirsiniz. Evet, kediler de köpeklerden farklı motivasyonlarla farklı bir şekilde de olsa değişik numaralar öğrenebilir. Yiyecek motivasyonunu kullanmaya çok küçük yaşta başlayarak, ona bir köpeğin yapabileceği her şeyi, “gel”, “dön”, “sıçra”, “top oyna”, “yaklaş”, “geri dön” ve buna benzer daha birçok komutu öğretebilirsiniz. Eğer bana inanmıyorsanız, Anne Gordon ile birlikte yazdığım, 1996 yılında Addams Yayınları’ndan çıkan Show Biz Tricks For Cat (Kediler İçin Gösteri Numaraları) adlı kitabıma göz atabilirsiniz. Gordon, Hollywood’un işi başından en aşkın hayvan terbiyecisidir; kedileri filmler, televizyon ve reklamlar için eğitir. Anne Gordon’un yazıları, kedilerin sayısız numarayı öğrenme kapasitesine sahip olduğunu gösteriyor. Kitabı okumak size kedinizi memnun etmek ve ihtiyacı olan hareketleri yapmasını kolaylaştırmak açısından yardımcı olabilir.

KEDİNİZİN SESSİZLİĞE DE İHTİYACI VAR

Herhangi bir hayvanın sağlığını koruması için hareket kadar dinlenme de önemlidir. Kediler, özellikle yavru kediler, bedensel ve zihinsel yönden sağlıklı kalabilmek için genellikle günde 14 saatten fazla uykuya ihtiyaç duyar. Kesintisiz uyumak yerine gün içinde çok sayıda kısa “şekerlemeler” yaparlar.

Hastalık ve stresten uzak tutmak istiyorsanız kedinizin uyumasına izin vermelisiniz. Uyumak için sıcak ve sessiz, gözde bir mekân seçecektir (muhtemelen sizin yatağınız ya da bir koltuk). Bazıları güneşli bazıları karanlık yerleri seçer. Seçtiği yer neresi olursa olsun (uygunsuz ve tehlikeli olmadıkça) onu uyuması ve dinlenmesi için serbest bırakın. Seslenerek ya da ikramda bulunarak sevmeye çalışıp rahatsız etmeyin. Kaba bir şekilde uyandırılmaktan hoşlanmazsınız öyle değil mi? Kedinize de aynı saygıyı gösterin. Çocuklarınız varsa, onlara kedilerin de kendileri gibi dinlenmeye ihtiyacı olduğunu anlatın ve uyurken kediye rahatsız etmemelerini söyle-

yin. İyice dinlenmiş bir kedi daha mutlu ve sağlıklı olacak ve uykusuz bir kediye nazaran daha rahat davranacaktır.

Ayrıca bir köpekten farklı olarak, kedinizin, tüylerini yalamak ve diğer temizlik işlerini gerçekleştirmek için tek başına kalmaya ihtiyacı vardır. Buna da saygı gösterin böylece daha mutlu ve sağlıklı bir kediniz olsun.

KEDİNİZE MASAJ YAPIN

Sevdiğimiz biri tarafından masaj yapılması bizim hoşumuza gittiği gibi kedimizin de hoşuna gider. Masaj, kedinin sağlığını korur; kan dolaşımını düzenler ve bedenindeki belli başlı kasları rahatlatır. Masajın kediler üzerinde sakinleştirici bir etkisi de vardır; güvensiz ya da ürkek kedilerin bir değişiklik ya da sarsıcı bir olaydan sonraki stresini azaltır. Ayrıca masaj sizi de rahatlatacaktır; araştırmalar, kısa bir süre için bile olsa kedilerini okşayanların tansiyonlarının düştüğünü göstermektedir. Masaj, karşılıklı yarar sağlayacak, her ikinize de birbirinize güvenmeyi öğretecektir. Nasıl mı masaj yapacaksınız? İşte size birkaç masaj tekniği:

1. Masaj yapmaya o henüz küçük bir tüy yumağıyken başlayın. Bu bölümün başında da anlatıldığı gibi ilk günden başlayarak onun tüylerini tarayın, dokununuz, tırnaklarını kesin, bedenine hayranlıkla yaklaşın. Her dokunma seansından sonra yavruya ikramda bulununuz. Bu, bir kaşık kedi maması olabilir. Bu işlemi her gün yaparsanız size güvenecek ve dokunulmaya alışacaktır.
2. Bu dokunma seanslarını belirli bölgelere odaklanarak geliştirin. Kucağınızda ya da yanınızda otururken, onunla sessizce konuşarak, baş ve işaret parmağınızla boynunu ovarak işe başlayın. Bo-yundan omurgasına inin, poposuna dokunmayın (yavru bile olsa-lar içgüdüsel olarak bundan hoşlanmayacaklardır). Arka kısmını nazikçe, yuvarlak hareketlerle okşayın, sonra bacaklarından ayak-larına geçin.
3. Göbeğini de nazikçe, yuvarlak hareketlerle ovunuz. Sakin ve rahat bir ses tonuyla onunla konuşun. Bir elinizle masaj yaparken diğer elinizle de başını okşayın. Her seanstan sonra kedinizi ödüllendirin.

Size güveneceği için kedinize yetişkin hale geldikten sonra da masaj yapabilirsiniz. Yurakıda söz edilen tekniği kullanın, ancak her seansı bir dakika ile (eğer kedi rahatsız görünüyorsa daha da kısa tutarak) sınırlayın. Her seferinde sadece tek bir bölgeye masaj yapın ve her seansın sonunda kedinizi ikramla ödüllendirin. Kedilerin büyüleyici birer narsist olduğunu ve yeni davranışları, sadece kendileri için değerli olduğunda öğrendiklerini unutmayın.

KAYIT TUTMAK

Çocuk yetiştirenler onların sağlığıyla ilgili bilgilerin kaydedilmesinin doğru bir uygulama olduğunu bilir. Örneğin, aşılarının düzenli bir şekilde yapılması için tarihlerinin kaydedilmesi gerekir. Aynı işlemi kediniz için de yapmalısınız. Aşı karnesinin yanı sıra tıbbi bir günlük tutun. Herhangi bir hastalık geçirdiğinde ya da travma yaşadığında tarihini, ne tür bir tedavi uygulandığını, yararlı olup olmadığını, eğer varsa yan etkilerini kaydedin. Bu kayıtlar size ve veteriner hekiminize kedinizin ilerideki bazı sorunlarının çözümünde önemli ipuçları verecektir.

Kedinizin kilosunu ve neler yediğini düzenli bir şekilde aylık olarak kaydedin. Metabolizmasının yavaş çalışıp çalışmadığını bu şekilde öğrenebilirsiniz. Yiyeceğini azaltmanız ya da düşük kalorili besinlerle değiştirmeniz gerekebilir. Verdiğiniz mamanın cinsini, markasını ve değişiklikleri kaydetmeyi unutmayın. Bu, alerjik reaksiyonları saptamanıza ve belirli bir yiyeceğe bağlı olarak ortaya çıkan dışkı alışkanlıklarındaki değişimi görmenizi sağlar.

HER KEDİ MASAJDAN HOŞLANMAZI

Eğer kediniz, doğası gereği aşırı ürkek ve korkaksa, kendisine dokunulmasından hoşlanmıyorsa ona masaj yapmayı aklınızdan çıkarın. Bunu zorla yapmaya kalkarsanız sizi tırmalayacak, hatta ısıracaktır.

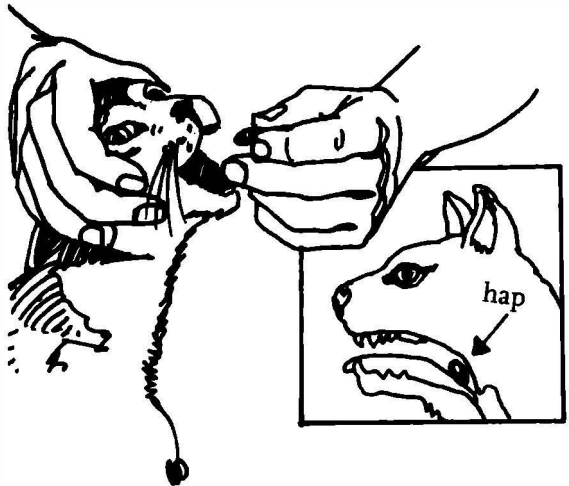
İLAÇLARINI NASIL VERECEKSİNİZ?

Kedilere hap yutturmak son derece zordur, ama belirli bir hastalık ya da enfeksiyon durumunda bunu yapmanız gerekecektir. Eğer kucağa alıştırdıysanız, kediniz vahşi, saldırgan veya ürkek ve çekingen bir hayvan değilse korkmayın; zamanla ilaç içmeye alışacak ve hiç güçlük çekmeyeceksiniz.

Kedinize hap yutturmanın iyi bir yolu da şu olabilir:

1. Hapı başparmağınız ve işaret parmağınızın arasına alın.
2. Diğer elinizin baş ve işaret parmaklarını kedinizin ağzının köşelerine gelecek şekilde, başına yerleştirin. Azı dişlerinin olduğu bölgeyi hafifçe aralayın.
3. Burnu yukarıya gelecek şekilde başını geriye doğru kaldırın.
4. Hapı hızlıca dilinin arka bölgesine yerleştirin ya da bırakın.
5. Ağzını kapatın ve bir süre bu şekilde tutun, birkaç saniye boğazına masaj yaparak hapı yuttuğundan emin olun.

Bu tekniği geliştirmenin en iyi yolu pratik yapmak ve eli çabuk olmaktır. Eğer bu işte ustalaşamazsanız ya da kediniz size yardımcı olmak için yeterli işbirliğini göstermeyi ısrarla reddediyorsa, pet shoptan "hap sakızı" satın alabilirsiniz. Kedinin hapı sakızla yutmasını sağlayabilirsiniz. Ayrıca, birçok tablet ya da kapsül kolayca kırılarak bir kaşık kedi maması ile birlikte de verilebilir.

DİKKAT GEREKTİREN HASTALIK BELİRTİLERİ

Ciddi kedi rahatsızlıklarıyla başa çıkabilmeniz için iyi bir gözlemci olmalısınız. Kedinizi iyi tanıyorsanız, ondaki değişikliklerin ilk farkına varan da siz olursunuz. Şu belirtilere dikkat etmelisiniz:

- * 39 dereceden yüksek ateş
- * Kusma, ishal
- * Derinin esnekliğini yitirmesi (aşırı sıvı kaybı belirtisi)
- * Kilo kaybı, iştahsızlık
- * Aşırı susama
- * Kötü nefes kokusu
- * Öksürük
- * Göz ve burun akıntısı
- * Vücudunda ele gelen herhangi bir yumru, şişkinlik
- * İştahsızlık
- * Beyazlaşmış dişetleri
- * Uyuşukluk, kuytu köşelere saklanma
- * Uyku düzeninde bozulma
- * Aşırı yalanma veya hiç yalanmama
- * Aşırı sesler çıkarma
- * Mutlu ve arkadaş canlısıyken tedirgin, korkak davranma
- * Geçici topallama

Bunlardan bir veya birkaç tanesini gözlemlediyseniz, veteriner hekiminizle görüşmeli, onun direktiflerine uymalısınız.

Kedinizi acilen veteriner hekime götürmenizi gerektiren belirtiler ise şunlardır:

- * Çok yüksek ateş
- * Kısmi veya tam felç
- * Kanlı ishal veya kusma
- * Kırıklar

- * Göz travması
- * İshal, kusma ve aşırı uyuşuklukla birleşen zehirlenme belirtileri
- * Bilinç kaybı
- * Dinmeyen kanama
- * Yüksek ateşle seyreden apse
- * Bir hayvanın saldırmasından doğan ciddi herhangi bir travma

YAŞLI KEDİNİN SAĞLIĞINI KORUMAK

İnsanlar gibi, bütün hayvanlar ve kediler de yaşlanır. Hiçbirimiz hoşlanmasak da kaçışı olmayan bir durumdur bu. Zaman içinde canlı hücrelerimiz azalır, yenilenmeleri durur ve bedenimiz yaşlanmaya başlar. Yaşlanma mekanizmasının nasıl çalıştığı pek iyi bilinemese de tıp bilimi sadece insan ömrünü uzatmakla kalmayıp hayvanlarınkini de uzatmaktadır. İnsanların çoğu seksenine kadar hatta daha da uzun yaşar. Kediler de uzun ömürlü sayılır; antik çağlarda 12 ya da 13 yıl yaşadıkları bilinen kedilerin ömrü, günümüzde 20 yaşına kadar uzamıştır.

Sağlıklı, iyi bakılan bir kedi sorunsuz olarak yıllarca yaşayabilir. Bir gün onun 12 ya da 13 yaşına geldiğini fark edip şaşırırsınız. Bunca zaman nasıl geçti? Yaşlılığın çok az belirtisi gözeatar, kedilerin çoğu, komşunun yeni yavru kedisini görene kadar dikkatimizi çekmeyecek kadar yavaş yaşlanır.

Eğer çok yakından ve dikkatlice bakarsanız yaşlanma işaretlerini görürsünüz. Yaşlı bir kedi metabolizması yavaşladığı için kilo almaya başlar. (Bu, genellikle iştahın azalmasıyla dengelenir.) Göz merceklei nemini kaybedebilir. Tüyleri azalabilir. Derisi çeşitli parazitler nedeniyle kepeklenabilir. Köpekler ve insanlardan farklı olarak kedilerin tüyleri kırılmaz.

Kediler yaşlandıkça dişlerini de kaybedebilirler.

Kedinin duyuları zamanla körelir, fakat bu öylesine yavaş olur ki siz ya da kediniz iyice yaşlanıncaya kadar çok zor fark edersiniz. İştme, yüksek frekanslardaki sesleri duyma kabiliyeti giderek azalır. Kulak zarı sertleşir ve esnekliğini kaybeder. Görme duyusu zayıflar, göz merceği sertleşir ve retinaya düşen ışık miktarının azalmasına yol açarak gözünün kararmasına neden olur. İnsanlarda olduğu gibi, kedilerin de salya ifrazatıyla bir-

likte farklı tatları ayırıştırma yeteneği azalır. Doygunluk hissi duyması için gereken yiyecek miktarı da değişir ya da kediniz normal besinine ilgisini kaybeder ve sizin daha keskin kokulu yiyeceklerinize sulanmaya başlar. Yaşlı kedilerin koku alma duyuları da zayıflar, ama yok olmaz. Yaşlandıkça diğer duyularının körelmesi yüzünden daha fazla ihtiyaç duydukları dokunma duyusu, yaşamlarının sonuna kadar aynı kalır.

Kedilerin iç organlarının çalışması da yaşlılık nedeniyle değişir. İnsanlarda olduğu gibi kedilerde de yaşlılıkla birlikte kemikler gözenekli ve kolay kırılabilir hale gelir. Bu nedenle kırılma ve parçalanma vakaları artar. Esneklik azalır, eklemler sertleşir ve artrite dönüşebilir. Yaşlılıkta kedilerin kasları zayıflarken, kiloları artar. Reaksiyonları zayıflar ve eski zamanlardaki gibi avcılık yapamaz hale gelirler. Beyin de hafıza kapasitesinin azalması nedeniyle işlevini yitirir.

Kedinin bağışıklık sistemi ve enfeksiyon hastalıklarına genel direnç azalır, bu durum kansere ve çeşitli enfeksiyonlara kapı aralar. Zatürree, bronşit dahil solunum rahatsızlıklarına yakalanırlar. Kalp ve kan dolaşım sistemi zayıflar. Kedinin böbrekleri işlevselliğini yitirir ve kimyasal dengesizliklerle birlikte üriner sisteminde rahatsızlıklara yol açar. Mide ve bağırsaklar da tembelleşir; gastrit, ishal, kabızlık gibi problemler ortaya çıkar. Tiroid bezi rahatsızlıkları, hiper ya da hipotiroit vakaları yaygınlaşır. Elektrolit dengelerinin bozulması ya da potasyum kaybından doğan böbrek ve karaciğer rahatsızlıkları artar. Pankreasın işlevini yitirmesiyle şeker hastalığı başgösterebilir (Onuncu Bölüme bakınız). Eklemlerin esnekliğini yitirerek sertleşmesiyle oluşan artrit, kedinin hareketlerini kısıtlar ve ona büyük acı çektirir (Dokuzuncu Bölüme bakınız).

YAŞLI KEDİNİZİN GÜNLÜK YAŞAMINDA YAPILMASI GEREKEN DEĞİŞİKLİKLER

Yaşlı kedinizin hayatını daha rahat hale getirmek için ne gibi değişiklikler yapmalısınız? İşte bazı öneriler:

* Sıcak Ortam

Kedi yaşlandığında, özellikle soğuk kış koşullarında ısı değişimlerine daha duyarlı hale gelir; onu nemli, ıslak, serin yerlerden uzak tu-

tun. Kuru, sıcak ev ortamı kediniz için çok uygundur; tüm yaşamı boyunca sokağa çıkmaya alışık bir kediye, yaşlandığında dirense bile onu evde tutmalısınız. Dondurucu kış şartlarında 12 yaşındaki yaşlı bir kedinin sokakta ne işi var? Artriti olan seksen yaşında bir insan olsaydınız her zaman sokakta olmak hoşunuza gider miydi? Yaşlanacak olan kediniz için, eğer yatağınızda sizinle birlikte uyumuyorsa, şimdiden konforlu bir yatak hazırlayın. İskelet sistemi ile ilgili sorunlar yaşayan ya da artritli mustarip olan kediler, ısıtıcı bir yastık ya da sıcak su torbasıyla desteklenmiş bir yataкта dinlenmelidir.

* Uygun Beslenme

Yaşlı kedinizin beslenme biçimini değiştirmelisiniz. Bunun nedenlerinden bazıları şunlardır:

- Obeziteyi önlemek. Düşük kalorili yiyeceklere geçmek, metabolizması yavaşlayan yaşlı kedilerde obeziteyi önler.
- Tat alma duyularının zayıflaması nedeniyle doğan kilo kayıplarını önlemek. Kilo kaybeden kediye farklı yiyecekler vermeyi denemelisiniz.
- Diş ve dişeti rahatsızlıklarından doğan beslenme alışkanlıklarıyla ilgili sorunları halletmek. Diş kaybı olan kedilerde yumuşak besinlere geçmek yararlı olacaktır. Kuru gıdaları sıcak su ile ıslatmayı deneyin ya da konserve mamaya dönün.
- Kedinin yiyecekleri sindirmesiyle ilgili sorunları azaltmak. Bunun için ona daha küçük porsiyonlarda, ama daha sık yiyecek vermeniz gerekebilir. Günde bir kaşık zeytinyağı içirmenizin de yararı olabilir.

* Tımar ve Yaşlı Kedi

Yaşlı kedi eklemleri sertleştiği ve esnekliğini kaybettiği için eskiden olduğu gibi tüylerini tarayamaz. Onu olabildiğince temiz tutmalı ve her gün tarayıp fırçalayarak kedinize bu konuda yardımcı olmalısınız. Yaşlı kediniz kirlendiğinde eskisi gibi kendi kendine

temizlenmesini beklemeyin. Onu fırçalar ve tararken gençliğinde olduğundan daha nazik davranmalısınız. Kürkü ve derisi incelmış, dolayısıyla daha duyarlı hale gelmiştir.

* Yaşlı Kedinin Kum Kutusu

Yaşlanan kedinin kum kutusunu olabildiğince temiz tutun ve kedinin girip çıkmasını kolaylaştırmak için, kenarlarının yüksek olmamasına özen gösterin.

* Yaşlı Kedinizi Evde Tutun

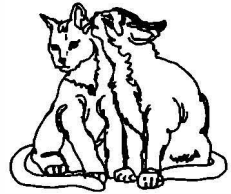
Sadece korumak amacıyla değil, gençken olduğu kadar hızlı koşamayacağı için yaşlı kedinizi evde tutun.

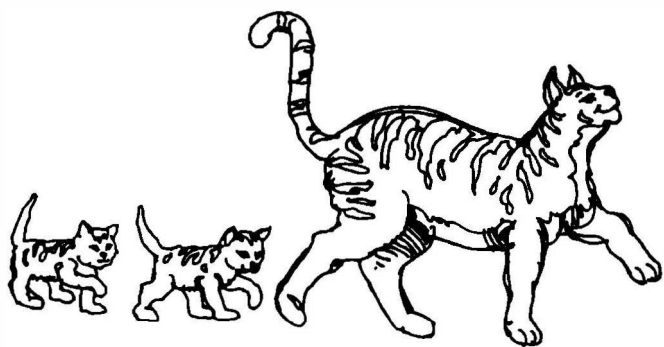
* Yeni Bir Arkadaş Konusunda İki Kez Düşünün

Kediniz yaşlandığında hareketli bir yavru almamaya özen gösterin. Yavru oynamak isteyecek ve yaşlı kediye strese sokarak rahatsız edecektir. Sevgili kedinizin altın yıllarını, rekabetten uzak huzur içinde geçirmesini sağlayın.

YÜN YİYEN KEDİLER

Bazı kediler yünlü ya da diğer kumaşları yeme alışkanlığına sahiptir! Siyam kedilerinde buna sıkça rastlanır, ama (kırmızı kediler dahil) cins kediler de bu tip tuhaf alışkanlıklara sahiptir. Nedeni tam olarak bilinmese de, kumaşa sinmiş kokudan olduğu sanılıyor. Eğer kokunuz giysinize sinmişse, kediniz dostluğunuzun şerefine bunu çiğneyebilir. Onu bu huyundan vazgeçirmek için, bir kazak ya da bir başka giysinizi çiğnerken yakaladığınızda üzerine su sıkın. Aynı zamanda, etrafta kullanılmayan giysi bırakmayın. Çok fazla kumaş lifi yutan kedilerin bağırsakları tıkanabilir.

ÜÇÜNCÜ AYRIM
SORUNLARIN ÇÖZÜMÜ

SIK RASTLANAN SORUNLU DAVRANIŞLARI DÜZELTME

Kediler farelerle pazarlık etmez.

ROBERT K. MASSIE

Kedinizin davranışları, zorunluluklar ve beklentilerinizle çatıştığında, benim tanımıma göre “bozulduğunda” canınızı sıkacak ve zorluklar yaşayacaksınız. “Davranış” kuşkusuz göreceli bir kavram; kediniz evde sizin istediğiniz gibi davranmıyorsa, bu onun kedi doğasına aykırı davrandığı anlamına gelmez. Eğer vahşi doğada bir kaplan bir insana oyun oynamak maksadıyla yaklaşıp sürtünürse, bu, kaplanın davranışlarının “bozulduğunu” gösterir. Tırmalamak vahşi doğada tamamen doğal, evde ise uygunsuz bir davranıştır.

Evde uygunsuz davranışlar sergileyen kediler bizimle birçok sorun yaşar; yatağınızı kum kutusu gibi kullanan ya da onu masumca sevmeye çalışan bir konuğu tırmalayan bir kedi sizi hayal kırıklığına uğratar. Ne yapacağınızı şaşırırsınız.

Herhangi bir hayvanı evcilleştirmek söz konusu olduğunda, onun doğasına karşı gelmek kaçınılmazdır. Bir kediye atalarınınkinden daha sınırlı, uyarının daha az olduğu bir ortamda evcilleştirmeye çalıştığınız zaman, yasaklanan doğal davranışlarının sayısı artar. Bu da sıkıntı ve stres yaratır ve “sorunlu” davranışlara yol açar. Evcilleştirilmenin dışında davranış bozuklukları yaratan başka nedenler de vardır. Sahibinin uygunsuz davranışları, kedinin genetik mizacı, ilişkilerinin uygunsuzluğu ya da yetersizliği ve hatta hastalık önemli davranış değişikliklerine yol açabilir. Ne yazık ki bu değişikliklerden doğan sorunların çözümü her zaman pek o kadar kolay değildir. Yine de ben sizlere bu bölümde, ev kedilerinde sık rastlanan davranış bozukluklarını azaltmak için neler yapmanız gerektiğini anlatacağım.

Kedinizin davranış bozukluklarını düzeltmeye başlamadan önce onu tepeden tırnağa muayene etmesi için bir veteriner hekime götürmeni-

zi hararetle tavsiye ederim. Aniden ortaya çıkan çok sayıda tuhaf davranış, fiziksel sorunların sonucudur ve tıbbi müdahale ile düzeltilebilir. Kedinin davranışını düzeltecek ve muhtemelen de bu sırada hayatını kurtarmış olacaksınız. Unutmayın, önce tıbbi yardım.

Kendinizi ya da bir başkasını korumak dışında, ne yapmış olursa olsun, kedinize hiçbir amaçla vurmayın. Kedinizi dövmeniz, yıllar içinde karışıklık olarak geliştirdiğiniz, size duyduğu güvenini zedeleyecektir. Hayatının geri kalan kısmında bunu size hatırlatacaktır. Ona bir anlık öfke ve kızgınlıkla vurmanız, her zaman beraberinde başka sorunlar da getirir. Davranışlarını düzeltmenin daha uygun başka yolları vardır.

UYGUNSUZ DIŞKILAMA SORUNLARI

Bir kedi sahibinin başa çıkması gereken en üzücü davranış sorunu, kedisinin istenmeyen yere çiş ya da kaka yapmasıdır. Kedinizin kumunu neden kullanmadığını araştırmakla işe başlayın. Gelişigüzel mi dışkılıyor, yoksa özel alanının sınırlarını mı çiziyor? (Özel alanını çoğunlukla çiş yaparak ya da kakasını bırakarak belirliyor olabilir.) Bunu gözlemek için biraz zamana ihtiyacınız var. Eğer çömelerek çiş yapıyorsa özel alanını belirlemiyor demektir. (Bu hem dişi hem de erkek kediler için geçerlidir.) Özel alan belirliyorsa çişini yüksekte ve yere dikey olarak atar. Her zamankinden daha kokulu olan çiş “feromon” adı verilen ekşi kokulu bir madde içerir.

Kaka ile işaretleme sık görülen bir olay değildir; eve gelen yeni bir hayvan ya da insan aracılığıyla kedinin özel alanına belirgin bir tehdit olduğunda görülür. Bu davranış sinirli ve huzursuz bir doğaya sahip olan kedilerde ya da aşırı baskın, kısırlaştırılmamış erkek kedilerde görülür.

UYGUNSUZ DIŞKILAMANIN NEDENLERİ

TIBBİ SORUNLAR

Kedinizin hayatınızı cehenneme çevirmeye çalıştığına karar vermeden önce, ishal ya da idrarını tutamama şeklinde tıbbi bir sorunu olma olasılığını hesaba katmalısınız. Sorunun ilk işaretini aldığınızda kedi-

nizi muayene etmesi için bir veteriner hekime götürün. Mesanesi iltihaplanmış olabilir; böbrek sorunu, yiyecek alerjisi, kas gevşemesi ya da diğer bazı sorunlar da evin her tarafına çiş yapmasına neden olabilir. Tıbbi sorunu tespit etmek sizi çözüme yaklaştıracaktır. Yapılması gereken en doğru şey de budur.

İşaret bırakmak amacıyla değil de tıbbi bir sorun yüzünden uygunsuz şekilde dışkıladığını anladığınızda bu davranışa yol açan sayısız neden olabileceğini aklınızda bulundurun; tabii çözümler de farklıdır. Bunların hepsini ileride teker teker ele alacağım.

KIRLI KUM

Kedinin kumu günde en az bir defa kaka topaklarından temizlenmeli, en az haftada bir kere tamamen değiştirilmelidir. Eğer aynı kumu birden fazla kedi kullanıyorsa şüphesiz kumunu daha sık temizlemeli ve değiştirmelisiniz. Kumun dışkıyla dolmasını bekleyen kedi sahipleri dert arıyor demektir. Kedilerin titiz olduğunu, pis kokan bir kum kutusu yerine temiz bir çiçek saksısını ya da çamaşır sepetini tercih edeceklerini unutmayın. Kum kutusunu olabildiğince temiz tutun ve eğer birden fazla kediniz varsa bir kutu daha edinin. Kumunu değiştirdiğinizde kutuyu da haftada bir deterjanlı suyla yıkayın. (Kedinin uygunsuz olarak dışkıladığı bölgeyi de temizlemelisiniz. Pet shoplarda bulabileceğiniz “koku gidericilerle” dışkı kokusunu bertaraf edebilirsiniz. Eğer bu işlemi yapmazsanız koku dolayısıyla kedi tekrar aynı yere dışkılayabilir.)

KUMUN MARKASINI DEĞİŞTİRMEK

Kedinizin alıştığı kum markasında sebat edin. Fiyatı, yeni ambalajı, hoş kokusu, uygunluğu nedeniyle aniden kum markasını değiştiren kedi sahipleri genellikle kedilerinin muhalefetiyle karşılaşır. Eğer kediniz aniden kumunu kullanmaktan vazgeçerse ve siz de markasını yeni değiştirdiyseniz, eski markaya dönüp neler olacağına bir bakın. Bazı nedenlerle markayı değiştirmek zorunda kalırsanız, bunu yavaş yavaş, üç ya da dört haftada yapmalısınız. Kediler son derece titizdir ve bildiklerini okurlar. Değişmeyen bir çevrede çok daha mutludurlar.

KUM KUTUSUNU DEĞİŞTİRMEK

Kum kutusunun şeklini değiştirmeniz bile kediyi huylandırabilir; kutunun içine dışkılamayabilir. Eğer öyleyse ısrar etmeyin, kutuyu değiştirmekten vazgeçin. Daha temiz ve hoş diye yeni bir kutu edinmeye kalkışmayın. Bunu yapmakta kararlıysanız, eski kutuyu bir süre etrafta bulundurun. Yeni olanı kedinin sevdiği cins kumla doldurun, yanına da eskiyi koyun, tercihi ona bırakın. Hangisini isterse kullansın. Eğer yeni kutuyu kullanmaktan hoşlandıysa bir kaç hafta bekledikten sonra eskisini atın.

KUM KUTUSUNUN YERİNİ DEĞİŞTİRMEK

Kediniz kum kutusunun her zaman aynı yerde durmasını ister. Kutunun yeri sabit olsun. Durup dururken kedinin kum kutusunun yerini değiştiren kedi sahipleri dert arıyor demektir. Kediler değişiklikten hoşlanmaz, unutmayın!

KUM KUTUSU YEMEK KABINA YA DA UYUDUĞU YERE ÇOK MU YAKIN?

Kediler yemek yedikleri ya da uyudukları bölgenin yakınına dışkılamaz. Bu yüzden onları suçlayamazsınız. Kum kutusunu bu bölgelerin herhangi birine yakın bir yere koyarsanız, sorun çıkacaktır. Kutunun bu çok kıymetli bölgeden uzak bir yerde olmasına özen gösterin. Kutunun yerini değiştirecekseniz bunu aşamalı olarak yapın ve kedinin kutunun yeni yerini fark etmesini sağlayın.

KUM KUTUSU FAZLA MI AYAK ALTINDA?

Kum kutusunu evin ayak altı olmayan, sakın, sessiz bir köşesine koymalısınız. Dikkat edin; evin dışındaki seslerin en fazla duyulduğu bir yer de olmamalı.

Kedinin hayatında kum kutusu dışındaki değişiklikler de arzu edilmeyen tarzda dışkılamasına neden olabilir:

TAŞINMA

Bir başka eve taşınmak kediler için travmatik olabilir. Alıştığı toprağı ayaklarının altından çektiniz. Egemenlik alanını, görünüşü, kokuları, köşe

bucağı bambaşka olan yabancı bir yerle değiştirdiniz. Aniden bilmedikleri yerlere getirilmek, çevresini zorunlu kalmadıkça değiştirmekten hoşlanmayan kediler için büyük sorun yaratır. Bu durum, çocuğunuzun okulunu değiştirmenize benzer. Ayrıca yeni evde daha önce orada yaşayan hayvanların kolları kalmış olabilir. Kediniz de dışkılararak onlara kendi özel alanını bildirmek için işaretliyordur. Tıpkı sizin yeni komşularınıza alışıp rahatlayabilmek için onlarla karşılaşmanız gerektiği gibi kedinizin de evini öğrenmesi gerekir.

Yeni bir eve taşındığınızda mobilyalarınızı, halılarınızı, eski evin kokusunu taşıyan diğer eşyaları da beraberinizde getirmeniz kedinizi biraz rahatlatacaktır. Kullandığınız kum kutusunun ve kum markasının aynı olmasına dikkat edin ve kedinin tüm eski oyuncaklarını taşımayı da unutmayın.

Yeni bir eve taşındıktan hemen sonra kediniz eğer eve çıış yapmaya başlarsa, onu sakinleşene ve yeni evin kokularına alışana kadar küçük bir odaya kapatmanız gerekebilir. Hapis siz evde yokken ya da gece odanıza çekildiğinizde gereklidir. Kum kutusunu bir köşeye bırakıp neler olacağına bakın. (Kedinin yiyeceğini aynı odaya koymayın, kum kutusuna çok yakın olabilir. Eve geldiğinizde kedinizi kapattığınız odanın dışında besleyin.) Kediniz yaşadığı ve uyuduğu yere yakın bir yerde dışkılamak istemeyeceğinden, yaşam alanının daraltılması işe yarayabilir. Kum kutusunu kullanmaya başladığında ikinci bir odaya daha girmesine izin verin, nihayetinde yaşam alanını bütün eve genişletin (ya da evin arzu ettiğiniz kadarına).

TATİLLER

Uzun bir süre kedinizi tek başına bırakırsanız, kederlenecek ve sonuçta evi pisletmek, halıları, mobilyaları tırmalamak gibi davranışlar içine girecektir. Tatile çıktığınızda kedinizi sokağa bırakmayın sakın. Döndüğünüzde eğer başına kötü bir şey gelmemişse sizi öfkeyle karşılayacaktır. Onu böylesine gürültülü, pis kokulu, tehlikeli yabancılarla dolu bir yere bırakmaya nasıl cesaret edersiniz? Evde bir süre surat asmasını, sağa sola işemesini istemiyorsanız bir arkadaşınızdan veya bir bakıcıdan yardım istemelisiniz; evinize günde bir iki kez gelerek kediyi besleyip kumunu temizleyebilir. Kedinizin kendi “ülkesinde” kalmasına izin vererek, sayısız yabancı, tanınmayan hayvan ve yabancı seslerin yaratacağı zorlukları ve sıkıntıyı önlersiniz. Eğer mümkünse

kedinize bakmaya onun tanıdığı ve güvendiği biri gelmeli. Kediyle iletişim kurabilirse daha da mükemmel olacaktır. (Bir başka seçenek kalmadıysa, tatile çıkarken kedinizi beraberinizde götürmeyin. Seyahatin ve bilinmeyen yerlerin yaratacağı gerginlik, gerçekten de büyük sorunlara yol açabilir.)

Yokluğunuzda eve gelecek biri yoksa, onu tanıdığı ve güvendiği bir arkadaş ya da akraba evine bırakmayı düşünün. Kum kutusunu da beraberinde götürün. Ev sahibinin ona bütün evde dolaşma izni vermeyebileceğini, evin bir odasına hapsedebileceğini de göz önünde bulundurun.

Tüm girişimlerinize rağmen kediniz yatak ya da dolap gibi belirli bir yere pisliyorsa buraya girmesini yasaklayınız.

İŞARETLEME

Kediler yaşadıkları bölgeye son derece bağlı yaratıklardır; vahşi doğada yaşam alanlarının sınırlarını çiş, kaka, tırmık ya da vücutlarından salgıladıkları çeşitli kokular aracılığıyla belirlerler. Bir kedi yaşam alanında kokusunu ayırt ettiğinde kendini güvende hisseder. Bu işaretlenmiş alana yaklaşan bir başka kedi, sınırların nerede başladığını bilir; bu görünmez sınırları geçmek için tehlikeyi göze alması gerekecektir. Kedigiller işaretleme yöntemiyle kendilerini besleyebilecek miktarda av hayvanın ellerinin altında bulunmasını garanti etmiş olurlar. Bölgenin işaretlenmesi onları rakip avcılarla yüz yüze gelme riskinden ve sonu yaralanma veya ölümle bitebilecek kavgalardan da uzak tutar.

Erkek olsun dişi olsun, kediler çiftleşecekleri eşlerinin ilgisini çekebilmek amacıyla da işaret bırakır. O halde işaretleme, yeterince yiyecek bulabilmenin yanı sıra üremeye de hizmet eder.

Evinize aldığınız bir kedinin içindeki bu güçlü dürtüleri yok saymak ondan çok fazla şey istemek anlamına gelir; ama bu da kedi için evcilleşmenin bedelidir. İnsan, meraklı bir kurdu beslemeye ya da Ren geyiği sürülerinin etrafını çitlerle çevirmeye giriştiğinde hayvanların doğal içgüdüleriyle ilk kez uzlaşmak durumunda kaldı. Yavru kediniz de bazı içgüdüsel davranışlarını değiştirmenin karşılığında yiyecek, barınak ve dostluk elde ediyor. Bu dürüst bir alışveriş sanıyorum.

EVİ İŞARETLEME

BASKIN KEDİ ÖZEL ALANINI SAHİPLENİYOR

Kediler normalde özel alanlarının orta yerine çiş yapmaz; burası yabancı düşmanların istilasına uzak son derece güvenli bir yerdir. Eğer evleri özellikle büyük ve çok sayıda insanın girip çıktığı bir evse aşırı baskın erkek ve dişi kediler işaretlemek amacıyla çiş yapabilir.

Çözümler

Kısırlaştırılmamış kedi, özellikle yabancı insan ya da hayvanları hissettiğinde eve işeyebilir (erkek ya da dişi fark etmez). Sidik kokuları içindeki bir evde yaşamak istemiyorsanız, kedinizi veteriner hekime götürüp kısırlaştırın.

Eğer, kediniz uzun bir süredir ortalığa çiş yapıyorsa, kısırlaştırıldıktan sonra da bu alışkanlığını sürdürebilir. Bu durumda “caydırma terapisi” tekniklerini deneyebilirsiniz.

1. Bir koku giderici püskürterek bölgeyi temizleyin.
2. Kedinizi iş üstünde yakalarsanız üzerine su püskürtün. Bunun için bir su tabancası kullanabilirsiniz.
3. İşediği bölgeye kedi kovucu sprey sıkın ya da karabiber serpin veya acı kırmızıbiber salçası dökün.
4. Çift taraflı yapışkan bir bantla, sprey sıkıldığınız bölgenin etrafını çevirin. Bastığı yerin yapış yapış olmasından hoşlanmayacak, çiş yapacak başka bir yer arayacaktır.
5. Eğer yaptığınız bubi tuzağı ve uzaklaştırıcılar işe yaramadıysa, kedinin işlemekten hoşlandığı yere ufak tefek yiyecekler, kurutulmuş besinler bırakın. Kediler yiyeceklerin etrafına çiş yapmaz; bu şekilde istenmeyen bu alışkanlığını kırabilirsiniz. Yiyecek tekniğine geçmeden önce bubi tuzağını kaldırmayı unutmayın.

Eğer işlemeyi azaltan ya da önleyen bu tekniklerin hiçbiri baskın bir karaktere sahip kediniz üzerinde işe yaramadıysa, onu bir odaya bir iki haf-

ta süreyle hapsederek, özel alanını daraltın. Ardından, kademe kademe, önce tek bir odaya girmesine izin vererek evinizi yeniden tanıttın. Özel alanının daraltılması kedilerin işeme gereksinimini azaltır.

EVİN YABANCILARCA “İSTİLASI”

Aniden eve yeni bir insan ya da hayvanın gelişi, en güvenli ve rahat kediler için bile, özel alanına tecavüz anlamına gelen önemli bir tehdit oluşturur ve tepki olarak etrafa çiş yapmaya başlarlar.

Çözümler

1. Kedinizi kısırlaştırın.
2. Koku gidericiyle temizlik yapın.
3. Yeni hayvanı, Altıncı Bölümde anlatılan hapsedme tekniğini uygulayarak çok yavaş bir şekilde eve alıştırtın. Yeni bir kedi ya da köpeğin aniden eve getirilmesi çiş yapma ve kavgayla sonuçlanacaktır; bu nedenle yavaş olun.
4. Kedinizi evinizde kalacak misafirinizle önceden tanıştırtın. Misafiriniz kedinin alışması için geride kokusunu taşıyan bir giysi bırakmalıdır.
5. Daha önce anlatılan caydırma tekniklerinin birini ya da tümünü kullanmaya hazırlıklı olun.

SINIRLI BİR KEDİ

Ürkek ve sınırlı bir kedinin strese girmesi çok kolaydır. Sınırlı, huzursuz bir kedi, kendi çişinin kokusunu içine çekerek kendi kendine “Ev gibisi yok. Ev gibisi yok...” diye mırıldanıyor olabilir.

Çözümler

1. Koku gidericiyle etrafı temizleyin.
2. Kediniz için olabildiğince emin, güvenli bir çevre yaratın.
3. Kedinizin küçüklükten itibaren olabildiğince çok sayıda arkadaşla, ailesiyle ve diğer hayvanlarla ilişki kurmasını sağlayın. Yabancılar karşı hassasiyetini azaltmak, sınırdan işemesini önleyecektir.
4. Gerekliyse, caydırma tekniklerini kullanın, ama su sıkınak gibi ani olanları eleyin; bu teknikler kediyi daha da sınırlı hale getirebilir.

TAŞINMA

Yeni bir eve taşınmak kedinin etrafa işemesinde kışkırtıcı bir rol oynar. Yeni, yabancı bir çevrededir ve kendini rahat hissedebilmek için orayı sahiplenmesi gerekir.

Çözümler

1. Kedinizi kısırlaştırın.
2. Yeni evde, taşınanların bıraktığı halı gibi eşyalar varsa koku gidericiyle temizleyin; böylece evde daha önce yaşayan ailenin sahip olduğu hayvanların kokularını yok edebilirsiniz.
3. Kedinizi işemeyeceğine kanaat getirene kadar birkaç gün süreyle bir odaya hapsedin. Evin geri kalanında dolaşması için serbest bıraktığınızda dikkatle izleyin.
4. Gerekliyse caydırma tekniklerinden birini ya da hepsini kullanın.

EVİ YENİLEME

Evinizin şeklini değiştirdiğinizde, kedinin özel alanının görünüşünü de değiştiriyorsunuz demektir. Yeni mobilyaların gelmesi, duvarların farklı bir renge boyanması ya da eşyaların yerinin değişmesi kediyi evine yabancılaştıracaktır. Bu değişiklikler, kedinin yeni ve aşına olmadığı bir çevreye tepki olarak etrafa işemesine yol açabilir.

Çözümler

1. Kedilerin statükoyu sevdiklerini unutmayın. Her şeyi olabildiğince durağan bırakın; değişiklik yapmak istiyorsanız, bunu çok yavaş, tek bir odadan başlayarak gerçekleştirin. Bir kerede bütün mobilyaları değiştirmeyin ve üzerine diğer hayvanların kokularının sinmiş olabileceği, kullanılmış mobilya almaktan kaçının.
2. Kedinin işediği yerleri koku gidericilerle temizleyin.
3. Gerekliğinde caydırma tekniklerinden yararlanın.
4. Kediyi bir odaya bir hafta süreyle hapsedin, daha sonra yavaş yavaş eve alıştırın.

EVİN DIŞINDAKİ YABANCI KEDİLER

Dışarıdaki kedilerin varlığı, kedinizin muhtemel “istilaları” önlemek amacıyla özel alanının statüsünü pekiştirmek için eve işemesine yol açabilir. Baskın karakterli ve güvensiz kediler, dışarıda başka kediler olduğunu hissettiğinde eve işeyebilir. Kediler böyle bir durumda daha çok pencere kenarına ya da kapı eşiğine ıő yapar. Eğer kediniz kısırlaőtırılmamıősa, ıő yoluyla dışarıdaki kedilere çiftleőmeye hazır olduğuna dair işaret de gönderebilir.

özümmler

1. Kedinizi kısırlaştırın.
2. Evin dışına kedi kovucu sprey sıkın.
3. Kedinizin dışarı çıkmasına izin vermeyin.
4. Gerekiyorsa tüm caydırma tekniklerini kullanın.
5. Bunların hiçbiri işe yaramadıysa kedinizi, dışarıdaki kedilerin kokusunu alamayacağı bir odaya hapsedin.

EVDEKİ DİğER HAYVANLARLA REKABET

Evdeki hayvanlarla kediniz arasında ara sıra özel alan kavgaları olacaktır. Bir zamanlar baskın olan bir hayvan yaşlanmaya baőlayınca, genç kedi kontrolü ele alma zamanının geldiğine karar vererek etrafa işeyebilir. Eve yeni gelen bir hayvan da rekabete yol açabilir. Bu durumda her ikisi de etrafa işeyebilir. Bu rekabetçi davranışlar sadece kedilerle sınırlı değildir, köpekler arasında da yaşanabilir.

özümmler

1. Hayvanlarınızı kısırlaştırın.
2. Baskın hayvanın hangisi olduğunu tespit edin ve onun konumuna saygı duyun. Önce o kediyi doyurun, baskınlık mücadelesinde onu destekleyin. Hayvan hiyerarőisini desteklemekle statükoyu güçlendirmiő olacaksınız. Geri çekilerek, baskın olmayan kediyi desteklemeye çalışmayın. Bu tavır iőlerin daha fazla karıőmasına ve daha çok çatıőmaya neden olacaktır.

KAKAYLA İŞARETLEME

Çiş kadar sık olmasa da bazen kakayla işaret bırakıldığı da görülür. Kedi sahiplerinin hoşla gitmeyen bu sürprize sabır göstermesi zordur.

NEDENLER

Kakayla işaret bırakmanın çok sayıda nedeni olabilir, ama genellikle kedinin düzenli alışkanlıklarını aksatan büyük bir hayal kırıklığının telaşıyla ortaya çıkar. Yeni bir eve taşınmak, aniden eve bir başka kedinin gelmesi ya da çevresinde başka ani değişiklikler onu kaka sorunuyla yüz yüze getirir. Yaşamını ev dışında başıboş geçiren bir kedi eve dışkılacaktır. Ayrıca, çok sayıda kedinin cirit attığı bir bölgede hem içeride, hem de dışarıda yaşayan bir kedi de, özel alan fırsatlarının kısıtlanması sorunuyla baş etme yöntemi olarak kaba bir işaretleme tekniği kullanarak evin içine dışkılatabilir.

Aşırı baskın bir kedi genellikle kakasını örtmez. Diğer kedilere ve insanlara "büyük patronun" kendisi olduğunu ve onunla dalaşmamaları gerektiğini göstermek ister. Kaplanlar özel alanlarının sınırlarını dışkılarıyla süsler. Kedinin kakasını örtmesinin, varlığını diğerlerinden gizlemek ya da daha baskın bir hayvana itaat ettiğini göstermek anlamına geldiğini unutmayın.

Kısırlaştırılmamış erkek kediler eve daha fazla dışkılar. Kedinizin küvetinize hediye bırakmasını istemiyorsanız, onu bir an önce kısırlaştırın!

Kısırlaştırılmış olsun ya da olmasın, eve aniden yeni bir kedi ya da köpek gelmesi durumunda, özel alanlarının deşifre olmasını umutsuzca önlemek amacıyla, kediler dışkılama silahını kullanır. Bütün kediler için taşınma, eve yeni bir hayvanın gelmesi üzücü değişikliklerdir.

Çözümler

Şu tavsiyeleri dikkate alarak kedinizin ortalığa dışkılama ihtimalini azaltabilirsiniz.

1. Kedinizi kısırlaştırın.
2. Küçüklüğünden itibaren onu sosyalleştirmeniz, bir başka hayvanı ya da ziyaretçileri özel alanında bir tehdit olarak algılamasını önler.

3. İki kedi almak istiyorsanız bu işlemi her ikisi de küçükken yapmalısınız. Eğer mümkünse, yetişkin kedinin “yuvası”na yeni bir kedi ya da köpek getirmekten kaçının.
4. Kedinizi evde büyütün. Dışarı çıkan kedi, görece dar bir çevrede birçok kedi olduğu için dışkıyla kendi alanını işaretlemeyi öğrenir.
5. Evdeki istikrarı koruyun. Kedilerin değişiklikler karşısında heyecanlandıklarını unutmayın. Yeni mobilyalar, boya, misafirler, hayvanlar, hatta müzik iyi huylu bir kedinin bile istenmeyen davranışlar içine girmesine yol açabilir.

Eğer kediniz eve dışkılamak gibi tatsız bir davranış geliştirdiyse, onu iki hafta süreyle bir odaya hapsederek özel alanını daraltın. Kedi kumunu kullanmaya başladığında evin diğer bölümlerine girmesine yeniden izin verin. Tüm pet shoplarda bulabileceğiniz koku gidericilerle kirli bölgeyi temizleyin. Eğer evin şeklini değiştirdiyseniz ya da eve yeni mobilyalar getirdiyseniz, evinizi eski konumuna getirin. Kedinin dışarı çıkmasına izin veriyorsanız bunu yasaklayın. Başlangıçta itiraz etse de birkaç ay sonra daha küçük bir ortama uyum sağlayacaktır. Onu, kumunu kullandığından emin olana kadar evin belirli bir bölümüne kapatın.

TIRMALAYARAK İŞARETLEME

Kedilerin tırmalamak için çok iyi gerekçeleri vardır:

- * Tırnaklarını törpülemek
- * Kendini savunmak
- * Özel alanına işaret koymak

Bu bölümde, kedilerin tırmalamayı bir işaretleme tekniği olarak nasıl kullandıklarını ve sizin bu davranışı nasıl azaltabileceğinizi anlatacağım.

Kediler doğada, eski tırnaklarından kurtulmak için ağaçları ve etrafta bulabildikleri her şeyi tırmalar. Bu davranış, özel alanının dış sınırlarında gerçekleşiyorsa, işaret koyduğu anlamına gelir. Bir nesneyi tırmıklamak

geride sadece görsel bir kanıt bırakmaz, aynı zamanda etrafa bir koku yayar. Kediler, pençelerinden koku salgılar. Bu, diğer kedilere “İşte, benim hükümranlığımın sınırları, uzak dur, yoksa kapışınız!” demenin en açık ve kestirme yoludur. Vahşi doğada bu davranış doğaldır, ama ev içinde sonuç pek o kadar mükemmel değildir. Uzun bir günün ardından eve geldiğinizde yeni koltuğunuzun döşemesini paramparça bulmak kadar kötü bir şey olamaz. Allahtan, bu, anlaşılması ya da değiştirilmesi hiç de zor olmayan bir davranıştır.

Kediniz evdeyken etrafı tırmalamak ihtiyacı hisseder. Hangi nedenle tırmaladığını nereden bileceksiniz? Tırmalama eylemi tek bir noktada gerçekleşmişse, davranışının tırnak düşürmek amacıyla olduğundan emin olabilirsiniz. Bununla birlikte özellikle kapıya ya da pencereye yakın olan pek çok şeyi tırmaladıysa, özel alanının sınırlarını işaretliyor olabilir.

KEDİNİZİN ELİNİN ALTINA TIRMALAYABİLECEĞİ NESNELER KOYMALISINIZ

Kedinizin tahrip edici tırmalama davranışlarını en aza indirmenin ilk adımı, onun bu ihtiyacını anlamanız ve ona rahatça tırmalayabileceği nesneler hazırlayarak tatmin olmasını sağlamanızdır. En azından bir tane tırmık tahtası satın almalısınız. Aslında kendiniz de yapabilirsiniz. Bunun ille de bir kütük olması gerekmez; sicim sarılmış herhangi bir şey olabilir. Birden fazla olmasını tavsiye ederim. Kedinizin tırmalamak için bu nesneleri kullandığını her gördüğünüzde onu okşayarak kutlayın. Bu nesneleri çekici hale getirmek için içlerine ve üzerlerine sallanan oyuncaklar koyabilirsiniz.

KEDİNİZİN YANLIŞ YERLERİ TIRMALAMASINI ÖNLEME TEKNİKLERİ

İstenmeyen tırmalamaları önlemek için şunları deneyebilirsiniz:

1. Bu işi yaparken yakaladığınızda bir su tabancasıyla üzerine su sıkın. Su sıkma işlemini uzaktan yapmalısınız. Bunun nedeni kedinin suyla sizi doğrudan özdeşleştirmesini önlemektir. Bu işlemde zamanlama çok önemlidir. Tırmalamaya başladığında püskürtmelisiniz ki, yanlış bir şey yaptığını anlasın.

2. Hoş olmayan bir koku salgılayarak kedi kovucu işlev gören nesneler kullanın. Naftalin, kırmızıbiber ya da karabiber de işe yarar.
3. Tırmaladığı bölgenin etrafını çift taraflı yapışkan bantla çevirin. Kediler bantın ayaklarına yapışmasından nefret eder ve o bölgeden uzaklaşırlar.

Başka alternatifleri düşünmeden önce bu teknikleri 6-8 hafta boyunca deneyin. Kedinizin tırmalayabileceği uygun nesneler bulundurduğunuz sürece bu tekniklerin hiçbirinin işe yaramayacağını unutmayın. Bu nesneleri her kullandığında da onu ödüllendirerek cesaretlendirin.

BITKİLERİNİZİ YİYORSA

Etoburların vejetaryen bir beslenme tarzıyla pek uzun yaşayamayacakları doğruysa da, kediler bazen sebze de yerler. Vahşi doğada kediler avlarının midesindeki sindirilmiş sebzeleri de bazen yutarlar. Böylece, hiçbir yerden elde edemeyecekleri vitamin ve mineralleri sağlarlar.

Kedi sahiplerinin çoğu, kedilerinin saksı ya da bahçe bitkilerini çiğnediğine ya da yediğine şahit olur. Bu davranışın muhtemel birkaç nedeni vardır. İlk olarak, vitamin ve mineralleri içgüdüsel olarak arıyor olabilirler. Bu davranış, ihtiyaçları olan bu besinleri içeren kaliteli mamalar

yiyecek ev kedilerinde görülmez. İkinci olarak, kediler bitkilerin sindirim sistemleri üzerindeki kusturucu özelliğinden yararlanarak midelerindeki kıl topaklarını çıkarır. Kedilerin bitkileri yemekten hoşlanmalarının olası üçüncü nedeni, bitkilerin tadından ve kokusundan hoşlanmalarıdır sadece. Kedinanesine bayılmaları bunun en güzel örneğidir; bu bitkiye adeta tapınırlar. Ancak bitki yemek kediler için potansiyel bir tehlike de içerebilir; zehirlenebilirler.

Bitkilerinizi kedilerden, kedinizi bitkilerinizden nasıl koruyacaksınız? Sakın bitkilerden uzaklaştırmak için kedinizi korkutmayın. Size tavsiyelerim şunlar:

1. Difenbahya, sarmaşık, devetabanı gibi, kediler için zehirli olduğu bilinen bitkileri evinize sokmayın. Kediniz eğer tek başına dışarı çıkıyorsa, açelya, hanımeli, fasulye, domates, mantar, porsuk gibi onun için zehirli olan bahçe bitkilerinden uzak durduğundan emin olun.
2. Ev bitkileriniz yerden bir hayli yüksekte bulunsun; eğer mümkünse duvara asın.
3. Saksılarınızın dibine toprağını tamamıyla örtecek şekilde çakıltaşı koyun. Böylece kedinin bitkilerin toprağını eşelemesini önlersiniz.
4. Saksının dışına acı biber salçası sürmeyi deneyebilirsiniz.
5. Bitki yapraklarına zarar vermeyen kedi kovucu maddeler püskürtebilirsiniz.
6. Bitkilerinizin olduğu bölümü yapışkan bant ile çevirin, kedi kovar kokulardan koyun. Bitkileri evin içine serpiştirmek yerine bir ya da iki bölümde toplayın. Evin içine dağılmış çok sayıda bitkiye kıyasla bir ya da iki özel yerde toplanmış bitki gruplarından kedinizi uzak tutmanız daha kolaydır.
7. Kediye iş üstünde yakalarsanız üzerine su püskürtün. Bu işlemi bir hayli yüksekte yaparak, kedinin sizi suyla özdeşleştirmesini önleyin. Bu hoş olmayan deneyime bitkilere yaklaşmasının yol açtığını anlamalıdır.
8. Evinizdeki bitkilere zarar vermesini yasaklarken, diğer yandan da ona çiğneyebileceği bazı otlar vermelisiniz. Gür filizleri olan güzel görünümlü yeşillikler işinize yarayacaktır. Bunları, ev bitkilerinizden uzak bir köşeye, kedinin yemesini teşvik etmek için yiyecek kabına yakın bir yere yerleştirin. Eğer kedinizi gerçekten mutlu etmek istiyorsanız, bir pet shoptan kedinanesi veya kedinanesi içeren ürünler satın alın. Bunları bolca yiyebilir ve böylece sizin bitkilerinizi yemekten vazgeçebilir.
9. Kedinize uyarılarla dolu bir ortam yaratın. Ev bitkilerini çiğnemek can sıkıntısı alametidir, ona karton kutular, içinde saklanabileceği kâğıt torbalar, yün yumakları gibi çok sayıda oyuncak verin. Bir yerine iki kedi besleme tavsiyemi de dikkate alın. Birbirlerini eğlendirerek hoşça vakit geçirecekler ve asla canları sıkılmayacaktır.

YEME BOZUKLUKLARI

KEDİNİN İŞTAHSIZLIĞIYLA NASIL BAŞA ÇIKILIR?

Köpek sahipleri iştahsızlık sorunuyla nadiren yüz yüze gelir. Bazı kediler ise iştahsız olmak gibi bir üne sahiptir. Benim iddiam, bu sorunun ortaya çıkmasında tüm sorumluluğun biz kedi sahiplerine ait olduğudur.

Vahşi doğadaki kediler iştahsız değildir. Bir leopar “Yine mi maymun yiyeceğim?!” diye söylenmez. Ne öldürdüyse onu yer ve memnun olur. Canı her istediğinde yiyemez, onu bekleyen ağzına kadar av eti dolu tabaklar yoktur. Hiçbir şey yemeden geçirdiği günler olur. İki gün boyunca ağzına tek bir lokma girmemiş, 120 kilo ağırlığındaki bir leoparın iştahsız olabileceğine ihtimal verir misiniz? Tabii ki hayır!

Kedilerimizi sürekli bir şekilde besleyerek, açlık güdülerini büyük ölçüde biz azaltırız.

Kediniz İştahsızsa Nelere Dikkat Etmelisiniz?

1. Kedinizin doğal açlık güdüsünü düzenleyebilmek için onu belirli aralıklarla doyurun. Böylece yemek vaktinin gelmesini dört gözle bekleyecek ve daha az iştahsız olacaktır. Üstelik, zamanında yemekle ödüllendirerek, hoş giden davranışları öğrenmesini de sağlamış olursunuz.
2. Eğer kedinizin iştahı aniden kesilir ve yemeyi bırakırsa onu bir veteriner hekime götürmelisiniz. Teşhis ve tedavi edilmesi gereken bir rahatsızlığı olabilir. Örneğin, tiroit bezinin az veya çok çalışması, alerji, diyabet ve bağırsak düğümlenmesi yeme alışkanlığını etkileyebilir.
3. Açlık güdüsünü artırmak için, çok zayıf bir kediye düzenli bir beslenme programı uygulayın. Kalori ihtiyacını karşılamak için bazı konserve yaş gıdalar ile birlikte kuru mamalar yedirin.
4. Kedinizi her ay tartın ve kilosundaki değişikliği izleyin. Veteriner hekiminize kedinizin kaç kilo olması gerektiğini ve bu kiloyu tutturabilmek için ne ölçüde besin alması gerektiğini sorun.

5. Kedinizi stresten olabildiğince uzak tutun.
6. Evde birden fazla kedi besliyorsanız, birisi gerçek bir obur, bir diğeri ise sıksa ve iştahsız bir kediye, muhtemelen obur olan kendi yemeğini hızla yedikten sonra, hayal kurmakla meşgul olan diğeri-ninkini de yiyip bitirecektir. Eğer durum böyle ise kedilerinizi ayrı ayrı yerlerde doyurun ve her bir kedinin yeterli miktarda yediğinden emin olun. Bazılarının çok çabuk, bazılarının da çok yavaş yemek yediklerini dikkate alın.

OBEZ KEDİLER

Obezite kedilerde çok yaygındır, ev kedilerinin yaklaşık yüzde 25'i en azından yüzde 15-20 oranında fazla kiloya sahiptir. Bu aşırı yük ciddi rahatsızlıklara yol açabilir (diyabet, kalp rahatsızlığı ve stres) ve kedinin ömrünü kısaltabilir. Aşağıdaki tavsiyelere kulak vererseniz, boğazına düşkün hayvanınızın bir obeze dönüşmesini önleyebilirsiniz.

Obez Kedilere Çözümler

1. Az miktarda da olsa, sık sık atıştırmak sonuçta orta büyüklükteki iki öğünden daha fazla kalori alınmasına sebep olur. Obez kedilerin çoğu canları istediğinde yemek yiyenlerdir; üstelik sahipleri yemek tabaklarını tepeleme doldurur, onlar da silip süpürür ve sonunda uyuklayan bir kaplumbağanın üzerine bile atlayamayacak hale gelirler. Yemek konusunda serbest bırakmanız, kedinizin obeziteye yol açacak şekilde beslenmesine yol açar. Bu yüzden programlı yemek yemesini sağlamalısınız.
2. Aşırı kilolu kedileri düşük kalorili besinlerle doyurun. Aynı miktarda yemek yeseler de daha az kalori alırlar.
3. Aşırı kilolu kedinizin egzersiz yapmasını sağlayın. Onunla oynayın, tasmaşını takıp gezmeye götürün, tanıdığı ve güvendiği diğer hayvanlarla neşeye oynamasını sağlayın.
4. Aşırı kilolu kedinize öğün aralarında çok fazla ikramda bulunmayın. İkramları eğitim amacıyla kullanıyorsanız, kalori değerlerini günlük ihtiyacından düşün.

5. Kısırlaştırma metabolizmanın çalışmasını yavaşlatır; kedinin günlük kalori ihtiyacını azaltır. Yiyecek miktarını ona göre ayarlayın.
6. Yiyecek için yalvardığında şişko kedinize hoşgörülü davranmayın.
7. Sokak kedisi edindiyseniz, yiyecek için kavga etmeye alışık bu kediler etrafta aniden sınırsız yiyecek bulunca şişkolar. Yaşadıkları güçlükler onlara inanılmaz bir açlık güdüsü kazandırmıştır; çok fazla yiyecek vermekten vazgeçmezseniz balon gibi şişerler.

DİLENCİLİK

Bazı davranışlarını ödüllendirmek amacıyla çeşitli ikramlarda bulunmak kedinizi küçük bir dilenciye dönüştürebilir. Başlangıçta sevimli gelen bu dilencilik daha sonra yorucu olabilir, özellikle huzur içinde akşam yemeğinizi yemeye çalışırken. Bu davranışı önlemeye yönelik şu adımları atabilirsiniz:

1. Kediye yemek konusunda serbest bırakmak yerine düzenli aralıklarla besleyin.
2. Kedinize, sadece belirli bir davranışta bulunmasını sağlamak, örneğin size gelmesi ya da tasmaıyla yürümesi için ikramda bulunun. Karşılıksız olarak ikramda bulunmaktan vazgeçin.
3. Kediye asla kendi tabağınızdan yemek vermeyin ve asla yemek masanızda otururken ikramda bulunmayın.
4. Normalde yemeğinizi yerken kediye yemek vermeyin; aksi takdirde sizi yerken gördüğünde hep isteyecektir.
5. Eğer kediniz siz yemek yerken yiyecek dilenmek gibi kötü bir alışkanlık edinmişse, masada bir su tabancası bulundurun; yanınıza geldiğinde, sürekli miyavlamaya başladığında ya da tabağınıza uzanmak amacıyla masaya zıpladığında üzerine az miktarda su püskürtün.

TEZGÂHLARIN YA DA MOBİLYALARIN TEPESİNE ZIPLAMAK

Kedinizin tezgâhın üzerine ya da mobilyaların tepesine sıçraması da dilencililiği gibi rahatsız edici olabilir. Akşam yemeğini hazırlarken kedinizin tezgâhın üzerine sıçrayıp bıyıklarını tencerenin içine sokması kadar kötü bir şey olamaz. Yemeğinizi yerken masaya zıplaması da öfkeliendirici ve rahatsız edicidir. Bazı kedi sahipleri bir koltuk ya da kanepede otururken ya da yatar-ken kedilerinin üzerlerine sıçramasından hiç hoşlanmazlar. İşte kedinin istenmeyen zıplama davranışını önlemek için atacağınız adımlardan bazıları:

1. Dilencilik yaparsa, asla sadaka vermeyin.
2. Onu düzenli aralıklarla besleyin.
3. Tezgâhta ve sofrada yiyecek bırakmayın ve yemeğinizi yedikten sonra masayı iyice temizleyin. Yiyecekleri kedinin erişemeyeceği yerlere, kilitli dolaplara ve buzdolabına kaldırın.
4. Bitki sulamakta kullandığınız fısısı ya da bir su tabancasını her zaman yanınızda bulundurun ve yasak bir bölgeye zıpladığında kedi-yi ıslatın. Islatma işlemini zıplar zıplamaz yapın.
5. Siz evde yokken mobilyaların tepelerinde dolaşmasını önlemek için bubi tuzağı hazırlayın. Tezgâhı ya da masayı çift taraflı yapışkan bantla çevrelemeniz, ikinci kez yaklaşmasını önleyecektir. (Bandı, kediye zarar vermediğini kontrol ettikten sonra mobilyalarınıza da yapıştırın.) Bu uygulamayı kediniz davranışından vazgeçene kadar, en az altı hafta sürdürün. Acı biber sosu, kırmızıbiber ve karabiber de etkilidir.
6. Mobilyaların yüzeylerine, tezgâhlara alkol püskürtmek ya da hazır kedi kovucu sprey sıkmak da işe yarar. (Mobilyalarınıza hasar vermemek için bu spreyleyin küçük bir kısmını görünmeyen bir yerinde deneyin.)

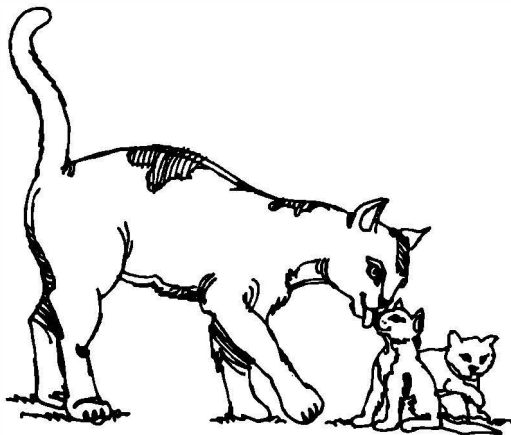
Bu teknikleri kullanmak için kedinizin üç yaşına gelmesini beklemeyin. İstenmeyen davranışlarının değiştirilebileceği kadar erken bir yaşta başlayın.

FARE AVI

Eğer kedinizin tek başına dışarı çıkmasına izin verirsiniz, zaman zaman size postlu ya da tüylü hediyeler getirecektir. Normalde bunları kapının önüne bırakır, bazen de evin içine kadar getirir. Kedilerin çoğu size avcılık yeteneğini kanıtlamak amacıyla, o gün avladığı hayvanı göstermek ister, bu bir fare bir serçe ya da bir kertenkele olabilir. Genellikle bu zavalı hayvanlar getirildiklerinde hâlâ hayattadırlar!

Fare istilası ne kadar korkunç olsa da, ekosistemde her yaratığın bir işlevi vardır. Kedimizin evin çevresindeki bütün fareleri katletmesini istememeliyiz; onun karnı evde doymaktadır zaten. Fare, yarasa, sincap gibi hayvanlar, kuduz dahil çeşitli hastalıkların mikroplarını taşıyor olabilir. Kediniz hastalanabileceği gibi size de mikrop bulaştırabilir. Ayrıca evin her tarafında hayvan leşleri bulmayı kim ister? Kedinizi küçük hayvanları katlederek eve getirmekten alıkoyacak önlemleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Kedinizi kısırlaştırın.
2. Kedinizi sokağa salmayın.
3. Kedinin tasmaına bir çingirak takın; böylece hiçbir küçük hayvana sessizce yaşanamayacak, çingırağı duyan mimik serçeler kaçacaktır.

SALDIRGANLIK

Saldırganlık her hayvanın yaşamının bir parçasıdır. Eğer bahtsız bir golden retriever oynamak için yavruları olan bir kediye yaklaşırsa inanın bana başı büyük belaya girer ve hiç beklemediği bir saldırıyla karşılaşır. Anne kedi yavrularını koruma içgüdüleriyle, iyi niyetli köpeğe saldırır. Anne kedinin tepkisini anlayabiliriz. Saldırganlığın eski moda, ama savunulabilir bir şekilde karşı koyacaktır. Bunun gibi eğer bir kedi başka bir kedinin özel alanına hücum ederse kavgayı göze alması gerekecektir. Doğaları dik-kate alındığında tamamıyla normal şeyler bunlar. Sorunlarla yüz yüze geldiğimizde şiddete başvurmamamız gerektiği şeklindeki evrensel barış doktrinini hayvanlarımıza benimsetebilir miyiz?

Kedilerde rastlanan üzücü ve istenmeyen saldırganlık davranışları evcilleştirmeye çabaladığımız bu hayvanların özünde vahşi olan doğalarından kaynaklanır. Evde çok sayıda hayvanla baş etmek zorunda kalan, yanlış sosyalleştirilen ve çocuklar tarafından hırpalanan kediler koşullardan kaynaklanan stres nedeniyle saldırganlaşırlar.

Bazı kedilerde saldırganlık eğilimi genetiklidir. Bazıları ise, doğuştan ürkektir ve yaralanma ya da öldürülme korkusuyla saldırgan davranış gösterebilirler. Bazılarının doğasında baskın bir karakter vardır ve diğer kedilerle güç mücadelesine girerek kavgaya ederler.

Kedilerin çeşitli nedenlerle saldırganlaşması, bu davranışların nedenini anlamayan ya da hazırlıksız yakalanan kedi sahipleri için üzücü ve tehlikeli olabilir. Saldırganlığa yanlış tepki vermek, bu davranışı azaltmak yerine artırabilir. Saldırganlık, istenmeyen dışkılamadan sonra en sık rastlanan davranış sorunudur; bunun nedenlerini anlamak daha iyi bir kedi sahibi olmanızı sağlayacaktır. Bu bölümde, farklı saldırganlık tipleri, nedenleri ve bunları önleme ya da azaltma metotlarından bahsedeceğim.

KALITIMSAL SALDIRGANLIK

Bazı kediler doğuştan saldırganlık eğilimindedir. Bu sorunu önceden teşhis etmek çok güçtür. Kalıtımsal saldırganlık eğilimi taşıyan bir kedinin davranışları kestirilemez. Korku ya da özel alan kaygısından kaynak-

lanan herhangi bir tetikleyici olay yoktur. Öte yandan bu durum kedinin özel bir sorunu olduğunun en açık göstergesi de olabilir. Neyse ki, bu tip saldırganlık ender görülür.

KORKUDAN KAYNAKLANAN SALDIRGANLIK

Bir kedi, tehdit altında olduğuna kanaat getirirse, “dövüş ya da sığın” içgüsü uyanır ve ne tür tepki vermenin daha etkili olacağına karar verirse o şekilde davranır. Sıklıkla, caydırıcı türden bir saldırganlık gösterisi, münasebetsizi savuşturmak için yeterli olacaktır. Ama, kocaman bir köpek karşı karşıya geldiğinde “yiğitliğin onda dokuzu kaçmaktır” kuralına uygun davranacaktır.

Kedi başka hayvanlara ya da insanlara korku yüzünden saldırabilir; bu, canını tehlikede görüp görmediğine bağlıdır. Korku görecelidir; özgüveni tam olan bir Siyam kedisine eğlenceli gelen bir durumda, ihtiyatlı İran kedisi tatsız, korku dolu bir deneyim yaşıyor olabilir. Eğer kediniz oyuncu, başka hayvanlarla bir arada olmayı seven bir yapıya sahipse, size ya da diğer insanlara karşı korkudan doğan bir saldırganlık göstermeyecektir. Ama doğasında ürkeklik ve ihtiyat varsa, onu almaya çalışan ya da sevmeye kalkışan herhangi birinden kolayca korkabilecektir. Bu iyi niyetli, naif kişiler kendisini tehdit altında hisseden böyle bir kedi tarafından kolayca tırmalanacak ya da ısırılacaktır.

Kedilerde korkudan kaynaklanan saldırganlığın birçok nedenleri olabilir. Temel genetik oluşumu en önemli faktörlerden biridir. Sinirli, ürkek hayvanların yavruları da aynı eğilimleri taşıyacaktır; kolayca strese girebilen bu kediler, yabancılardan ve bilinmeyen koşullardan korkacak ve korkuya bağlı saldırganlık davranışı sergileyecektir.

Belirli türler kalıtsal olarak ihtiyatlı olmayı gerektirir. Bengal, Ocitat ya da Somali kedisi, Siyam ya da Maine kedisine göre daha düşük yoğunlukta korku taşır, ama diğer türlere kıyasla bu kediler daha ihtiyatlıdır ve kısa tüylü bir Amerikan kedisinin eğlenceli bularak kafa tutacağı bir durumda onlar geri çekilecektir.

Yavru kedinin ne kadar düzgün sosyalleştirildiği de hayatının geri kalanındaki davranışlarını bir ölçüde belirler. Annesinden ve kardeşlerinin

den henüz yedi haftalıkken ayrılan kedi büyük bir olasılıkla asosyal olacak, daha sonra da yenilikleri ve yabancıları kabul etmekte zorlanacaktır. Anneden erken ayrılan bu kediler yetişkinliğin ne demek olduğunu çabuk öğrenirler. İlk sekiz hafta, yavrunun yaşamında, sosyal becerileri edinmeyi öğrenmek için belki de en önemli devredir; eğer bu haftalarda hayvanın sosyal etkileşimi kesilirse, zavallı küçük kedi bundan böyle yalnızca, annesinin yerine koyduğu size güvenecektir. Sosyalleşmesi yarım kalmış bu kedinin hayatına girecek olanlar onu korkutacaktır, böyle bir kediye sevmeye kalkışanların canları yanabilir.

Eğer travmatik bir deneyim yaşarlarsa, sosyalleşmeleri sağlanmış kediler bile korku saldırganlığı gösterebilir. Kedinin inanılmaz bir hafızası vardır: Yavruyken kendisine vuran birini asla unutmaz ve ne zaman karşılaşırsa ondan korkar. Bir köpeğin saldırısına uğrayan bir kedi bir daha köpeklerle asla güvenmeyecek ve karşısındaki dünyanın en tatlı köpeği bile olsa korkuya bağlı saldırganlık tutumu içine girecektir.

Kedinin korku saldırganlığı nereye yönelirse yönelsin zarar verebilir, ama bizim en büyük endişemiz, kedimizin bize karşı saldırganlaşmasıdır. Hiç kimse bir arkadaşının ya da ailesinden birinin kedi tarafından ısırılmasını ya da tırmalanmasını arzu etmez. Bu çizik ve yaralar kolayca mikrop kapabilir ve can acıtır. Kedilerin korkuya bağlı saldırganlıklarından özellikle çocuklar zarar görür; korkunç bir tehdit olarak algılandıklarının farkına varmadan, oyun olsun diye hayvanı kovalarlar, sonra da niye tırmalandıklarını anlayamazlar.

Korktuğu için saldırganlaşan kedi, saldırgan olarak algıladığı kişiye vücut dilini kullanarak, açık ve anlaşılır ipuçları sunar. Kulakları arkaya yatar, kuyruğu ileri geri hareket eder, gözbebekleri büyür, hırlar ve ön patilerini kullanarak işe koyulur. Tüyleri yukarı dikilir, sırtı kabarır; potansiyel düşmanını korkutabilmek umuduyla, olduğundan daha büyük görünme hilesidir bu. Bazen, kaçacak hiçbir yeri olmadığını hissettiğinde korkan kedi sırtüstü yatıp, gerektiğinde saldırganı tırmalayabilmek için bütün patilerini havaya savurur. Çocuklar ve köpekler onun sırtüstü yattığını görünce bu konumunu bir oyun zannederler ve oynamak üzere yaklaştıklarında kaba bir sürprizle karşılaşılırlar.

Kedinizin korkuya bağlı saldırganlık davranışlarını önleyebilir en azından azaltabilirsiniz:

1. Yavru edinirken, en az sekiz haftasını annesi ve kardeşleriyle birlikte geçirmiş olmasına dikkat edin.
2. Yetişkin bir kedi alıyorsanız, sizinle ve başkalarıyla dostça, yumuşak bir ilişki kurup kurmadığını anlamaya çalışın. İster yetişkin ister yavru olsun her kedinin ilk karşılaşmanızda tedirgin olabileceğini ve rahatlatılması gerektiğini da aklınızda tutun.
3. Kedinizi olabildiğince erken ve olabildiğince çok sosyalleştirin! Yavru kediler yeni insan ve hayvanlarla ilişki kurmaya açıktır (ama bu hayvanların da kediye dostlukla davranacağından emin olmanız). Onun bu açıklığından yararlanın ve birçok değişik canlıyla tanışmasına olanak sağlayın. Yavaş yavaş alışılmadık ses ve davranışlara karşı hassasiyetini gidermeye çalışın. Ortamını olabildiğince eğlenceli bir hale getirin.
4. Sizi ziyarete gelen misafirlere ve çocuklara hangi nedenle olursa olsun kediyi kovalamamaları gerektiğini söyleyin. İlişki kurmak için ilk önce kedinin gelmesini beklemelerini söyleyin. Kedinizin evi özel alanı sandığını ve yeni gelenlerin de buna saygı göstermesini beklediğini unutmayın. Misafirleriniz, dostluk göstergesi olarak kedinize sevdiği yiyeceklerden sunabilir. Böylece başlayacak olan ilişki nazik bir okşama ya da konuşmayla sürdürülürse kedi rahatlar ve güven duyar.
5. Kediniz ürkekse arkadaşlarınıza ondan uzak durmalarını söyleyin. Yemesi için önüne yiyecek bırakarak hayvanı kendi varlıklarına alıştırebilirler.
6. Ürkek kedinin kum kutusunu özellikle yabancılardan uzak, fazla ayak altında olmayan bir bölgeye yerleştirin. Kendini aniden hiç tanımadığı birisiyle küçük bir banyoya kapatılmış bulan ürkek bir kedi, umutsuzlukla saldırıya geçecektir. Güvensiz bir kediyi laşkırtacak davranışlardan kaçının ve ona olabildiğince güvenli, emin bir çevre yaratın.

7. Eğer bunların hiçbirisi işe yaramazsa, muhtemel bir ilaç tedavisi için veteriner hekiminize başvurun. Korkuya bağlı saldırganlık gösteren ve sınırlı kediler düşük dozda sakinleştiricilere iyi tepki verirler.

ÖZEL ALAN SALDIRGANLIĞI

Kediler bağımsız, özel alanlarına çok bağlı yaratıklardır; yaban hayatında da özel alanlarına köpeklerden daha hırslı bir şekilde sahip çıkarlar, çünkü orada tek başlarınadırlar ve beslenmelerini sürdürebilmek için yeterli miktarda yiyecek bulunduğunu garantileme ihtiyacı hissederler. Kendi özel alanlarına çekilir ve başka bir kedinin alanına davetsiz olarak girmezler. Bu kendi alanını gönüllü olarak belirleme özelliği çatışmaları önler ve hepsinin yeterli miktarda besin elde etmesine olanak verir.

Evcil kediler bir evleri olmasına ve düzenli olarak, kolayca beslenmelerine karşın de aynı içgüdüye sahiptir. Bu özel alana hırsla bağlılık ve sahip olma güdüsü beyinlerine kazınmıştır sanki. Özel alanını koruma çabası, cinsiyetine ve karakterinin baskınlık düzeyine bağlı olarak, kedi den kediye değişebilir. Özel alanı sahiplenme güdüsü erkeklerde daha güçlüdür ve kendisine yeterli yiyeceği sağlamanın yanı sıra, alanında çiftleşmesine yetecek kadar dişi kedi olduğundan da emin olmak ister. Vahşi doğada çiftleşme rekabeti saldırganlıkla sonuçlanır. Hem içeride hem de dışarıda yaşamasına izin verilen kedilerde de aynı şey olur.

Bir ev kedisi olmasına rağmen kediniz özel alan saldırganlığının işaretlerini sergiliyor olabilir. Ev onun özel alanıdır, büyüklüğünün hiçbir önemi yoktur. Sempatik, kalabalıklardan hoşlanan bir kedi bile eve yabancı bir insan geldiğinde dikkat kesilecek, dost kedi ve köpeklere de şüpheyle yaklaşacaktır. Bu, kediler için son derece normal bir davranıştır. Kediniz sizi ve ailenizi koşulsuz, kendi ailesi olarak benimsemiştir, ama diğerlerine aynı şerefi bahsetmez. Özel alanı konusunda saldırganlaşan bir kedi, özel alanına müdahale ettiklerinde hırlayacak, diğer kedilere (bazen insanlara) saldırarak, onları kovalayacaktır. Kulakları dikilecek, kuyruğu ileri geri sallanacak ve tüyleri havaya dikilecektir.

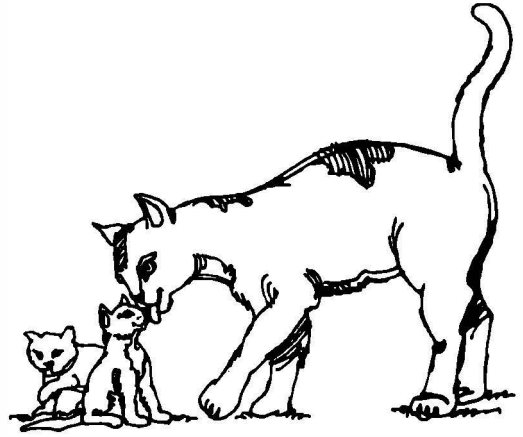
Kedilerde Özel Alan Saldırganlığını Azaltmak

1. Altı aylık olmadan kısırlaştırırsanız kediniz özel alanı sahiplenme davranışı içine daha az girecektir. Böylece, özel alan saldırganlığını azaltma konusunda başlı başına önemli bir adım atmış olursunuz.
2. Çok erken yaşlardan itibaren yavru kedinizi sosyalleştirin. Bunu, korkuya bağlı saldırganlık bölümünde anlatıldığı gibi yavaş yavaş ve bilinçli bir şekilde gerçekleştirin.
3. Kedinin dünyasına diğer insan ve hayvanları yavaş yavaş sokun. İla ve bir yemek kabı ve kum kutusu koyun. Yetişkin bir kediniz varsa eve bir köpek getirmeyin.
4. Bir yerine iki kediyi birlikte yetiştirmek de eve yeni hayvan ve insanları kabullenmelerini kolaylaştıracaktır.
5. Eğer kediniz, kısırlaştırdığınız halde sık sık özel alan saldırganlığı gösteriyorsa şunları yapabilirsiniz:
 - * Onu diğer kedilerden tamamille ayırın.
 - * Kedinizi sokağa çıkararak özel alanının sınırlarını genişletin, böylece daha fazla "toprağı" kontrol altına alma ihtiyacını karşılamış olursunuz.
 - * Veteriner hekiminizle ilaç tedavisini görüşün.
6. Son çare olarak, özel alanını aşırı sahiplenmiş kediniz için, içinde özel alanını sahiplenmek konusunda daha az tehdit olan yeni bir yuva bulun.

ANNELİK İÇGÜDÜSÜNDEN KAYNAKLANAN SALDIRGANLIK

Memelilerin çoğunda anneler, evlatlarını bariz bir şekilde korur. Bu durum türün devamlılığı için kaçınılmazdır. Dişi kedi türün tamamını tehlikeye atmamak için bedeli ne olursa olsun herhangi bir olay çıkmasını önlemek zorundadır. Evcil kediler de genellikle aynı koruyucu içgüdüye sahiptir ve yeni doğan yavruya çok fazla yaklaşan herhangi bir insan ya da hayvana nazik davranmaz. Bu, sahibi, yani sizin için bile geçerlidir; çok sayıda sakın, sevecen dişi kedi, doğumdan sonraki ilk birkaç gün, çok sevdiği sahibinin bile yuvaya yaklaşmasına izin vermez. Bazı anneler yanlarına fazla sokulanlara uyarıda bulunmaksızın pençe atar ya da ısırır.

Annelik içgüdüsünden kaynaklanan saldırganlık, evcil kediler arasında farklılıklar gösterebilir. Bazı kediler çok kötü annelik yapar ve yavrularını çok çabuk terk eder. Bu durumda yavruların kedinin sahibi tarafından biberonla beslenmeleri gerekir. (Bu yavrular ileride genellikle asosyal kedilere dönüşür ve sadece anneleri yerine koydukları insana yaklaşır.)

Loğusa kedi, çok karışık bir ortamda, büyütemeyeceğine karar verince yavrularını terk edebilir ya da öldürebilir.

Ürkek, ihtiyatlı kediler sıklıkla annelik içgüdüsünden kaynaklanan saldırganlık davranışları sergiler. Normal olarak, ürkek bir kedi kendisini stresli bir ortamın içinde bulduğunda, daha sakin ve daha az stresli bir ortam bulabilmek amacıyla onları terk eder. Muhtemel tehlikelerden kaçmakla annelik içgüdüsüyle yavrularını korumak arasında bocalaması ürkek bir kediye büyük bir strese sokar ve saldırganlığını dışavurmasına neden olur.

Ev kedilerinin çoğu, mükemmel birer anne olur ve işini çok ciddiye alır. Doğru zamanın geldiğini hissedene kadar yavrularına birinin dokunmasını istemezler. Güvenilen bir kedi sahibi bile yavruları, anne yanındayken, ancak bir iki hafta sonra eline alabilir.

Anne kedi yeni doğum yaptığında daha önceki yavrularının bile yanına gelmesine izin vermez, genellikle 4-6 aylık olan bu yavrulara karşı saldırgan davranışlar içine girerek kendisinden uzaklaştırır. Böylece, kıskançlıktan doğan herhangi bir rekabet yaşanmasını da önlemiş olur, büyük kedilerin yavrulardan birini ya da birkaçını yaralamasını ya da öldürmesini engeller. Bu durum ayrıca büyük yavruların gerçek dünyaya katılmalarına da yardımcı olur. Annenin onlara ayıracak fazla zamanı yoktur, o nedenle uzaklaşmalıdırlar.

İyi haber, annelikten kaynaklanan saldırganlığın sonsuza kadar sürmeyecek oluşudur; normal olarak bu davranış birkaç haftanın sonunda değişir. Davranış bilimciler, koruyuculuğun güçlenmesinin doğum ve emzirme dönemindeki hormonal değişikliklerden kaynaklandığını düşünüyorlar. Yavrular süttten kesildiğinde, hormonal değişiklikler anneyi sakinleştirir ve saldırganlık içgüdüsünü azaltır.

Neyse ki, bu tip bir saldırganlığı önlemek son derece kolaydır. İlk kızıışmasından önce kısırlaştırılsa, annelik içgüdüsünden kaynaklanan saldırgan davranışlar içine girmesi zaten imkânsızdır. Kediniz dışarı çıkmak istemeyecek ve kızıışma döneminde siren sesleri çıkarmayacaktır. Bütün gün, dışarıdaki dört beş kediyle aşk yaşayabilmek için pencere kenarında ya da kapının eşiğinde oturup dışarı çıkmak için ağlamayacaktır.

Eğer onu kısırlaştırma imkânınız yoksa içeride tutun. Aksi takdirde hemen gebe kalır, kısa bir süre içinde yavruları olur ve yine koruyucu saldırgan bir anneye dönüşür.

Kedinizi yavrolatmak istiyorsanız, ona gürültüsüz ve giren çıkanın olmadığı sessiz, sakin bir loğusa odası hazırlayın. Yavrular doğduktan iki haftalık oluncaya kadar onları elinize almak isterseniz, bunu annenin yanında yapmayın. Anne odada değilse alabilirsiniz, ama bunu yapmadan önce ellerinizi iyice yıkayın. İki hafta sonra yavrulara yaklaşmanıza izin verecektir; ama sağduyulu olun, bilin ki her annenin tutumu farklıdır. Bu konuda temkinli olmakta yarar var.

ERKEK KEDİLERİN SALDIRGANLIĞI

Erkek kediler yavrunun yetiştirilmesi sürecine katılmaz. Onların işi, zürriyetlerinin devamı için genetik maddelerini olabildiğince uzağa fırlatmaktır. Erkek köpeklerde durum değişir, onlar yavruların yetiştirme sürecine katılır ve aile yapısını korur.

Gerçekte, yaban hayattaki erkek kediler hatta bazen evcil olanlar yavrularını öldürür. Erkek aslanlar da bunu yapar, hatta zavallı yavruları yalayıp yutarlar. Bunun nedeni son derece basittir: Genç yavruları öldürerek rakiplerini ortadan kaldırmış olurlar. Yavrular bu yolla öldürüldükten sonra anne yeniden kızıışır ve katil erkek onunla yeniden çiftleşebilir.

Saldırganlığın bu aşırı tatsız biçimi erkek kedinizi kısırlaştırarak kolayca önlenabilir.

CİNSEL SALDIRGANLIK

Kedilerde cinsel saldırganlık her iki cinsten de görülür. Çiftleşmek kediler için pek de öyle sevecen bir ilişki biçimi değildir. Kızıymış bir dişi kedi başlangıçta erkeğin yaklaşmasını tamamen kabul etmez; işi ilerletmesini ve tepesine binmesini reddeder ve erkeğin arzularına yenilmeden önce bir iki flört kovalamacası yaşanır. En sonunda erkeğe izin verir. Erkek dişileriyle dişiyi boynundan yakalar. Bu saldırgan bir davranış olarak görünmesine karşın, erkek kendisini dişiye karşı güvenceye almak için böyle davranır. Onun canını acıtmak gibi bir niyeti yoktur.

Bununla birlikte eylemin sonuna doğru gerçek ateşleme gerçekleşir. Erkeğin penisi ileri geri hareket ettiğinde dişinin canını acır. Buna tepki olarak, dişi kedi çılgın atar ve dönüp erkeği azarlar. Birkaç dakika içinde çiftleşme süreci yeniden başlar ve genellikle farklı erkek kedilerle birçok kez tekrarlanır. Dişiler için çiftleşmeden doğan saldırganlık davranışı, çektiği acı göz önüne alınırsa normaldir. Bunu önlemenin yolu son derece basittir: Dişi kedinizi kısırlaştırın ya da sürekli evde tutarak tüm Romeoları uzak tutun.

OYUN SALDIRGANLIĞI

Yavru kediler avlarına sessizce yaklaşmayı ve hücumu geçmeyi kısımlar kardeşleriyle oyun oynayarak öğrenir. Birbirlerine sinsice yaklaşır, sonra da hamle yaparlar. Avcı olmak için gerekli tüm becerileri bu oyunlarla öğrenirler.

Bazı kediler büyüse de, sessizce yaklaşma “oyununu” sahipleriyle oynamayı sürdürür. Bu süreçte bazen tırmalayıp ısırabilirler. Bu kediler aslında saldırgan, korkmuş ya da özel alanını savunmaya geçmiş değildir; sizi oyun arkadaşları yavru kedi olarak gördükleri için sadece iddialaşılmaktadırlar.

Bu tip saldırganlık davranışını sürdürenler genellikle yalnızlıktan canı sıkılan, yalnız ev kedileridir. Yapacak daha iyi bir şey olmadığı için, aniden ortaya çıkıp, televizyon izlerken, okurken, yemek yerken ya da uzanmış dinlenirken size saldırırlar. Canınızı acıtmak gibi bir niyetleri

yoktur, onlar dur durak bilmeyen bir yavru kedi gibi davranmaktadır. Genç kedilerde daha sık rastlanan bu tür bir saldırganlık davranışını şu yollara başvurarak kolayca azaltabilirsiniz:

1. Mümkün olan en kısa sürede kedinizi kısırlaştırın.
2. Eve bir yerine iki kedi alın. Gün boyu birbirleriyle oyun oynayıp hoşça vakit geçireceklerdir. Siz de saldırılarından kurtulursunuz.
3. Kedinize olabildiğince çok uyaran sağlayın. Onu heyecanlandıracak oyuncaklar satın alın: toplar, sahte fareler, plastik tüneller... Bunlarla oynamasına çalışın. Elinin altına, içinde sürpriz yiyecekler olan karton kutular koyun; bunlara saklanmaktan hoşlanacaktır. Bir ke-sekâğıdı bile onu eğlendirecek, sorun yaratmaktan alıkoyacaktır.

Kedinizi oyalayacak nesneler sağlamanın yanı sıra, saldırgan bir tutum içine girdiğinde bu davranışını düzeltmek için yapmanız gereken bazı şeyler var. Şunları deneyin:

1. Kedinin saldırıya geçmesini bekleyin ve su tabancanızı elinize alın ya da ellerinizi birbirine vurarak, yüksek sesle “Hayır!” deyin.
2. Yavru ya da genç kediyi ensesinden tutun ve “Hayır!” deyin. Kediyi sallamayın, canını acıtabilirsiniz. (Dikkat: Bunu yetişkin bir kediyle denemeyin, sizi tırmalayıp ısırabilir.)

REKABETTEN DOĞAN SALDIRGANLIK

Arzu uyandıran herhangi bir şey için rekabet, bütün hayvanlar gibi kediler arasında da çatışmalara yol açar. Oyuncak ya da yiyecek tercihi, hat-ta başlarının okşanması bile iki kedi arasında saldırganlığa neden olabilir. İki kedi arasındai statü çekişmesi de saldırganlığı tetikleyebilir. Küçük çocukları olanlarınızın bileceği gibi, ana babalarının ilgisini kendi üzerlerine çekmek isteyen çocuklarda oyunun kavgaya dönüşmesi çok kolaydır.

Evinizde birden fazla kedi varsa, aralarında bir hiyerarşi oluşması normaldir. Uysal kedi kendi yerini kısa sürede öğrenecek ve baskın olan herhangi bir şeyi istediğinde geri çekilecektir. Bununla birlikte iki kedi de

eşit konumdaysa, sizin ilginizi çekmek ya da herhangi bir şey için rekabet nedeniyle saldırgan davranabilirler.

Özel alan saldırganlığına benzer bir şekilde, rekabetten doğan saldırganlıkta, özel alanın yerini arzu edilen şey alır. Kızışma döneminde erkek kediler diğer erkeklerle rekabet içine girebilir; şüphesiz, bu durum sadece kedi dünyasıyla sınırlı değildir.

Kediler arasındaki rekabetten doğan saldırganlığı şu öğütlere bağlı kalarak önleyebilirsiniz:

1. Erkek ve dişi bütün kedilerinizi kısırlaştırın.
2. Aynı yerde çok sayıda kedi bulundurmayın. Normalde küçük bir ev ya da apartman dairesinde iki kediye idare edebilirsiniz. İki kiden fazla kedi olursa, her bir kediye sağlayacağınız özel alanda rahat etmeleri zorlaşacaktır. Bu riske girmeyin. Özel alanın, her bir kediye ferah bir ortam sağlamak yerine sıkışık olması, ilgi, nesneler ve özel alan konularında yoğun bir rekabet yaratır.
3. Aynı cinsiyette kedileri beslemekten eğer mümkünse uzak durun. İki erkek ya da iki dişi kedi, bir erkek ve bir dişi kediye oranla daha fazla kavgaya edecektir. Bunun nedeni türün erkeklerinin genelde daha büyük ve daha baskın oluşudur. Aynı cinsiyete sahip kediler hiyerarşik olarak birbirlerine yakın olacaktır ve saldırganlık davranışına yol açan daha fazla anlaşmazlık noktaları ortaya çıkacaktır. (Eğer bir erkek bir de dişi kediniz varsa her ikisinin de kısırlaştırılması gerekir. Aksi takdirde rekabet ortamına yavruları da katılacaktır.)
4. Kedilerinizin kendi hiyerarşilerini oluşturmalarına izin verin. Birbirlerine zarar vermeye kalkışmadıkça kavgalarına karışmayın. Bir yandan da baskın olanı tespit ettiğinizde onu destekleyin. Örneğin, uysal olan kedi yemek kabına çok yaklaştığında baskın olan hırılıyor, baskınlığını sergiliyor diye onu herhangi bir yere kapatmayın ya da başka bir şekilde cezalandırmayın.
5. Kedilere çok sayıda oyuncak ve ilgilerini çekebilecek nesneler verin. Yemek kabı, tırmalama aleti ve kum kutusu dahil her şeyden ikişer adet olsun.

6. Kedileri, özellikle birbirleriyle çok fazla rekabet ediyorsa, ayrı yerlerde uyumaya teşvik edin.
7. Her birini ayrı yerde besleyin ve baskın olanın yemeğini önce verin.
8. Kedilerin her birine özel zaman ayırın; her ikisinin de sizin tarafınızdan sevildiğini ve istendiğini hissetmeye ihtiyacı vardır.
9. Rekabetten doğan saldırganlık davranışları yoğunlaştığında kedileri ayırın ya da birine, kendisini efendisi hissedeceği barış içinde bir kale, yani yeni bir yuva bulun.

YÖNÜ DEĞİŞMİŞ SALDIRGANLIK

Hiç, bir kavgaya müdahale ettiğiniz ve dövüşenlerden daha fazla yaralandığınız oldu mu? Eğer öyleyse, siz yönü değişmiş saldırganlığın kurbanısınız. Bir anda parlayıp hiddetlenen saldırgan, iyi niyetli, tehditkâr olmayan barışçı arabulucuyu döver. İnsanlar arasındaki kavgalarda bu duruma çok sık rastlanır.

Kedi sahiplerinin de başına böyle şeyler gelir; nazlı kedilerini bir başka kediyle kavgaya ederken görüp ayırmaya kalkıştıkları için tırmalanır ya da ısırılırlar. Herhangi bir sebeple sinirlenmiş bir kedi de sahibine saldırabilir. Kedinizi hoşlanmayacağı bir şeye zorlamayın.

Yönü değişmiş saldırganlık davranışına maruz kalanlar genelde bu davranışı hiç hak etmez; sadece yanlış zamanda yanlış yerde bulunmuş ve demokratik bir tutum takınarak yardımcı olmaya çalışmışlardır. Sinirli ve kızgın bir kediyle ilk temas kuran kişi olmak talihi kötü bir cilvesidir.

Kediniz travmatik bir deneyim yaşadıktan sonra yere serilmişse, onu hemen fiziksel olarak rahatlatmaya kalkışmayın. Bırakın öylece yatsın. Onu yerden kaldırmaya çalışırsanız sizi kötü bir biçimde ısırabilir ya da tırmalayabilir. En iyisi kedinin kendi kendine sakinleşmesini beklemektir.

Yönü değişmiş saldırganlık davranışını önlemek için:

1. Kedinizi kısırlaştırın.
2. Kedinizi yavruyken sosyalleştirmeye başlayın, böylece beklenmeyen misafirlerle yüz yüze geldiğinde strese girmeyecektir. Özel alan stresi yönlendirilmiş saldırganlık davranışını tetikleyebilir.

3. Çok küçük yaşlarda kedinizi kucağa alıştırın. Böylece veteriner hekim kontrollerinde saldırgan davranışlarda bulunmaz. Onu aynı zamanda tuhaf seslere ve davranışlara da alıştırın.
4. Yetişkin kedinizi daha önceden tanımadığı kedilerle bir araya getirmeyin.
5. Kedinize güvenli bir ortam yaratın.
6. Yönlendirilmiş saldırganlık davranışları içindeki bir kedinin karşısında kontrolünüzü kaybetmemeye çalışın. Unutmayın, bu akılsızca bir saldırganlık türüdür. Bu aşamada kediyi cezalandırmak, ancak onun saldırgan tutumunu sürdürmesine yardım eder.

HASTALIK YA DA YARALANMAYA BAĞLI SALDIRGANLIK

Acı, kaynağı ne olursa olsun kediyi strese sokar, onu rahatsız eder ve genellikle de öfkesi en yakınındakinden, yani sizden çıkacaktır. Kediler acıyı rasyonalize edemezler, orada olduğunu bilirler ve sadece bitmesini isterler. Kesikler, burkulmalar, kırıklar, çibanlar, çürükler, diş ağrıları ya da kabızlık huzurunu kaçıır ve onu saldırganlaştırır. Uzun tüylü postundan keçeleşmiş bir parçanın koparılması bile saldırganlaşmasına yol açabilir. Aşıları yapılırken de iyi niyetine rağmen veteriner hekimini ısırma ya da tırmalamaya çalışacaktır. Ona günde kaç kedi ya da köpeğin kendisine hırladığını sorun.

Ciddi sağlık sorunları kedinizi saldırganlaştırabilir:

1. Mesane ya da böbrek enfeksiyonu, kediye ağrı ve rahatsızlık verir.
2. İdrar yolunun böbrek taşıyla tıkanması, davranış değişikliğine yol açan ağrı verici bir rahatsızlıktır.
3. Tiroit bezinin az veya çok çalışması kediyi halsiz bırakır, sinirli ve saldırgan yapar.
4. Epilepsi nöbetleri diğer zamanlarda elinden geldiği kadar tatlı olabilen kediyi aşırı saldırganlaştırır. Nöbet geçiren kedi bilincini tamamen kaybeder ve çok tehlikeli bir hale gelebilir.
5. Pire, kene, kurt gibi bağırsak parazitleri ve deri problemleri genel olarak kedinin hastalanmasına ve rahatsız olmasına yol açar. Kedi huysuzlaşır ve saldırganlık krizine girer.

6. Kanserli ya da iyi huylu tümörler ağrı verir ve kediyi saldırganlaştırır.
7. Eklem iltihabı ya da kaslarla ilgili sorunlar özellikle yaşlı kedilere büyük rahatsızlık verir. Kısmen çektiği ağrıdan, kısmen de alışıktığı gibi hareket edememekten dolayı hayvan huysuzlaşır. Kalça, sırt ya da omzunda problem olan kedi, örneğin iskemleden masaya atlarken istediği hedefi tutturamayınca huysuzlaşarak saldırganlaşır.
8. Genel olarak yaşlanma, kedinin yavaşlamasına ve kendisini rahatsız hissetmesine yol açar. Yaşlı kedilerin yapısal sorunlarının yanı sıra mide ve bağırsak rahatsızlıkları, idrar yolları hastalıkları, iştihayı kaybı, görme bozukluğu, koku alma duyusunun zayıflaması ve diğer illetlerden dolayı ağrıları olur. Halsizlik canlarını sıkarak, zihinlerini bulandırır ve muhtemel saldırgan reaksiyonlar yaratır. Örneğin, görme bozukluğu olan bir kedi ona dokunan ya da okşamaya kalkışan birine karşı savunmada olacaktır.
9. Kedinizin zorunlu aşılarını mutlaka zamanında yaptırın. Kuduz virüsü sinir sistemini etkiler, korkunç davranış değişiklikleri yaratır. Kedi sonunda aşırı saldırgan hale gelir, kendisine yaklaşan herkesi ısırma ve tırmalamaya başlar. Kuduz olan hayvan asla iyileşmez ve hastalığın yayılmasını engellemek için uyutulur.
10. Toksik maddeler kedinin davranışlarını değiştirebilir, bazı durumlarda saldırgan davranışlara sebep olur.

Kediniz eğer hastalanır ya da yaralanırsa, öncelikle iyileşmesi için ona yardımcı olmalısınız. Veteriner hekiminizin tavsiyelerine kulak verin ve kedinizi olabildiğince rahat ve güvenli bir duruma getirin. İyileşinceye kadar onu bir odada tutun, böylece kendine zarar vermesine ve saldırganlaşmasına neden olabilecek herhangi üzücü bir uyarandan onu uzak tutmuş olursunuz. Rahatsız ya da stresli görünüyorsa kediyi yalnız bırakın. İyileşene kadar diğer insan ya da hayvanların onu sinirlendirmesine izin vermeyin.

Ağrı ve bundan doğan saldırganlığın, hastalık ya da yaralanmadan başka nedenleri de vardır. Kedilerini dayakla terbiye etmeye çalışan kedi sahipleri hem kendilerine duyulan güveni zedeler ve davranışsal bir kâbusa yol açar, hem de hayvana acı çektirirler. Kediler fiziksel cezalara ters tepki

verir, bedeli ne olursa olsun kendinizi ya da başkalarını koruma amacı dışında şiddete asla başvurmayın. Herhangi birinin kedinizin canını yakmadığından ve ona acı çekirtmediğinden emin olun. Özellikle çocuklar, eğlenceli buldukları için kedinin kulağını ya da kuyruğunu çekistirmek isterler. Canı acıyan kedi saldırganlaşır, çocuk yaralanır, kedi de bir daha hiçbir çocuğa güvenmez. Kediyle ilişki kurmak isteyen herkese, nazik olmalarını ve kedinin kendilerine gelmesini beklemelerini söyleyin.

BEKLENMEDİK ISIRMA YA DA TIRMALAMALAR

Bazı kediler başlangıçta, sahiplerinin kendilerini okşamasını ve onlara vurmasını kabullenmiş görünür, sonra aniden bir pençe atar ya da onları ısırır. “Şimdilik bu kadar okşama yeter! Bir-iki dakika sonra beni yeniden okşamana belki izin verebilirim. Kucağında yatarken beni elleme” diyebilirler. Kedi sahiplerini çelişkiye sokan ve üzen bu tarz bir saldırganlık çok yaygın değildir, ama özellikle kısırlaştırılmamış ve dışarıya çıkmasına izin verilen kedilerle, sosyalleşmesi çok zayıf olan kedilerde görülür.

Bu tip davranışlar sergileyen kediler, “şizofrenik” ikilemden mustarip olabilir; sevilip okşanmaktan hoşlansalar da, sadece kendilerine çok uzun el sürülmesinden duydukları korku nedeniyle güvensizlik hissederler. Bu tip güvensizlik sorunu yaşayan kediler “evet, ama hayır” davranışı sergiler. Kedilerin yalnız yaratıklar olduklarını anımsayın; vahşi doğada çok az yetişkin kedi herhangi bir temasa hoşgörülle yaklaşır.

Kediniz bu tip saldırgan davranışlar gösteriyorsa aşağıdaki önlemleri almalısınız:

1. Tüylerini tarama ve okşamayı sadece bir dakika ile sınırlayın, kediniz rahatsız olmadan ya da strese girmeden önce bitirin. Bedenindeki ipuçlarını takip edin; eğer kuyruğunu ileri geri sallıyor, kulaklarını geri çekiyorsa, vücudunu geriyorsa ondan uzaklaşın.
2. Beslenme konusunda onu özgür bırakmak yerine düzenli bir beslenme tarzı uygulayın, özellikle okşama seanslarından sonra bir ödül verin ve düzenli olarak ikramlarda bulunun.

Özellikle ırkek ve ne yapacağı önceden bilinmeyen kedilerle, kendisi isteyip de size sürtünmedikçe fiziksel temas kurmayın. Daha sonra, nazikçe onun başını bir kere okşayın ve ikramda bulunarak gitmesini söyleyin. Kedilerde davranışsal sorunlar genellikle çok sayıda nedenin birleşmesi sonucunda ortaya çıkar. Kedinizin saldırganlığı, bazen yanlış beslenme gibi basit, bazen de uygunsuz sosyalleşme ve erken kısırlaştırma gibi karmaşık bir nedenle çok daha derin bir sorunun dışavurumu olabilir. Bu bölümdeki tavsiyeleri uyguladığınızda bile kediniz sorun yaşıyorsa veteriner hekiminize danışın. Kedinizin sorununa bir çözüm bulmadan önce bir süre onu izlemek isteyebilir.

ACİL DURUMLAR VE İLKYARDIM

Eğer gerçekten istekli ve hazırlıklıysanız kedinize acil ilkyardım müdahalesinde bulunabilirsiniz. Böylece kalıcı fiziksel hasara maruz kalmasını önleyebilir, hatta onun hayatını kurtarabilirsiniz. Veteriner klinikleri her zaman açık değildir, o nedenle onu veteriner hekime götürene kadar ilk yardım müdahalesinde bulunmanızın yararı olabilir.

İLKYARDIM ÇANTASI

Acil olduğunda ve veteriner hekim gerektirmeyen durumlarda kullanılmak üzere, iyi hazırlanmış bir ilkyardım çantası edinmelisiniz. Eğer halihazırda aileniz için kullanılmak üzere bir acil yardım çantanız varsa, içine ilave gazlı bez ve yapıştırıcı bant koyun. Kedinin ayağından diken çıkarmak ve yarayı dezenfekte etmek gibi basit müdahaleleri evde yapabilirsiniz. İlk yardım çantasında bulunması gerekenler için Beşinci Bölüme bakın.

KEDİNİN ATEŞİNİ ÖLÇME

Bir kediye küçük yaşlarda kucağınıza alıştırmanızı tavsiye etmemin nedenlerinden biri, günün birinde kolayca ateşini ölçebilmenizdir. Kediler bu işlemten hiç hoşlanmaz, ama bu, sorununun ne olduğunu teşhis edebilmenin önemli bir parçasıdır.

Termometreyi sabunlu suyla temizleyip kurulayın ve 35 dereceyi gösterene kadar aşağıya doğru sallayın. Termometrenin ucuna ve kedinin anüsüne biraz vazelin sürün. Kedinin kuyruğunu kaldırıp termometreyi doğrudan, sapını, ucun kırılmasına yol açacak kadar bastırmadan ileriye iterek kedinin

anüsüne yerleştirin. İyice yerleştirebilmek için termometreyi parmaklarınızı arasında döndürmeniz gerekebilir. Termometreyi 2,5 cm kadar içeriye soktukten sonra bir dakika bekleyin. Termometrenin kırılmaması için kedinizin hareket etmesini engelleyin. Daha sonra çıkarıp, sonuca bakın. Ateşi 38 ile 39 derece arasındaysa kediniz iyi demektir.

KEDİNİN NABZINI SAYMA

Kedide nabız, arka bacağı iç kısmında kasık bölgesine yakın bir yerde bulunan atardamarlardan alınır. Nabız atışlarını 15 saniye sayın ve dakikadaki nabız sayısını bulmak için dört ile çarpın.

KESİK VE SIYRIKLAR

Damar kesildiği için kanamayı durdurmanın gerektiği derin yaralanmalar hariç, kedinin derisindeki yaraların çoğu evde tedavi edilebilir. Kırılma ya da bir hayvanın ısırması acilen veteriner hekiminize başvurmanızı gerektirir, ama basit yaralara geçici ön müdahalede bulunabilirsiniz.

Kedinin tabanında sıkça rastlanan hafif sıyrıklar dezenfekte edilerek temizlenmeli ve üzerine antibiyotikli merhem sürülmelidir. Ne tür bir antibiyotik kullanmanız gerektiğini veteriner hekiminize danışın. Genellikle bu tip sıyrıklara bandaj yapmanız gerekmez; mikrop kapmasını önlemek için yara iyileşene kadar günde iki kez sıyrığı temizleyin. Her defasında temizlediğiniz yere antibiyotikli merhemden sürün. Enfeksiyon belirtisi gördüğünüzde veteriner hekiminize götürün.

Kedinin göğsündeki yaralara dikkatlice bakın. Akciğerlere kadar ulaşan bir yaralanmada, deri altında elinizle bastırdığınızda kulağınıza ırtırtı sesi geliyorsa acilen veteriner hekime başvurun.

Derideki kesiklerin yol açtığı kanama çabucak durdurulabilir ve evde tedavi edilebilir. Kesikler derinse ve beş dakikadan fazla kanamışsa veteriner hekim tarafından dikilmesi gerekebilir. Kanamayı yaranın üzerine gazlı bez koyup bastırarak ya da bandaj yaparak geçici olarak durdurabilirsiniz. Eğer, yara örneğin bacaklarda ya da kuyruktaysa üzerini çok sıkı olmamak kaydıyla bir kaç kez sarabilir ve 15 dakika sonra kanamanın durup durmadığına bakabilirsiniz. Doğrudan bastırmak çoğu zaman kısa bir sü-

re içinde kanamayı yatıştırarak ve pıhtılaşmayı sağlayacaktır. Sargı bandını yavaşça çıkarıp, yeniden kanamasına yol açmadan yarayı enfeksiyon önleyici solüsyonla dikkatle temizlemelisiniz. Eğer gerekiyorsa, yara bandını uzun bir süre yaranın üzerinde bırakabilirsiniz. Böyle bir durumda, yarayı olabildiğince iyi temizleyin ve daha sonra bandajlayın. Eğer yara kuyrukta ya da bacaklardaysa uzvun sonuna kadar baştan aşağı yarayı sarın; böylece yaranın etrafındaki oksijeni azaltarak, şişmesini önlersiniz. Sargının gevşek olmaması gerekir. Yara kedinin vücudunun bağlanamayacak bir bölgeyse gazlı bezle üzerine on dakika bastırın ve kanamanın durup durmadığına bakın.

Yara kedinin sırtında ya da karnındaysa bütün bölgeyi bezle sarıp üstten ya da alttan bağlayın, yapıştırıcı bantla sıkılaştırın. Boyundaki yara bir mendille bandana gibi sarılmalıdır. Kedi kafasından ya da yüzünden yaralandıysa bir yakaya (Elizabeth kolyesi olarak bilinir) ihtiyacınız olabilir. Onu bir abajura benzetse de, yarayı yalamasını engeller.

KIRIK ÇIKIKLARA SARGI YAPMA

Burkulmalar, kas kopmaları normalde sargılanmaz ya da bir destek üzerine konulmaz, ama kedinin hareket etmesi sınırlandırılarak birkaç gün küçük bir odaya hapsedilmesi gerekebilir. Çatlak ya da basit bir kılma söz konusu olduğunda destek yapmanız gerekmeyebilir, ama veteriner hekiminize başvurmalsınız. Ayağında meydana gelmiş ciddi bir kılma sonucu bir parça sallanıyorsa bu kısmı sabitleştirmek için acilen destek yapmanız gerekir. Bir karton parçası ya da sert bir nesne kullanarak bu işlemi gerçekleştirebilirsiniz. Yaralı bacağı dikkatle bağlayın (birisi bu sırada kediye tutmalıdır), pamukla ya da havlu ile sarın. Kedinizi vakit kaybetmeden veteriner hekime götürün.

SIKARAK KANI DURDURMA

Bacaklarda ya da kuyrukta bandajın işe yaramadığı kanamalı durumlarda, veteriner hekime gidene kadar, sıkarak kanamayı durdurma tekniğine başvurmanız gerekebilir. Bu tekniği öncelikli olarak kullanmamalısınız; eğer uygun olmayan bir şekilde yapılacak olursa yaralı bölgeye gide-

cek kanın tümünden kesilmesine yol açar. Dokuların yaşamsal ihtiyacı olan oksijen ulaşamaz. Doku ölümü, ağır durumlarda bacak ya da kuyruğun kesilmesine yol açabilir.

Bu işlem için uzun bir ip, ameliyat tüpü, bez kullanın. Bir iltmik ya da düğüm atarak yaranın biraz üstündeki bölgeyi sıkın. Çok fazla değil, kanın akması yavaşlayana kadar sıkın; çok sıkı olmasından çok gevşek olmasına çalışın. Her on dakikada bir yaralı bölgeye oksijen gidebilmesi için ipi çıkarın. 20 ya da 30 dakika sonra bu işlem yerine kanı durdurmak için yaranın üzerine bastırın. Tüm bunlar yapılırken sizi veteriner kliniğine götürecek bir araç bulunmalıdır. Kliniğe giderken beraberinizde bez ve havlu götürün.

Önemli bir nokta daha: Kucağa alınmaktan hoşlanmayan kediler bu tip fiziksel müdahalelere karşı koyacağından uzun giysiler giyinin ve bir önlem olarak koruyucu eldiven takın. Kuşkusuz en iyisi kedinizi çok erken yaşta kucağa alıştırmanızdır.

Aynı kurallar derin delinmeler için de geçerlidir. Atılacak en önemli adım kanın durdurulmasıdır. Bu delikleri de veteriner hekiminize gösterin, enfekte olabilir. Ayrıca, bir başka hayvanın ısırmasından doğan yaralanmalar, tedavi edilmezse ölümcül olabilecek, bazı virüs ya da bakteri kaynaklı hastalıklara yol açabilirler.

ACİL YARDIM

TRAFİK KAZALARI

Tek başına dışarı çıkmasına izin verilmeyen bir kedi trafik kazasına uğramaz. Kediniz gizlice sıvışır ve kaza geçirirse, çok ciddi bir durumla karşı karşıya gelmişsiniz demektir. Bu travmatik olayla başa çıkmanız için yapabileceklerinizden bazıları burada anlatılacaktır. Paniklemeysin. Unutmayın, kedinizin ciddi bir biçimde yaralandığı anda size her zamankinden daha fazla ihtiyacı vardır. Sakin olun ve doğru düşünmeye çalışın.

DURUMU DEĞERLENDİRİN

Kedi ne kadar ağır yaralı görünüyor? Yürüyebiliyor mu, yoksa yerde mi yattıyor? Kanaması var mı? Kırık kemikleri var mı? Bu soruların ya-

nıtlarını bulmanız onu iyileştirmek için şarttır ve sizi paniğe kapılmak yerine bir şeyler yapmak üzere soğukkanlı olmaya davet edecektir.

Kedinin Yanında Kalın ve Yardım Çağırın

Eğer olay yerine çabucak ulaştıysanız cep telefonuyla veteriner kliniğini arayabilirsiniz. (Acil numaraları her zaman yanınızda bulundurun.) Etraftan, yakınlarınızdan yardım isteyin.

Kediyi Kımıldatmayın

Gerekmedikçe ciddi bir biçimde yaralanmış kediyi yerinden kımıldatmayın. Omurgasına zarar verebilir, bu yüzden de sorunu şiddetlendirebilir ve felç olma olasılığını artırabilirsiniz. Bunu önlemek için kediyi olabildiğince hareketsiz tutun. Kazadan sonra yürüyor olsa bile, iç kanama geçiriyor olabileceğinden, hareket etmemelidir. Gerekliyorsa tutarak onu hareketsizleştirin ve panik içindeki kedinin ısırarak, pençe atmak gibi saldırılarına hazırlıklı olun. Size ne yaparsa yapsın kaçıp gitmesine izin vermeyin, kendine daha fazla zarar verebilir ya da kaybolabilir, eve döndüğünde ise tedavi şansı ortadan kalkmış olabilir. Onu acilen bir seyahat kutusuna koymak sakın ve hareketsiz tutmanın en iyi yoludur. Kutunun açıkta kalan yerleri bir örtüyle kapatılmalıdır. Kutunun içindeki battaniye parçası, kediyi sıcak tutarak rahat ettirecektir.

Eğer hemen bir kutu temin edemezseniz kediyi otomobilinize ya da evinize taşımalısınız. Bu taşıma işlemi de yavaş ve dikkatli biçimde yapılmalıdır. Kolunuzu kıvrıp kedinin başını dirseğinizin iç tarafına dayayın, diğer elinizle ensesinden boynunu tutarak kaçmasını önleyin. Sizi ısırsa ya da tırmalasa da yılmamalısınız.

Kediniz Ciddi Bir Şekilde Yaralanmış mı, Saptayın

Şiddetli kanama, kırık ve çıkıklar gözle görülebilir. Şiddetli kanamalara acil müdahale gerekir (bu bölümün başında anlatılan bastırarak bandajlamak ve sıkma yöntemleri uygulanmalıdır), ama eğer kedi bir kutunun içinde hareketsiz bir biçimde tutulabilirse destek yapmak gerekmez.

Kedinin Şoka Girip Girmediğini Saptayın

Herhangi bir hayvan dokularına yeterli oksijen ve kan gitmediğinde şoka girer. İç ve dış kanamalar nedeniyle kan kaybı meydana gelmesi tansiyonun düşmesine yol açar. Eğer tedavi edilmezse bu şok kediye kolaylıkla öldürebilir. Belirtiler şunlardır:

- * Kalp atışlarının giderek zayıflaması; nabızın güçlkle sayılması
- * Vücut ısısının düşmesi; kedinin bedeninin soğuması
- * Renginin solması, dişetlerinin beyazlaşması. (Bu belirtiler kan dolaşımının zayıfladığını, beyninin de oksijensiz kaldığını gösterir.)
- * Uyarılara tepkisizlik, uyuşukluk, bayılma; kedinin kendinden geçmesi ve komaya girmesi

Şok belirtileri gösteren bir kedi acilen veteriner hekime götürülmelidir, geç kalmak ölüme neden olabilir. Geçici bir tedbir olarak onu olabildiğince sıcak tutunuz.

Trafik kazasından sonra iyi görünüyor olsa bile onu veteriner hekime götürünüz. İçsel yaralanmalar her zaman gözle görülmez, ama bir iki gün içinde ölüme neden olabilir.

HAYVANLARIN SALDIRILARI

Kedinizi evin içinde tuttuğunuz sürece başka hayvanların saldırılarını önlemiş olsanız bile günün birinde kendi evinizde bir başka kedi ya da köpek onu ısrarabilir. Kaynağı ne olursa olsun, kediniz bir başka hayvanın saldırmasıyla yaralanabilir, hatta kuduz mikrobi kaparak doğrudan bir travma ile olmasa da ölebilir. Hayvanların yol açtığı yaralanmalar şunlardır:

Isırıklar

Isırık yaraları temizlenmeli ve bir an önce veteriner hekime gösterilmelidir. Delinmeler apseye dönüşebilir, antibakteriyel bir solüsyonla iyice temizlenmeli ve mikrop kapmasını önlemek için olabildiğince temiz tutulmalıdır. Veteriner hekiminiz kediye kısa süreli antibiyotik tedavisi uygulayabilir. Deliklerin dikişle kapatılması gerekebilir. Aşılarının zamanında

yaptırılması kedinizi diğer hayvanların saldırılarından doğacak hastalıklara karşı koruyacaktır. Bu konuya önem vermelisiniz.

Ciddi kesik, yırtık ya da çiziklere ilk müdahalede bulunabilirsiniz; ancak özellikle saldırgan olan diğer kedi ise antibiyotik tedavisi için veteriner hekiminize başvurmanız gerekir. Gözde yırtılmaya neden olan herhangi bir çizik acilen veteriner hekime gösterilmelidir.

Kırılmış ya da Çatlamış Kemikler

Büyük bir hayvanın saldırısında kırılan ya da çatlayan kemikler acilen veteriner hekime gösterilmelidir. Yaralı kediye bir seyahat kutusuna koyup (kırılmış kemiğe ya da kopmuş kuyruğa destek yaptıktan sonra) doğrudan veteriner kliniğine götürün.

Kırılmış ya da Düşmüş Dişler

Herhangi bir hayvanın saldırısından sonra kedinizin ağzını, kırılmış ya da kayıp bir dişi olup olmadığını anlamak için kontrol edin. Kökü duran herhangi bir kırık diş veteriner hekim tarafından tedavi edilebilir. Eğer bütün dişleri dökülmüşse, dişetlerini ağız antiseptiğiyle (gargara, tuzlu su veya % 0,05 miktarındaki hidrojen peroksit de işe yarar) pamuk kullanarak temizleyin. Daha sonra veteriner hekiminize gösterin.

Yılan Isırmaları

Zehirli bir yılan ya da sürüngenin ısırması kediniz için ölümcül olabilir. Az rastlansa da (çok az kedi bu hayvanlar tarafından ısırılır) bazı şanssız kediler, çingiraklı yılan, su yılanı veya başka zehirli sürüngenlerce ısırılır.

Bu hayvanlardan herhangi biri tarafından ısırıldığını hemen fark etmezseniz kediniz için çok geç olabilir. Ağırlığı kediden on beş yirmi kat fazla olan yetişkin bir insan bile zehirli bir yılan tarafından ısırıldığında ölebilir. Saldırımı gördükten hemen sonra kedinin yanına giderek (yara yüzünde ya da gövdesinde değilse) ısırılan bölgenin üç dört parmak üzerini bir ip yardımıyla sıkarak doğrudan veteriner hekime gidiniz. İpi her on dakikada bir gevşeterek kedinin dokularının ihtiyacı olan oksijeni almasını sağlayınız.

Böcek Isırmaları

Zehirli bir böceğin ısırıldığı veya soktuğu kedinin ağrısı çok olur, ısırılan bölge şişer ama kedinin zehre alerjisi yoksa ölüm ihtimali zayıftır. Dikkat edilmesi gereken zehirli böcekler şunlardır:

- * Arılar, yaban arısı ve eşek arıları
- * Bazı cins karınca ve örümcekler
- * Akrepler

Böcek ısırmalarına alerjisi olmaya bir kediye sadece kara dul örümceği ile akrebin zehri öldürebilir; tabii eğer hayvan çok sayıda arı, yaban arısı ve eşek arısı tarafından saldırıya uğramadıysa. Herhangi bir böcek ısırmasında tedavi, iğnenin hızla çıkarılması ve bölgenin temizlenmesi şeklinde yapılır. Soğuk kompres şişme ve acıyı azaltır. Kusma, bayılma ya da şok belirtilerine rastlarsanız, en kısa sürede veteriner hekiminize başvurun.

YANIKLAR

Aşındırıcı kimyasallarla, elektrik çarpması ya da otomobil motoru gibi yüksek bir ısı kaynağı kedilerde yanmalara neden olabilir. Sonucu nadiren öldürücü olsa da ciddi bir yanık çok şiddetli bir ağrıya yol açar ve mikrop kapmasına neden olabilir. Aşırı vakalarda, şok ve ölüm gerçekleşebilir.

Kedinin havuz kimyasalları, otomobil batarya asidi, lavabo temizleyicileri veya mobilya cilaları gibi aşırı asitli ya da alkalimli maddelere temasıyla kimyasal yanıklar ortaya çıkar. Yanık bölgesi su toplamış, kabarcıklarla dolmuş olabilir. Yanan deri zarar görür ve renk değiştirir. Dışsal yanıklarda kızaran bölgeyi soğuk suyla yıkayın, bir sargı ile gevşekçe kapatın, daha sonra da veteriner hekiminize gösterin.

Elektrik yanıkları kedi elektrik tellerini çiğnediğinde ağzında ve başında görülür. Düşük şiddette şokun yol açtığı ikinci dereceden yüzeysel yanıklarda kediye hareketsiz ve sıcak tutarak doğrudan veteriner hekiminize götürün. Ciddi bir elektrik şokundan yara alan kedinin solunumu veya kalbi durabilir. Bu durumda, veteriner hekime giderken ona suni teneffüs yapmalısınız. Eğer yüzeysel yanıklar dışında kedinin durumu iyi görünür-

yorsa, yanan bölgeyi soğuk su ve bezle temizleyin ve gevşekçe sararak veteriner hekiminize götürün.

Otomobil motoru, ütü veya kaynar su ve benzerlerinin yol açtığı yarıklar kediye aşırı derecede acı vererek derisini yaralar. Acilen soğuk suyla kompres yapın; gevşekçe sararak veteriner hekiminize götürün. Ciddi yarıklar enfeksiyonlara davetiye çıkarır, sargının sık sık yenilenmesi ve antibiyotik tedavisinden oluşan uzun bir tedavi dönemi gerektirir.

ZEHİRLENME

Kediniz eğer zehirli bir bitkiyi ya da bir başka zehirli maddeyi midesine indirdiyse, onun hayatını kurtarabilmek için hızlı davranmalısınız. En yaygın tedavi yolu, bünyesine karışmadan midesindeki zehri kusmasını sağlamaktır. Lavabo temizleyiciler, asit, klor, parlatici, kimyevi gübre veya herhangi türde çürütücü kimyasallar yemişse kusturulmamalıdır. Bu tip ağır kimyasalların geri çıkarılması yemek borusunun ve ağız boşluğunun daha fazla zarar görmesine yol açar.

Kedinin kusması, kusturucu bir şurupla veya bu mevcut değilse iki kaşık çok tuzlu su içirerek sağlanabilir. (Bu ilkinde işe yaramazsa tekrarlanmalıdır.) Kedi kustuktan sonra, ona içebileceği kadar süt verin, yemek yemeye zorlayın. Daha sonra olabildiğince hızlı bir şekilde veteriner hekime götürün. Kedi bilincini kaybediyor ya da nöbet geçiriyorsa onu kusturmaya çalışmayın.

Veteriner hekiminizle panzehirler ve zehirlenmeye karşı acil tedavi yöntemlerini konuşun. Veteriner hekimle devamlı olarak haberleşin. Zehirlenmeyi önlemenin en iyi yöntemi hiç kuşkusuz, tüm zehirli maddeleri kedinin ulaşamayacağı bir yerde bulundurmaktır.

BOĞULMA

Nadiren de olsa, kedilerde boğulma olayına rastlanabilir. Büyük bir parça yiyeceğin parçalanmadan yutulması veya avlanan yabancı bir hayvanın parçaları kedinin boğazını tıkayarak boğulmasına neden olabilir. Eğer kediniz bilincini kaybettiye suni teneffüs yapmanız gerekebilir. Kedi hâlâ kendinde değilse, boğazını tıkayan maddenin parmakla, cımbız ya da pen-

seyile çıkarılıp çıkarılamayacağını kontrol etmelisiniz. Eğer boğazına takılan nesneyi parmaklarınızla çıkarmaya çalışırsanız, kedi aşırı panikler ve sizi kötü bir şekilde ısırabilir. Eğer ısırılmak istemiyorsanız bu işe kalkışmayın. Tıkanmaya yol açan madde görülemiyor ve ulaşamıyorsa, kediye sırt üstü yatırın ve son kaburgasının alt kısmını (diyaframının bulunduğu yer) elinizle 2 ya da 3 kere hızla ileriye doğru bastırın. Diyaframdaki havanın pompalanması boğazı tıkayan maddenin dışarı atılmasını sağlayabilir. Bütün acil durumlarda olduğu gibi kedinizi hemen veteriner hekime götürün.

HİPO VE HİPERTERMİ

Hipotermi vücut ısısının düşmesine verilen isimdir; kedilerde ender de olsa görülür. Normalde kedilerin vücut ısısı geniş bir yelpazede değişiklik gösterir. Tüm yaşamını evin içinde geçiren kedi, aniden kış şartlarında kendini sokakta bulurlarsa donarak ölme noktasına gelebilir. Kediler dışarıdaki soğuk hava şartlarına uyum sağlama yeteneğine sahip olsa da, ısının sıfır derecenin altında olduğu şartlara maruz kaldığında, özellikle kısa tüylüyse, hipotermi meydana gelebilir. Soğuk havada sokakta kalan yavru kediler daha büyük bir tehdit altındadır. Dışarıda yaşayan bir kedi kış şartlarında sokakta doğurursa yavruların ölme tehlikesi vardır. Hipotermi belirtileri şunlardır:

- * Vücut ısısının düşmesi
- * Bilinç kaybı ve uyuşukluk
- * Kontrol edilemeyen şekilde titreme
- * Soluk alma ve kalp atışlarının yavaşlaması
- * Donma

Hipoterminin tedavisi, kedinin vücut ısısını olabildiğince çabuk normale döndürmekle mümkündür. Orta şiddetteki vakalar kedinin eve alınarak bir battaniyeye sarılmasıyla giderilebilir. Süreci hızlandırmak için sıcak su torbası kullanabilirsiniz. Çok ciddi vakalarda kediye kısa bir süre çok sıcak bir banyo yaptırabilirsiniz. Daha sonra bir havlu ve saç kurutma makinesiyle kurutarak bir battaniyeye sarabilirsiniz. Bunlara cevap vermeyen kedi hızla acil kliniğe götürülmelidir.

Hipotermiyi önlemek basittir: Kedinizi dışarı salmayın; özellikle de dondurucu kış günlerinde! Eğer onu dışarı çıkarmakta kararlıysanız sıkıca giydirmelisiniz.

Bu anlattıklarımız, soğuğa bağlı hipotermi ile ilgilidir. Hipotermi bunun tam tersidir. Kedinin vücut ısısı aşırı sıcak ortamlarda aşırı derecede yükselebilir. Bu duruma en iyi örnek, kedinin sıcak bir yaz gününde, pencereleri kapalı bir arabanın içinde kalmasıdır.

Soğuk havayla temas eden kedi aniden sıcak havaya geçtiğinde de hipertermi oluşabilir. Hipertermi vücut ısının yükselmesidir, kedinin ölümüne neden olabilir, özellikle de eğer uzun tüylü bir safkan ise. Hiperterminin belirtileri şunlardır:

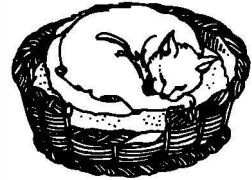
- * Vücut ısının artması
- * Bilinç kaybı ve uyuşukluk
- * Kusma
- * Kalp ve nabız atışlarının hızlanması
- * Nefessiz kalmak

Vücut ısısı yükselmiş bir kedinin tedavisi basittir; olabildiğince çabuk onu serin bir odaya alın. Kalıcı bir hasarı olup olmadığını tespit etmesi için hemen veteriner hekiminize götürün.

Onu asla sıcak havada arabada bırakmayın, özellikle de pencereler kapalıyken. Sıcak ve kalabalık bir yerde seyahat kutusunun içinde de çok uzun bir süre bırakmayın. Kutusunu, aracınızın bagajına koymayın. Evinizin ısınıp uygun bir derecede tutun ve aşırı sıcak günlerde kedinizin postunu nemlendirin.

ETİKETLERİ OKUYUN!

Toksik bir ürün bir insan veya hayvan tarafından mideye indirildiğinde yapılması gerekenleri ürünün prospektüsünden okuyun. Prospektüste belirtiler ve panzehirler de listelenmiş olabilir. Kusmanın nasıl sağlanabileceği ya da zehirin hangi çözücüyle nasıl seyreltilebileceğini öğrenmeye çalışın.

NÖBET GEÇİRME

Kasların aniden kontrolsüz şekilde kasılmasıyla oluşan nöbetlerin (Dokuzuncu Bölüme bakınız) zehirlenme, yaralanma ve epilepsi dahil sayısız nedeni vardır. Bazı kediler, nedenine bağlı olarak, günler ve haftalar süren tek bir nöbet geçirebilir, bazen de sık sık tekrarlayan kısa nöbetler olabilir.

Şiddetle sarsılarak nöbet geçiren bir kedi hem kendisi hem de sahibi için tehlikeli olabilir. Bu sırada kedi istem dışı hareket etmektedir; sizi dahi tanımıyor olabilir. Sizi veya kendisini sakinleştirmeye çalışan kimseyi ısırabilir ya da tırmalayabilir. Eğer nöbet geleceğini önceden tahmin edebilirsiniz, yaralanmasını önlemek için yapılması gereken en iyi şey, onu bir battaniyeye sarmak ve bir kutunun içine koyarak hareketsiz kalmasını sağlamaya çalışmaktır. Kedinizin daha önce geçirdiği nöbetler nedeniyle deneyiminiz varsa ve o sırada şiddetli bir saldırganlık içine girmiyorsa, onu bir havluya sararak nöbetin geçmesini bekleyebilirsiniz.

DÜŞMELER

Kedilerin, çok yüksek bir yerden düşseler bile, genellikle hemen hemen hiç yara almadan kurtulabilmek gibi inanılmaz bir yetenekleri vardır. Yine de bazen, düşen kedilerde sahiplerinin fark etmediği içsel yaralanmalar meydana gelebilir. Kedinizi düştüğü yerden kaldırırken omurgasında bir hasara yol açmamak için çok dikkat etmelisiniz. Onu veteriner hekime götürürken hareketsiz bir şekilde kucağınızda tutun ya da küçük bir kutuya koyun. Sakın bağlamaya kalkışmayın, bu onun paniğe kapılmasına ve daha fazla yaralanmasına yol açar.

AYRILIK VAKTİ

ÖTENAZİ

Bir kuşak öncesine kıyasla günümüzün kedileri daha uzun ve sağlıklı bir ömür sürseler de, siz ne kadar özenli, veteriner hekiminiz ne kadar mükemmel olursa olsun kedinizin daha fazla sağlıklı ve mutlu yaşamasının artık mümkün olmadığı bir gün gelecektir. Kedinizin bağırsakları ve

mesanesinin çalışması durduğunda, iştahı kesildiğinde, duyu organları işlevsizleştiğinde, veteriner hekiminizle karşılıklı oturup neler yapılabileceğini içtenlikle konuşmanızın zamanı gelmiş demektir. Ötenazi yaşlı kediler için acı vermeyen bir çözümdür ve kedinizi büyük bir ıstırap ve aşağılanmadan kurtarabilir. Kedi sahiplerinin çoğu, büyük bir sevgi ve alışkanlıkla bağlandıkları kedileri umutsuz bir duruma gelene kadar onları uyutma yanlısı olmaz; çok sevdiğimiz yakınlarımız için de bu mantığı yitirtilmediğimizden, son derece anlaşılabilir bir durumdur bu. Niye aynı yaklaşımı kedilerimize de göstermeyelim? Genellikle nihai kararı verme zamanı geldiğinde hem kendimizin hem de hayvanlarımızın yaşamı ve ölümü hakkında karar vermek güçleşir.

Bir kedi ya da köpek bizimle yirmi yıl kadar yaşayabilir. Birbirimizi bağlanır, duygu ve tecrübelerimizi paylaşıyoruz. Bu yakınlık her iki tarafın da kendisini iyi hissetmesini sağlar. Kedimiz bizi sakinleştirir. Birbirimize alışkanlığımız düşkünlüğe dönüşür. Bir hayvan, yaşamımızdaki birçok insandan daha bağışlayıcı ve sadık olabilir, bizi anlayabilir. Onu seven, onunla arkadaşlık eden sahibi olarak, bedeni iflas ettiğinde hayvanımızı kolayca “uyutmak” istemeyişimiz bu nedenlerden kaynaklanır.

Sevilen bir arkadaşın –türü ne olursa olsun– kaybının yaklaşması, acı veren bir deneyimdir, ama acı çekmemek için onu uyutmaktan kaçınmamalısınız. Halsizleşen yaşlı bir kedinin bazen dindirilmesi imkânsız ağrıları olur. Örneğin, böbrekleri iflas etmiş bir kedi için yapılabilecek çok az şey vardır. Eklem iltihabı tüm vücuduna yayılmış yaşlı bir kedinin şiddetli ağrıları dindirilemez. Bu durumdaki bir kedinin kaybıyla başa çıkamayacağımızı düşünmek bencillik ve insafsızlık olur.

Bir ailesi, çocukları olmayan yalnız bir kedi sahibini, yaşlı kedi arkadaşını uyutma düşüncesi perişan eder. Bu kişi için kedisinin ölümü yalnızlık ve kedinin kaybindan doğan büyük bir acı anlamına gelir. Acıya katlanmakta, üzüntüsünü bastırmakta, gerçeği kabullenmekte zorlanır.

Bana göre, ağır hasta bir kediye uyutma kararı son derece cesur ve doğru bir karardır. Tedavisi mümkün olmayan bir tür kanser, nakli olmayan organ hasarı, dindirilmesi mümkün olmayan dayanılmaz ağrılar karşısında ne yapılması gerektiğine tüm aile bireyleri birlikte karar vermelidir.

Küçük çocuklarınızı bile sezgisel becerilerinizi kullanarak durumdan haberdar etmelisiniz. Eğer aile üyelerinden biri ötenaziye kesin olarak karşıysa, hep birlikte, durumu tıbbi bir bakış açısından ele alabilmenize yardımcı olabilecek veteriner hekiminizle tartışmalısınız. Hekiminiz içtenlikle seçeneklerinizin neler olduğunu size anlatacaktır. Bir profesyonelin tavsiyeleri o ana dek ötenaziye kesinlikle karşı çıkan aile üyesinin tutumunu değiştirecektir. Aile ortak bir karara vardıldıktan sonra durum daha da açıklık kazanacaktır. Kararsız aile üyesinin duruma alışabilmesi için ona bir iki gün süre tanıyın. Kediyle yalnız başına kalmasını sağlayın. Bu, karar vermesini kolaylaştıracaktır. Kararınızı veteriner hekimin ofisinde değil evinizde verin. Eğer kediniz hastanede kalıyorsa, onu operasyon için tekrar götürmeden önce bir süre için eve getirip getiremeyeceğinizi araştırın.

Bununla birlikte tüm seçenekler dikkatli bir şekilde ele alınmalıdır. Bazen ölümcül bir hastalığın teşhisinde hata yapılabilir, bazen yeni tedavi yöntemleri ve teknikler kedinin çektiği ağrı ve acıları dindirerek, durumunu iyileştirebilir. İlk önce, yapılması gerekenlerin (farklı bir veteriner hekimin fikrini almak dahil) yapıldığından emin olun. Veteriner hekiminizin işinin can almak değil, yaşatmak olduğunu unutmayın; veteriner hekimler genellikle herhangi bir kurtuluş umudu olmadığından ötenaziye karar verir.

Ötenazi kararı verildikten sonra, veteriner hekiminiz süreci size anlatacaktır. Ötenazi için uygulanan ilacın damardan enjekte edilmesiyle ölüm, herhangi bir acı ya da sıkıntı olmaksızın, hızla ve kolayca gerçekleşir. İşlemin evde yapılmasını da isteyebilirsiniz ama daha güvenli olacağı için hekiminiz sadece klinikte gerçekleştirmek isteyebilir. Veteriner hekiminize, ne tür bir ilaç kullanacağını, ilaçların hayvanın bedeninde ne tür bir etkisi olacağını ve buna benzer her türlü soruyu sorabilirsiniz. Sizi aydınlatacaktır.

Eğer işlem hekim tarafından evinizde gerçekleştirilecekse, o sırada evde küçük çocuk bulunmamasına özen gösterin; sevdiği hayvanın ölümüne tanık olmak sarsıcı olabilir. Evdeki diğer hayvanları da bölgeden uzaklaştırın.

DOSTUNUZUN ÖLÜMÜYLE BAŞA ÇIKMAK

Öncelikle, ötenazi işlemi esnasında yanınızda bir yakınınızı bulundurun. Çok duygusallaşacak ve belki de kendinize hâkim olamayacak-

sınız. Aynı zamanda gün boyu yanı başınızda olacak ailenizden birine ya da bir arkadaşınızın sıcaklığına ihtiyacınız olabilir. Yakın olduğunuz müşfik birini seçin.

Kedinizin ölümünden sonraki günler ve haftalar zor olacaktır. Kaybınızın üzüntüsünü kendinize göre yaşayacaksınız. Hayvan barınağına kediniz adına bağışta bulunun, onun anısına bir ağaç diki, hatta ona bir şiir ya da mektup yazarak mezarının başında okuyun. Acınızla başa çıkabilmek için onun daha fazla acı çekmediğini düşünün ve sizin gibi sevgi dolu birisiyle mutlu bir hayat sürme şansı elde ettiğini anımsayın.

SIK RASTLANAN HASTALIKLAR

Kedilerin de, tıpkı insanlar gibi birçok hastalıkları vardır. Soğuk algınlığından katarakta, kansızlıktan kansere kadar sonuçları hafif ya da ciddi olan birçok hastalığa yakalanır. Kedilerin çoğu korkutucu hastalıklardan uzak bir yaşam sürse de, birçoğu hafif problemler geliştirebilir, bazılarıysa hem sizin hem de veteriner hekiminizin yardımına gerek duyduğu ağır hastalıklara yakalanırlar. Özellikle de virüslerin yol açtığı bazı hastalıkları tedavi etmek çok güçtür ve bunlar öldürücü olabilirler. Allah-tan bunların çoğu aşılar sayesinde önceden önlenebilir. Bütün kedi sahiplerinin, veteriner hekimleri tarafından düzenlenen aşı takvimine sadık kalması çok önemlidir. Aşılarla kediniz eve gelir gelmez başlayın ve hayatı boyunca da devam edin.

Kediler her zaman sınırlarını belirledikleri alanlara yerleşen ve buraları koruyan yalnız hayvanlar olmuşlardır. Evcilleştirilmelerine kadar, doğada kendi alanlarını parsellemeleri onların kontrolsüz şekilde üremelerine de engel olmuştur. Avlanacak hayvan bulabilenler hayatta kalabilmiştir. Vahşi doğada yaşayan kediler, günümüzün evcil kedilerinden çok daha azdı. Kediler arasında sadece üreme ve alan savaşları sırasında ilişki kurulmuştur. Bunun sonucu olarak bulaşıcı hastalıklar da nadiren ortaya çıkmıştır; yalıtılmış bir biçimde yaşayan kabilelerde Beyaz kâşiflerin ve göçmenlerin gelmesinden önce çiçek hastalığının görülmeşi gibi. Yaban kedileri, birbirlerinden ayrı yaşadıkları için tarih boyunca büyük ölçüde sağlıklı kalmışlardır.

Öte yandan, yaban kedileri arasında enfeksiyon hastalıkları görülmediği için kediler hiçbir zaman kanlarında antikor oluşturacak kadar yüksek bir direnç geliştirmemişlerdir. Kurt ve insan gibi daha sosyal türler birbirleriyle fiziksel yakınlıkları nedeniyle hastalıklarla savaşmak için gerekli olan antikorları üretecek daha güçlü bir bağışıklık sistemi geliştirme fırsatı bulmuşlardır.

Günümüzde kediler artık insanlar tarafından korunan ve bakılan evcil yaratıklardır. Beslenir, tehlikelere karşı korunur ve genellikle kendile-

rinden büyük hayvanlara yem olmazlar. Günümüzde kediler, en ufak bir hastalık belirtisinde işinin ehli veteriner hekimlere götürülüyor, vahşi doğada onları öldürebilecek birçok durumdan ilaç ve diğer tedaviler sayesinde kurtuluyorlar.

İNSANLARA KEDİLERDEN BULAŞAN HASTALIKLAR

Kedilerin taşıdığı bazı hastalıklar biz insanlara da bulaşabilir: sinir sistemine saldıran öldürücü bir virüsün neden olduğu kuduz, gebe kadınlara bulaşırsa bebeğin ölümüne sebep olabilecek toksoplazma ile pire, mantar ve kurtlar gibi birçok iç ve dış parazit. Bir kedinin ısırığı ya da tırmığı da, diğer hayvanlarınkinden daha fazla enfeksiyona neden olabilir. Bunun nedeni kedinin temizlenme amacıyla sürekli kendini yalamasıdır. Kedinin ağız post, ayak ve anal bölgesinden gelen mikropları barındırır. Bunlar ağızda birçok mikroorganizmanın üremesine uygun koşulları bulur ve ısırma aracılığıyla bizlere aktarılır. İnsanlar kedinin tüyünden de etkilenebilirler; bazıları kedilerin bulunduğu ortamlarda, özellikle de solunun sistemiyle ilgili alerjik reaksiyonlar geliştirir. Demek ki, kedilerin taşıyabileceği ve geliştirebileceği hastalıkları öğrenerek onlara iyi bakmak sadece onların sağlığı açısından değil, biz insanların sağlığı açısından da önemlidir.

Bu hastalıklardan herhangi birinin kedinizden size, çocuklarınıza, arkadaşlarınıza geçmesini önlemenin yolları:

- * Kedinizi evden dışarı çıkarmayın.
- * Kedinizi düzenli tımar ederek ve ona uygun bir gıda rejimi uygulayarak postunun hep iyi durumda olmasını sağlayın.
- * Veteriner hekiminizin kontrolünde, iç ve dış parazitler için önlem alın.

Kedi nüfusu artık, bir zamanlar doğada olduğundan çok daha büyük bir hızla artıyor. Şimdi kucağımızda olan hayvan, köpek ve insanlara kıyasla, geçmişinde asla etkili bir bağışıklık sistemi geliştirmemişti. Ama şimdi, evcil bir ortamda yaşamayı talep ettiği için farklı kedilerle çok daha yakın ilişkide. Evrim açısından baktığınızda evcilleşme sürecinin kısa zaman önce gerçekleştiğini ve kedinin bağışıklık sisteminin henüz uyum

sağlamadığını görürsünüz. Eskinin yalnız yaşayan yaban kedilerine kıyasla, şimdinin evcil kedileri bulaşıcı hastalıklara çok daha çabuk yakalanır.

Bu bölümde, en sık rastlanan kedi hastalıkları tanımlanıp sebepleri ve en yeni tedavi teknikleri anlatılacaktır. Bu hastalıkların çoğu ya önceden önlenebilir ya da doğru tanı konursa tedavi edilebilir. Önemli olan, işi bilen ve şefkatli bir veteriner hekimle iyi bir ilişki içinde olmanızdır.

Sık rastlanan kedi hastalıklarını alfabetik sırayla rahatlıkla bulabilirsiniz. Hastalık adlarının yanında göndüğünüz rakamlar bu konunun ele alındığı sayfaları göstermektedir:

Aids	185	Karaciğer Rahatsızlıkları	218
Alerjiler	186	Karın Zarı İltihabı	219
Artrit	187	Katarakt	220
Astım	189	Konjuktivit	221
Bağırsak Rahatsızlıkları	190	Kuduz	222
Böbrek Hastalıkları	193	Kusma	223
Bronşit	194	(Ayrıca bkz. Yol Tutması)	
Cilt Hastalıkları	195	Lösemi	224
Deri Ülserleri	198	Mantar Hastalıkları	225
Dış Kulak Yolu İltihabı	199	Mide Hastalıkları	226
Dış ve Dişeti Sorunları	199	Obezite	227
Gastrit	201	Parazitler	230
Gençlik Hastalığı	202	Raşitizm	240
Hipertrioidizm	203	Sağırılık	240
Hipotrioidizm	204	Sara (Epilepsi)	241
İdrar Kaçırma	205	Sıvı Kaybı	242
İdrar Yolu İltihabı	205	Solunum Yolu Hastalıkları	244
İdrar Kesesi İltihabı (Sistit)	206	Şeker Hastalığı (Diyabet)	245
İshal	207	Taurine Yetmezliği	246
Kabızlık	208	Tetanos	247
Kalp Rahatsızlıkları	210	Tüy Topakları	247
Kalça Çıkığı	214	Ürolojik Sendrom	248
Kanser	214	Yol Tutması	249
Kansızlık	216	Zatürree	250

AIDS-BAĞIŞIKLIK YETERSİZLİĞİ VİRÜSÜ (FIV)

FIV, insan bağışıklık yetersizliği virüsüne (HIV) benzer bir virüstür. Yeni keşfedilen bu bulaşıcı hastalık, gün geçtikçe dünya çapında daha çok kediye etkisi altına almaktadır. Sadece kedilere bulaşan bu virüs, kurbanın vücudunu işgal eder ve etkilediği hücrelerin daha fazla virüs üretmesini tetikler. Genellikle herhangi belirgin bir hastalık belirtisi göstermeksizin yıllarca, taşıyıcının vücudunda gizli kalır, ama bazen kedi virüsü kapar kapmaz hastalık aniden de ortaya çıkabilir. FIV, tıpkı HIV gibi bağışıklık sistemi hücrelerine, özellikle de enfeksiyonlarla savaşmada büyük rol oynayan, T hücreleri olarak bilinen bazı beyaz kan hücrelerine saldırır ve bu şekilde kedinin bağışıklık sistemini zayıflatarak, normalde vücudun defans sistemleriyle kolayca baş edebileceği birçok hastalığa karşı kediyi savunmasız bırakır.

FIV bir kediden diğerine, salya ve kan gibi vücut sıvılarının paylaşımı aracılığıyla bulaşır. Isırma yaraları, en yaygın bulaşma biçimi olarak kabul edilir. Gebe kediler hastalığı doğmamış yavrularına, loğusa kediler de emzirme aracılığıyla yavrularına bulaştırabilir. FIV'li kedilerde şu değişiklikler görülür:

- * Ateş ve ishal
- * Büyümüş lenf düğümleri
- * Beyaz kan hücresi sayısında azalma
- * Bitkinlik ve kilo kaybı
- * Davranış değişiklikleri
- * Havale nöbetleri
- * Vücutta iyileşmeyen yaralar
- * Ciddi ağız içi yaraları

Virüs kedinin bağışıklık sistemini zayıflattığı için, virüs veya bakteriler kökenli ikincil enfeksiyonlar, parazitler hatta kanseri bile kapsayan birçok farklı hastalık belirtisi ortaya çıkabilir. Solunum sistemi rahatsızlıklarına, idrar yolları hastalıklarına, konjuktivit, sinir sistemi bozuklukları ve zekâ gerilemesine sıkça rastlanır.

Bu öldürücü hastalığın tedavisi ömrünü uzatabilir ve yaşam kalitesini yükseltebilir; ancak kediyi ölümden kurtaramaz. Henüz FIV'e karşı bir aşı geliştirilememiştir. Siz ve veteriner hekiminiz kedinin ikincil enfeksiyonlara yakalanmasını önlemeye çalışacak, kedinin bağışıklık sistemi bunlarla savaştıkça denli güçlü olmadığı için antibiyotikler, özel gıdalar, destekleyici vitaminler ve gerekirse serumlar kullanacak ve kediyi mümkün olduğunca rahat ettirmeye çalışacaksınız. Hastalık çok bulaşıcı olduğu için FIV taşıyan kediler evin içinde diğer kedilerden uzak tutulmalıdır. FIV bulaşmış bir kediyi sokağa salmak veya eve yeni bir kedi getirmek son derece sorumsuzca bir hareket olacaktır.

FIV'i önlemenin en kolay yolu, kedinizin sokağa çıkmasına izin vermemek, onu diğer kedilerle temas kurmaktan alıkoymaktır.

ALERJİLER

Alerji, kedinizin bazı kimyasallara, toza, polenlere ya da kimi gıdalara karşı gösterdiği tepkilerin toplamıdır. Kedilerin çoğunda hafif belirtilerle ya da hiç belirtisiz seyreder. Bağışıklık sisteminin abartılı bir tepkisi olan alerji genellikle buna yol açan maddeyle ikinci karşılaşma sırasında oluşur. İlk karşılaşma sadece vücudu hassas hale getirir.

Bağışıklık sistemi, genellikle kedinin sistemindeki bakteri ve virüs gibi yabancı maddeleri tanıyıp antikor ile lenfositleri (bir tür beyaz kan hücresi) istilacılarla savaşmaya gönderir. Lakin alerjiler söz konusu olduğunda, bağışıklık sistemi hata yaparak polen ya da özel bir gıda maddesi gibi görece zararsız maddeleri de yabancı madde gibi algılar. Antikor ve lenfositler bu iyi huylu maddelere de saldırır; bu süreç boyunca histamin gibi farklı kimyasallar salgılanır ve böylece alerji belirtileri ortaya çıkar.

Kediler, insanlar gibi, çok farklı maddelere karşı alerji geliştirir. İster gıda, ister ilaç, ister şampuan, isterse parazit olsun herhangi bir maddeye karşı alerjik reaksiyon gösteren kedi şaşkın, mutsuz ve sinirli olabilir. Derisi kaşınmaya başlar, solunumu güçleşir, tüyleri dökülür, gözleri sulanır ve burun ifrazatı artar. Kedi ciddi şekilde ishal olabilir, kusabilir. Bunun sonucunda sıvı kaybına uğrar.

Kediler genellikle pirelere karşı alerjiktir. O yüzden iyi bir tımar ve evin haşaratlara karşı olabildiğince ilaçlanması bu sorunu ortadan kaldırır. Gıda, ilaç, şampuan gibi farklı maddelere karşı gelişen alerjileri teşhis etmek daha zordur. Veteriner hekiminiz etkili maddeyi tespit etmek için ayrıntılı kan ve deri tahlilleri yapacaktır.

Stres de kedide alerji belirtilerine benzer semptomlara sebep olabilir. Güvenli, temiz ve huzurlu bir ev ortamı yaratılarak kedinin stres düzeyi olabildiğince azaltılmalıdır. Buna rağmen belirtiler devam ediyorsa, daha somut nedenler bulması için onu veteriner hekiminize götürün.

Alerji tedavisine, alerji yapan maddenin ortadan kaldırılmasıyla başlanır. Tavuklu mamadan şüphelenirseniz, onu kesip dana ya da kuzu etli başka bir mamaya geçmelisiniz. Alerjiler için antihistaminik ilaçlar kullanılır. Bunlar, kandaki histaminlerin üremesini azaltarak kaşıntıyı ve ödemi ortadan kaldırır. Steroit bazlı ilaçlar da belirtilerin ortadan kaldırılmasında kullanılabilir. Bu ilaçlar ağız yoluyla alınabildikleri gibi kremleri dıştan sürülebilir.

Kedinizde aşırı kaşınma, hapşıрма, hırıltılı ses, öksürük gibi olağan dışı belirtiler gördüğünüzde veteriner hekiminize gidin. Hekiminiz, onun herhangi bir maddeye alerjisi olup olmadığını tespit etmenize yardımcı olacaktır. Büyük olasılıkla mama değişikliği önerecek ya da rahatsız edici belirtileri ortadan kaldırmaya veya azaltmaya yönelik özel bir ilaç verecektir.

Alerjik reaksiyonları önlemek için kedinizi bulabildiğiniz en iyi mayla besleyin, stres yaratacak faktörleri en aza indirin; kedinizi şampuanlardan, saç kremlerinden, pire tozlarından uzak tutun ve evinizi pireden koruyun. Kedinizin dışarıya çıkmasını yasaklarsanız, olası alerji yaratıcı maddelerle olan temasını da sınırlamış olursunuz.

ARTRİT

Ağrılı bir eklem hastalığı olan artrit ağrı, şişkinlik, sertlik ve iltihaplanma ile kendini gösterir. Bir tek ya da birçok eklemi birden etkileyebilen hastalığın belirtileri, hafif rahatsızlıktan ciddi ağrı ve deformasyona kadar değişkenlik gösterebilir. Artrit genellikle yaşlı kedilerde ya da eklemleri bir kazada zarar görmüş olanlarda ortaya çıkar.

Kedilerde artrit iki tipi görülür: eklem iltihabı ya da romatizmal artrit. İlki dejenerasyona bağlıdır. Her kemiğin ucunu kaplayan kıkırdak yaşla aşınmaya başlar. Eklem kapsülası, deformasyona bağlı olarak yok olunca, kayganlaştırıcı kabiliyetini kaybeder ve hastada rahatsızlık, şişkinlik ve anormal kemik büyümeleri ortaya çıkar. Aslında yaşlı kedilere özgü bir hastalık olan eklem iltihabı, doğum anomalileri olan yavrularda ve eklemine darbe almış kedilerde de görülür. Romatizmal artrit kedilerde nadiren görülür, ama daha çok ağrı ve şişkinlik yapar.

Sebebi ne olursa olsun, artrit oluşmaya başladığını gösteren sayısız işaret vardır. Kediniz eski dinamizmini yitirecek ve zaman içinde gittikçe daha da zor hareket eder hale gelecektir. Sık sık, hareket ettikten sonra geçici olarak topallamaya başlayacaktır. Hassas bölgeye ve etrafına dokunduğunuzda aşırı tepki verecektir. Artritin ilerlemiş evrelerinde kedi hiç ayağa kalkamayabilir.

Eğer kedinizde artrit olduğundan şüpheleniyorsanız, onu, duruma doğru şekilde tanı koyacak kişiye, yani veteriner hekiminize götürün. Veteriner hekiminiz zararın derecesini görmek için etkilenen eklemlerin röntgenini çekebilir, eklem sıvısından enjektörle örnek alabilir ve enfeksiyon olup olmadığını belirlemek için bunu inceletebilir. Kan tahlilleri de bazı proteinlerin kandaki miktarıyla kendini gösteren romatizmal artrit ortaya çıkartabilir.

Ne yazık ki günümüzde tamamıyla tedavi edilemeyen bu hastalık, en azından kedinin hayatını biraz olsun kolaylaştıracak şekilde geriletilebilir. Hangi şartlar altında olursa olsun kedinize sakın aspirin vermeyin! Aspirin insanlara ve köpeklerle faydalı olabilir ama çok düşük dozajda bir aspirin bile kedi için öldürücü olabilir. Kedinizin ağrısı ne kadar şiddetli olursa olsun hekiminize danışmadan asla ilaç kullanmayın.

Artritli bir kediye şöyle yardımcı olabilirsiniz:

- * Aşırı kilo almasına engel olun.
- * Uyuması için sıcak, yumuşak ve kuru bir yer sağlayın.
- * Az da olsa egzersiz yapmasını yardımcı olun.
- * Bilerek yapılan bir masaj, kedinin ağrısını azaltabilir.

Veteriner hekiminiz bazı antiinflatuarlar ve antibiyotikler yazabilir (eğer kedinizdeki artrit, eklemlerdeki bakteriyel bir enfeksiyondan kaynaklanıyorsa) ve kedinizin ağrısını azaltmak için bazı yaşam tarzı değişiklikleri önerebilir.

Artritin önüne geçmek çok zordur, çünkü kaynağı ya yaşlılık ya da doğum anomalileridir. Gene de kedinizi iyi dengelenmiş bir gıda rejimine sokar, şişmanlamamasını sağlar ve her gün egzersiz yapmasına olanak tanırırsanız, hastalığın ortaya çıkma ihtimalini azaltabilirsiniz.

ASTIM

Astım, kedilerde çok ender görülen, solunum sistemini etkileyen ve nefes alıp vermede büyük zorluk yaratan bir hastalıktır. Hırıltılı solumayla birlikte ve nöbetler halinde gelen ortaya çıkan nefessiz kalma halleri her gün, hatta saatte bir tekrarlayabilir. Bu hastalık genellikle kedi henüz yavruyken ortaya çıkar, hayvan yaşlandıkça ya yok olur ya da ağırlaşır. Yaşlı kediler, kendilerini oksijenden mahrum eden bu hastalıktan çok çeker.

Tedavi edilmeyen bronşit, solunum yoluyla alınan mikroplar, tahriş edici maddeler veya alerjiye sebep olan etkenlerle birleşince astıma çevirebilir. Yaşlı kedilerde kalp astımı olarak bilinen farklı bir astım çeşidi, kalp yetmezliği ve akciğerlerde sıvı birikimi sonucu solunumu ve oksijen transferini güçleştirir.

Bronşlardan ya da kalpten kaynaklanan astımın belirtileri solumada güçlük, hırıltılı soluma ve bedensel faaliyetle birlikte ortaya çıkan kuru öksürüktür. Kötü bir nöbet sırasında, kedinin solunumu çok güçleşebilir, kalp atışları hızlanabilir ve hayvan paniğe kapılabilir. Oksijen desteğini, hayatta kalmak için gereken miktardan daha aşağıya düşüren ciddi bir nöbet, kedinin boğulmasına neden olabilir.

Veteriner hekiminiz astımı röntgen, kan tahlilleri ve dikkatli bir muayeneyle teşhis edebilir. Her ne kadar şimdilik tam bir tedavi bulunamışsa da (genellikle alerji kökenli olduğundan nöbet meydana gelene kadar alerji yapan etken tanınmaz) astım nöbetleri büyük ölçüde kontrol altına alınabilir. Eğer kedinizde bu nöbete neden olan özel bir etken tespit

edilirse, bu maddeden tamamıyla uzak durmak hararetle tavsiye edilir. Polen alerjisiyle astım atakları tetiklenen bir kedi, sürekli evin içinde tutulmalı, pencereler bile açılmamalıdır. Evdeki toz ve sigara dumanını eve takılacak bir hava filtresi ile olabildiğince azaltmak da yardımcı olabilir. Stres nöbetleri tetikleyici bir faktör olduğu için, astımlı kedinizi olabildiğince stres yaratan ortamlardan uzak tutmalısınız.

Veteriner hekiminiz durumu hafifletecek bazı ilaçlar yazabilir. Bunlar, steroit bazlı iğneler ya da bronş kanallarını açıp hava girmesini sağlayacak haplar olabilir.

Yaşlı bir kedi ağır bir astım nöbeti geçiriyorsa, acil servisi olan bir hayvan hastaneye götürün. Hastanede oksijen takviyesiyle birlikte bronş açıcı ilaçların verilmesi gereklidir.

BAĞIRSAK RAHATSIZLIKLARI

Kedinin bağırsaklarında zaman zaman çeşitli yapısal bozukluklar meydana gelir ve sayısız mikroorganizma enfeksiyonlara yol açar. Urlar, tıkanmalar, bozuk kan dolaşımı ve başka bozukluklardan da etkilenebilir.

DOĞUŞTAN BOZUKLUKLAR

Yavru kediler bazen doğuştan bağırsakları tıkalı olarak dünyaya gelir. Anüs deliği olmayabilir. Bağırsak düğümlenmesi, ince bağırsağın daralması veya “meconium” adı verilen bağırsak içeriğinin bağırsakları tıkanması meydana gelebilir. Yavru kedileri ameliyat etmek genellikle pek mümkün değildir; operasyon, özellikle de anestezi yeni doğanlar için aşırı sarsıcı olabilir. Yetişkin kediler ise bağırsak operasyonu sonunda çabucak iyileşirler.

ENFEKSİYONLAR

Virüsler veya bakteriler bağırsaklara yerleşip, hafif şikâyetlerden hayatı tehdit etmeye kadar çeşitli problemlere yol açabilir. Toksoplazma ve Giardia gibi tek hücreliler ciddi ishale ve gastrite benzer belirtilere neden olabilir. Kurtlar ve bağırsak ülserleri de olası enfeksiyon kaynaklarıdır. Tedavide uygun ilaç kullanımı ile diyet değişimi de önerilir.

TÜMÖRLER

Nadiren de olsa ince bağırsakta tümörlere rastlanabilir. Kalın bağırsakta tümör oluşumu daha yaygındır. Bu tümörler kötü huylularsa tüm vücuda yayılabilir (metastaz yapabilir) ve yeni tümörler yaratabilirler. Tedavi de kanser ilaçları kullanılır, ameliyat ve diyet değişikliği yapılabilir.

YETERSİZ KAN GİTMESİ

Kedinin bağırsakları, vücuttaki diğer organlar gibi, sağlıklı kalabilmek için yeterli kana ihtiyaç duyar. Kan damarlarının sıkıştırılması hatta yaralanma gibi nedenlerden o bölgeye giden kanın azalması, tedavisi ameliyata kadar varan doku ölümüne sebep olabilir.

TIKANMALAR

Bağırsakların tıkanmasına ırlar, taşlar veya bağırsak hareketlerinin azalmasına bağlı kabız neden olabilir. İlaç tedavisi, ameliyat ve diyet değişikliği gibi uygulamalara başvurulabilir.

Bağırsak ülserleri kedilerde nadir görülse de yanlış beslenme, stres veya virüs kaynaklı enfeksiyonların sonucunda oluşabilir. İlaç tedavisi ve diyet değişikliği uygulanmalıdır.

Bağırsak rahatsızlıkları muayenenin yanı sıra baryumlu röntgen, sigmoidoskopi veya kolonoskopi (bağırsakların içine sokulan minyatür kameralarla görüntü alma) gibi modern teknikler aracılığıyla, dışının laboratuvar da tahlil edilmesi veya bağırsaktan alınan parçanın biyopsisiyle araştırılabilir.

Kedinin bağırsak rahatsızlıklarını önlemek için şunları yapabilirsiniz:

- * Kedinizi kaliteli bir mama ile besleyin.
- * Genel sağlığına dikkat edin.
- * Evden dışarı çıkartmayın.
- * Yılda bir kere veteriner hekiminizi ziyaret edin.

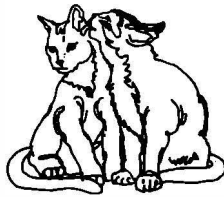
KOKİDİA (COCCİDİA)

Kedinin bağırsak sisteminde enfeksiyona neden olan tek hücreli parazitlerin yol açtığı bir hastalık olan kokidia, genellikle hijyenik olmayan

koşullarda büyümüş yavru ve genç kedilerde görülür. Bu sinir bozucu parazitlerin yarattığı enfeksiyona maruz kalan yavru kediniz sürekli ishal yüzünden zayıflayabilir, vücudu sıvısız kalır ve kilo kaybeder. Çok sık rastlanmasa da bu parazitler kedinizi, köpeğinizi ya da sizi etkileyebilir. Bu parazitler arasında en çok bilineni "*toxoplasma gondii*"dir. Kedide sadece bağırsak sorunları yaratmakla kalmaz, aynı zamanda doku hasarına ve uzun süreli hastalığa da sebep olur. İnsanlar da bu organizmadan etkilenir; eğer gebe bir kadın enfekte kedinin kum kutusundaki atıklarla temas eder ve mikrop bünyesine geçerse, doğmamış bebeği de etkilenebilir ve düşük bir oranda da olsa bebek doğum anomalisiyle doğabilir. Buna çok ender rastlansa da hekimler gebelikleri boyunca anne adaylarına kedilerinin kum kutusuyla ilgilenmemelerini öğütlerler.

Bu can sıkıcı tek hücrelinin varlığı dışkı tahliliyle anlaşılır; tedavisi de bu parazitlerin ölmesini sağlayan farklı ilaçların kullanımını kapsar. Kedinize ya da size bu mikrobu bulaşmasını önlemek için yapılması gerekenler:

- * Kedinizi evin içinde tutun; kediler bu tek hücreli parazitleri genellikle fare ya da kuşları öldürüp yediklerinde kaparlar. Eğer kediniz zaten hiç dışarıya çıkmıyorsa bununla ilgili olarak endişelenmenize gerek yok.
- * Kedinizin kumuna elinizle dokunmamaya çalışın, mümkünse eldiven kullanın. Kedinizi bahçenizden uzak tutarak sebzelerinizin üzerine dışkılamasına engel olun.
- * Kedinizin kum kutusunu her gün muhakkak temizleyin.
- * Kedinize asla çiğ et vermeyin (siz de yemeyin).
- * Başıboş kedileri eve getirme isteğinize gem vurun.

BÖBREK HASTALIKLARI

Kanı süzmek, atık maddeleri ve fazla suyu idrar halinde çıkarmakla yükümlü olan böbrekler, kedinin hayati organlarından biridir. Böbrek hastalığı olan bir kedi, aslında çok hasta demektir. Böbrek, işlevini doğru yapmadığında toksinler vücutta hızla birikir. Bu durum koma ve ardından ölümle sonuçlanır. Böbrek hastalığının belirtileri şunlardır:

- * Susuzluk ve/veya idrar yapmada artış
- * İştahsızlık ve kilo kaybı
- * İdrar kaçırma ve kusma
- * Kötü kokulu nefes
- * Şeker hastalığı
- * Yüksek tansiyon

DOĞUŞTAN GELEN RAHATSIZLIKLAR

Bazı kediler tek böbrekli veya biçimi bozulmuş böbreklerle doğarlar. Bu da böbreklerin idrarı süzme kapasitesini azaltır. Bazı kediler de böbrek fonksiyonlarını zayıflatabilen mesane kistleriyle doğabilir.

KAN DOLAŞIMININ ZAYIFLAMASI

Şeker hastalığı, böbreklere giden kan miktarını azaltabilir. Bunun sonucunda doku hasarı meydana gelir. Bazen tümörlerin basıncıyla, bazen de atardamarların büzülmesine bağlı olarak böbreklere giden damarlarda oluşan herhangi bir tıkanma da böbreklere hasar verebilir. Ameliyat, ilaç tedavisi ve diyet değişikliği bu sorunların çözülmesine yardımcı olabilir.

METABOLİZMAYA DAİR BOZUKLUKLAR

Eğer uretranın tıkanmasına bağlı oluşan idrar kesesi iltihabı tedavi edilmezse, kedinin böbrekleri iltihaplanabilir. İdrar kesesinde idrarın beklemesi sonucu bakteriler ürer ve enfeksiyon böbreklere sıçrayabilir. Tıkanmanın sebebi taş, doğumsal anomali, ur veya uretraya alınmış bir darbe olabilir. Tedavisi için tıkanıklığın giderilmesi, ilaç tedavisi ve diyet değişikliğinden yararlanır.

Kedinin böbrekleri sayısız zehirli maddeden herhangi biri tarafından hasar görebilir. Bu hasarın geri dönüşümü olmayabilir; o yüzden tüm zehirleyici maddeleri kedinin ulaşamayacağı yerlerde saklamak sizin için hayati önem taşımaktadır.

TÜMÖRLER

Nadiren de olsa, kedilerde böbrek tümörlerine rastlanabilir. Böbrek fonksiyonlarını ciddi şekilde etkileyeceğinden, erken teşhis edilmesi ve tümörlerin operasyonla alınması gereklidir. Buna destek olarak ilaç tedavisi ve diyet değişikliği de uygulanmalıdır.

Kedinizin böbrekleriyle ilgili problemlerini teşhis etmek kolay değildir; genel sağlığını her gün yakından takip etmek ve ilk sorun sinyalinde veteriner hekimi ziyaret etmek bu yüzden çok önemlidir. Erken saptandığında, kedinin ömrünü uzatacak şekilde hastalığın önüne geçilebilir.

Böbrek hastalığına yakalanma riskini şunları yaparak azaltabilirsiniz:

- * Kedinizi tuz, fosfor ve protein açısından abartılı derecede zengin bir mamayla beslemeyin.
- * Kabında her gün bol miktarda temiz ve taze su bulundurun.

BRONŞİT

Bronşit, bronş kanallarındaki ya da akciğer hava yollarındaki herhangi bir iltihaplanma olarak tanımlanabilir. Bu geçiş yolları solunum enfeksiyonu, solunan tahriş edici bir madde ya da alerji nedeniyle iltihaplanabilir veya tahriş olabilir. Astımın habercisi olan bronşit, yaşlı kediler arasında daha yaygındır ama her yaşta kedide görülebilir. Belirtiler öksürük, nefes kesilmesi, hapsirik veya hırıltılı soluma, ateş, iştah kaybı ya da tembellik olabilir. Bronşit, yemek alerjisi, polenler, sigara dumanı, bazı ilaçlar ya da farklı başka maddelerden olduğu gibi, sadece soğuk algınlığı ya da nezleye bağlı ciddi bir solunum yolu enfeksiyonundan da kaynaklanabilir. Bronşit akut (kısa süreli) veya kronik (uzun süreli) olabilir.

Akut bronşit aniden ortaya çıkabilir ve aynı hızda da yok olabilir. Genellikle virüslerin sebep olduğu bu bronşit tipine kış aylarında, özellikle de kedi dışarı çıkıyorsa daha sık rastlanır. Kedinin devamlı öksürüğü ve sarı ya da yeşil renkli balgam çıkartmasıyla tanınır. Hafif ateş de yapabilir. Kronik bronşit de benzer belirtilerle seyrederek ama daha uzun (genellikle aylarca) sürer. Solunum sistemi üzerine binen aşırı yük, kalıcı hasar bırakabilir. Kronik bronşitte bronş duvarları zamanla kalınlaşır. Bu da hava kanallarının hacminin küçülmesine, sonuç olarak da vücuda giren oksijen miktarının azalmasına sebep olur. Tamamen iyileşmemiş geçiş kanalları enfeksiyonlara daha açık olur, bu da hasarı artırır.

Bronşit tedavisinde kedi sakın bir ortamda sıcak tutulmalıdır. Bronş kanallarında biriken balgamın dışarı atılmasına yardımcı olacak balgam söktürücüler de kullanılabilir. Var olan enfeksiyonu kurutmak için de kediye antibiyotik tedavisi uygulanır.

Astımda olduğu gibi, önlemler arasında, toz, polen ve sigara dumanının bertaraf edilmesi sayılabilir. Evdeki havanın nemini artırmak için vaporizatör kullanmak da yardımcı olabilir.

Eğer tedavi edilmezse, bronşit, kedinin hayatını tehdit edici astım, anfizem veya zatürre gibi ciddi hastalıklara dönüşebilir. Birkaç hafta, hatta görünüşte düzelmiş bile olsa biraz daha uzun süre, kedinin aşırı hareket etmesinin önüne geçilmelidir.

CİLT HASTALIKLARI (DERMATİT)

Dermatit, derinin sıklıkla alerjiye bağlı olarak, nadiren de kaynağı bilinmeyen nedenlerle iltihaplanması olarak tanımlanabilir. Dermatitis isiliklerle, kaşınmaya, kepek ve bazen de enfeksiyon ve hastalığa sebep olabilir.

Kedilerde yaygın olarak görülen üç temel dermatit vardır: alerjik dermatit, portör dermatit (kontakt dermatit) ve parazit kaynaklı dermatit. Bunların hepsi de kediyi çok rahatsız eder; sinirli ve saldırgan davranmasına yol açar.

ALERJİK DERMATİT

Kedinin, gıda veya şampuan gibi herhangi bir maddeye alerjisi varsa, sadece solunum problemleri değil, deri reaksiyonları da geliştirebilir. Deri kızarabilir, üzerinde kabarcıklar oluşabilir ve çok kaşınabilir. Bu kaşıntılar yüzünden kedi devamlı olarak kendini ısırp pençeleriyle kaşımaya çalışır ve sonunda o bölgede açık yaraların oluşmasına sebep olur. Bu, sorunu daha da kötüleştirir, çünkü bu açık yaralar enfekte olabilir. Kedinin, alerjisi olan maddeyi yemiş, solumuş, onunla temas etmiş olması ya da bu maddenin ona enjekte edilmiş olması gereklidir. Derinin etkilenen bölgesi, dokunulduğunda oldukça sıcaktır ve hasarın devam etmesi durumunda nasırlaşır ve kalınlaşır. Tüyler tutam tutam dökülebilir, deri mikrop kapabilir, bakteri yüklü irin ve kan sızdırabilir. Alerjiye bağlı dermatiti olan bir kedide öksürük, hapşırık, hırıltılı soluma veya gözler ya da burunda akıntı gibi başka belirtiler de olabilir. Alerjik dermatitin tedavisi şunları kapsar:

- * Alerjiye neden olan madde tespit edilmeli ve mümkünse bu maddenin uzak durulmalıdır.
- * Muhtemelen antihistaminikler ve antibiyotikler verilir.
- * Enfeksiyonu ve kaşıntıyı yok etmek için kediye ilaçlı bir şampuanla banyo yaptırılır.
- * Kedi düzenli olarak veteriner hekim kontrolüne götürülmelidir.

KONTAK DERMATİT

Kedinin kontak dermatit geliştirmesi için bir maddeye alerjisi olması gerekir. Güçlü kimyasallar, böcek ilaçları, sabunlar, çözülticiler veya boyalar gibi aşırı tahriş edici maddelere maruz kalan her kedi deri problemleri geliştirebilir. Belirtileri genellikle alerjik dermatitin belirtileriyle aynıdır; sadece vücudun bütününde değil, özel bazı bölgelerde oluşur. Mesela çoğu kedi, güçlü böcek ilaçları içeren pire tasması taktığı için kontak dermatit geliştirir. Tam tasmanın altında kalan bölgedeki deri iltihaplanıp tahriş olabilir. Temizlikte kullanılan sıvı kimyasallara basan kedinin patisinde dermatit gelişebilir. Bulaşık deterjanı ya da kalıp sabunla yıkanan kedilerin vücutlarında da aynı belirtiler ortaya çıkabilir. Kontak dermatitin tedavisi şunları kapsar:

- * Kedinizi rahatsızlığa yol açan maddeden uzak tutun. Eğer etkilenen bölge kedinin boynunun çevresindeyse, pire tasmaını çıkartın ve atın. Kediye düzenli olarak şampuanla yıkayıp evi ilaçlayarak pirelerden kurtulun.
- * Kedinin çevresinde başka tahriş edici maddeler bulunmadığından emin olun. Tehlikeli aşındırıcı kimyasal ve temizlik maddelerini kedinin ulaşamayacağı yerlere kaldırın.
- * Doğru teşhis için veteriner hekiminize gidin. Kontak dermatite sebep olan bazı maddeler yutulduğunda aşırı zehirleyici hatta öldürücü olabilirler.

PARAZİT KAYNAKLI DERMATİT

Pire, kene, bit ya da akarların istilasına uğramış bir kedi sürekli kaşınma ihtiyacı duyduğu için dermatit belirtileri ortaya çıkabilir. Özellikle pireler ciddi alerjik reaksiyonlara yol açabilir. Pirelere alerjisi olan bir sürü kedi vardır; bu küçük vampirlerden bir tanesinin ısırığı bile hayvanda aşırı kaşıntıya sebep olur. Pireler, kurtçuk bulaştırabilir, kansızlığa yol açabilir ve ciddi hastalıklar yayabilirler. (Pirelerin bir zamanlar hıyarcıklı vebaya sebep olduklarını unutmayın.)

Kedinizin postunu ve derisini düzenli olarak incellerseniz, pire, kene gibi dış parazitlerin varlığını kolayca belirleyebilirsiniz. Aynı zamanda davranışlarına da dikkat edin; aşırı kaşınma, kemirme, tüy kaybı ve sinirlilik, kırmızı döküntüler, yumrular ve açık yaralar sizi şüpheye düşürmeli. Parazit kaynaklı dermatitin tedavisi şunları kapsar:

- * Acil veteriner hekim ziyareti
- * Kedinizin dışarıya çıkmasının ve diğer hayvanlarla temasının sınırlandırılması
- * Evin parazitlerden arındırılması
- * Kedinizin parazit kontrolünün düzenli ve titiz bir tımarla yapılması
- * Parazit belirtileri ortaya çıktığında kedinizin, veteriner hekim onaylı bir pire şampuanıyla yıkanması
- * Kediler için özel üretilmiş saç ve deri kremlerinin kullanılması

Her tür dermatiti önlemek ya da azaltmak için şunları yapın:

- * Tüm aşındırıcı veya zehirleyici maddeleri kilitli, güvenli bir yerde muhafaza edin.
- * Kedinize, veteriner hekim onaylı, dengeli bir beslenme uygulayın.
- * Evinizi ve kedinizi pirelerden olabildiğince koruyun.
- * Kedinizi evde tutun.
- * Sadece veteriner hekiminizin onayladığı şampuan, krem ve pire öldürücüleri kullanın.
- * Kedinizi düzenli olarak tımar edin.

DERİ ÜLSERLERİ

Ülserler deri veya mukoza zarı üzerindeki (dişeti veya mide çevresindeki gibi) açık yaralardır. Dokuları tahrip eder ve genellikle iltihaplanıp ağrılı bir hal alırlar. Sıkça rastlanan bu hastalığa yakalanan kedi, etkilenen bölgeyi kaşıyarak daha da tahriş eder.

Tedaviye geçmeden önce sebebin bulunması gerekir. Ağızdan verilen veya deri üzerine sürülen ilaçlarla tedavi uygulanır. Diyet değişikliği ve kedinin parazit enfeksiyonlarından korunması da önerilir. Bazı vakalar ameliyatı gerektirir. Mukoza zarlarındaki ülserlerin çoğu sindirim sisteminde veya ağızda meydana gelir. Nedeni virüs kaynaklı bir enfeksiyon, gıda alerjisi, parazit istilası veya zehirli bir maddenin yenmesi olabilir. Kedinizin ülser olmasını önlemek için, parazit taşımadığından emin olmalı, kaliteli bir mamayla beslenmesini ve alerjiye yol açabilecek tüm maddelerden uzak durmasını sağlamalısınız.

DIŞ KULAK YOLU İLTİHABI

Bu dış kulak enfeksiyonuna çok yaygın olarak rastlanır. Bir bakteri veya mantar tüm kulak kanalına, hatta dış kulağa hastalığı yayabilir, hatta bazen cilt iltihabına da neden olabilir. Kulak iltihabı bazen de mayt ya da akar denilen çok küçük böceklerin istilası sonucu ortaya çıkar.

Bu durumdan mustarip olan kedinin kulağında cerahat oluşur, kulak kızarır, hatta kötü kokabilir. Hayvan, sıkıntısını gidermek için durmadan kulağını sallar ve kaşır. Her halükârda doğru teşhis ve tedavi için veteriner hekiminize gitmeniz gerekir. Aksi takdirde tedavi edilmeyen enfeksiyon orta ve iç kulağa geçerek kalıcı hasara sebep olabilir. Hekim kedinin kulağına bakacak, içindeki akıntıyı bir solüsyonla temizleyecek ve antibiyotik tedavisine başlayacaktır. Muhtemelen temizleme işlemine evde sizin devam etmeniz istenecektir. İlaçlı merhem de kullanmanız gerekebilir. Veteriner hekiminiz kesmenizi söylemedikçe kullanmaya devam edin, ondan gerektiğinde evde düzenli olarak kullanabileceğiniz bir kulak temizleyicisi önermesini isteyin.

Kulaklarını düzenli olarak temizleyerek ve kulak maytalarının istilasına engel olarak kedinizin dış kulak yolu iltihabına yakalanma ihtimalini azaltabilirsiniz. Kedi evin içinde tutmak da herhangi bir mikrop kapma riskini ortadan kaldıracaktır.

DIŞ VE DIŞETİ SORUNLARI

Bir etobur olan kedinin dişleri çiğnemekten ziyade kesmek ve parçalamak üzere tasarlanmıştır. Yetişkin bir kedide 30 adet diş bulunur; bunlar köpek dişleri, kesici dişler, küçük azılar ve büyük azılardan oluşur. Kedinizin diş ve dişetlerinin sağlığını korumak, onun genel sağlığı açısından da çok önemlidir. Dişleri yeterince güçlü değilse yemek yemesi güçleşir ve ağrıları olur. Yaygın diş sorunları şunlardır:

- * Diştaşlarına dönüşen bakteri plakları
- * Çürükler

- * Eksik ya da kırık dişler
- * Dişeti iltihabı ve dişeti hastalıkları
- * Ağız içi kanserleri

Kedinizin dişlerini korumak için şunları yapmalısınız:

- * Onu öncelikle kuru mama ağırlıklı bir diyetle sokmalısınız.
- * Kedinizin dişlerini düzenli olarak kontrol etmelisiniz.
- * Kedinizin dişlerini ayda en azından 1-2 kere ılık su ve karbonata batırılmış bir pamuk parçasıyla temizlemelisiniz (Altıncı Bölümde anlatıldığı gibi).

Ağızdaki bakteriler ve salya yemek artıklarını plağa dönüştürebilir. Eğer kontrol edilmezse diştaşı oluşur, bu da diş ve dişeti hastalıklarına sebep olur. Diştaşı bir kez oluştuğunda onu artık sadece veteriner hekiminiz, ultrasonik bir aygıt yardımıyla temizleyebilir. Bunun için kediye narkoz verilmesi gerekir. Çok geç kalmadan plakları sizin temizlemeniz çok daha iyidir.

Diş çürüğü kedilerde nadiren rastlanmasına karşın gene de oluşabilir. Özellikle de aşırı plak oluşumu varsa. Eğer kedinizin dişinde çürük olduğundan şüpheleniyorsanız veteriner hekiminize başvurun; o başarılı bir biçimde çürüğü tedavi eder, dişi çekilmekten kurtarır.

Eksik ya da kırık dişler kedinin ağızında gerçekten tahribat yaratabilir. Enfeksiyon ve apselerin oluşumu kolaylaşır; bu da dişeti sorunlarına, ağrı, hatta belki başka bir dişin kaybına bile yol açabilir. Eğer kedinizin bir dişi eksilir ya da kırılırsa vakit kaybetmeden veteriner hekiminize başvurun.

Gingivitis, dişetlerinin iltihaplanmasına verilen addır. Genellikle bakteri kaynaklı enfeksiyonlar yüzünden oluşur. Dişle dişeti sınırı etrafında plak ve diştaşı oluştuğunda, üreyen bakteri kökenli toksinler dişetlerinin şişmesine ve hassaslaşmasına neden olur. Normal sağlıklı rengi pembe olan dişetleri önce kızarır, ardından morarır. Ayrıca yemek yerken, kendini temizlerken veya bir oyuncağı çiğnerken dişetleri kolayca kanayabilir.

Dişeti iltihabını önlemenin en kolay yolu ağızda bakteri ve plak oluşumunun önüne geçmektir. Ayrıca, o bölgedeki kan dolaşımını hızlandırmak için kedinizin dişetlerine masaj da yapabilirsiniz.

Dişeti iltihabı tedavi edilmezse, dişeti hastalığına dönüşebilir. Bu da, dişin dibinin etrafındaki mukozanın iltihaplanması ve diş çenede tutan kemiğin erozyonuna sebep olur. Plak oluşumunu önlemek ve dişeti iltihabının erken tedavi edilmesi, bu ciddi duruma dönüşmesine engel olur. Aksi halde diş kaybı, enfeksiyon ve ağrıya sebebiyet verecektir. Dişeti iltihabı ve hastalığının yan etkileri şunlardır:

- * Kötü kokulu nefes
- * İştah ve kilo kaybı
- * Ağrı, muhtemel sinirlilik ve saldırganlık

GASTRİT

Mide mukozasının iltihaplanması olan gastrit, kedide birdenbire ortaya çıkabileceği gibi uzun süren kronik bir rahatsızlık olarak da meydana gelebilir. Eğer tedavi edilmezse kanayan ülserlere dönüşebilir. Kedide gastrite sebep olan olası nedenler şunlardır:

- * Zehirleyici bir bitki veya ilacın, bozulmuş bir yemek ya da otun tüketilmesi
- * Bir tür bakterinin mide enfeksiyonuna sebep olması
- * Stres
- * Ani gıda değişiklikleri

Belirtileri şunlardır: kusma, ishal, siyah dışkı, kansızlık, yorgunluk, aşırı hareketlilik ve sinirlilik.

Gastrit çok daha ciddi bir hastalığın belirtisi de olabilir; bu yüzden mutlaka veteriner hekiminize başvurun. Hekiminiz bir teşhis koyacak ve size şu tedbirleri önerecektir:

- * Toksik maddeler kedinin ulaşamayacağı yerlerde bulundurulmalıdır (bitki, ilaç, temizlik ürünleri, çözeltiler gibi).
- * Kedi kaliteli bir mamayla beslenmeli ve mümkünse ani mama değişikliklerinden kaçınılmalıdır.
- * Kuru mama kediye verilmeden birkaç dakika kadar önce ıslatılmalıdır.
- * Kedinin hayatındaki stres faktörleri asgariye indirilmelidir.

Kedinizin belki de özel bir tip mamaya karşı alerjisi vardır. Eğer böyle bir şeyden şüpheleniyorsanız, mamasını farklı bir mamayla kademe-li olarak yavaş yavaş değiştirin ve ne olduğunu gözleyin.

GENÇLİK HASTALIĞI

Gençlik hastalığı, virüs kaynaklı tehlikeli bir hastalıktır. Dışarı çıkan ev kedileriyle sokak kedileri arasında yaygındır. Her zaman olmamakla birlikte genellikle öldürücüdür. Virüs, bir kediden diğerine herhangi bir vücut salgısıyla bulaşır. Diğer virüs kaynaklı salgınlardan farklı olarak bu hastalığın virüsü potansiyel bir enfeksiyon kaynağı olarak haftalarca vücut dışında canlı kalabilir. Sadece sulandırılmış çamaşır suyu virüsü yok edebilir. Kedi bu su ile yıkanmalıdır.

Hastalığın mikrobi kurbanının kemik iliği, bağırsak zarı ve vücuttaki diğer hızlı çoğalan hücrelerine saldırır; mide ve bağırsak hasarına, kan-sızlığa, bağışıklık sisteminin hasarına ve ikincil enfeksiyonlara yol açar. Yavru kedilerde en sık rastlanan ölüm sebebidir. Belirtileri şunlardır:

- * Yüksek ateş
- * Bitkinlik
- * Sıvı kaybı
- * İştahsızlık ve kilo kaybı

- * İshal ve kusma
- * Bakteri ve virüs kökenli ikincil enfeksiyonlar

Gebeliğin ileri safhalarında mikrop kapan dişi kediler, genellikle beyinciğı sakat yavrular doğurur. Sarhoş gibi yürüme, kafanın bir yana yatması ve seğirme şeklindeki belirtiler yavru kedi 3 haftalıkken ortaya çıkmaya başlar.

Özellikle de yavru kedilerde tedaviye olabildiğince hızlı başlanmalıdır. Gençlik hastalığı çok çabuk öldürebilir. Veteriner hekiminiz teşhisi doğrulamak için tam bir muayene ve kan tahlili yapacak, ardından sıvı takviyesiyle birlikte antibiyotik verecek, hatta bazı vakalarda kedinin hayatını kurtarmak için kan nakli bile yapacaktır. Hastalık uzun süre gözetim ve bakım gerektirir.

Gençlik hastalığını önlemek için kedinizin yavruyken aşılarının tam olarak yapılmasını sağlayın, ardından virüsün çevrenize taşınmaması için önlemler alın. Kedinizi, aşısız veya aşıları eksik kedilerle, özellikle de başıboş sokak kedileriyle bir araya getirmeyin; mümkünse pansiyoner olarak vermemeye çalışın ve dışarıya çıkmasına engel olun. Aldığınız yeni kedileri eve adım attırmadan önce gençlik hastalığı açısından kontrol ettirin.

HİPERTİROİDİZM

Tiroit (kalkan bezi) hormonlarının aşırı üretimine sebep olan bu durum, kedi endokrin sisteminin en yaygın hastalıklarından biridir. Genellikle yaşlı kedilerde görülse de, genç kedilerde de bu hastalığa rastlanabilir.

Hipertiroidizmin belirtileri o kadar çeşitlidir ki, bazen tanı koymak çok güçleşebilir. Bu hastalığın belirtileri şunlardır:

- * Tiroit bezlerinin büyümesi
- * Kaslarda zayıflama
- * Aşırı iştah artışına rağmen kilo kaybı
- * Aşırı hareketlilik ve sinirlilik
- * Pörtlemiş gözler
- * İshal, kusma ve aşırı idrara çıkma

- * Kalp hızı ve kan basıncında artış
- * Böbrek hasarı

Hipertiroidizm teşhisi, fiziksel muayene, idrar tahlili ve kandaki tiroit hormon seviyelerinin ölçülmesiyle doğrulanır. İdrar tahlili bir böbrek hasarının oluşup oluşmadığını, göğüs röntgeni de başka organların etkilenip etkilenmediğini gösterir.

Bu hastalığın tedavisinde, tiroit hormonlarının üretimine mani olacak ilaçlar kullanılır. Bazı vakalarda tiroit bezlerinin bir bölümü veya tamamı ameliyatla alınır. Alternatif olarak, tiroit bezleri tarafından emilip onları pasifleştiren radyoaktif iyodun belli bir dozda verilmesi yaşlı bir kedi konusu olduğunda daha az stres yaratan bir tedavi biçimi olarak benimsenebilir. Aşırı çalışan tiroit bezleri alınan kedi, hayatının geri kalan bölümünde tiroit hormonu takviyesine ihtiyaç duyacaktır. Bu hastalık genetik olduğu için önlemek adına yapabileceğiniz fazla bir şey yoktur. Onu kaliteli bir mamayla besleyin ve kedinizin genel sağlığına dikkat edin.

HİPOTİROİDİZM

Hipertiroidizmin tam tersi olan bu hastalık kedilerde çok nadir görülür; genetik olabilir. Tiroit bezlerinin yeterince tiroit hormonu salgılamamasından kaynaklanır. Hipotiroidli kedilerde genellikle uyuşukluk ve kilo artışı gözlenir. Böyle bir sorunu olan kedi, beklenenin aksine, yorgun görünüşlü ve obez olmaz; genellikle ani saldırganlık ve tedirginlik gösterir; asosyal davranışlar sergiler, derisi ve tüyleriyle ilgili problemleri olur. Kedinin sistemindeki tiroit hormonunun miktarını ölçecek bir kan tahlili ile teşhis konur. Hipotiroidizm tanısı konan kedi, hormon takviyesiyle eski ruhsal ve bedensel sağlığına kavuşur. Dengeli beslenmesini sağlayın ve genel sağlığına özen gösterin.

İDRAR KAÇIRMA

Kontrol ve irade dışı idrar yapma olarak tanımlanan bu hastalık, yaralanma veya idrar yolları hastalıkları gibi sayısız sebepten kaynaklanıyor olabilir. Bu bozukluk genellikle yaşlı kedilerde, sidik torbasını çevreleyen kasların yıllar içerisinde randımanının azalmasıyla ortaya çıkar. Kedinin çevresinde birdenbire bir stres faktörünün ortaya çıkması da buna sebep olabilir. Örneğin, büyük bir köpekten veya gürültüden ürken yavru bir kedi de idrarını kaçırabilir.

Enfeksiyonlar, böbrek taşları ve ırlar da, beyne veya omurilik hasarına olduğu gibi kedinizin idrar kaçırmasına da neden olabilirler. Kalça bölgesine alınan bir darbe, hatta sistit bile bu duruma sebep olabilir.

Eğer kedinizin, bölgesini işaretlemek gibi bilinçli hareketlerin dışında idrarını kaçırdığından şüpheleniyorsanız hemen veteriner hekiminize müracaat edin; kedinizden idrar örneği alacak, enfeksiyon, iltihap, şeker hastalığı veya taş oluşumu olup olmadığını araştıracaktır. Ultrason ve röntgen, herhangi bir tıkanma olup olmadığını gösterir. Muayeneyle, kedinin mesane veya uretrasının hasar görüp görmediği ve mikrop kapıp kapmadığı anlaşılabilir. Devamlı dolu olan bir mesane FUS (Feline urological syndrome: Alt üriner kanalda kuma bağlı tıkanma) hastalığına işaret ediyor olabileceğinden, tedaviye başlanmalıdır.

İdrar kaçırmasını önlemek için kediye kaliteli, veteriner hekiminizce onaylanmış bir mamayla beslemek, genel sağlığını gözlemlemek, onu stresli ortamlardan uzak tutmak çok önemlidir.

İDRAR YOLU İLTİHABI

Bu hastalığa bir enfeksiyon veya alınan bir darbe, tahriş edici kimyasallar neden olabilir. Bu durumdan mustarip olan kedi ağrı duyar ve idrar yapmada büyük güçlük çeker. Tedavi edilmezse mesane iltihabı ve taş oluşumuna kadar gidebilir. Tedavi genellikle enfeksiyonu kurutmaya yönelik antibiyotik kullanımını kapsar. Veteriner hekiminiz diyet değişikliği de önerebilir. Kedinizi evde tutarsanız bu sorunu önlemeye yardımcı olabilirsiniz.

İDRAR KESESİ İLTİHABI (SİSTİT)

Yaşlı kedilerde çok sık görülen idrar kesesi iltihabı olan sistite bakteri seviyelerinin çok yükselmesi sebep olur. Kedi, çişini düzenli ve tamamen yapmasına mani olan bir engelle karşı karşıyaysa bu durum ortaya çıkar. Kedinin mesane veya idrar yollarında hareketsiz kalan idrar, bu hastalığa neden olan mikroorganizmaların üremesi için kusursuz bir ortam sağlar.

Bu durumun sorumlusu sayısız neden olabilir. Taş ya da tümörlerin oluşumu idrarın tutulumuna, dolayısıyla da enfeksiyona çeviren tıkanıklara sebep olabilir. Özellikle idrar yollarının daralması veya eğimli olması gibi yapısal bir tıkanıklık, böbrek hasarı veya enfeksiyonu da sistite yol açabilir.

Kedinizde sistit belirtileri çok çeşitli olabilir:

- * Her defasında çok az miktarda ama sık sık idrar yapma
- * İdrar yapmaya çalışırken, kedinin miyavlaması veya bağırmasıyla kendini belli eden ağrı
- * Kokulu idrar
- * Sinirlilik ve aşırı hareketlilik
- * Belirgin bir sebebi olmayan saldırganlık
- * Ateş

İdrarda aşırı bakteri varlığı en önemli işarettir; idrarda az miktarda kana da rastlanabilir. Veteriner hekiminiz kedinizin idrar örneğini mikroskopta inceleyerek teşhis koyabilir, bakterinin tipini belirlemek için kültür yapmaya karar verebilir.

Tedavi genellikle kediye, enfeksiyonu kurutacak bir antibiyotik verilmesini kapsar. Hasar görmüş idrar yollarının tamiri ya da tıkanıklık yapan maddenin çıkartılması için ameliyat gerekebilir. Eğer sistit kanser, böbrek ya da karaciğer yetmezliği gibi daha ciddi bir hastalığın belirtisiyse bu hastalıkların tedavileri uygulanır.

Kedinizin bazı temel ihtiyaçlarını sağlayarak sistitin oluşmasını önlemeye yardımcı olabilirsiniz. Öncelikle, kedinize her gün bol miktarda taze, te-

miz su sağlamalısınız. Düzenli su içmesi, mesanenin bol suyla temizlenmesi ne yardımcı olur ve bakterilerin oluşumunu önler. İkinci olarak, kum kabındaki atıkları her gün temizleyin ve en az haftada bir kere kumun tümünü yenileyin. Eğer kum kabını kirli ve kokar halde bırakırsanız, kedi oradan kaçınacak ve idrarını tutacaktır; bu da sistite sebep olur. Son olarak, kedinizin tüm sistemlerinin iyi çalışması için yeterince egzersiz yapmasını sağlayın.

İSHAL

İshal, kedinin bağırsak hareketlerinin normal düzeninin dışına çıkarak, dışkının akışkanlığının, sıklığının ve hacminin artması durumudur; her kedinin başına günün birinde mutlaka gelir. Yiyeceklerin ve suyun bakteriler yüzünden kirlenmesi, bozulması ya da sadece kedinin sistemine uygun olmaması yüzünden ortaya çıkabilir. İshal, yavru kedilerde yetişkinlere göre çok daha tehlikelidir, çünkü yavru çok daha çabuk su kaybeder ve bu da ölümle sonuçlanabilir. Yaşlı kediler de yavrular gibi bu durumdan daha ciddi etkilenebilir. Çok küçük ya da çok yaşlı kedilerin sahipleri durumun hemen farkına varmalı ve bu hastalığı ciddiye almalıdırlar.

İshalin sebepleri şunlardır:

- * İnsanlar için pişirilmiş yiyecekler
- * Gıda zehirlenmesi
- * Virüs ya da bakteri kaynaklı bağırsak enfeksiyonları
- * Alerji
- * Çeşitli hastalıklar (diyabet, kanser, gençlik hastalığı, karaciğer ve pankreas hastalıkları, bağırsak iltihabı)
- * Parazitler
- * Stres
- * Kalitesiz mamalar

İshalin tedavisi, konulan tanıya göre değişir. 24 saat içinde yatışmazsa, özellikle de kediniz yavru ya da yaşlıysa yapılacak ilk iş tabii ki veteriner hekime gitmektir. Veteriner hekiminiz öncelikle kanser ya da şeker gibi

hayvanın hayatını tehdit edici bir hastalığın var olup olmadığını belirleyecek, ardından, kedinizin ne derecede susuz kaldığını tespit edip, durumun ciddiyetine göre damardan ya da deri altından sıvı takviyesine başlayacaktır. İdrar, kan ve dışkı örnekleri herhangi bir virüs, bakteri ya da parazit kaynaklı enfeksiyonun var olup olmadığını anlamak için tahlil edilecektir. Eğer böyle bir enfeksiyon varsa gereken ilaçlar verilecektir. İshalin sebebi alerji kökenli ise, siz ve veteriner hekiminiz kedinin neye reaksiyon verdiğini bulmak zorundasınız. Alerjik ishale mamanın içindeki et, buğday, pirinç ve bazı katkı maddeleri neden olabilir. Alerji yapan madde tespit edildiğinde, sadece onun tüketiminden uzak durulması sorunu çözecektir.

İshal, kedinin çevresindeki ani değişikliklerin yol açtığı strese bağlı olarak da ortaya çıkabilir. Mama ya da kedi kumu markasının değiştirilmesi, başka bir eve taşınmak, şiddetli gürültüler, insanlardan kötü muamele görmek, eve aniden yeni bir kişinin ya da hayvanın gelişi bile ishale sebep olabilir. Kedilerin alışkanlıklarına düşkün olduklarını ve yapılacak değişikliklerin mümkünse kademeli olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini unutmayın.

KABIZLIK

İnsan, bu rahatsız edici durumdan mustarip olan tek canlı değildir. Kediler de her gün dışkılamakta zorlanabilirler. Birçok vakada kabızlık geçici ve zararsız bir durumdur, ama bazen başka ciddi hastalıkların habercisi olabilir; özellikle de bundan mustarip olan hayvan yaşlı bir kediye.

Kedilerin çoğu, günde en az bir kere dışkılar. Gene de dışkılamanın düzenli olması, sıklığından daha önemlidir. Arada sırada bir dışkıyı atlayan bir kedinin yardımı ihtiyacı yoktur. Kedinin normal dışkılama alışkanlıklarındaki ani değişiklik, hastalık belirtisi olabilir.

Yaşlı kediler genç olanlara nazaran kabızlıktan daha sık şikâyetçi olurlar, Ama yetişkin kedilerde de bu duruma rastlanır. Belirgin olan tuvalete çıkma güçlüğüünün yanı sıra iştah kaybı, sinirlilik, aşırı hareketlilik ve kusma görülür. Ciddi vakalarda kedi uyuşuk ve karın bölgesinde şişkinlik olabilir, hafif ateş de gözlemlenebilir.

Kedilerde kabızlığın sebepleri çok çeşitlidir:

- * Yaşlılık
- * Beslenmesindeki lif eksikliği
- * Karın kaslarında zayıflık
- * Bağırsak hareketlerinin yavaşlaması
- * Karaciğer fonksiyonlarının azalması
- * Hipotiroidizm
- * Genel hareketsizlik
- * Kanser (özellikle de kolon kanseri)
- * Stres
- * Aşırı tüy ya da bağırsak tıkalıca başka maddelerin yutulması
- * Omurga hasarları
- * Sıvı kaybı (az su içilmesi)

Kedinizin kabızlığını düzeltmek için atılacak ilk adım tabii ki veteriner hekiminize gitmektir. O ciddi sebepleri araştırıp saf dışı bırakacak, ardından problemin çözülmesi için evde uygulayabileceğiniz yöntemleri anlatacaktır.

Kedilerde kabızlığı en yaygın nedenlerinden biri, alınan gıdalarda ki lif eksikliğidir. Bağırsak içeriğinin bağırsak boyunca uygun hız ve kıvamda ilerletilmesi gerekli olduğundan, lifli gıdalar seçilmelidir. Lifler, dışkıının su emme potansiyelini ve hacmini artırır, yoğunluğunu ise azaltır. Birkaç dakika suda beklettiğiniz kuru mamayla besleyerek, kedinizin vücuduna giren lifin oranını artırabilirsiniz. Konserve mamalar çok az lif içerir ve durumu daha da kötüleştirmekten başka bir işe yaramazlar. Kedinizin mamasına, insanlar için de üretilen ve piyasada bulunan lifli yiyeceklerden ekleyebilirsiniz (Turunçgil aromalıları severler). Günde yarım çay kaşığı zeytinyağı da bağırsakların harekete geçmesine yardımcı olabilir.

Kedinin hareketliliğini artırmak da bağırsak hareketlerini uyacaktır. Yaşlı kedinizin daha çok hareket etmesini sağlamalısınız. Evdeki stresi azaltmak da bu duruma yardımcı olur. Kedinize büyük sürprizler yapmaya kalkışmayın, özellikle de yıllardır aynı şekilde yaşıyorsa. Yaşlı bir kedinin evine yeni hayvanlar getirmekten kaçının ve çok sık ev değiştirmeyin. Yaş-

lı kedinizin hatırı için evdeki telaşlı, beklenmedik faaliyetlere ve gerginliklere son verin.

Kedinizi düzenli olarak fırçalayıp taramanız da, yalandığında yuttuğu tüy miktarını azaltacaktır. Yutulan tüyler sert kütlelere dönüşüp bağırsaklarda tıkanıklık yaratabilir; bu da kabızlık ve başka sorunlarla sonuçlanır. Böyle olmaması için mutlaka tımar seanslarını düzenli olarak uygulayın.

Son olarak, kedinizin su kabında her zaman yeterince taze ve temiz su bulundurun. Sıvısız kalmış kedinin dışkıları çok sertleşecek ve bağırsak sisteminden güçlükle geçecektir. Eğer kabındaki suyu her gün yenilemezseniz, kedi içmekten kaçınacak ve sıvısız kalacaktır.

KALP RAHATSIZLIKLARI

Akciğerler ve vücudun diğer bölgelerine kan pompalayan kalp, kedinin hayatı boyunca milyonlarca defa aralıksız olarak çarpar. Eğer yapısal bozukluk oluşursa, kedinin sağlığı ciddi şekilde tehlikeye girer.

İnsanları etkileyen kalp hastalıklarının çoğu kedilerde de ortaya çıkabilir; damar sertliği (kalbe kan sağlayan koroner arterlerin daralması) ise nadiren görülür. Doğumsal anomaliler, enfeksiyonlar, ırlar, kas hastalıkları, yaralanmalar, beslenme yetersizlikleri, zehirlenmeler kalp hastalığına neden olur. Kalp krizine kedilerde çok nadir rastlanır, çünkü problem uzun vadede oluşur. Bu da teşhisi güçleştirir.

Kedilerde kalp hastalığı ve diğer bozukluklar birçok ileri tetkik aracı kullanılarak teşhis edilebilir. Bunlar ECG (elektrokardiyografi), röntgen, koroner anjiyografi, bilgisayarlı tomografi, eko, EMAR, kan testleri ve biyopsidir.

DOĞUŞTAN GELEN YAPISAL BOZUKLUKLAR

Kapakçık bozuklukları ve delikler gibi kalpteki yapısal anomalilere yavru kedilerde çok sık rastlanır. Bunda genetik faktörlerin büyük rol oynadığı söylenemez. Aynı batında doğan yavruardan birinde bu tip bir bozukluğa rastlanırken diğerlerinde genellikle hiçbir bozukluk olmaz. Yapısal kalp anomalilerinin belirtileri şunlardır:

- * Nefes darlığı
- * Mukozalarda solukluk veya morarma
- * Büyüme geriliği
- * Gelişmemiş kaslar
- * Yorgunluk

Yapısal bozukluklar röntgen, ECG veya eko ile teşhis edilebilir. Tedavi istirahat, ilaç, oksijen ve diyet değişikliğini kapsayabilir. Kedideki yapısal bozuklukların cerrahi yollarla çözülmesi, hem işlemin pahalı oluşu hem de sürecin zahmetli oluşu nedeniyle pek sık uygulanmaz.

ENFEKSİYONLAR

Virüs veya bakteri kökenli bazı enfeksiyonlar da kedinin kalbinde hasara yol açabilir. Bazı virüsler kalp kasını etkileyerek görevini yapmasına engel olurlar. Teşhis genellikle kan tahlilleri, röntgen ve ECG aracılığıyla konur. Tedavisi, ilaç kullanımı ve diyet değişikliğini kapsar.

TÜMÖRLER

Nadir de olsa, kalpte de tümör ve kanserlere rastlanır. Bunlar kalbin görevini yapmasına engel olurlar. Kalp odacıklarının içinde, kalp kasının üzerinde veya kalbi çevreleyen zarda oluşan bu tümörler kalp atışını etkiler ve kalp yetmezliğine neden olabilir.

Teşhis kan tahlilleri, ECG, röntgen ve fiziksel muayeneyle konur. Tedavi genellikle şişliğin bulunduğu bölgeye ve tümörün ciddiyetine göre yapılır. Tümör iyi huylu ve küçükse, sadece düzenli olarak ECG ile kontrol edilmelidir. Kötü huylu tümörü küçültmek veya en azından büyümesini durdurmak ve vücudun diğer bölgelerine yayılmasını önlemek için kansere karşı kullanılan ilaçlara başlamak gerekir. İstirahatin yanı sıra diyet değişikliği de önerilebilir.

KAS HASTALIKLARI

Genetik kökenli, besinsel yetersizliklere bağlı, zehirlenme, hipertiroidizm veya virüs kökenli enfeksiyonlarla bağlantılı olabilir. Kalp kasının iltihap-

lanmasına, virüs veya bakteri kökenli bir enfeksiyona neden olabileceği gibi bazı ilaçların kullanımı sonucu da ortaya çıkabilir. Teşhis ECG, kan tahlilleri ve fiziksel muayeneyle konur. Tedavi ilaç, diyet değişikliği ve istirahatı kapsar.

YARALANMA

Yüksek bir yerden düşme veya saldırı sonucu göğse alınan bir darbe kedinin kalbine zarar verebilir. Hafif bir çürükten genellikle ölümle sonuçlanan ciddi yırtılmalara kadar her şey olabilir. Muayene ve birçok tahlil sonucu teşhis konur. İlaç tedavisi ve istirahat gerektirir ve özellikle iç kanama varsa bazen ameliyat zorunlu olur.

BESİNSEL YETERSİZLİKLER

Kedinin kalp kası, beslenme yetersizliklerine karşı hassastır. Protein veya kalori eksikliği sonucu bu kas dumura uğrayabilir. Bı vitamini eksikliği gibi taurine eksikliği de kalp yetmezliğine sebep olabilir. Obezite de, tüm sistem üzerine büyük fiziksel stres yükleyeceği için kalp bozukluklarına neden olabilir. Aşırı kilolu bir kedide şeker hastalığı, yüksek tansiyon ve yüksek kolesterol ortaya çıkabilir. Bu hastalıkların tümü de kalp hastalıklarına yol açar. Teşhis veteriner hekiminiz tarafından yapılacak muayene, çeşitli kan ve idrar tahlillerinin yanı sıra kedinin kilosu ve beslenme alışkanlıkları göz önüne alınarak konur. Tedavi genellikle diyet değişikliğinin yanı sıra vitaminleri de içeren bir ilaç terapisiyle yapılabilir.

ZEHİRLENME

Birçok zehirli madde kedinin kalbine zarar verir ve kalp durmasına sebep olabilir. Zehirli bitkiler, çözeltiler, böcek ilaçları, kimyevi gübreler, temizlik maddeleri, ilaçlar, çikolata, alkol ve zehirli hayvanların ısırıkları kedinin kalbine ciddi şekilde zarar verebilir. Tedavi kedinin kusturulması, sıvı takviyesiyle zehrin kandaki yoğunluğunun azaltılması, aktif kömür haplarının verilmesi yoluyla yapılabilir. Bunları kendiniz yapmayı denemeyin, öncelikle acil servisi olan bir veteriner kliniğine başvurun, çünkü lavabo açıcı gibi bazı yakıcı maddeler yutmuş kedi kusturulmamalıdır. Veteriner hekiminiz zehri etkisiz hale getirmenin bir yolunu bulacak, ardından

sını takviyesi ve ilaç tedavisine başlayacaktır. (İlk yardım teknikleri hakkında daha detaylı bilgiyi kitabın Sekizinci Bölümünde bulabilirsiniz.) Kedinin toparlanması için uzun süreli istirahat ve nekahat dönemi gerekir.

RİTİM BOZUKLUĞU VE DİĞER BOZUKLUKLAR

Ritim bozukluğu, kedinin kalp atışlarındaki düzensizliği ifade eder. Her zaman ciddiye alınacak bir durum değilse de bir kalp hastalığı belirtisi olabileceği için veteriner hekime başvurmakta fayda vardır. Kalp üfürümü, kalbin içindeki kanın düzensiz bir şekilde hareket etmesi sonucu oluşur. Kalpte üfürüm, kapakçık işlevlerindeki anormalliğe, kansızlığa veya kalp kası hastalığına işaret ediyor olabilir. Yukarı ve aşağı kalp odacıklarının senkronize çalışmadığını ifade eden “kalp bloku” baş dönmesi, nefes darlığı ve ölüme neden olabilir.

Bu hastalıkların hepsi, veteriner hekiminiz tarafından fiziksel muayene ve çeşitli tahliller aracılığıyla teşhis edilebilir. Veteriner hekiminiz, sorunu düzene sokacak ilaç tedavisine başlamak veya sadece belli aralıklarla kalp atışlarını monitörden izlemek isteyebilir. Diyet değişikliği ve istirahatın yanı sıra kedinizi kalp hastalıklarında uzmanlaşmış bir veteriner hekime göstermeniz de önerilebilir.

Her ne kadar kalp hastalıklarının birçoğu genetik olsa da, kedinizde kalp hastalığının ortaya çıkma ihtimalini azaltmak için şunları yapabilirsiniz:

- * Onu kaliteli bir mamayla besleyin.
- * Kedinizin obez olmasına engel olun.
- * Ona her gün belli miktarda egzersiz yaptırın.
- * Zehirli maddeleri kedilerin erişemeyeceği yerlerde kilitli olarak muhafaza edin.
- * Kalp problemlerine yol açabilecek enfeksiyon ve yaralanmaları önlemek için, kedinizin evden dışarı çıkmasına izin vermeyin.

KALÇA ÇIKIĞI

Kalça çıkığında, kalça eklemi içindeki femur kemiğinin topa benzeyen başı, leğen kemiğinin kâseye benzeyen soketinin içine yerleşmekte güçlük çeker. Kıрма kedilerden ziyade safkan cinslerde daha çok rastlanan bu problem, kalça eklemlerinden birini veya hepsini etkileyebilir.

Genellikle genetik olan kalça eklem deformasyonundan mustarip olan kediler acı çekmeyebilir; ancak hayatlarının daha ileri devrelerinde eklem ağrısı çekme ve artrite yakalanma ihtimalleri daha yüksektir. Eklem tam olarak yerine oturmamış olması nedeniyle yaralanmalara daha açıktırlar; çünkü bu gibi durumlarda femur ile leğen kemiğinin bağlaşıklık gücü yerine sadece yumuşak dokular darbelere karşı korumaya çalışır. Veteriner hekiminiz, fiziksel muayenenin yanı sıra röntgenle de teşhisini pekiştirecektir. Bazı vakalarda cerrahi müdahaleye gerek kalmaz; kedi aşırı akrobatik hareketlerde bulunmadıkça ve ideal kilosunu muhafaza ettiği sürece durum kötüye gitmez. Kedinin ağrı çektiği veya yürüyemediği vakalarda, veteriner hekiminiz bir alternatif olarak ameliyat önerecek veya ilaçlarla kedinin ağrısını dindirmeye çalışacaktır. Birincil olarak genetik bir problem olduğu için kedinizi bundan korumak için yapabileceğiniz bir şey yoktur.

KANSER

Kanser, kontrol edilmediğinde yayılıp büyümeye eğilimli anormal doku büyümesidir. Tıbbi kaynaklarda “kötü huylu tümör” olarak adlandırılan kanser, genellikle mide, akciğer, göğüs, bağırsak, deri, karaciğer veya pankreas gibi ana organlarda oluşur. Buna rağmen kedilerdeki kanserler, kan üreten kemik iliği, kas veya lenf bezleri gibi hayvanın vücudunun herhangi bir yerinde gelişebilir. Yaşlı kedilerde en yaygın ölüm sebebi olan kanser, tedavisi hem zor hem de ağrılı bir hastalıktır.

Siğiller gibi selim oluşumlar belli bir büyümeye kadar sınırlanma eğilimindeyken kötü huylu tümörler, büyümeye ve çevreleyen dokulara saldırgan eğilimindedir. Ayrıca kanser hücreleri, bölünerek kan ve lenf siste-

mi yoluyla vücudun diğer bölgelerine sıçar ve asıl tümörden bağımsız yeni kötü huylu tümörler oluşturarak metastaz yapar.

Kedilerde kansere çok sık rastlanır ve her yaşta kedi buna yakalanabilir. Şişlikler, özellikle de göğüs boşluğunda olanlar uzun süre hiç fark edilmeyebilir. Sahibi kedisini her gün kucağına alıp okşuyor olsa bile bu şişlikleri genellikle fark edemez. Kanser birçok sebepten kaynaklanıyor olabilir; beslenme, çevresel faktörler, radyasyona maruz kalma ve genetik yatkınlık bunlardan bazılarıdır. Eğer fark edilmezse neredeyse her zaman ölümcül olur; özellikle de vücudun çeşitli bölgelerine yayılmışsa. Bu hastalıktan mustarip olan kedinin ağrısı şiddetli olabilir ve vücudundaki sistemlerden biri ya da daha çoğu iflas edebilir. Kanser hastası bir kedinin böbrekleri, karaciğeri ve kalbi ciddi şekilde zorlanabilir.

Belirtiler çok fazladır, ayrıca kanserin tipine ve hangi evresinde bulunduğuna göre değişkenlik gösterirler. Yüzeyde ya da yüzeye yakın bir bölgede kendini gösteren şişkinliklere ve şunlara dikkat edin:

- * İştahsızlık ve kilo kaybı
- * Hareketliliğinde azalma
- * Tepkilerinin zayıflaması
- * Solunum güçlüğü
- * İdrarda kan
- * Israrlı öksürük
- * İshal veya kabızlık
- * Derinin üzerinde ya da altında, büyüme eğilimi gösteren şişlikler
- * Kötü nefes kokusu
- * Hızlı seyreden ve iyileşmeyen yaralar
- * Göz, kulak, ağız, anüs veya üreme organında sıra dışı akıntılar

Teşhis konabilmesi için veteriner hekiminizin kedinizi dikkatli bir muayeneden geçirmesi, biyopsi yoluyla alınan doku hücrelerinin tahlil raporuyla tanıyı doğrulaması gereklidir. Röntgen ve ultrason teşhiste kullanılabilir. Endoskopi yoluyla da içeriden inceleme yapılabilir. Ayrıca kan, idrar ve dışkı örnekleri kanser teşhisini desteklemek için gereklidir.

Kanser tedavisi ilaç kürü, ameliyat, kemoterapi, ışın tedavisi ve gıda rejiminin tümünü ya da yalnızca birini kapsayabilir. Veteriner hekiminiz, kediniz için en etkili tedavi programının ne olacağına karar verecektir. Bazı kanserler tamamen iyileştirilebilir ve kanserli hastaların hayatta kalma oranları da tıp ilerledikçe artmaktadır. Öte yandan daha önce de söylediğim gibi kanser, kedilerde sıklıkla ölümlle sonuçlanır bu yüzden küçük dostunuzun hayatını kurtarmak adına hiç vakit kaybetmeden tedavisini başlatın.

Kedilerde kanser daha ziyade genetik yatkınlıkla bağlantılı olduğu için önceden önlenmesi zordur. Kedinizi dengeli besleyerek ve düzenli egzersiz yaptırarak bu hastalığa yakalanma ihtimalini biraz olsun azaltabilirsiniz.

KANSIZLIK

Kedilerde çok sık rastlanmayan kansızlık, vücuttaki kırmızı kan hücrelerinin sayısının azalmasıyla oluşur. Hemoglobinin olarak bilinen oksijen taşıyıcı maddeleri içeren bu hücreler, vücuttaki diğer hücrelere de hayat verici oksijeni temin ederler. Kırmızı kan hücrelerinin sayısındaki herhangi bir azalma, kedinizin vücudunu oksijensiz bırakacak ve çok daha korkunç gelişmelere yol açacaktır. İç kanama, kemik iliğinin kırmızı hücrelerin üretimini azaltması, gıda eksiklikleri ya da enfeksiyonlar da kedide kansızlık tablosunu ortaya çıkarabilirler. Tedavisiz kalırsa bu durum ölümcül olabilir.

Kemik iliğinde üretilen kırmızı kan hücreleri, önemli işlevlerini görmek üzere dolaşım sistemine girer.

Birkaç ay sonra bu hücreler yaşlanır, dalakta toplanır ve yok edilir. Daha yeni ve güçlü kırmızı hücreler onların yerini alır. Demir de dahil olmak üzere, eskiyen bu hücrelerin belli bölümleri yenilerinin üretiminde kullanılmak üzere dönüştürülür. Eğer yeni kırmızı hücreler gerektiği gibi üretilmezse ya da onları üretecek hammadde yoksa kansızlık başgösterir.

Kedinizde dikkat etmeniz gereken kansızlık belirtileri şunlardır:

- * İştah azalması ve kilo kaybı
- * Hareketliliğin azalması

- * Pembe olması gereken dışetlerinin solgun ve beyaz olması
- * İdrar kaçırma ve ishal
- * Sık soluma

Bu belirtilerden herhangi biri sizi veteriner hekiminize sevk ettirebilir. Veteriner hekiminiz basit bir kan tahliliyle kansızlığı teşhis edecektir. Kansızlığın nedeni basit bir pire istilası ya da sadece uygun olmayan bir gıda alımı olabileceği gibi, kemik iliği yetmezliğinden tutun da kanser ya da lösemiye kadar çok daha öldürücü başka hastalıklar olabilir.

Kansızlığın tedavisi, sebebine göre değişir; kan nakli, vitamin ve mineral takviyesi hatta duruma göre kansere karşı kullanılan ilaçlar bile kullanılabilir. Yanlış beslenmeye bağlı kansızlığı veteriner hekiminizin önereceği uygun mamayla düzeltebilirsiniz. Yaralanmalara bağlı kansızlığı da, kedinizi diğer hayvanlarla kavgaya etmekten alıkoyarak ve iç kanamaya neden olacak yüksek yerlerden düşme ihtimallerini ortadan kaldırarak önleyebilirsiniz.

ENFEKSİYONA BAĞLI KANSIZLIK

Kedilerde enfeksiyona bağlı kansızlık, kırmızı kan hücrelerine bulaşan bir parazit yüzünden ortaya çıkar. Kedinin bağışıklık sistemi bu kirli kırmızı hücrelerin yerini tespit ettiğinde onlara saldırır ve yok eder; çünkü onları normal kan hücreleri olarak değil de istilacılar olarak kabul eder, bu da kırmızı hücrelerin azalmasına yol açar. Kedinin kemik iliği bunları telafi edecek kadar hızlı çalışmadığı için belirgin bir eksiklik ve sonucunda kansızlık ortaya çıkar.

KARACİĞER RAHATSIZLIKLARI

Karaciğer, vücudun metabolizmasını düzenleyen en önemli organlardan biridir. Kan plazması için proteinler de üretir, yağ dağılımını düzenlemeye yardım eder ve gerektiğinde tüketilmek üzere enerji kaynağı olarak kullanılan glikojeni depolar. Aminoasit düzeyini de dengeler ve kanın bazı toksinlerden temizlenmesine yardım eder. Kendini çok çabuk yenileyen bir organ olan karaciğer, yarısından fazlası kesilip alınsa bile işlevini sürdürebilir.

Kedilerde karaciğer hastalıkları, özellikle de yaşlı olanlar arasında oldukça yaygındır. Bu çok ciddi bir durumdur, çünkü karaciğersiz yaşamaz. Karaciğer hastalıklarının belirtileri şunlardır:

- * İshal ve kusma
- * İştahsızlık ve kilo kaybı
- * Karaciğer tembelliği ve duyarlılığı
- * Sara

DOĞUŞTAN GELEN BOZUKLUKLAR

Safr kanalları ile ilgili yapısal bozukluklar karaciğer fonksiyonlarını etkileyebilir. Bunun gibi doğuştan gelen birkaç anomali daha vardır.

ENFEKSİYONLAR

Genellikle hepatit diye bilinen virütik enfeksiyonlar karaciğer fonksiyonlarını ciddi biçimde etkileyebilir.

Parazitler de hastalığa neden olabilir; karaciğer sülüğü denilen bir kurtçuk karaciğere zarar verebilir.

Karaciğer enfeksiyonlarının tedavisinde ilaç terapisi ve diyet değişikliğinin yanı sıra kediyi diğer enfeksiyonlu hayvanlarla temastan alıkoymak da önemlidir. Kedinizin ev dışına çıkmasına izin vermeyin!

ZEHİRLENME

Birçok ilaç ve zehirli madde kedinizin karaciğerine zarar verebilir. Aspirin, asetaminofen, ibuprofen, alkol, böcek ilaçları ve boya seyreltici-

rinden uzak durulmalı, aynı şekilde, başta yabancı mantarlar olmak üzere zehirli bitkilerden de sakınılmalıdır.

TÜMÖRLER

Kedinin karaciğerine, vücudun diğer bölgelerinden kanser de bulaşabilir. Nadiren de olsa karaciğerin kendisinde de kötü huylu tümörler gelişebilir. Tedavide cerrahi müdahale, kemoterapi ve diyet değişikliği uygulanabilir.

Kedinizin karaciğer hastalıklarından şöyle koruyabilirsiniz:

- * Kediye evde bakteri, virüs ve parazit kaynaklı enfeksiyonlardan uzak tutun.
- * Onu veteriner hekiminiz tarafından onaylanmış bir mamayla besleyin.
- * Her tür zehirli maddeyi kedinizden uzakta tutun.

KARIN ZARI İLTİHABI (FIP)

Bağıışıklığı çökerten bir başka virüs kaynaklı hastalık olan FIP'in de tedavisi yoktur ama FIV'den farklı olarak önceden kediye aşılama yoluyla önlenabilir. Bir virüsün sebep olduğu FIP, beyaz kan hücreleri ve diğer dokulara saldırarak vücudun hastalıkla savaşma kapasitesini çökertir ve her zaman ölümle sonuçlanır. FIP, kalabalık gruplar halinde yaşayan kediler arasında yaygındır.

Hastalığı oluşturan virüs, bir kediden diğerine idrar, dışkı, salya ve balgam yoluyla bulaşır ve kedinin su, yemek kabı ya da kumunda uzun süre canlı kalır. Hastalanan kedide şu belirtiler ortaya çıkar:

- * İlaçlara yanıt vermeyen aralıklı yüksek ateş
- * İştah azalması, kusma veya ishale bağlı kilo kaybı
- * Kansızlık
- * Halsizlik ve depresyon
- * Karın boşluğunda veya akciğerlerde sıvı toplanması
- * Böbrek, pankreas veya karaciğer yetmezliği
- * Diyabet
- * Yön kaybı ve baş dönmesi

- * İkincil enfeksiyonlar
- * Deride cerahat dolu şişlikler

Veteriner hekiminiz FIP teşhisini doğru koymak için kan, idrar ve karın boşluğu ya da akciğer suyu gibi kedinizin vücudundaki çeşitli sıvıların tahlil edecek ve onu kapsamlı bir muayeneden geçirecektir. Kedi bu hastalığa yakalandıktan sonra onu kurtaracak herhangi etkili bir tedavi henüz bulunamamıştır. En azından ikincil enfeksiyonların tedavi edilmesi kedinizin ömrünü ve yaşam kalitesini az da olsa artırır. Bu hastalığın bir aşısı vardır ve genellikle birçok kedinin bir arada bulunduğu yerlerde ya da çok kedili evlerde uygulanır. Bazı veteriner hekimler, düşük enfeksiyon riski taşıyan kedilerin sahiplerine bu aşığı önermezler; zaten aşının etkili olup olmadığı da halen tartışma konusudur. Enfeksiyon riski düşük olan kedi, sağlıklı, evden dışarı hiç çıkmayan ve diğer kedilerle, özellikle de başıboşlarla teması olmayan kedir.

Kedinizin dışarı çıkmasına izin vermeyerek, özellikle de potansiyel taşıyıcılar olan başıboş hayvanlardan uzak tutarak FIP'yi önleyebilirsiniz.

KATARAKT

Kediniz yaşlandığında, göz mercekleri üzerinde yavaş yavaş mavimsi-gri lekelerin oluşmaya başladığını fark edebilirsiniz. Bu, yaşlanma sürecinin bir sonucudur ve her mercekte doku yoğunluğunun kademeli olarak artması ve içindeki sıvı seviyesinin azalmasıyla ortaya çıkar. Bunu, çiğ yumurtanın şeffaf akının pışince beyazlaşmasına benzetebiliriz. Kedinin görüşünü fazlasıyla etkileyen bir durum değildir. Tedaviye gerek yoktur.

Öte yandan, eğer mercekler şeffaflığını yitirirse kedinin görüşü azalır. Merceklerin donuklaşması genellikle yaşlanmayla ilgilidir ama göze alınan bir darbenin ardından da gelişebilir. Katarakt, ağır şeker hastalığıyla birlikte de oluşabilir. Yiyeceklerdeki katkı maddelerinin ve kuru temizleyicilerde ya da evde kullanılan naftalin gibi bazı zehirleyici kimyasalların sin-dirilmesi sonucu da ortaya çıkabilir.

Katarakt acı vermez, sadece görme yetisini etkiler. Kedinin meşhur gece görme yeteneği, ışığın saçılmasına ve yansımaya bağlı olarak ciddi şekilde azalır. Bir kez geliştiğinde, kataraktı geriletmek imkânsızdır. Tedavi genellikle cerrahi yoldan yapılır. Bu ameliyat, merceklerin donukluğunu azaltır ya da tamamen ortadan kaldırır ve kedinin görüşü kusursuz olmasa da büyük ölçüde düzelir. Görüşteki netliğin katarakta bağlı olarak azalması kedileri, insanlar kadar sarsmaz. Çünkü kedinin yeterince keskin olan işitme ve koku alma duyuları vardır.

Kedinizin dışarı çıkmasına ve gözünü yaralayabilecek diğer hayvanlarla kavgaya girmesine engel olarak kataraktı önlemeye yardımcı olabilirsiniz. Dengeli beslenme de çok önemli bir faktördür; çünkü şeker veya obezite gibi kataraktın oluşumunu tetikleyecek bu iki önemli hastalığı ancak böyle kontrol altına alabilirsiniz. Aynı zamanda kedinizi, gözlerine zarar verecek ve kataraktın oluşmasına sebep olabilecek aşındırıcı kimyasal maddelerden de uzak tutmalısınız.

KONJUKTİT

Göz kapağının iç kısmında oluşan, kedilerde sık rastlanan bir hastalıktır. Belirtileri çeşitli solunum yolu enfeksiyonlarına benzeyen bu hastalık, tedavi edilmezse kedinin gözünde kalıcı hasar bırakabilir.

Konjuktivit kendini aşırı gözyaşıyla belli eder; bu akıntı, bakteri artışındaki orana bağlı olarak, şeffaf renkten kuru sarıya kadar değişkenlik gösterebilir. Daha ciddi vakalarda konjonktiva (gözü çevreleyen mukoza) pembemsi-kırmızı olur ve şişer.

Yeni doğan yavrularda çok sık rastlanır. Bu akıntıları gözleri yeni açıldığında (7-10 günlükken) yavruların gözkapaklarında görebilirsiniz. Ana rahmindeki bakterilerin sebep olduğu bu durum, kalıcı göz hasarının önlenmesi için veteriner hekiminiz tarafından tedavi edilmelidir. Tedavi genellikle antibiyotik kullanımıyla birlikte gözlerin olabildiğince temiz tutulmasını kapsar.

KUDUZ

Sinir sisteminin virüs kaynaklı akut bir enfeksiyonu olan kuduz çok tehlikelidir ve müdahalede gecikilirse tedavisi yoktur. Bir ısırık veya açık bir yaranın yalanması yoluyla bulaşan virüs, sinir yolları aracılığıyla beyne kadar gider ve burada enfeksiyona sebep olur. Kendini spazmlar, ağrı, hezeyanlar, felç ve tuhaf davranışlarla gösterir. Enfeksiyon belirtileri genellikle ilk temastan 4-8 hafta sonra ortaya çıkar; bu süre değişebilir.

Kedideki ilk belirtiler genel bir hareketlilik halidir. Makul ölçülerde meraklı ve atılgan olan bir kedi, aniden şüpheli veya korku dolu davranışlar sergilemeye başlar ve bir yerlere saklanmaya başlayabilir. Sonraki aşamada, ateşi yükselir ve yemeğe olan ilgisini kaybetmiş görünür. Aşırı susuzluk hissetse de, içmeye yeltendiğinde boğaz bölgesinde meydana gelen felçten dolayı başaramaz. (Bu nedenle kuduz, halk arasında “su korkusu” olarak bilinir.) Aşırı saldırganlık, felç, koma ve nihayetinde ölümle sonuçlanan bir süreç yaşanır.

İyileşme nadiren görülür; kuduz virüsü almış aşısız bir kedi uyutulmalıdır. Böylelikle hem çektiği korkunç acılardan kurtarılmış olur, hem de diğer hayvan veya insanların mikrobi kapmasının önüne geçilir. Kediler, 3 ayıktan itibaren kuduzla karşı aşılanmaya başlayabilirler. Hayatları boyunca bu aşılardan tekrarlanması gereklidir. Aşılama ve kediyi ev içerisinde tutma kuduzu önleyecektir, o yüzden lütfen “oynasın” diye onu dışarı salmadan önce iki kere düşünün.

KUDUZA KARŞI ÖNLEMLER

Aşılı ya da aşısız herhangi bir hayvan kedinizi ısıırırsa, ısırık bölgesini hemen sabunlu suyla yıkayın. Yarayı asla kapatmayın. Hemen hekiminize gidin. Kediniz ve onu ısırarak hayvan belirli bir süre mutlaka gözetim altında tutulmalıdır.

KUSMA

Mide içeriğinin istem dışı dışarı püskürtülmesi demek olan kusma, kedide ciddi bir hastalığın belirtisi olabilir. Başlıca kusma nedenleri şunlardır:

- * Parazitlerin vücudu istilası
- * Gıda zehirlenmesi
- * Ülserler, kanser veya şeker hastalığı
- * Böbrek veya karaciğer hasarı
- * Mide/bağırsak hastalığı
- * Virüs kaynaklı ciddi hastalıklar
- * Tüy topakları

Kusma, ot veya bozuk et yedikten sonra, zararsız bir tepki olarak da ortaya çıkabilir. Genellikle alarma geçmeniz gerekmesede, eğer ısrarlı bir şekilde devam ederse kediyi veteriner hekiminize götürmelisiniz.

Bazen kusma strese bağlı olarak da ortaya çıkabilir. Taşınma veya eve gelen yeni bir hayvan gibi ani değişiklikler de buna sebep olabilir.

Eğer kediniz kusuyorsa ama genel sağlığı iyiyeş şunları deneyin:

- * Kedinize birkaç saat mama ve su vermeyin. Sonrasında küçük öğünlerle besleyin.
- * Kuru mamayı kedinin önüne koymadan önce suda ıslatın.
- * Kedinin ev bitkilerini veya başka zehirli maddeleri çiğnemesine ve yutmasına engel olun.
- * Kusmasıyla, özel bir yemek arasında bir bağlantı olup olmadığını anlamaya çalışın. Kediniz sadece ona verdiğiniz belirli bir yiyecekten sonra kusuyorsa, bu yiyeceği kesin ve durumunu gözleyin.
- * Kusmanın en yaygın nedenlerinden biri olan midede tüy topaklarının oluşumunu önlemek için kedinizi daha sık tımar edin.

Kediler kusma sonucu gıda ve sıvı kaybeder. Bu kayıp, kusmanın şiddetine göre değişir. Kusmaya neden olan etkeni hekiminiz yardımıyla

tespit edebilirsiniz. Eğer evde başka hayvanlar varsa (özellikle de bir başka kedi) nedeni tespit edilene kadar kusan kediyi diğerlerinden ayırın.

LÖSEMİ (FELV)

Bir virüsün sebep olduğu, giderek yaygınlaşan ve neredeyse her zaman ölümle sonuçlanan bu hastalık, başta salya olmak üzere değişik vücut salgıları aracılığıyla yayılır. Kedi lösemisi, kedinin birkaç gün içinde ölümüne sebep olabilir. Bu hastalık kediyeye bir ısırıkla, mikrop taşıyan bir kediyle aynı kumun ya da yemek kabının paylaşılmasıyla veya daha önceden FELV olmuş bir kediyi ısırması olan pirelerin istilasıyla bulaşabilir. Anne kediler de gebelikleri sırasında veya emzirme dönemlerinde yavrularına bu mikrobi aktarabilirler.

FELV, kedinin hücrelerini kendilerini kopyalamaları için tetikler ve diğer ciddi hastalıkların yanı sıra lenf düğümlerinde, kanda, karında ve göğüste kansere sebep olur. Belirtileri şunlardır:

- * Kilo kaybı ve iştah azalması
- * Ateş
- * Kansızlık
- * İshal, idrar kaçırma ve kusma
- * Karaciğer, dalak veya böbrek yetmezliği
- * Nöbetler
- * Virüs veya bakteri kaynaklı ikincil enfeksiyonlar
- * FIP
- * Solunum sorunları
- * Parazitlerin yol açtığı enfeksiyonlar
- * Artrit

FELV'nin tedavisi, kedinin izole edilmesi ve ortaya çıkan kötü huylu şişlikler de dahil olmak üzere ikincil enfeksiyonlarla mücadele edilmesini kapsar. Aşısı vardır, ama hastalığa yakalanmış olan kediyi iyileştirmez. Virüs bulaşan kedilerden bazıları, hayatları boyunca hastalanmadan, yalnızca mikrop taşıyıcı olarak yaşarlar. Basit bir kan tahliliyle taşıyıcı kedi belirlenebilir.

Kedinize FELV bulaşmasını önlemek için önce virüsten sakınmalısınız..

- * Kedinizi erken yaşta FELV'ye karşı aşılatın ve aşırıyı tekrarlayın.
- * Kedinizin dışarı çıkmasını yasaklayın.
- * Yeni bir kedi aldıysanız, FELV testini yaptırmadan önce eve, eski kedinizin yanına getirmeyin.

MANTAR HASTALIKLARI

Deri ve tırnaklarda oluşabilir. Bu hastalık bir başka mantar enfeksiyonlu hayvanla temas edildiğinde veya mantar sporlarının teneffüs edilmesi yoluyla yayılır. Genç kediler ve yeterince sağlıklı olmayan yetişkinler arasında daha yaygındır. Ciddi bir hastalığı olan veya ağır stres altında bulunan bir kediye daha kolay yerleşir; insanlara da bulaşabilir.

Mantar hastalığının belirtileri arasında, kedinin postunda dairesel kellik, aşırı tüy dökülmesi, deride pul pul olmuş bölgeler ve deforme olmuş tırnaklar sayılabilir. Hastalığın teşhisi çok kolay değildir, çünkü dermatit veya akar istilasına benzer belirtiler gösterir. Kedi hiçbir belirti göstermeksizin de mantar etkeni taşıyor olabilir. Veteriner hekiminiz tanıyı doğrulamak için derinin etkilenen bölgesinden alacağı bir kazıntıyı incelemek isteyebilir, hasta tam emin olabilmek için bu örneğin kültürünü yapmaya bile ihtiyaç duyabilir. Etkilenen bölgelerin traşlanması sonrasında lokal solüsyonlar uygulanır. Tedaviye birkaç gün boyunca evde de devam etmeniz gerekir. Ciddi vakalarda bazen ağızdan ilaç da verilir. Evdeki tüm hayvanların, açıkça belirti göstermeseler de, en azından ilaçlı banyoya ihtiyaçları vardır.

Önlemler arasında, evin tüm olası mantar sporlarından arındırılması için iyice temizlenmesi sayılabilir. Bu temizleme işlemi sırasında, hava temizleyici cihaz ve klimaların filtrelerinin de değiştirilmesi gerekir. Kedinizin yaşadığı alanları yüzde 0,5'lik oranda çamaşır suyuyla silin, minde-rini yıkayın ve elektrik süpürgezinin torbasını değiştirin. Kediye dışarıya salmamak ve sokak kedileriyle temasını önlemek de yardımcı olacaktır.

MİDE HASTALIKLARI

Sindirim sisteminin içi boş, keseye benzeyen organı olan mide, kedinin yemek borusu ile onikiparmak bağırsağı (ince bağırsakların ilk kısmı) arasında bulunur; esnek adalelerden oluşmuştur ve kedi yemek yediğinde genişler.

Kedide mide bozuklukları oldukça yaygındır. Bunların sebepleri şunlardır:

ENFEKSİYONLAR

Kedinin midesi güçlü asitli sıvılar sayesinde enfeksiyonlara karşı korunur. Bu koruma herhangi bir sebeple azaldığında problemler başlar. Kedilerde ender rastlanan mide ülserlerinde, midenin koruyucu mukozası bozulur, asit mide dokularına zarar verir. Bu durumdan sorumlu bazı virüsler mukoza zarlarına saldırır ve onları yok eder; böylece asidin mide dokularını sindirmeye çalışmasına sebep olurlar.

TÜMÖRLER

Kedilerde ender rastlanan mide kanseri, diğer bölgelerdeki kanserlerin metastaz yaparak mideye sıçraması veya doğrudan midede birincil bir tümörün ortaya çıkmasıyla meydana gelir. Oluşumunda genetik, beslemeye bağlı veya çevresel faktörler rol oynayabilir. Belirtileri iştahsızlık, kusma ve kilo kaybıdır.

Kedide mide kanserinin tedavisinde cerrahi müdahaleye, kansere karşı kullanılan ilaçlara ve diyet değişikliğine ihtiyaç duyulabilir. Eğer kanser tüm vücuda yayılmışsa veteriner hekim ötenazi önerebilir.

Mide hastalıkları baryumlu röntgenle veya gastroskopi (ucunda minyatür bir kamera bulunan bir tüp) aracılığıyla araştırılabilir. Gerekliğinde mide dokusunun biyopsisi yapılır.

Mide hastalıklarının ortaya çıkışını engellemek için kedinizi kaliteli bir mamayla beslemeli, virüs veya zararlı bakteriler taşıyan diğer kedilerden uzakta, evin içinde tutmalısınız. Kedinizi zengin gıdalarla veya insanların tüketimi için üretilmiş gıdalarla beslemekten de kaçınınız.

OBEZİTE

Ev kedilerinde en sık rastlanan sorunlardan biri olan obezitenin nedeni kedinin kendisi değil sahibidir. Aşırı beslenme ve egzersiz eksikliğinden kaynaklanan bu problem, kediler, köpekler, hatta insanlar arasında giderek artmaktadır.

Sizce neden? Mamayı satın alan ve kedinin kabına koyan, onu egzersiz, oyun ve sosyallik açısından planlayan sizsiniz, kendisi değil!

Aldığı kalori sarf ettiğinden fazlaysa kediniz kilo alır. Eğer kedi günde 400 kalori alıp sadece 300 kalori yakıyorsa, doğal olarak kilo alacaktır.

Genellikle bir kedinin (veya insanın) ağırlığı idealinden yüzde 15-20 kadar fazlaysa, obeziteden söz etmek gerekir. Sağlıklı bir ev kedisi 5-6 kilodan fazla olmamalıdır. Yani 10 kiloluk badi badi yürüyen bir kedi mutfağınızdaki kırıntıları elektrik süpürgesi gibi hortumluyorsa bir sorununuz var demektir.

Obezite bir kedi için ağır bir yükür. Kalp, akciğerler, eklemler ve kaslar üzerine gereksiz bir stres yükler ve nihayetinde onu, hepimizin kedilerle paylaşmayı çok sevdiğimiz inanılmaz bedensel maharetleri yapmaktan aciz tembel bir hayvana dönüştürür. Şişman bir kedi, okşanmak için kucağınıza atlamaktan, hatta sokakta saldırgan bir köpekten kaçmaktan aciz hale gelebilir. Obezite aynı zamanda şeker hastalığı, karaciğer ve kalp sorunları gibi birçok bozukluğa kapı aralar.

Obezitenin kaynağı nadiren tıbbi bir sorun da olabilir. Hipotiroidizmi (tiroid bezlerinin aktivite eksikliği) olan bir kedinin metabolizması yavaşlayacağından, obezite ortaya çıkabilir. Öte yandan tiroit bezleri yavaş çalışan her kedi obez olacak diye bir kural da yoktur. Kedinize böyle bir tanı konmuşsa, veteriner hekiminizden diyet değişikliğine yönelik öneriler getirmesini isteyin. Kısırlaştırma da bir şekilde kedinin metabolizmasını yavaşlattığından, böyle bir kedinin günlük gıda alımını da azaltmanız gerekir. Yaşlanma da metabolizmayı yavaşlatır ve nihayetinde eğer günlük mama miktarını azaltmazsanız, fazla kiloları beraberinde getirir. Alışkanlıklarına fazlasıyla bağlı olan kediler öğünlerinin miktarının azalmasını protesto edebilir. O yüzden, miktarı azaltmak yerine, kademeli olarak daha düşük

kalorili bir mamaya geçiş yapmanız daha uygun olur. Kedi gene aynı miktarda mama yiyecek, ama daha az kalori alacaktır.

Eğer kedinizin kaburga kemiklerinin yerini elinizle kolayca tespit edemiyorsanız, fazla kilosu var demektir. Bunun sağlamlasını yapmak için, veteriner hekiminize, kedinizin ideal kilosunun ne olması gerektiğini sorun. Kedinizi en azından ayda bir kere tartın; eğer fazla ağırlaşmışsa yeme alışkanlıklarını değiştirmenin vakti gelmiş demektir.

Obeziteyi önlemek için atılacak sayısız adım vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

KEDİYİ DÜZENLİ ARALIKLARLA BESLEMEK

Hayvanlarını serbestçe besleyenlerin kedileri, düzenli ve belli zamanlarda besleyenlerinkine göre çok daha fazla kilolu olma eğilimindedir. Canları istediğinde yemek yeme şansı olan kediler, gerçek bir öğün yemek yerine, mamalarıyla iştahsızca oynama eğilimindedir. Bu kedilerde asla bir açlık şartlanması oluşmayacağı gibi (vermek istediğiniz herhangi bir eğitim için en temel şartlanma budur), sonuçta, düzenli yemek programıyla beslenen kedilerden daha fazla yemiş olurlar. Bakın bu nasıl oluyor: Sabahleyin kedinizin yemek kabını mamayla dolduruyorsunuz, eve geri döndüğünüzde kabin yarısı yenmiş oluyor, siz de onu hemen tamamlıyorsunuz. Mama seviyesi her azaldığında onu tepeleme doldurma eğilimi gösteriyorsunuz. Bu “tepeleme doldurma” alışkanlığı devam ettikçe, kedi, her gün iki ayrı öğüne bölünmüş ölçütlü gıdayı tüketmek yerine çok daha fazla yemiş oluyor. Serbest besleme yöntemiyle kedinizin bir günde yediğı mama miktarını asla bilemezsiniz. Bu şekilde kedinizin günlük kalori alımını nasıl kontrol altında tutabilirsiniz? Tutamazsınız. Sadece ölçülmüş miktarları belli saatlerde vererek dostunuzun bir günde tam olarak ne kadar kalori aldığını saptayabilirsiniz. Mama paketi üzerindeki uyarılara dikkat ederek, veteriner hekiminizle konuşarak ve kedinizi ayda bir kere tartarak kedinizin bir günde tam olarak ne kadar mama yemesi gerektiğini hesaplayabilirsiniz.

Ortalama bir ev kedisi günde 300-400 kalori almalıdır; dışarı da çıkan bir ev kedisi ise biraz daha fazla. Her kedi birbirinden farklıdır; o yüzden doğru miktarı tespit edene kadar deneylere devam edin.

Kediye gün boyunca haddinden fazla ödül vermek kalori alımını artıracak ve yavaş ama kesin bir şekilde kilo almasına sebep olacaktır. Birçok kedi sahibi bunu önceden ciddiye almaz ve yavru kediyi öğün aralarında bol ödülle tıka basa doldurur; ancak 2 yıl sonra, yavru büyüdüğünde, yürürken göbeği halıyı süpürdüğünde akılları başlarına gelir. Ödüller, ancak kediyi eğitmek veya istenen bir davranışı tekrarlamasını sağlamak için kullanıldıklarında faydalı rüşvetlerdir. Ödüllandirmeye başvuruyorsanız, ona orantılı olarak ana öğünlerini kısmanız gereklidir. Sadece uygunsuz görüldüğü için değil, aynı zamanda da istenmeyen bir kalori kaynağı olduğu için dilencilliğe asla ödün verilmemelidir (Yedinci Bölüme bakınız). Öte yandan, dilenen kediler genellikle, onlar için hiç de sağlıklı olmayan insan yemeğiyle besleniyorlar demektir. Ailenin her bireyi, kedinin dilenme alışkanlığını değiştirmek için aynı şekilde tepki vermelidir.

EGZERSİZ

Kedinin obez olmasını engellemenin bir yolu da, kalori alımını azaltmak, harcanan enerji miktarını artırmaktır. Daha fazla kalori yakmasını sağlarsanız vücudu daha biçimli olacak, kalp ve damarlarına daha az yük binecek, hem de hayvan sıkılmaktan kurtulacaktır. Öncelikle, kedinizi hareketli ve meraklı tutmak için ona bir sürü oyuncak ve dikkat çekici obje sağlamalısınız. Ardından ona, kayışın ucunda sizinle yürümeyi öğretin (Beşinci Bölüme bakınız). Böylelikle sizin gözetiminizde dışarı çıkabilecek, bacaklarını hareket ettirecektir. Mahallede 5 dakikalık bir yürüyüş, hatta bahçede atılacak birkaç tur bile yeterli miktarda kalori yakmasını sağlayacaktır.

Bir yerine iki yavru kedi almayı düşünün. Hem birbirleriyle arkadaşlık edecek, hem de kalori yakacak kadar birbirleriyle kovalamaca oynayacaklardır. Birlikte yaşayan kediler daha az kilo alma eğilimindedir.

DÜŞÜK KALORİLİ BİR MAMAYA GEÇİŞ YAPMA

Eğer kediniz yaşlanmaya başladıysa (7-8 yaşından fazlaysa), daha düşük kalorili bir mamaya geçiş yapmak için bir çok neden vardır. Öncelikle kedinin yavaşlayan metabolizması bunu gerektirir, ikincil olarak da kediniz aynı miktarda yiyip doyunluk hissetmesine rağmen daha az kalori alacaktır.

PARAZİTLER

Bir canlının içinde veya üzerinde yaşayan ve onunla beslenerek hayatta kalan, bu süreçte de ev sahibine zarar veren her tür organizmaya parazit adı verilir. Parazit, üzerinde yaşadığı canlının kanı, dokuları veya gıdasıyla beslenir.

Pireler gibi bazı asalaklar bir başka canlının bedeninde devamlı kalırken, diğerleri, mesela bağırsak kurtları, yaşam sürelerinin sadece bir kısmını asalak olarak geçirir. Bazıları sadece hafif etkilere sebep olurken bazıları çok zararlı veya öldürücü olabilir. Mesela sindirim sisteminde bulunan birçok bakteri aslında sindirime yardımcı olurken, bazı bakteriler ise oldukça kısa bir sürede öldürücü olabilir.

Parazitler sadece kedileri değil, köpekleri ve insanları da istila edebilir. Bu yüzden kedinize çok iyi bakmalı ve onu gözetimsiz dışarı çıkarmamalısınız!

İÇ PARAZİTLER

Bağırsaklarda ve iç organlarda yaşayan bu yaratıklar bazen hiçbir belirgin hastalığa neden olmaz. Bu parazitler şunlardır:

Tek Hücreli Hayvanlar (Protozoalar)

En ilkel canlılar sınıfına giren “protozoalar” tek bir hücreden oluşur. Bakterilerden biraz büyüktürler. Genellikle, kedi ve diğer hayvanların sindirim sisteminde enfeksiyona neden olurlar. Protozoa enfeksiyonunun en yaygın belirtisi, bağırsak duvarlarının tahriş olmasına bağlı olarak ortaya çıkan ishaldir. Kediniz ishal olduğunda mutlaka veteriner hekime götürün. Hekiminiz ishalin sebebini belirleyecek ve ilaç tedavisine başlayacaktır.

Tenya

Şerit olarak da adlandırılır; kedinin bağırsaklarında yaşayabilen kurdele şekilli asalaklardır. Genellikle çiğ et veya avlanan hayvanların yemiyle bulaşır; pire veya bitler yoluyla da geçer. Başlarında bulunan kancaları kullanarak kendilerini bağırsak duvarına sabitleyebilirler; yassı parçalar-

dan oluşan bir zincire benzerler. Ev sahibinin bağırsaklarındaki besinleri emerek beslenirler ve bağırsağa bıraktıkları yumurtalar dışkıyla atılıp kemirgenler veya pirelerce yenir. Onların iç ortamında belli bir büyüklüğe ulaşıncaya kadar gelişir ve bir başka hayvan (kedi gibi) tarafından yenince onun sindirim sistemine geçer, orada olgunlaşır.

Tenyaların istilasına uğramış bir kedinin derisi kurudur, tüyleri yer yer dökülür. İshal, iştahsızlık ve kilo kaybı başlar. Tenyanın parçalarına kedinin anüsünde ve dışkısında rastlayabilirsiniz.

Veteriner hekiminiz bu durumu dışkı tahliliyle teşhis eder, ardından tenya öldürücü ilaçlar vererek kediyi bu davetsiz misafirlerden kurtarır.

Kurtçuklar

Solucanlar olarak da bilinen bu parazitler, kedinin karaciğer, akciğerler ve ince bağırsaklarında enfeksiyona neden olur. Çiğ balık yemesi veya kirli su içilmesi yoluyla bulaşan bu solucanlar da dışkı tahliliyle veya solunum ifrazatlarının incelenmesiyle teşhis edilebilir. Veteriner hekiminiz, rahatsızlığı ilaçlarla etkili bir biçimde giderecektir. Kedinizin dışarıya çıkmasına ve ufak hayvanları öldürüp yemesine engel olarak ve ona çiğ balık vermeyerek bu solucanlardan korunabilirsiniz. Göl ya da gölet gibi, dışarıda bulunan kaynaklardan su içmemesine dikkat edin.

Kancalı Kurtlar

İnce bağırsağın çeperine yapışarak kan emen kancalı kurtlar, bağırsak kurtlarından daha küçüktür. Bir kedi, enfeksiyonlu bir fareyi yiyerek veya larvanın derisine nüfuz etmesi yoluyla bunları kapabilir. Bunun sonucunda ishal, bitkinlik, iştahsızlık, kansızlık, kilo kaybı ortaya çıkabilir.

Kancalı kurtların teşhis edilmesi bazen güç olabilir. Dışkı tahlili aracılığıyla suçluları teşhis edecek olan veteriner hekimin yardımına ihtiyacınız olacaktır. Hekiminiz, kedinizi bu sorundan kurtaracak ilaçlar yazacaktır.

Kamçılı Kurtlar

Kalın bağırsakta sıkça görülen 1,5-2 mm büyüklüğündeki bu kurtların kamçıya benzeyen kuyrukları vardır. Kan emdikleri için ishal, halsizlik

ve kansizliğa sebep olabilirler. Veteriner hekiminiz tarafından oldukça kolay bir şekilde, ilaçlarla yok edilebilirler. Buna karşın kamçılı kurtların yumurtaları kedinin dışkısında uzun süre hayatta kalabilir. Bu da hastalığın tekrarlanmasına sebep olabilir. Kedi kumunun temiz tutulması çok önemlidir.

Kalp Kurtları

Köpeklerin kalp ve damarlarında, ender olarak da kedilerde bulunur ve hayvanın kalp ve dolaşım sistemi üzerinde hayatı tehdit edici sorunlara yol açabilirler. Sivrisinek ısırığıyla geçen kalp kurtlarına, sivrisineklerin daha bol bulunduğu sıcak ve nemli ülkelerde daha sık rastlanır.

Kurtların istilası kedide halsizlik, iştahsızlık, öksürük, solunum güçlüğü, kilo kaybı ve damar tıkanıklığına, hatta ölüme yol açabilir. Kan tahlilleri ve röntgenle teşhis edilen kalp kurtları bünyesine yerleştikleri hayvanda kalıcı etkiler bırakmaksızın tamamen yok edilemez.

Bu yüzden önemli olan, kalp kurtlarını önlemektir. Kedinizin sokağa çıkmasına engel olun ve önleyici ilaçlar hakkında hekiminizle konuşun.

Askaritler

Boyları 4,5-6 cm olabilen bu yuvarlak kurtlar, içinde yaşadıkları hayvanın bağırsaklarına yerleşir ve onun sindirim sistemindeki gıdaları doğrudan emer. Yavru kedilere anne sütü aracılığıyla geçerler. Yavrular yaklaşık 4-6 haftalıkken kurt tedavisine başlanmalı, bu tedavi birkaç hafta sonra tekrarlanmalıdır. Her ne kadar yetişkin kedilerde ciddi bir tehlike arz etmese de, askaritlerin yoğun istilası yavru bir kedinin ölümüne sebep olabilir. Belirtileri öksürük, ishal, halsizlik, deri kuruması ve tüylerin parlaklığını yitirmesidir. Kaburgaları sayılmasına rağmen göbeği şişmiş olan bir yavru kedi de askaritten nasibini almış demektir. Veteriner hekiminiz doğru ilaçları kedinizi askaritlerden kurtarabilir. Bu asalağın yayılmasını önlemek için kedinizin kumunu temiz tutmanız gerekir.

Kıl kurtları

Bu asalakların yumurtaları hayvanın derisine girer ve bağırsaklarını enfekte eder. Kıl kurdu vücudun diğer bölgelerine de sıçrayarak ishal,

öksürük, kaşıntı, halsizlik, iştahsızlık ve kilo kaybına sebep olabilir. Kıl kurtları genellikle çok küçük oldukları için dışkıda görünmez. Bu yüzden veteriner hekiminiz öncelikle tanıyı doğrulamalıdır. Kediyi bu belalardan kurtarmak için ilaç tedavisi etkili olur. Tüm parazitler için geçerli olduğu üzere, kedinizi evin içinde tutarak kıl kurdu kapma ihtimalini asgariye indirebilirsiniz.

Mide Kurtları

Mide kurtları kedilerin yedikleri büyük böceklerden bulaşır. Bu ufak kurtlar kedinin midesinde yaşayarak orada bulunan, kısmen sindirilmiş maddelerle beslenir. Belirtileri, kusmanın yanı sıra iştahsızlık ve kilo kaybıdır. Bunlar da diğer parazitler gibi dışkı tahliliyle teşhis edilir, ilaç tedavisiyle yok edilirler.

Göz Kurtları

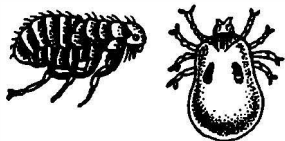
Evet! Kurtlar kedinin gözlerine bile yerleşebilir. Genellikle 0,77 mm'den daha küçük olan göz kurtları gözün beyaz kısmını mesken tutar ve kızarıklığa, akıntıya, ciddi vakalarda ise göz hasarına sebep olabilir. Si-nekler aracılığıyla taşınırlar. Veteriner hekiminiz penseler yardımıyla bun-ları kedinizin gözünden çıkartabilir.

DİŞ PARAZİTLER

Eklem bacaklılar veya böceğe benzer hayvanlar olarak sınıflandırılan dış parazitler, kanı, derisi ve doku sıvılarıyla beslenerek kedi dostumuza zarar verir. Bu parazitler şunlardır:

Pireler

Kedilerde en sık görülen bir dış asalak türü olan pire, hayvanın kanıyla beslenen küçük ve kanatsız bir böcektir. Zıplayarak yol kat edebilen pire, ışıktan olabildiğince gizlenerek kedinin tüy cengeline yaşar. Bu vampirler sıklıkla kedinin kuyruğunun anüsle birleştiği bölgede, göbeğinde ve kasıklarında mesken tutar.

Bütün kediler hayatlarının bir döneminde şöyle ya da böyle muhakkak pirelenirler. Kedinizde tek bir pire bile olmamalıdır. Pireler alerjik dermatit, kansızlık ve parazit istilasına sebep olabilir. Kedi sürekli kaşınyorsa, derisinin üzeri açık yaralarla kaplıysa veya herhangi bir çeşit deri problemi varsa pireler, en azından kısmi olarak bu durumdan sorumlu demektir. Bazı kediler pireleri daha çok çeker; tıpkı kimi insanların sivrisineklerce daha çok tercih edilmesi gibi.

Pirelenmiş bir kedinin üzerinde parazitlerin yanı sıra onların yumurtaları ve dışkıları da var demektir. Beyaz ve çok ufak olan bu yumurtalar, hava sıcaklığı da dahil olmak üzere şartlara bağlı olarak 3-10 günden sonra çatlar. İnsandan yere dökülen deri parçacıklarıyla, organik maddelerle ve anne pirelerden yere düşen pire dışkılarıyla beslenen larvalar, gene şartlara bağlı olarak 2-10 hafta içinde yetişkin pirelere dönüşür. Larva ipekten oluşan bir koza içinde gelişimini tamamlar; bu haldeyken aylarca hayatta kalabilir ve güçlkle yok edilebilir. Yetişkin pireler hiç beslenmeden bir yıldan fazla hayatta kalabilir. O yüzden, onlara yataklık eden kedinin bu pirelerden kolayca kurtulabileceğini sanmayın.

Pirelerden kurtulmak çok zordur; birçok kedi sahibi, hayvanını kurtarken evini arındırmama gafletine düşer. Pirelerden arındırılmış bir ortam sağlamak için evin ve kedinin temizlenmesine aynı gün başlanmalıdır. Ayrıca, kedinizi dışarıya bırakmazsanız ve zamanlarının çoğunu dışarıda geçiren hayvanların evinize girmesine izin vermezseniz kedinizin pirelenme şansını en aza indirirsiniz. Kedinizi pirelerden kurtarmanın yolları şunlardır:

- * Kedinizi veteriner hekiminizin onayladığı bir pire ve kene şampuanıyla yıkayın. Şampuanı kedinin postunun her tarafına yedirdiğinizden emin olun; gözlerine, ağzına, burnuna ve kulaklarına kaçırılmamaya dikkat edin. Kedinizi ovalamadan önce, olabildiğince çok pireyi öldürebilmek için şampuanın hayvanın vücudu üzerinde birkaç dakika kalmasını sağlayın. Pirelerin çoğaldığı dönemlerde kedi yi ayda iki kere yıkamanız gerekebilir (özellikle de onu dışarıya sahyorsanız). Şampuanıdan sonra, derinin kurumasını ve pullanmasını önleyen bir deri kremi kullanın.

- * Pireleri uzak tutmak için ilaçlı şampuanlar ve veteriner hekiminizin onayladığı bir pire ilacını kullanın. İlacı kedinin üzerine sıtın-gerle sürerken gözlerine, burnuna, ağzına ve kulaklarına temas etmediğinden emin olun.
- * Veteriner hekiminizin önerdiği çeşitli lokal pire spreylerini kullanmak da özellikle kuyruk dibi ve göbek gibi trafiğin yoğun olduğu alanlarda pireleri kontrol altına almanıza yardım edecektir. Kedinizin düzenli olarak kendini yaladığını aklınızdan çıkartmayın; tüylerinde fazla ilaç kalmışsa hayvanınız hastalanabilir. Sprey ve toz ilaç kullanımını abartmayın. Herhangi bir hastalık yada deri sorunu belirtisi gördüğünüzde ilaç kullanımını bırakın.
- * Piyasada kolayca bulabileceğiniz, pire ilacını kademeli olarak salan pire tasmalarını kullanın. Bu tasmalar ciddi ölçüde pire barındıran kedilerde pek işe yaramaz. Pire tasmaları bazı kedilerde cilt sorunlarına da sebep olabilir. O yüzden, herhangi bir tahriş belirtisi olup olmadığını anlamak için kedinizin boynunu düzenli olarak kontrol edin. Dört aylıktan küçük kedilere pire tasma takılmamalıdır, çünkü onlar tasmadan salınan böcek ilaçlarından olumsuz etkilenir. Yetişkin kedinize pire tasma takmaktan bir zarar gelmez, ama siz gene de pire mevsiminde gereken kontrolleri yapın ve şampuan uygulamaya devam edin.
- * Her gün kedinizin postunda pire kontrolü yapın. İnce dişli bir pire tarağı satın alın ve kedinin tüylerini, sadece yetişkin pireleri değil yumurtaları ve kiri gidermek için de tarayın. Eğer bir pire bulursanız yakalayın, iki parmağınız arasına alın ve onu sıkarak patlatın!

Sadece kedinizi pirelerden arındırmak yeterli değildir, evinizi de temizlemek gereklidir. Bu hiç de kolay bir iş değildir. İstilaçılar halıların, mobilyaların, yatakların, çarşafların, dolapların, elektrik süpürgelerinin, saplı süpürgelerin, çamaşırların ve hatta kazakların içine bile saklanabilir. Pireleri temizlemek için, adeta askeri bir tatbikat yapıyormuş gibi kendinizi adamalısınız! Bunu yaparken yardımınıza koşacak birçok pire öldürücü ürün vardır:

- * Piyasada satılan böcek ilaçları pireleri etkili bir biçimde öldürür, ama bazı dezavantajları vardır. Tabak çanağı, tezgâh üstü ocakları, açığındaki yiyecekleri, kıyafetleri, evcil hayvanları ve onların yemek kaplarını, akvaryumları, bitkileri, pahalı elektronik cihazları, kısacası böcek ilacının bulaşabileceği her şeyi kaldırmak zorunda kalırsınız. İlaç alev alabilir özellik taşıdığı için, gazlı fırınlar üzerindeki pilot çakmaklar, elektrikli su ısıtıcılar ve kurutucular herhangi bir patlamaya karşı kapatılmalıdır. Siz ve hayvanlarınız da en azından 4-6 saat ilaçlamanın yapıldığı alanı terk etmelisiniz. Ne yazık ki böcek öldürücüler pireler üzerinde diğer yok etme metotları kadar işe yaramaz; çünkü içlerindeki etkin maddelerin büyük bir kısmı sonuçta odanın tavanına, yani pirelerin bulunmadığı yerlere doğru yükselir. Sadece az bir miktarı, pirelerin sıklıkla mesken tuttukları havlu ve mobilyalara iner. Böcek ilaçları işte bu yüzden genellikle işe yaramaz. Bunun bir başka nedeni de, ilacın içeriye nüfuz edebilmesi için kullanıcıların dolapları açıp boşaltmayı unutmalarıdır. Pireler dolaplara bayılır; bu karanlık ve rahat limanlar haşaratlar için oldukça güvenli yerlerdir.
- * Lokal pire öldürücü spreyleri veteriner hekiminizden temin edebilirsiniz. Spreyi doğrudan hayvanın etkilenen bölgelerine veya evdeki eşyaların üzerine sıkabilirsiniz. Yangın ve patlamalar açısından böcek öldürücülere kıyasla daha güvenli olan lokal spreylere daha pahalıdır, ama onları kullanırsanız, zarar görmeye müsait eşyaları kaldırmanız gerekmez. Gene de siz ve hayvanlarınız uygulamanın ardından birkaç saat ev dışında bulunmalısınız.
- * Lokal kullanılan pire tozlarını halı ve mobilyalar üzerine serperek gelecekteki olası istilaları önleyebilirsiniz. Bu iş, elektrikli süpürgeyle yapılacak bir temizliğin ardından gelmelidir. Pire tozu hem işe yarar, hem de diğer pire yok etme yöntemlerindeki gibi zehirleyici yan etkileri yoktur.
- * Pireler için bir nevi doğum kontrol hapı işlevi gören haşere çoğalma engelleyicileri de vardır. Bu ürünler, erişkin olmayan pirelerin yetişkin kan emicilere dönüşmesini engeller.

- * Her gün düzenli olarak elektrik süpürge-siyle evi temizlemek pireleri ve onların yumurtalarını azaltacaktır. Bunu yaparken, pirelerin saklanmaya bayıldıkları mobilya, kanepe ve minderlerinin altını da süpürdüğünüzden emin olun. Dolap-ları unutmayın! İşiniz bittiğinde süpür-genin toz torbasını atmak akıllıca olur. En azından torbanın içine çekilmiş pire-lerin işini bitirmek için pire tasma-sından küçük bir parça kesip içine atın.

Keneler

Keneler örümceklerle yakın akrabalığı bulunan sekiz bacaklı küçük yaratıklardır. Çalı-lık, çimenlik ve ormanlık alanlarda yaşar, pusu-ya yatarak yolu oraya düşecek, zavallı sıcak kanlı bir hayvanın gelişini tembelce beklerler. Birisi gelince üzerine atlar, güçlü dişleriyle kurbanın derisine sabitlenir ve kanını emerler.

Keneler çok fazla miktarda kan emebilir; dişi olanları genellikle normal ebadını katlayacak şekilde büyüyebilir. Isırdıklarında, hayvan ve in-sanlara birçok hastalık bulaştırabilirler. Kenele-rin sayısı belli bir düzeyde arttığında kansızlığa sebep olurlar. Bu durum, özellikle yavru kediler-de ciddi sonuçlara yol açar. Deri iltihapları, aler-jik dermatit ve felç, hep bu kan emici şeytanların sebep olduğu illetlerdir.

Kenelerin istilasına uğramış bir kedi ender olarak bir düzineden fazla keneyi üzerinde barındı-rır; tabii yüksek çimenlerin bulunduğu bölgelerde fare peşinde koşarak tüm zamanını harcamasına

PIRE TASMASININ DOĞRU KULLANIMI

Pire tasmalarının çoğu ıslandıklarında etkilerini kısmen yada tamamen yitirirler. Kedinizi yıkarken veya yağmurda dışarı çıkacağı zaman pire tasma-sını çıkarın. Lokal pire spreyleri ve tozlarının kullanımı sırasında da tasma-sını çıkarın. İlaçların etkisi bir araya geldiğinde kedinin bünyesinin kaldıramayacağı kadar güçlü bir toksik etkileşim gerçekleşebilir.

izin vermediğiniz takdirde. Vücuda yapışmış keneler pirelere kıyasla daha büyük ve ağır hareket eden yaratıklar oldukları için yerlerini kolayca belirlemek gibi bir avantajınız vardır. Kedinize keneler musallat olursa, öncelikle veteriner hekiminizin onayladığı bir pire ve kene şampuanıyla onu yıkayın. Böylece bu parazitlerin en azından bir kısmından kurtulmuş olursunuz. Ardından, alkole batırılmış bir pamukla keneyi, deriye saplandığı noktaya olabildiğince yakın bir yerinden tutun ve deriyi bırakana kadar çekin. Bazen kenenin kafasının küçük bir bölümü içeride kalır; genellikle 1-2 gün içinde kuruyup düşerse de, bu parça bazı vakalarda enfeksiyona sebep olabilir. Şüphe uyandıran bir durumda veteriner hekiminize başvurun, çünkü bazı hastalıklar sadece kenenin başıyla bulaşabilir. **Çıkarttığınız her keneden sonra bölgeyi antiseptikle silin. Çıkan keneleri öldürmek için alkolle, antiseptik bir sıvıyla veya pire şampuanıyla dolu bir kaba atın. İsterseniz patlatabilirsiniz de; ancak içleri kan dolu olduğundan ortalık savaş alanına dönebilir. Bir süredir kedinin üzerinde yaşayan keneler kanla şişmiş olur ve kolaylıkla çekilip alınabilir. Henüz yeni yerleşmiş olanları çıkartmak ise zordur. Onları sigara ya da kibritle yakmayı denemeyin!**

Keneleri önlemek çok kolaydır: Kedinizi dışarıda yaşayan hayvanlardan uzak tutun!

Bitler

Bu küçük kanatsız böcekler pirelerden biraz daha büyüktür. Genellikle yerleşik olan bu hayvanlar musallat oldukları yerde olabildiğince uzun kalmayı tercih eder, ölü deri ve saçları yiyerek yaşar. Muhtemelen kedilerin titiz tımar alışkanlıkları nedeniyle onların üzerinde pek sık rastlanmayan bitler dermatit, kuru deri, kaşıntı ve tahrişe sebep olabilirler. Veteriner hekiminizin onayladığı herhangi bir kaliteli pire ve bit şampuanı dostunuzu bu haşarattan kurtaracaktır.

Uyuz Akarları (Mayt)

Bu akarlar kedinin derisinde yaşar; kaşıntıya, deride kızarıklıklara ve açık yaralara sebep olabilirler. Bu problemler kesinlikle veteriner hekim bakımı gerektirir. Deriye yerleşen akar, sadece başka bir hastalık kedinin bağışıklık sistemini baskıladığında hayvanı rahatsız eder.

Kulak Akarları

Hem köpek hem de kedilerin kulak kanallarında yaşayan bu mahluklar ölü derinin yanı sıra kan ve diğer vücut sıvılarıyla beslenir ve koyu renkli kirli bir atık bırakır. Kulak enfeksiyonlarına sebep olabilir ve kulakları korkunç derecede kokutabilirler. Veteriner hekiminiz kedinin kulaklarını, kulak için özel bir antiseptikle veya böcek öldürücüyle temizleyecek ve muhtemelen bu solüsyondan size de bir miktar vererek evde de tedaviye devam etmenizi isteyecektir. Evde yaşayan tüm kedi ve köpekler her halükârda kulak bakımına ihtiyaç duyar. Akarları temizledikten sonra bile veteriner hekiminizin önerdiği solüsyona batırılmış bir pamuk parçasıyla kedinizi kulaklarını düzenli olarak temizlemelisiniz. Veteriner hekiminizden bu yöntemi size göstermesini isteyin, çünkü çok derine girerseniz kulak hasarına sebep olabilirsiniz.

Sinekler

Bazı sineklerin larvaları (sinek kurdu da denir) musallat oldukları hayvanların deri dokularıyla beslenir, enfeksiyon ve kaşıntıya sebep olabilirler. Sinek kurtlarının bazı cinsleri deri altına yuva yapıp deriyi tahriş eder, enfeksiyona hatta apselere sebep olabilirler. Veteriner hekiminiz sinek kurtlarını bir pens aracılığıyla deriden çıkartacak, ardından enfeksiyonlu bölgelere lokal antibiyotik solüsyon veya merhem sürerek tedavi edecektir. At sinekleri de kedinize musallat olarak hayvanın kanını emebilir. Her tür sıcakkanlı hayvana saldırabilir ve daha ziyade sıcak ve nemli iklimlerde bulunurlar. Sürekli olarak sokağa çıkan bir kedi bu mahlukların ısırıklarından ötürü hastalanabilir veya kansızlık çekebilir.

Parazitlere dair son söz: Kedinizi sadece ev içerisinde tutarak bu mahlukların hayvanınızı rahatsız etmesini önleyebilirsiniz. Neden gereksiz bir biçimde dostunuzu bu ve diğer tehdit edici sorunlarla karşı karşıya getiresiniz ki?

RAŞİTİZM

Büyüme çağındaki yavru kedinin iskelet sistemini etkileyen, besin yetersizliğine bağlı bir hastalık olan raşitizmde, yeterince kalsiyum ve fosfor kemiklere nüfuz edemez. Sistemin kalsiyumu emmesi için gerekli olan D vitamininin eksikliği, hastalığın en yaygın nedenidir. Günümüzde artık kolaylıkla bulunan kaliteli herhangi bir mama, vücudun vitamin ve mineral ihtiyaçlarını yeterli miktarlarda karşılamaktadır; o yüzden, kedinizin raşitik olmasından fazla korkmayın. Sadece verdiğiniz mamanın yeterince D vitamini içerdiğinden emin olun. Herhangi bir şüpheniz varsa veteriner hekiminize danışın.

SAĞIRLIK

İşitme yeteneğinin kısmen ya da tamamen yitirilmesi olarak tanımlanan sağırlık, doğumsal anomalilerden, hastalık, yaralanma veya yaşlılıktan kaynaklanıyor olabilir. Sağırlık, iletim tipli ya da duysal tipli olarak kategorize edilir. İletim tipli sağırlığın sebebi sesin dış kulaktan iç kulağa hatalı bir biçimde iletilmesidir. Bu da genellikle kulak zarı ya da orta kulaktaki üç kemiğin (çekiç, örs ve üzengi) hasarına bağlıdır. Duyusal tipli sağırlık, iç kulağı beyne bağlayan akustik sinirin veya kulağın iç hasarına bağlı olarak, seslerin iç kulaktan beyne sinirsel tipte aktarılamamasına bağlıdır.

İletim tipli işitme kaybının muhtemel nedenleri şunlardır:

- * Dış kulak kanalını tıkayan kulak kiri birikimi
- * Aşırı sıvı oluşumuna, doku hasarına sebep olan orta kulak enfeksiyonları
- * Üzengi kemiğinin kendiliğinden hareket edebilirliğini kaybetmesi
- * Enfeksiyon, yaralanma ya da ameliyata bağlı olarak kulak zarının zarar görmesi

Duyusal tipli işitme kaybının muhtemel nedenleri şunlardır:

- * İç kulaktaki doğuştan bozukluklar
- * Kedinin iç kulağının hastalık ya da yaralanma sebebiyle zarar görmesi

- * Sürekli olarak yüksek seslere maruz kalma
- * Yaşlılık
- * Virüs kaynaklı enfeksiyonlar
- * Akustik sinir üzerinde büyüyen tümörler

Yavaş yavaş ilerleyen işitme kaybı köpeklerle kıyasla kedilerde daha sık olur. İşitme yetersizliği olan bir kedi dışarıya, özellikle de araba trafiği olan yolların civarına salınmamalıdır. Gelmekte olan tehlikeyi duyamaya-çağı için yaralanabilir ya da ölebilir. Kedilerin çoğu, güvenli bir çevre sunan ev ortamında tutulduklarında sağırlığa kolayca uyum sağlar.

SARA (EPİLEPSİ)

Tekrarlanan nöbetler halinde ortaya çıkan, uzuvların ve kasların kontrolünün kaybolmasıyla birlikte çok derin davranış değişikliklerine neden olan sara genellikle daha büyük bir sorunun göstergesidir. Sara nöbetleri kafa yaralanmaları, beyin enfeksiyonları, tümörleri, felç ya da vücuttaki metabolik dengelerin ciddi besin yetersizliği veya zehirli bir böceğin ısırması sonucu bozulmasıyla oluşabilir. Sara, kedinizde belirgin bir saldırıganlığın ortaya çıkması ve bilinç kaybı nedeniyle kendi kendisine ağır zarar vermesiyle sonuçlanabilir. Nöbetler, beyindeki anormal elektrik aktivitesi yüzünden ortaya çıkar. Normalde düzenli ve komutlara bağlı olan aktivite, bir nöbet sırasında düzensiz ve beklenmedik hale gelir.

Kedilerde saranın sebebini teşhis etmek kolay değildir. Veteriner hekim, sadece nöbetler hakkında değil, kedinin genel sağlığı, beslenmesi ve davranışlarına dair de olabildiğince çok bilgi toplamalıdır. Veteriner hekim, kedi-yi nörolojik muayene de dahil olmak üzere esası bir kontrolden geçirdikten sonra hastalığın seyri hakkında karar verecek ve gerekli ilaçlara başlayacaktır.

Bazı kedilerin durumu düzelirken bazılarının kötüleşir, bazılarının-ki de aynı kalır. Eğer kediniz sara nöbetleri geçiriyorsa şunları yapmalısınız:

- * Nöbetlerin sıklığını ve şiddetini azaltmaya çalışacak olan veteriner hekiminize başvurun.

- * Nöbet geçirmekte olan bir kedinin hem kendisi hem de sizin için çok tehlikeli olabileceğini unutmayın. Nöbet sırasında onu tutmaya çalışırsanız düşmanlık gösterebilir; en munis kedi bile böyle davranır. Nöbetin ardından ciddi bir şey olmamış gibi davranacak ve daha önce saldırgan davrandığını hatırlamıyor görünecektir. Nöbet geçirmekte olan hayvanı kendi haline bırakın, tehlikeli olabilecek nesneleri ortadan kaldırın. Nöbet sırasında bir yere takılıp hayvanı boğmaması için tasmaını çıkartın.

Sara ihtimalini azaltmak için şunları yapabilirsiniz:

- * Kedinin dışarıya çıkmasına izin vermeyerek darbe alma ve enfeksiyon kapma olasılıklarını azaltın.
- * Dengeli beslenme ve düzenli egzersiz yapmasını sağlayın.
- * Tüm zehirleyici maddelerin kedinin ulaşamayacağı yerlerde olduğundan emin olun.

SIVI KAYBI

Kedinin vücut ağırlığının yüzde 60-70'ini oluşturan su, hayati fonksiyonlar için vazgeçilmezdir. Hücrelerin çalışması suyla gerçekleşir; susuz hayat hızlı bir biçimde sona erer.

Bir hayvanın dışarı attığı su miktarı aldığından fazla olursa sıvı eksikliği meydana gelir. Toplam su hacmi, doku ve hücrelerin sağlıklı çalışabilmeleri için belli sınırlar içinde tutulmalıdır. Sıvı kaybı sırasında vücut, tuz dahil olmak üzere ana mineralleri de kaybeder.

Kediniz susuzluğunu gidermek için, ihtiyaç duyduğunda su içme güdüsünü kullanacaktır. Hastalanan bir kedide bu içgüdü ortadan kalkar ve sıvı eksikliği oluşur.

Kedinin sıvı kaybetmesinin nedenleri:

- * İshal veya kusma
- * Şeker hastalığı

- * Böbrek hastalığı
- * Yüksek ateş
- * Bakteri ya da virüs kaynaklı enfeksiyonlar
- * Yaralanma sonucu su içmeyi reddetmesi

Kedide sıvı kaybının belirtileri şunlar olabilir:

- * Aşırı susama
- * Solunum ve kalp hızında artış
- * Ağız, gözler ve burun mukozasında kuruluk
- * Derinin esnekliğini yitirmesi
- * Dolaşım sisteminin randımanının düşmesi
- * Düşük kan basıncına bağlı olarak denge bozukluğu

Hafif sıvı kaybı vakalarının çoğu kediye su temin ederek ve eğer varsa hastalığı tedavi etmekle çözülür. Örneğin, enfeksiyondan kaynaklanan ateşin tedavisi için verilecek antibiyotikler, ateşi düşürecek ve su kaybını asgariye indirecektir. Çok daha ciddi vakalarda, veteriner hekiminiz kedinize deri altından veya damar yoluyla sıvı vermeye ihtiyaç duyacaktır. Bu sıvılar, suyun yanı sıra, kedinin bozulan elektrolit dengesini düzeltmek için bazı mineraller de içerir. Su/elektrolit dengesinin yeniden oluşturulup oluşturulmadığını anlamak için kan tahlilleri de gerekebilir.

Kedinizin sıvı kaybına uğramaması için yapılabilecek şeyler şunlardır:

- * Her gün bol miktarda taze ve temiz su verin. Kediler titiz hayvanlar oldukları için beklemiş kirli suyu içmek istemez ve dolayısıyla da susuz kalırlar.
- * Evinizin ısınısını rahatsız edici düzeyde artırmayın. Ortam çok sıcak olursa, buharlaşmadan dolayı kedinizin vücudundaki su azalacaktır.
- * Kedinizin sağlığının olabildiğince iyi olmasına gayret edin. Yılda en azından bir kere genel kontrol için veteriner hekiminize götürün, gerekli aşılarını yaptırın ve ilk hastalık belirtisinde yine veteriner hekiminize başvurun.

SOLUNUM YOLU HASTALIKLARI

Kediler de tıpkı insanlar gibi soğuk algınlığı ve nezleyle benzer hastalıklara yakalanır. Çeşitli virüs ve bakterilerin sebep olduğu bu yaygın hastalıklar nadiren öldürücü olsa da (çok küçük yavrular, çok yaşlı kediler veya zayıf bünyeli olanlarda tehlikelidir) kedinizi çok mutsuz edebilir. Gözler, burun ve ağızda akıntının yanı sıra hapsirik, öksürük ve solunum güçlüğü ortaya çıkabilir. Hepsisi çok bulaşıcıdır ve bedensel temasın yanı sıra hava yoluyla da bulaşabilirler. Bir kedi, biz insanların zaman zaman soğuk alması veya nezle olması gibi hayatı boyunca birkaç kez solunum yolu hastalıklarına yakalanabilir. Hastalık her ne kadar öldürücü olmasa da kedinizi veteriner hekime götürmeniz gereklidir; çünkü tedavi edilmezse bazen çok ciddi seyredip hayvanın ölümüne sebep olabilir.

KEDİ CALICIVİRÜSÜ ENFEKSİYONU (FCV)

FCV'nin birçok farklı türü olduğu için uygun aşığı bulmak zordur. Kedi nezlesi olarak da bilinir. Normalde yetişkin bir kedi için hayatı tehdit edici özellikler taşımasa da çok küçük veya çok yaşlı kedilerde tehlikeli olabilir. 1 hafta-10 gün süren hastalık birkaç gün düşmeyen ateşe sebep olabilir. Ağız ülserleri, solunum güçlüğü, hapsirme ve akıntı da ortaya çıkabilir. Bazı durumlarda kilo ve iştah kaybının yanı sıra kusma, ishal ve sıvı kaybı da görülebilir. FCV kediye zayıf düşürdüğü için ikincil enfeksiyonlara kapı açar.

Tedavi, doğru teşhis, istirahat, enfeksiyonla mücadele edecek ilaçların alınması ve su kaybetmiş kediye sıvı takviyesi yapılmasını kapsar. İshal karşı ilaçlar da kullanılabilir. Kedinizi düzenli olarak aşılatırsanız FCV'nin önüne geçebilirsiniz.

KEDİ HERPESVİRÜS ENFEKSİYONU (FVR)

Belirtileri soğuk algınlığındaki gibidir. FVR'li kediler hapsirir, öksürürler; gözler ve burunda belirgin bir akıntı vardır. Bunun yanı sıra konjunktivit, ateş ve iştahsızlık da gözlenebilir. Sadece yeni doğmuş yavrularda ölümle sonuçlanabilir. Enfeksiyona yakalanan kediler ömürleri boyunca ta-

şıyıcı olarak kalırlar. FVR aynı zamanda, sadece stresli durumlarda ortaya çıkacak şekilde pasif halde de bulunabilir.

Tedavi veteriner hekime gitmekle başlar. Veteriner hekim önce FVR'yi teşhis eder, virüse karşı ilaçların yanı sıra gelişmesi muhtemel ikincil bakteriyel enfeksiyonları önlemek için de antibiyotik tedavisine başlar. Kediyi sıvı ve kuru ortamlarda tutup bol sıvı almasını sağlamak tedavinin önemli bir parçasıdır. Enfeksiyonlu kedinin mutlaka diğerlerinden ayrılması gerekir.

FVR aşıyla önlenabilir. Başboş hayvanları asla eve getirmeyin ve mümkünse kedinizi hayvan pansiyonuna bırakmayın.

ŞEKER HASTALIĞI (DİYABET)

Hayatı tehdit eden bu hastalık, vücut hücrelerinin baş besini olan glikoz metabolizması için gerekli olan insülin hormonunu üreten pankreasın yetmezliği sonucunda ortaya çıkar. Henüz tam olarak açıklanamamış bazı süreçler yüzünden, insülin salgılanmasından sorumlu pankreas hücreleri yıkılma uğrar. Teorilerden biri, vücudun bağışıklık sisteminin bozulması ve pankreas hücrelerini yabancı işgalciler olarak algılayıp onlara saldırmasıdır. Bağışıklık sisteminin yanlış işleyişi, virüs kaynaklı bir enfeksiyondan sonra meydana gelebilir. Genellikle yaşlı veya obez kedilerde ortaya çıkması, bu durumun genetik bir etkene bağlı olduğunu düşündürür. Diyabetten mustarip bir kedinin kanındaki glikoz oranları aniden yükselir ve zamanla şunlara sebep olur:

- * Aşırı idrara çıkma, susama ve acıkma
- * Kilo kaybı ve yorgunluk
- * Kan damarları ve sinir hücrelerinin dejenerasyonu
- * Sıvı kaybı ve ishal
- * Körlük ve böbrek hasarı
- * Deri üzerinde iyileşmeyen yaralar
- * Koma ve ölüm

Bu hastalığın teşhisi çok kolaydır: Veteriner hekiminiz kedinizden kan ve idrar örnekleri alacak ve onları glikoz seviyeleri açısından değerlen-

direcektir. Teşhis konduktan sonra, tedavi vücuttaki glikoz metabolizmasını düzenleyecek insülin miktarının ayarlanmasını kapsar. Genellikle bu hastalığa göre beslenme ve ağızdan şeker düşürücü hapların alınmasıyla kandaki şeker seviyelerinin sabit tutulması sağlanır. Gerekirse veteriner hekiminiz insülin enjeksiyonunu nasıl yapacağınızı da gösterecektir. Eğer siz ve kediniz şanslıysanız ve durum çok ciddi değilse, yalnızca ağızdan tedavi yeterli olacaktır. Pankreası her nasılsa hâlâ az da olsa insülin salgılayan kedilerde genellikle böyle bir tedavi yeterli olur.

Veteriner hekiminiz aynı zamanda düşük kalorili ve lif açısından zengin bir mamaya yönelik beslenme değişikliği önerecektir. Kedinizin günlük gıda alımı, kandaki glikoz seviyesinin sabit düzeyde tutulmasını sağlamak için daha çok öğüne bölünerek sık aralıklarla gün içine yaymalıdır. Kedinizin kilosunu da daha yakından takip etmeniz gereklidir; çünkü aşırı kilo bu hastalığın ortaya çıkışını tetikler. Diyabet hafife alınacak bir hastalık değildir; tedavi edilmezse kedinizin ölümüne sebep olabilir. Belirtilerden herhangi birini gördüğünüzde tedbiri elden bırakmayın ve hemen veteriner hekiminize danışın. Basit bir kan ya da idrar testi küçük dostunuza ileride aşırı sıkıntı çekmekten kurtarabilir. Kedinizde şeker hastalığının ortaya çıkmasını önlemek için kilosunu sabit tutun ve veteriner hekiminizin onayladığı kaliteli bir mamayla besleyin.

TAURINE YETMEZLİĞİ

Temel bir amino asit olan taurine, kedinin vücudunda protein oluşumu için gereklidir. Vücutta doğal olarak üretilmediğinden, kedinin tükettiği gıdaların içinde bulunmalıdır. Doğru beslenen kedilerde artık pek görülmeyen *taurine* yetmezliği körlüğe, sinir sistemi ve üreme sistemi hastalıklarına, kalp hastalığı, büyümede duraklama ve başka birçok bozukluğa sebep olabilir. Bitkisel gıdalarda bulunmayan bu aminoasit ancak hayvani protein içeren gıdalardan temin edilebilir. Fazlaca köpek maması yiyen kediler *taurine* yetmezliğine yakalanabilir; çünkü köpek mamasında kedi mamasına kıyasla çok daha az protein vardır. Kedinizi kaliteli bir kedi mamasıyla beslerseniz, *taurine* yetmezliğinin önüne geçersiniz.

TETANOS

Merkezi sinir sisteminin ciddi, genellikle ölümcül hastalıklarından biri olan tetanosa, hastalığı yapan bakteri sporunun açık bir yaraya bulaşması sebep olur. Kediler bu bakteriye karşı, insanlara kıyasla daha dirençlidir; bu nedenle kedilere nadiren tetanos aşısı yapılır. Sorumlu bakteri toprakta, dışkıda ve hemen her yerde bulunabilir. Bakteri çoğalıp sinir sistemini etkileyen toksini ürettiğinde hastalık ortaya çıkar.

Belirtiler arasında, tüm vücutta bir sertlik ("çene kilitlenmesi" de dahil olmak üzere), ateş, huzursuzluk, nefes almada veya yutmada güçlük sayılabilir. Veteriner hekiminiz bu duruma bir tanı koyacak ve antibiyotik tedavisine başlayacaktır. Kedinizin evin dışına çıkmasına izin vermezseniz, tetanos kapma ihtimalini de azaltmış olursunuz.

TÜY TOPAKLARI

Kediler titizlik derecesinde temiz hayvanlardır. Kir, parazit ve kopmuş tüylerden arınmak için düzenli olarak kendilerini yalar ve vücutlarını temizlerler. Ne yazık ki bu sırada kediler fazlaca tüy yutarlar; bu tüyler sıklıkla mide veya bağırsaklarda topaklar oluşturur. Bu, genellikle sizin yardımınız olmaksızın halledebilecekleri yaygın bir durumdur. Yutulan tüy topakları zarar vermeksizin kedi tarafından dışkı veya kusma yoluyla dışarı atılır; ama atılamazlarsa, tıkanmalara ve bağırsak sorunlarına neden olabilirler.

Tedavi, hayvanı kusmaya teşvik etmeyi, müshil ilaçları kullanımını, hatta nadiren cerrahi müdahaleyi içerir. Bu sorunu mutlaka veteriner hekiminizle görüşün. Nadiren de olsa, ölümcül sonuçlarla karşılaşılabilir.

Tüy topaklarının önlenmesi çok kolaydır. Kopmuş tüyleri olabildiğince toplamak için kedinizi düzenli olarak tımar ediniz. Tımar yoluyla tüy toplama, kedinizin midesine giden tüy miktarını azaltacaktır. Tüy topaklarının sindirim sisteminden kolayca geçebilmesi için hayvanın mamasına bir miktar zeytinyağı ilave edin. Veteriner hekiminizin önerdiği müshilin ara sıra az miktarda kullanılması da bu duruma yardımcı olur. Eğer kusma devam ederse ya da kedinin kilosu veya iştahı azalırsa veteriner hekiminize başvurun.

ÜROLOJİK SENDROM (FUS)

Kedilerde tıkanmayla sonuçlanabilecek mesane veya idrar yolları taşları, idrar tutulması ya da aynı bölgede oluşan enfeksiyonlar FUS adı altında toplanır. Yaşlı kedilerde oldukça yaygın olan hastalık belirtileri şunlardır:

- * Sık sık idrara çıkma isteği, ama idrar miktarının azlığı
- * İdrarda kan
- * Cinsel organların bulunduğu bölgenin aşırı yalanması
- * Aşırı hareketlilik ve sinirlilik
- * Sert ve dolu mesane

Muayene, idrar tahlili ve röntgenle, taşların idrar yollarını tıkadığı belirlenebilir. Bu hastalık çok ciddi sonuçlar doğurabilir. Tıkanmaya bağlı olarak mesanede idrar tutulması ciddi sıvı kaybına, kalan idrarda biriken toksinler yüzünden böbrek hasarına hatta ölüme bile sebebiyet verebilir.

İdrar yollarını tıkayan taşlar, doğrudan kedinin beslenme şekline bağlı olarak zamanla oluşur. Son yapılan araştırmalar bu hastalıkta genetik etkenlerin de rol oynadığını göstermektedir. Kedinin yediği mama, idrarının yapısını ve asiditesini etkiler. Yanlış bir mama taş oluşumunu destekler. Taş oluşumuna etki eden faktörler şunlardır:

- * Yüksek magnezyum düzeyi
- * Az sıvı alımı (idrarnı yoğunluğunu artırarak kristal oluşumunu destekler)
- * Nadiren idrar yapmak
- * Sadece kuru mama ağırlıklı bir beslenme
- * Düşük kaliteli mamalar

Eğer kedinizin idrar yaparken zorlandığını fark ederseniz hemen veteriner hekiminize başvurun. Hekim, elle muayene ederek mesanenin doluluğunu ve tıkanma olup olmadığını belirleyebilir. Erkek kedilerde idrar yolları daha ince ve uzun olduğu için FVS'ye erkek kedilerde daha sık rastlanır. Kedinin penisi hafifçe büyür ve ucunda kan görülebilir. İdrar tah-

lili, mineral kristallerin (kum) varlığı yanı sıra, taş oluşumunun sebepleri olan alkalik pH derecesini de saptamaya yarayacaktır. Veteriner hekiminiz, pennisin ucuna yakın bölgede kumların sebep olduğu tıkanmayı gidermeye de yardımcı olabilir. İdrar yollarının tamamen tıkanması, 48 saat içinde kanı zehirlenmeye başlayabileceği için hayatı tehdit edici bir durum haline dönüşebilir. Çişini evin dışına yapan kediler doğal olarak daha yüksek bir risk altındadır; çünkü sahipleri onların en son ne zaman çiş yaptığını takip edemez. Ciddi vakalar, idrar yollarına cerrahi yolla girmenin yanı sıra kedinin böbreklerinin yıkanmasını ve sistemini zehirlerden arındırmak için (dializ) hastaneye yatırılıp sıvı takviyesi almasını da gerektirir.

Tedavi idrardaki asit oranını yükselten ilaçların da verilmesini kapsayabilir. Veteriner hekiminiz aynı zamanda da taş oluşumunu geriletecek ve idrardaki asiditeyi artıracak yeni bir mama önerecektir.

Kedinizin FUS olmasını önlemek için şunları yapabilirsiniz:

- * Magnezyum ve alkali değerleri yüksek olmayan kaliteli bir mama kullanın.
- * Kuru mamaya, çok yağ içeren konserve mama takviyesi yapın.
- * Her gün kediniz için bol, temiz ve tazelenmiş su bulundurun.
- * Kedi kumunu sıkça değiştirin.
- * Kedinize egzersiz yaptırın.

YOL TUTMASI

Araba, gemi, uçak veya tren yolculuğu sırasında meydana gelen, bulantı hissiyle kendini belli eden yol tutması, iç kulaklarının anatomik yapısına bağlı olarak kedilerde ender olarak görülür (İkinci Bölüme bakınız). Bu yapı sayesinde kedi, neredeyse her türlü şart altında inanılmaz bir denge duygusuna sahiptir. Her türlü akrobatik harekete alışmış sağlıklı bir kedi, arabasının belli, düzenli hareketlerinden biraz zor etkilenir. Buna rağmen kulak enfeksiyonu olan kedileri, iç kulak işlevleri etkileninceğinden, yol tutabilir. Tedavi, antibiyotik kullanımıyla enfeksiyonun giderilmesine yöneliktir.

Kulak kirlerinin birikmesini önlemek için kedinizin kulaklarını düzenli olarak kontrol etmelisiniz. Kulak temizleme solüsyonuna batırılmış bir pamuk parçası kullanarak, fazla derine gitmeden kulaklarını temizleyin. Böylelikle kulak enfeksiyonlarını, dolayısıyla da yol tutmasını önlemiş olursunuz.

ZATÜRREE

Kedinin akciğerlerinin enfeksiyona bağlı olarak ciddi şekilde iltihaplanması demek olan zatürree, genellikle FIV gibi başka bir hastalığın komplikasyonu olarak ortaya çıkar. Bir virüs, bakteri, tek hücreli hayvan veya mantarın sebep olduğu zatürree, genellikle ateş, nefes darlığı, hapşırık ve hırıltılı solumayla kendini gösterir. Sarı-yeşil renkli, hatta bazen kanlı balgam çıkarmayla sonuçlanan kötü bir öksürük belirtilere eşlik eder. Zatürree, sağlıklı yetişkin kedilerden çok yaşlı veya küçük yavrular arasında daha yaygındır.

Veteriner hekiminiz kedinin göğsünü stetoskopa dinleyerek, röntgenini çekerek ve kan tahlili yaparak zatürree tanısı koyabilir. Tedavi, enfeksiyona sebep olan organizmaya göre değişir; antibiyotik veya başka tür bir ilaç tedavisini kapsayabilir. İstirahat çok önemlidir; akciğerler üzerine yük bindiren her tür aktiviteden sakınmak gerekir. Hasta kedi, ılık ve hava ceryanı olmayan bir odada tutulmalıdır. Kedinin tamamen iyileşmesi 6-8 haftayı bulabilir, iyileşene kadar kedinizin diğer hayvanlarla temas etmesine izin vermeyin.

Kedinizi ev dışına çıkartmayarak, hasta kedilerden uzak tutarak zatürree olmasını engelleyebilirsiniz. Yavru ve yaşlı kedileri mutlaka sıcak ve kuru yerlerde tutmalısınız.

DÖRDÜNCÜ AYRIM

ÖREME

KIZIŞMA, ÇİFTLEŞME, GEBELİK, DOĞUM

Erkek ve dişi kediler 7-10 aylıkken çiftleşme güduları harekete geçer. Buna kızışma dönemi diyoruz. Dişi kediler kızışma döneminde has-saslaşır; sahiplerine ve başkalarına karşı gösterdikleri sevecenliğin düzeyi aniden değişir. Bazıları her zamankinden daha fazla, bazıları ise daha az sevilmek ister. Bu dönemde tımar edilmek her zamankinden daha çok hoşlarına gider. Sahiplerine sürtünür ve devamlı yerlerde yuvarlanırlar. Aşırı hareketli olurlar. Anal bölgede akıntı fark edilir. Sürekli olarak miyavlarlar. Erkek kediler de kızışma döneminde her zamankinden daha değişik, daha uzun şekilde miyavlar. Sinirli ve huzursuz davranışlar gösterir, evin her tarafına siyer ve kokularını bırakırlar. Evde bir eş şansı olmayan kediler ısrarla dışarı çıkmak ister. Evdeki dişi kedinin kokusunu alan erkek sokak kedileri de kapının önünden ayrılmaz. İster erkek, ister dişi olsun kedinizi bu dönemlerinde sokağa bırakmanız çok tehlikelidir. Kedinizin bazen bir ay boyunca eve hiç gelmemesi, sakatlanması ya da bir kazaya uğraması olasılığı çok yüksektir. Eğer dişi kedinizin yavrulamasını, erkek kedinizin cinselliğini yaşamasını istiyorsanız bu ilişkinin ya eve bir misafir eş getirerek ya da kedinizi misafirlğe yollayarak gerçekleşmesini sağlamalısınız. Eş bulmak için arkadaşlarınıza başvurabilir ya da veterinerlikteki ilan panosunu izleyebilirsiniz. Genellikle erkek kediler kendilerine yabancı gelen yerde rahat edemezler; bu nedenle dişi kedinin misafirlğe gitmesi daha doğru olur. Yine de kedilerin bir araya getirilir getirilmez çiftleşmesini beklememek gerekir; kendilerini rahat hissedebilmeleri için günler geçmesi gerekebilir. Etraftaki başka koku ve hareketlerden rahatsız olmaları için onlara bir balayı odası ayrılması iyi olur. İdeal olan çiftleşme, dişinin kızışmasından sonraki dört gün içinde gerçekleşmelidir. Kızışmış dişi ve erkek kedi, bir araya getirildiklerinde genellikle birbirlerinin yüz ve kışkılarını koklarlar. Aynı zamanda, kapatıldıkları odayı da incelerler. Kızışmış dişinin kokusunu alınca, erkek kedi alanın kendisine ait olduğunu göstermek için etrafa spermlerini püskürtür. Sesini yükseltir, dişi yerlerde

DİKKAT!

Gebe kediye aşı yapılamaz. Anne adayı çiftleştirilmeden önce parazitlerden arındırılmış, bulaşıcı ve öldürücü hastalıklara karşı aşılanmış, gebelik ve emzirme döneminde onu güçten düşürecek her türlü sağlık sorunu çözümlenmiş olmalıdır. Yavrularını emzirirken, güçlendirilmiş bağışıklık sistemini onlara aktaracaktır.

yuvarlanırken durmaksızın etrafında dolanır. Genellikle, dişi kedi önce reddeder, ön patilerini erkeğe vurur. Birkaç flört hareketinden sonra erkek, dişiye boynundan kapmaya çalışır ve başardığında üzerine çıkar. Penisini içeri sokar, birkaç saniye içinde boşalır, sonra geri çekilir. Geri çekilirken dişinin canı yanar ve bağırır. Kızgınlıkla erkeğe vurmaya çalışır. Birleşmeden sonra dişi kedi genellikle yerde yuvarlanır, vulvasını yalar. Eğer bir arada kalırlarsa aynı eylemi defalarca tekrarlayabilirler. Sonunda birbirlerine olan ilgilerini kaybeder ve normalleşirler.

GEBELİK

Çiftleşmeden 3 hafta sonra dişi kedinin meme uçları iyice pembeleşir, sertleşir ve dikilir. Karnının şişerek yuvarlaklaşmaya başladığı 4. haftanın sonuna kadar görünüşü pek fazla değişmez. 7-10 hafta arasında yavruların hareketleri elle hissedilir. Gebelik 60-70 gün arasında tamamlanır. Standart süre 66 gündür. Gebe kedinin kilosu, yavruların boyutlarına bağlı olarak yüzde 20-25 civarında artar. Gebelik boyunca kediye evin içinde güvenli ve temiz bir ortamda bulundurun. Veteriner hekimin tavsiye ettiği, özellikle gebe kediler için hazırlanmış bir diyet uygulayın.

YALANCI GEBELİK

Bazen çiftleşme başarıyla gerçekleşir, ama döllenme gerçekleşmez. Dişi kedinin memeleri süt üretmeye başlar ve bedeni şişebilir. Bu işaretler, dişi yeniden kızıncıyaya kadar devam eder. Bu durum “yalancı gebelik” olarak adlandırılır.

Doğum için uygun bir kutu hazırlayın. Kutu ne çok büyük, ne de çok küçük olmalıdır. Altına serdiğiniz gazete kâğıtlarının üzerine temiz bir bez serin. Kutuyu evin sıcak ve hava akımı olmayan sessiz bir yerine koyun. Kutunun üzerine, kedinin kolayca girip çıkmasını sağlayacak büyüklükte bir delik açın. Ağzının kapalı tutulması kutunun ılık olmasını sağlayacaktır. Yeni doğan kediler için bu son derece önemlidir.

Doğumdan önce hazır etmeniz gereken diğer malzemeler şunlardır:

- * Temiz bezler, kâğıt havlu
- * Battaniye ya da sıcak su torbası
- * Makas
- * Derece
- * Vazelin
- * Not defteri
- * Bol miktarda yedek gazete kâğıdı
- * Dezenfekte edici ve temizleyici maddeler
- * Diş ipi

Gebeliğin sonuna doğru kedinizden gözünüzü ayırmayın, kanaması ya da erken doğum işareti olup olmadığını izleyin. Sıradışı herhangi bir işaret gördüğünüzde hemen veteriner hekiminize başvurun. Gebeliğin son birkaç gününde evdeki diğer hayvanları –sadece hijyen açısından değil, yavruların can güvenliğini sağlamak için de– gebe kediden uzak tutun. Doğurmaya hazırlanan kedi sinirli olur ve diğer kedilerle kavgaya edebilir.

Müstakbel annenin bu aşamada fazla hareket etmesine ve çok yemesine izin vermeyin. Yüksekten atlamasını ve sıçramasını sınırlayın. Onu doğum kutusuna alıştırtın, böylece doğum yaparken yerini yadırgamayacak ve strese girmeyecektir.

DOĞUM

Altmış altı günün sonunda yavrular iyice belirginleşecek, gebe kediniz sabırsızlanacak ve bir şeyler arar gibi dolanacaktır. Meme uçları bü-

yüyecek, süt akıtmaya başlayacaktır. Vücut ısısı birkaç derece düşecek (normal olarak 38⁰-39⁰ civarındayken 36⁰-37⁰'ye inebilir), halsizleşecek, yerli yersiz miyavlamaya başlayacak (özellikle bir Siyam kedisiyse) ve devamlı cinsel organının bulunduğu bölgeyi yalayacaktır. Kedi doğum kutusuna alıştırdıysanız, doğum için uygun bir yeri var demektir. Eğer bu süreçte evin diğer bölgelerine girmesine izin verirsiniz, sizin yatağınızda ya da bir dolabın içinde doğurmayı seçebilir.

Vulvadan sümüksü bir akıntı salgılandığını göreceksiniz. Kedi, doğurmak için kutunun içine yerleşmeden önce birçok kez dışkılayabilir. Artık doğurma zamanı yaklaşmış demektir. Eğer daha önce hiçbir doğuma şahit olmadıysanız bu işe tek başınıza kalkışmamalısınız, bu konuda deneyimli birinin size yardımcı olması gerekir.

Ellerinizi ve kollarınızı iyice yıkayın, bir kaba dezenfekte edici solüsyon koyarak makasınızı dezenfekte edin. Kullanmak gerekebilir.

Müstakbel anne için başında telaşlanır. Nabız atışı ve solunumu hızlanır. Rahim kasılmaya başlar, yavrular rahimden rahmin boynuna doğru ilerler. Bu aşama, özellikle ilk kez doğuruyorsa, 12 saat sürebilir. 12 saatten uzun sürerse veteriner hekiminize haber verin.

İkinci aşamada, yavruları dışarı atabilmek için karın kasları kasılmaya başlar. Her bir yavrunun ceninini çevreleyen zar vulvadan akıntı salgılanmasına yol açacaktır. Anne aşırı bir şekilde vulvasını yalar ve dokuların rahatlamasını sağlar. Yavrular kalça kemiği arasındaki boşluğa (pelvis) girdiğinde anne ayağa kalkarak ya da yana yatarak daha rahat bir konuma geçer. Anne kedi, ilk yavrunun başı görüldüğünde miyavlar. Yavruların yarısının önce başı görünürken, diğer yarısının önce arka ayakları çıkabilir. Bu genellikle bir sorun teşkil etmez. Gerekliyse, doğumu kolaylaştırmak için bölgeye biraz vazelin sürebilirsiniz. Her bir yavrunun doğması 10-15 dakikadan uzun sürmez.

Yavrular doğduktan sonra, anne cenini saran zarı dişleriyle parçalar ve yavruların nefes almasını sağlar. (Eğer o yapmazsa sizin yırtmanız gerekir.) Daha sonra yavruyu baştan aşağı yalayarak temizler ve kan dolaşımını uyarır. Doğumdan sonra, göbek kordonunu dişleriyle keserek yer. İlk doğumuysa anne göbek kordonunu yemeyebilir, bu durumu defterinize not

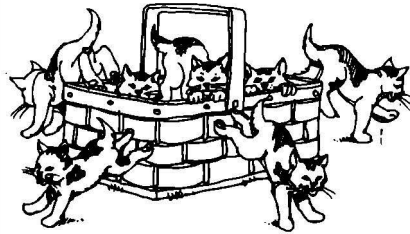
edin ve kordonu kendiniz kesin. Bunu yapabilmek için kordonun etrafını, yavru kedinin bedeninden 2,5 cm uzağından diş ipiyle sıkıca sarın ve anne tarafındaki ucundan kesin. Kedinin göbeğinde kalan kısma dezenfektan sürün. Eğer anne kordonu çok dipten koparmaya çalışıyorsa bu işlemi siz yapın. Kordon çok kısa kesilirse, enfeksiyona ve kan kaybından ötürü yavruların ölümüne neden olabilir.

Tüm yavrular doğduktan sonra anne sakinleşir ve onların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır. Doğum süreci, annenin ilk doğumu olup olmadığına ve yavru sayısına bağlı olarak kısalmış uzasa da 2-5 saatte tamamlanır.

Eğer anne yavrularıyla ilgilenmiyorsa iş size düşmüş demektir:

- * Yeni doğmuş yavruyu saran zarı yırtın. (Yavrular anne karnında su dolu zarın içinde nefes alabilirlerken doğumdan sonra zar içinde kalırlarsa soluk alamaz, ciğerlerine su kaçması sonucu boğulabilirler.)
- * Yavru kedileri temizleyin ve göbek kordonunu kesin.
- * Yavruların ağızındaki ve solunum yolundaki fazla sıvıyı almak için yavruyu baş aşağı tutun ve bir kulak çubuğu yardımıyla ağızındaki ve boğazındaki sıvıyı temizleyin.
- * Yavruları sıcak tutun ve biberonla besleyin.

Annesinin ilgilenmediği yavru kedilere bakmak son derece karmaşık bir iştir; buna mecbur kaldığınızda, veteriner hekiminizle görüşmelisiniz.

DOĞUM TAMAMLANDI MI?

Bütün yavruların doğduğundan emin olun; bazı durumlarda, bir iki tanesi anne karnında kalmış olabilir. Bu, zehirlenmeye ve annenin ölümüne yol açabilir. Doğumdan sonra anne kedinin genel durumu bozulmuşsa (yavrularla ilgilenmeme, iştahsızlık, halsizlik vb) derhal veteriner hekiminize başvurun.

DOĞUM SONRASI

Anne kedilerin çoğu içgüdüsel olarak yavrularına bakmak konusunda isteklidir, çok azı isteksiz olabilir. Kediniz böyle bir davranış gösterirse onun yapması gerekenleri siz üstlenmelisiniz; ancak veteriner hekiminizin yardımcı olması şarttır. Beslenme düzeni gibi konularda uygun formülleri uygulayabilirsiniz. Söylemeye bile gerek yok ama bu süreç epey uzundur. Tüm zamanınızı yavrulara adanmak zorunda kalabilirsiniz. Bu nedenle, sorumluluğunun bilincinde bir anneyle karşı karşıya olmayı umalım.

Doğum sonrası annenin bakımı için yapılması gerekenler:

- * Anormal herhangi bir durum, enfeksiyon ya da iç kanamanın olup olmadığını gözlemleyin.
- * Sütün, tüm yavruları beslemeye yetecek şekilde düzgün gelip gelmediğini kontrol edin.
- * Annenin günlük besin miktarını iki katına çıkararak, yavruları emzirirken halsiz düşmemesini sağlayın.
- * Meme iltihabı veya başka bir enfeksiyon işareti olup olmadığını kontrol edin.
- * Normalde haftada en az bir kez, herhangi bir sorun olduğunda ise acilen veteriner hekiminize danışın.

Yavrular doğduklarında 90-120 gram gelirler ve her gün düzenli olarak kilo alırlar. Yavruların kilosundaki artışları günlük olarak kaydederseniz

sütle yeterince beslenip beslenemediklerini anlayabilirsiniz. Emzirirken annenin cereyanda kalmamasına özen gösterin, oda sıcaklığı 28°-30° olmalı ve ortam çok kuru olmamalıdır. Gerekğinde su sıkarak odayı nemlendirin. Kutunun içine koyduğunuz battaniye tabanı tamamen kaplamalıdır. Böylece yavrular ısı kaynakları olan anneden uzaklaşsalar da üşümezler.

YAVRULARIN BÜYÜMESİ

İLK BİRKAÇ GÜN

Gözleri kapalı, kulakları sağır olarak doğan yavruların koku alma duyuları yerindedir, meme uçlarını koklayarak bulurlar. Bu devrede yavrular birer emme ve uyuma makinesi gibidir.

5. günde yavru kedilerin gözleri açılmaya başlar; ama bazen 10 ya da 11. güne kadar gözler açılmayabilir. İlk birkaç günde yavruları elinize almayın, kutunun temizliği için kaygılanmayı da bir kenara bırakın; gerektiğinde anne yavrularının kakalarını yalayıp yutarak bu sorunun icabına bakacaktır. Anneyi ve yavruları sessiz bir ortamda ve karışıklıklardan, özellikle diğer hayvanlardan uzak tutun.

İki-Üç HAFTALIK YAVRULAR

Yavrular artık duymaya ve paytak adımlarla da olsa yürümeye başlarlar. Bu evrede yavru kediler bağırsak kurdu sorunu yaşar (veteriner hekim tavsiyesine ihtiyacınız olacaktır). Yavru kedilerin çoğu annenin rahminden ya da meme emerken kurt kapar; eğer kurt sorunu çözülmezse zayıf düşüp ölebilirler. Yavruları kucağınıza almaya bu evrede başlamalısınız. Anne 12 gün sonra kucağa gelecektir, ama yine de onun istediğinden emin olun.

ÜÇ-DÖRT HAFTALIK YAVRULAR

Yavrular daha hareketlenirler, sınır koyarak alanlarını güvenli hale getirin. Annenin onlara ulaşmasını engellemeyin. Bu aşamada doğdukları kutunun dışına kenarları çok alçak bir kum kutusu ve su kabı koymalısınız. Kurtlanma sorunu bu evrede de görülebilir.

DÖRT-ALTI HAFTALIK YAVRULAR

Bu aşamada yavruların hepsi kum kutusunu kullanmayı öğrenmiş olmalıdır. (Bu kutuyu temiz tutmalısınız.) Yavruların ağırlığı 90-150 gram artmış olmalıdır. Eğer kilo almadıysa veteriner hekiminizle ilave besin konusunu görüşün. Kedinize kedi maması, mısır unu, yumurta sarısı ve ılık sütle hazırladığınız bir karışımı verebilirsiniz. Bu mamayı yavruların yemesi için büyük bir tepsi içinde kutunun dışına bırakın. Muhtemelen saldıracak, etrafı kirleteceklerdir; ama endişelenmeyin, kolayca temizleyebilirsiniz, öyle değil mi?

Yavruların süt dişlerinin hepsi 5. haftada tamamlanır. Süt emerken annenin canını acıtır. Anne emzirme süresini giderek azaltır. Yavrular 6-7 haftalık olunca tamamen memeden kesilirler; bu sırada yaklaşık 450 gram ağırlığındadırlar.

Yavrular, bu evrede neşeyle oyun oynamaya başlarlar. Oyun, yavruların nasıl hareket edeceğini, tepki vereceğini ve avlarına nasıl yaklaşacaklarını öğrenmeleri bakımından büyük önem taşır ve aynı zamanda sosyalleşmelerini sağlar. Onları ayırarak oyun oynamalarına engel olmayın. Yavruları kucağınıza almaya devam edin, hatta dost bir köpekle (eğer varsa) tanıştırın. Duygularını ifade etmelerine olanak sağlayın.

YEDİ HAFTALIK YAVRULAR

Bu aşamada yeniden bağırsak kurdu sorunu yaşanabilir (veteriner hekiminize danışın). Veteriner hekim gözetiminde aşıları yaptırmaya da başlamalısınız. Kediler etrafta özgürce dolaşabilecek hale gelirler. Hâlâ süt emmek isteyebilirler. Yiyeceklerine kedi maması ilave edin. Anne, emmeye çalışan yavrulara daha fazla hoşgörü göstermeyecektir.

SEKİZ HAFTALIK YAVRULAR

Bu aşamada aşılarının yapılması gerekir (veteriner hekiminize danışın). Kedilerin gözlerinin ve tüylerinin rengi belirgin hale gelir ve bundan böyle değişmez. Yavrular artık her yere girip çıkmaya başlar. Dışkıladıkları, kenarları alçak kutunun yerine bir iki büyük kum kutusu koyun. Yavruları kucağınıza almayı sürdürün, evin her tarafında dolaşmalarını ya-

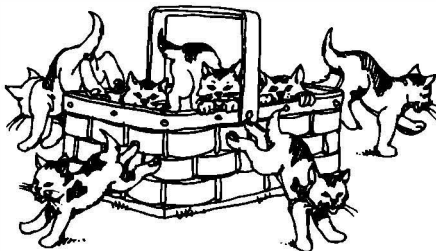
saklayın; böylece güvende olmalarını sağlayabilirsiniz. Yavru kedilerin her şeyin içine girebileceklerini unutmayın.

ON-ON İKİ HAFTALIK YAVRULAR

Artık gerekli aşıların hepsi yapılabilir. Yavrular giderek daha bağımsız hale gelmeye başlar ve birbirleriyle daha az oynarlar. 12. haftada yeni evlerini dolaşmalarına izin verebilirsiniz; artık aşıları tamamlanmış ve sosyalleşmişlerdir.

YAVRULAR YENİ EVLERİNE GİDEBİLİRLER

Bu güzel ve sağlıklı kedi yavrularına ilk kez sahip oluyorsanız, onlardan ayrılmak istemezsiniz. Bu şirin tüy yumaklarının sizden ayrılarak başka bir yaşama karışması düşüncesi bile sizi ürkütmeye yetecektir. Ama hepsiyle birlikte yaşamayı düşünmüyorsanız onlara yeni yuvalarını hazırlamalısınız. Sorumlu ve şefkatli yeni bir sahip bulduğunuzda, her şeyin yolunda gideceğinden emin olabilirsiniz.

Umarım, bu sayfalarda okuduklarınız ilginizi çekmiş ve evcil kedilere duyduğunuz hayranlık artmıştır. Sonsuz bir şaşırtıcılığı ve büyüğü vardır bu hayvanın. Kediler kesinlikle ilgimizden hoşlanırlar ve müteşekkirlere olurlar; ama aynı zamanda bizi acayıp, kendilerine hizmet etmesi gereken yaratıklar olarak görürler. Onlara göre biz yeterince hoş, ama çoğu zaman biraz fazla arkadaş canlısıyızdır.

Huzur, rahat isteyen bir yaratık olan kedi, aslında hem fiziksel hem de psikolojik olarak bir yaban hayvanıdır; doğasında seçkincilik vardır. Bu tüylü dostlarımız bize, asla bizim onlara duyduğumuz hayranlık duygularıyla yaklaşmazlar. Eski Mısır'da, debdebe içinde yaşadıkları günlerde onlara tapınan, sevdikleri kedileri için anıt bile diken sahipleri hakkında kim bilir neler düşünüyorlardı? Bu kediler olan biteni ciddiye alıyorlar mıydı? Yoksa, insan bakıcılarının arkasından iyi bir kahkaha patlatıp gizlice eğleniyorlar mıydı?

Kediler bizi kabullenir, bizden hoşlanırlar ve büyüleyici bir narsist gibi her türlü ilgiden hoşlanırlar. Köpeklerin aksine, kediler bize ihtiyaç duyduklarını asla itiraf etmezler; gerçekten de ihtiyaçları yoktur. Şimdi, onları sevip ihtiyaçlarını karşıladığımız için bizimle bir aradalar, ama yarın ortadan kaybolsak, evcil kediler muhtemelen biraz silkinir, “seni özlüyorum” diye birkaç kez miyavlar, ardından dışarı çıkar ve akşam yemeği için birkaç fare avlarlar.

Bu kitap, kedilerle ilgili aklınıza gelebilecek psikolojik, fiziksel veya diğer konulardaki her türlü soruya yanıt verebilmek amacıyla yazılmıştır. Size doğru yönü göstereceği konusunda bu kitaba güvenebilirsiniz, ama en iyi öğretmenin tecrübe olduğunu unutmayın. Kedinizin sizi ve arkadaşlığınızı sevmesini, böylece kedilerin penceresinden doğanın gizemli ruhunu bir an için bile olsa görebilme fırsatını elde etmeyi ümit edebilirsiniz. Kedi, uygarlığımızla, vahşi ve evcilleştirilmiş tüm gizemli şeyler arasında zarif bir köprüdür.

Kedi verdiği sözü tutar
Fare öldürür, eve gelen bebelere iyi davranır
Kuyruğuna asılmadıkları sürece.
Bunları yaptıktan sonra,
Arada sırada,
Ay yükseldiğinde ve gece çöktüğünde
Yalnız başına gezinen kedidir o ve her yer birdir.
Sonra ıslak vahşi ormana koşar
Islak vahşi ağaçlara tırmanır
Islak vahşi çatılarda dolandır
Vahşi kuyruğunu sallır
Vahşi yalnızlığına yürür.
RUDYARD KIPLING

FAYDALI ADRESLER

ANKARA

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Dışkapı

Tel: 0312 317 03 15

Türk Veteriner Hekimler Birliği

Merkez Konseyi Başkanlığı

Sağlık Sokak No: 21 Sıhhiye

Tel: 0312 431 70 01

Veteriner Hekimler Derneği

Sağlık Sokak No:21 Sıhhiye

Tel: 0312 431 62 74

İSTANBUL

Büyükşehir Belediyesi Hayvan Hastanesi

İtfaiye Cad. Suyolu Sok. No: 1

Fatih

Tel: 0212 521 34 00

0212 525 08 27

Fatih Belediyesi Yedikule Hayvan Barınağı

Yedikule Sahil Yolu, Surdibi

Eski Havagazı Deposu Yedikule

Tel: 0212 633 58 57

İl Tarım Müdürlüğü Hayvan Hastanesi

Bağdat Cad. No: 333

Erenköy

Tel: 0216 302 41 00 (4 Hat)

İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Avcular Kampusu, Avcılar

Tel: 0216 591 38 51

Türkiye Hayvanları Koruma Derneği
Matbaacı Osman Bey Sok. No: 30
Osmanbey
Tel: 0212 248 02 44
0212 246 11 11

Veteriner Hekimler Odası
Mecidiyeköy Kültür Merkezi
Mecidiyeköy
Tel: 0212 211 56 17
0212 288 90 72

Veteriner Kontrol Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Pendik
Tel: 0216 390 12 82

İZMİR

İzmir Büyükşehir Belediyesi Veteriner İşleri
Ve Halk Sağlığı Şube Müdürlüğü
(Bedava kısırlaştırma hizmeti verilmektedir)
Tel: 0 232 446 27 98

Veteriner Hekimler Odası
Kâzım Dirik Mahallesi
Fevzi Çakınak Caddesi
Türegün İşhanı No: 2 Daire: 801
35040 Bornova
Tel: 0232 339 34 76

Hayvanları Koruma Vakfı
Atatürk Mahallesi
2032 Sokak Martı Apt. No: 7/41
35630 Karşıyaka
Tel: 0232 336 46 13
0232 323 57 57

Dizin

- Aİ** **AIDS** 184, 185
alerjiler 114, 116, 133, 146, 174, 184, 186, 187, 189, 190, 194, 198, 202, 207, 208
annelik içgüdüü 157, 158
artrit 115, 125, 126, 184, 187, 189, 224
astım 189, 190, 194, 195
aşı 121, 182, 186, 254; **gerekli aşilar** 111
aşırı beslenme 99, 227
aşırı idrara çıkma 203, 245
atasözleri 60
avlanma 16, 24, 46, 50, 101, 118
- Ba** **bağırsak rahatsızlıkları** 63, 102, 115, 116, 117, 125, 127, 146, 163, 164, 190, 191, 192, 202, 207, 209, 210, 214, 223, 230, 231, 232, 247, 259, 260
bağırsaklık sistemi 34, 35, 63, 110, 111, 125, 182, 183, 186, 202, 217, 238, 245, 254
beslenme 6, 9, 31, 46, 72, 92, 98, 100, 114, 116, 117, 126, 144, 146, 147, 155, 157, 165, 166, 191, 198, 202, 204, 209, 210, 212, 215, 217, 221, 226, 227, 234, 241, 242, 246, 248, 258
bıyık 14, 42, 43, 44, 56, 149
bit 32, 37, 54, 79, 86, 103, 111, 134, 144, 145, 149, 163, 169, 175, 185, 197, 201, 202, 212, 219, 223, 230, 231, 236, 238, 246
bitki yeme 79
boğulma 78, 175, 189
böbrek hastalıkları 99, 116, 117, 125, 133, 163, 193, 194, 204, 205, 206, 223, 224, 243, 245, 248
böbrekler 32, 193
böcek ısırılmaları 174; **ilaçları** 196, 212, 218, 235, 236
bronşit 125, 184, 189, 194, 195
- Ce** **ceza** 54, 92, 93, 112, 161, 163, 164
cilt hastalıkları 195

- cinsel saldırganlık** 159
çiftleşme 5, 19, 32, 55, 57, 140, 155, 159, 253, 254, 256, 258, 260
çocuklar ve kediler 20, 23, 48, 71, 81, 89, 114, 151, 153, 160, 165
- dayak** 164
deri 21, 22, 29, 32, 34, 36, 42, 43, 76, 77, 99, 110, 113, 114, 123, 124, 127, 133, 137, 139, 142, 163, 168, 174, 176, 184, 186, 187, 195, 198, 204, 208, 214, 215, 220, 225, 231, 235, 237, 239, 243, 245, 250
deri ülserleri 114, 184, 198
dermatit 195, 197, 225, 234, 237, 238, 266
diş 7, 13, 44, 65, 75, 98, 105, 106, 110, 115, 122, 124, 126, 159, 163, 173, 184, 199, 201, 235, 237, 255, 257, 260
diş kulak yolu iltihabı 199
dişkılama davranışları 115, 116, 117, 132, 134, 135, 141, 142, 151, 192, 208
dilencilik 148, 149
diş ve dişeti bakımı 105; **sorunları** 65, 98, 105, 106, 110, 115, 122, 123, 124, 126, 163, 172, 173, 199, 200, 201, 217
diyabet bkz. şeker hastalığı
doğum 5, 67, 156, 158, 188, 189, 192, 193, 210, 236, 240, 254, 260; **sonrası** 258; **hazırlık** 255
dolaşım sistemi 38, 125, 216, 232, 243
- egzersiz** 22, 147, 188, 189, 207, 213, 216, 227, 229, 242, 249
eğitim 25, 55, 88, 101, 105, 147, 228
Elizabeth kolyesi 169
emzirme 41, 158, 185, 224, 254, 260
epilepsi bkz. sara
erkek kedi 32, 41, 48, 50, 57, 59, 132, 141, 158, 159, 161, 248, 253

Da

Eg

Fa fare avı 150
FCV bkz. kedi calicivirüsü enfeksiyonu
FELV bkz. lösemi
FIP bkz. karın zarı iltihabı
 fırça 76
FIV bkz. AIDS
FUS bkz. ürolojik sendrom
FVR bkz. kedi herpesvirüs enfeksiyonu

Ga gastrit 115, 116, 125, 184, 201, 202
 gebelik 5, 192, 224, 254, 256, 258, 260
 gençlik hastalığı 111, 202, 203, 207
 gıda zehirlenmesi 116, 207, 223
 göbek kordonu 256, 257
 göğüs tasması 94, 95, 96
 görme 7, 36, 37, 41, 55, 95, 103, 121, 124, 152, 164, 175, 205, 221, 236, 240
 göz 9, 14, 19, 34, 36, 39, 46, 53, 56, 58, 62, 65, 68, 69, 77, 82, 90, 96, 100, 108, 110, 113, 116, 119, 123, 132, 136, 146, 153, 159, 171, 173, 186, 196, 202, 205, 208, 212, 215, 220, 221, 223, 233, 235, 243, 244, 258, 260; merceği 37, 124

Ha hap yutturma 122
 hipertrioidizm 184
 hipotrioidizm 184

Id idrar kaçırma 205, 224
 idrar kesesi iltihabı (sistit) 193, 206
 idrar yolları 32, 114, 116, 164, 185, 205, 206, 248, 249
 ilk yardım 67; ilkyardım çantası 78, 108, 110, 167
 ishal 21, 113, 116, 123, 125, 132, 185, 186, 192, 201, 217, 230, 232, 244, 245
 isim koyma bkz. kediniz için hoş isimler
 iskelet 63, 99, 240
 işaretleme 59, 132, 136, 141, 142
 işitme 38, 39, 41, 164, 221, 240, 241

iştahsız kediler 123, 146, 147, 226, 228, 231, 232, 233, 258

Jacobson aygıtı 41

kabızlık 125, 163, 208, 210

kakayla işaretleme 141

kalp rahatsızlıkları 147, 210

kalça çıkığı 214

kanama 103, 106, 112, 117, 124, 172, 212, 216, 217, 255; **durdurma** 104, 168, 169

kanser 114, 116, 164, 179, 184, 191, 200, 206, 207, 209, 211, 214, 217, 219, 223, 226

kansızlık 115, 182, 201, 216, 217, 219, 224, 231, 234, 239

karaciğer rahatsızlıkları 125, 218

karın zarı iltihabı 219

katarakt 184, 220, 221

kedi banyosu 106

kedi calicivirüsü enfeksiyonu 244

kedi herpesvirüs enfeksiyonu 244

kedi isimleri bkz. kediniz için hoş isimler

kedi kapısı 95

kedi kumu 58, 64, 73, 81, 86, 142, 208, 232, 249; **eğitimi** 74, 85

kedinanesi 75, 144, 145

kedinin ateşini ölçme 167

kedinin nabzını sayma 168

kediniz için hoş isimler 46, 47

kene 63, 77, 113, 163, 197, 234, 237, 238, 245

kesik 64, 77, 115, 163, 168, 173

kısırlaştırma 33, 48, 49, 59, 66, 69, 108, 111, 132, 137, 138, 139, 140, 141, 148, 150, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 165, 166, 227

kızılsma 33, 158, 161, 253

kilo alma 101, 124, 188, 229, 260

kokidia 191

koklama 36, 41, 42, 93

koku bezleri 58, 59

Ja

Ka

	konjunktivit 184, 185, 221, 244		
	koşum takımı 79		
	kötü kokulu nefes 193, 201		
	kuduz III, 150, 164, 172, 183, 184, 222		
	kulak akarları 239		
	kulak iltihabı bkz dış kulak yolu iltihabı		
	kulak kiri 240		
	kulakların temizlenmesi 104		
	kurt 14, 21, 24, 113, 117, 163, 182, 183, 190, 197, 218, 230, 233, 239, 259		
	kusma 113, 123, 124, 174, 175, 177, 184, 193, 201, 203, 208, 218, 219, 223, 224, 226, 233, 242, 244, 247; ayrıca bkz. yol tutması		
	kuyruk 15, 48, 55, 115, 168, 169, 231, 235		
	künyeli tasma 78		
Lo	loğusa kedi 157, 185		
	lösemi 184, 217, 224		
Ma	mantar hastalıkları 225		
	masaj 120, 122, 188, 201		
	mide hastalıkları 226		
	mizaç 62		
	mobilya 48, 54, 58, 70, 71, 76, 102, 114, 115, 135, 139, 142, 149, 174, 235, 237		
Ne	nefes darlığı 211, 213, 250		
	nöbet geçirme 178		
Ob	obezite 126, 147, 184, 212, 221, 227, 228		
	oyun 22, 26, 27, 42, 44, 46, 50, 51, 56, 75, 78, 81, 83, 89, 90, 92, 94, 96, 103, 118, 131, 135, 143, 145, 152, 153, 159, 161, 200, 227, 229, 260		
	oyuncak 46, 51, 65, 75, 81, 83, 89, 92, 94, 96, 103, 118, 135, 143, 145, 160, 161, 229		
Öd	ödül 54, 88, 91, 93, 95, 97, 99, 102, 104, 106, 107, 118, 120, 121, 144, 146, 148, 165, 229		
	öğrenme 49, 52, 54, 68, 70, 85, 92, 104, 110, 119, 135, 146		
	öksürük 123, 187, 189, 194, 196, 215, 232, 233, 244, 250		
	ötenazi 178, 180, 226		
	özel alan 47, 66, 67, 118, 132, 137, 140, 141, 151, 155, 156, 161, 162		
	parazit 7, 63, 69, 76, 93, 104, 110, 112, 114, 116, 117, 124, 163, 183, 186, 191, 192, 195, 197, 198, 207, 208, 217, 219, 223, 224, 230, 231, 233, 234, 238, 239, 247	Pa	
	pençe 7, 42, 43, 47, 56, 57, 143, 156, 165, 171, 196		
	pire 19, 24, 63, 106, 107, 113, 114, 163, 183, 187, 196, 198, 217, 224, 230, 231, 233, 238;		
	pire öldürücü 114, 198, 235, 236		
	pire tasma 113, 114, 196, 197, 235, 237		
	raşitizm 184, 240		Ra
	refleksler 44		
	rekabet 127, 140, 157, 160, 162		
	röntgen 189, 191, 205, 210, 211, 214, 215, 226, 232, 248		
	rüşvet 93, 229		
	sağırılık 240		Sa
	sağlık kontrolleri 110		
	sara (epilepsi) 59, 167, 168, 175, 176, 178, 184, 199, 211, 218, 241, 242		
	ses 8, 15, 23, 26, 29, 38, 40, 44, 46, 48, 55, 57, 80, 81, 83, 86, 89, 94, 95, 103, 105, 107, 119, 120, 123, 124, 134, 135, 150, 154, 158, 160, 163, 187, 240, 241, 255, 259		
	seyahat kutusu 75, 80, 82, 87, 171, 173, 177; eğitimi 87		
	sıvı kaybı 123, 186, 202, 209, 242, 243, 244, 245, 248		
	sindirim sistemi 31, 32, 63, 226, 231		
	sistit bkz. idrar kesesi iltihabı		

solunum yolu hastalıkları III, 194, 221, 244
sokak kedisi 64, 148
solunum güçlüğü 215, 232, 244
solunum sistemi 31, 185, 189, 195
sosyalleşme 88, 153, 165, 166
stres 21, 22, 34, 58, 65, 67, 94, 119, 131, 147, 151, 157, 164, 187, 190, 191, 201, 202, 204, 205, 207, 209, 212, 225, 227, 245
süt dişleri 65
süt emmek 260

Şa şampuan 107, 186, 187, 196, 198, 235
şeker hastalığı (diyabet) 99, 117, 125, 205, 212, 220, 223, 227, 246

Ta taklit 53
tarak 76, 77, 82, 87, 88, 92, 102, 104, 121, 159, 169, 171, 174, 176, 182, 185, 187, 192, 220, 221, 228, 233, 237, 239, 250
taşınma 134, 139, 141, 208, 223
tatiller 135
tatma 36, 42
taurine yetmezliği 184, 246
ter bezi 30
terbiye 22, 49, 66, 119, 164
tetanos 184, 247
tımar 101, 102, 126, 183, 187, 197, 198, 210, 223, 238, 247, 253; **gereçleri** 76
tırmalayarak işaretleme 142
tırnak bileme tahtası 74
tırnak makası 76, 103
tırnakların kesilmesi 102
toksik maddeler 164, 202
trafik kazaları 170
tuvalet eğitimi 23, 87
tümör 164, 191, 193, 194, 206, 211, 214, 215, 219, 226, 241
tüy bakımı 22, 24; **topakları** 102, 223, 247

uyku 14, 51, 119, 120, 123
uyutma bkz. ötenazi
uyuz 113, 238

Üreme 5, 9, 32, 33, 46, 48, 49, 69, 136, 182, 183, 187, 206, 215, 246, 251
ürkek kedi 120, 154
ürolojik sendrom 184, 248

veteriner hekim seçimi 107, 108
vücut ısı 31, 111, 172, 176, 177, 256;
ayrıca bkz. hipotermi, hipertermi

yaban kedileri 14, 16, 18, 19, 182, 184
yalancı gebelik 254
yanıklar 174
yaşlı kedi 100, 118, 124, 125, 126, 127, 164, 179, 187, 188, 189, 194, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 214
yavru kedi 14, 27, 29, 39, 41, 46, 48, 51, 53, 54, 56, 62, 66, 67, 70, 72, 77, 79, 81, 83, 85, 89, 90, 94, 96, 98, 99, 102, 107, 111, 114, 118, 119, 124, 136, 152, 154, 156, 159, 160, 176, 190, 192, 202, 203, 207, 210, 229, 232, 237, 240, 257, 261
yeme bozuklukları 146
yılan ısırıkları 173
yol tutması 249
yularla yürüme 79
yüksek tansiyon 193, 212

zatürree 125, 184, 250
zehirlenme 72, 116, 117, 124, 175, 178, 207, 210, 212, 218, 223, 258
zehirli bitkiler 111, 212, 219
zekâ 15, 20, 50, 52, 53, 87, 91, 185

İştahsız kedinizi yemek yemeye nasıl ikna edeceğinizi hiç düşündünüz mü? Yoksa kediniz çok mu şişman? Onu uygun bir rejime nasıl sokacaksınız ? Ev bitkilerinin canına okuyan kedileri bu alışkanlıklarından caydırmanın en iyi yolu nedir? Bir sokak kedisini eve alırken neler yapmalı? Yavru kedilerin tırnaklarını kesmeli mi, yoksa kesmemeli mi? Eve bir kedi mi almalı yoksa iki mi? Ev hayvanı olarak kediye seçmenin avantajları nelerdir? Onu, beraber yaşamak için muhteşem bir yaratık yapan 10 neden? Bu kitapta böyle pek çok sorunun cevabını bulacaksınız. Hem sizin hem de kedinizin hayatı kolaylaşacak. Veteriner hekim seçimi ve temel ilkyardım gibi konulardan, kedilerin atalarına, yavruların doğumuna, zorunlu aşılarına, hastalıklarına, yemesi ve yememesi gereken şeylere kadar bilmeniz gereken her şey var bu kitapta. Kedi sahibi olmanın ilk adımları, kedinin doğru beslenmesi, kedinin sağlığını korumak, kediye ilkyardım, kedi psikolojisi ve daha birçok şey. Sevimli dostunuzla bir arada yaşamaya dair bilmeniz gereken her şey. O kadar eksiksiz ki, kediniz yazsaydı bu kadar olurdu!

DOĞA VE BİLİM Dizisi

KitapYAYINEVİ

ISBN 975-8704-45-1

9 789758 704453